

NARODNE NOVINE

SLUŽBENI LIST REPUBLIKE HRVATSKE

GODIŠTE CLXXXVII, BROJ 148, ZAGREB, 5. PROSINCA 2025. ISSN 0027-7932

S A D R Ž A J

	STRANICA		STRANICA
2188 Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o poticanju ulaganja	1	2199 Odluka Agencije za elektroničke medije klasa: 614-03/25-02/42, urbroj: 114-03/04-25-02 od 26. studenoga 2025.	93
2189 Odluka o proglašenju projekata od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske	6	2200 Odluka o uvjetima ostvarivanja dobrovoljnog članstva u Hrvatskoj gospodarskoj komori	94
2190 Rješenje o razrješenju glavnog državnog inspektora Državnog inspektorata	6	2201 Odluka o financiranju Hrvatske gospodarske komore	95
2191 Rješenje o razrješenju pomoćnika ravnatelja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje	6	2202 Lista arbitara u postupcima sa i bez međunarodnog obilježja pred Stalnim arbitražnim sudištem Hrvatske gospodarske komore	96
2192 Rješenje o razrješenju ravnatelja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje	7	2203 Odluka o izmjeni Odluke o visini poreznih stopa godišnjeg poreza na dohodak na području Grada Pule – Pola	99
2193 Rješenje o imenovanju vršitelja dužnosti ravnatelja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje	7	2204 Odluka o visini poreznih stopa godišnjeg poreza na dohodak na području Općine Otok	100
2194 Rješenje o razrješenju ravnatelja Uprave za otoke u Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	7	2205 Odluka o visini poreznih stopa godišnjeg poreza na dohodak Općine Tučepi	100
2195 Rješenje o razrješenju članice Upravnog vijeća Hrvatskoga zavoda za socijalni rad	7		
2196 Odluka o donošenju kurikula za nastavni predmet Albanski jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (model C)	8		
2197 Pravilnik o stipendiranju studenata – pripadnika hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske	88		
2198 Odluka Agencije za elektroničke medije klasa: 614-03/25-02/41, urbroj: 114-03/04-25-02 od 26. studenoga 2025.	91		

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

2188

Na temelju članka 14. stavka 6., članka 19. stavka 10. i članka 22. stavka 7. Zakona o poticanju ulaganja (»Narodne novine«, br. 63/22. i 136/24.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 4. prosinca 2025. donijela

UREDBU O IZMJENAMA I DOPUNAMA UREDBE O POTICANJU ULAGANJA

Članak 1.

U Uredbi o poticanju ulaganja (»Narodne novine«, broj 156/22.), u članku 1. stavak 1. mijenja se i glasi:

»(1) Ovom Uredbom osigurava se provedba Zakona o poticanju ulaganja (»Narodne novine«, br. 63/22. i 136/24.) usklađenog s Uredbom Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članka 107. i 108. Ugovora (SL L 187, 26.6.2014.) kako je posljednji put izmijenjena Uredbom Komisije (EU) 2023/1315. od 23. lipnja 2023. o izmjeni Uredbe Komisije (EU) br. 651/2014 o ocjenjivanju određenih kategorija spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članka 107. i 108. Ugovora (Tekst značajan za EGP) (SL L 167, 30. 6. 2023.).«.

Članak 2.

Članak 3. mijenja se i glasi:

»(1) Prijava se podnosi na obrascima propisanim ovom Uredbom.

(2) Sadržaj obrazaca pod oznakama OP-1 do OP-8 na kojima se podnosi Prijava, propisan je u Prilozima 1. do 8. ove Uredbe i čine njezin sastavni dio.

(3) Uz Prijavu obvezno se prilažu sljedeći dokumenti i podaci:

1. izjava podnositelja Prijave o upisu u sustav poreza na dobit odnosno obvezi plaćanja poreza na dobit, u slučaju kada je podnositelj Prijave fizička osoba – obrtnik

2. skupna izjava, propisana je u Prilogu 10. ove Uredbe i čini njezin sastavni dio

3. poslovni plan za narednih pet godina, s projekcijom financijskih izvještaja (bilanca i račun dobiti i gubitka) i projekcijom financijskih izvještaja za aktivnost ulaganja

4. u slučaju gradnje građevina sukladno propisima koji uređuju prostorno uređenje i gradnju, pravomoćnu građevinsku dozvolu ili dokaz o potvrdi glavnog projekta te presliku prijave gradilišta odnosno početka gradnje

5. kada je iz Prijave vidljivo da gradnja počinje kasnije odnosno u drugoj ili trećoj godini realizacije projekta ulaganja tada je moguća naknadna dostava građevinske dozvole ili potvrde glavnog projekta te preslike prijave gradilišta, ali prije početka gradnje građevina

6. u slučaju ulaganja u novu gospodarsku djelatnost u potpomognutom području c) iz članka 6. točke 5. Zakona dokaz da u protekla tri mjeseca Prijavitelj nije registriran za dotičnu novu gospodarsku djelatnost te pisanu Izjavu kojom odgovorna osoba jamči pod moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću da podnositelj Prijave prethodno nije obavljao dotičnu novu gospodarsku djelatnost.

(4) Dokumente i podatke iz stavka 3. točaka 1. i 4. ovoga članka, ministarstvo nadležno za gospodarstvo pribavlja po službenoj dužnosti sukladno članku 12. Zakona o sustavu državne uprave (»Narodne novine«, broj 66/19.). Navedene dokumente i podatke

ministarstvu nadležnom za gospodarstvo može dostaviti i sam podnositelj Prijave prilikom podnošenja Prijave.

(5) Na zahtjev ministarstva nadležnog za gospodarstvo, podnositelj Prijave dužan je dostaviti i druge tražene podatke potrebne za ocjenu osnovanosti Prijave.

(6) Prijavu se podnosi putem sustava elektroničke prijave, a pristup sustavu omogućen je na mrežnim stranicama ministarstva nadležnog za gospodarstvo.«.

Članak 3.

U članku 7. stavak 1. mijenja se i glasi:

»(1) Ako iz Prijave proizlazi namjera korištenja poreznih potpora, Potvrda iz članka 5. ove Uredbe sadrži odredbu da se korištenje porezne potpore odobrava uz ispunjavanje uvjeta iz članka 12., 13. ili 20. Zakona.«.

Stavak 4. mijenja se i glasi:

»(4) Poduzetnici koji koriste poreznu potporu temeljem članka 13. ili 20. Zakona, u svakoj narednoj godini koristit će umanjeње stope poreza na dobit uz uvjet da je u prethodnoj godini zadovoljen kriterij visine ulaganja propisan člancima 13. ili 20. Zakona, a kriterij broja novih radnih mjesta mora biti zadovoljen unutar razdoblja od tri godine od početka ulaganja.«.

Iza stavka 5. dodaju se stavci 6. do 15. koji glase:

»(6) Za projekte ulaganja koji počinju od 1. siječnja 2025. porezna potpora primjenjuje se isključivo na dobit ostvarenu od poslovne aktivnosti na koju se odnosi projekt ulaganja pri čemu se pri izračunu osnovice poreza na dobit za aktivnost projekta ulaganja isključuju prihodi od kapitala, najma, kamata i intelektualnog vlasništva.

(7) Poduzetnik je dužan za svako posebno porezno razdoblje voditi izdvojeno knjigovodstveno praćenje poslovne aktivnosti projekta ulaganja te utvrditi iznos dobiti prema sljedećem izračunu:

OSNOVICA POREZA NA DOBIT (DOBIT/GUBITAK) ZA AKTIVNOST PROJEKTA ULAGANJA

=

PRIHOD AKTIVNOSTI ULAGANJA	–	PASIVNI PRIHOD AKTIVNOSTI ULAGANJA (od kapitala, najma, kamata i intelektualnog vlasništva)	–	RASHOD AKTIVNOSTI ULAGANJA
----------------------------------	---	--	---	----------------------------------

=

OSNOVICA ZA IZRAČUN POREZNE POTPORE ZA ULAGANJE

+
POVEĆANJE POREZNE OSNOVICE/SMANJENJE GUBITKA
–
SMANJENJE POREZNE OSNOVICE/POVEĆANJE GUBITKA
–
PRENESENI POREZNI GUBITAK
–
OSLOBOĐENJA, OLAKŠICE I POTICAJI
(izuzev aktivnosti projekta ulaganja)

(8) Prilikom izračuna porezne potpore za aktivnost ulaganja poduzetnik na prilagođen način za isto porezno razdoblje primjenjuje odredbe propisa o oporezivanju dobiti, odnosno utvrđuje prihode, rashode, dobit ili gubitak, uvećanje ili umanjenje porezne osnovice, iznos poreznog gubitaka za prijenos i drugo.

(9) Utvrđeni iznos porezne potpore za aktivnost ulaganja ne može biti veći od iznosa porezne obveze koja se iskazuje u prijavi poreza na dobit u skladu s posebnim propisom o oporezivanju dobiti.

(10) Izračun porezne potpore za aktivnosti projekta ulaganja iz stavka 7. ovoga članka poduzetnik dostavlja ministarstvu nadležnom za gospodarstvo na obrascu GI-3-ZPU-POPP pri predaji Godišnjeg izvješća o izvršenju projekta ulaganja i korištenju potpora te očuvanju odobrenog projekta ulaganja i novih radnih mjesta povezanih s ulaganjem sukladno članku 19. Uredbe, a utvrđeni iznos porezne potpore za aktivnost ulaganja upisuje u prijavi poreza na dobit kao umanjenje porezne obveze.

(11) U slučaju kada poduzetnik istovremeno obavlja dvije ili više prihvatljivih poslovnih aktivnosti sukladno članku 5. Zakona, a projekt ulaganja se odnosi na jednu ili više, ali ne na sve poslovne aktivnosti, izračun porezne potpore za aktivnost/i ulaganja vrši se sukladno izračunu iz stavka 7. ovoga članka, a za ostale poslovne aktivnosti izračun osnovice poreza na dobit za svako posebno porezno razdoblje vrši se na način propisan propisom o oporezivanju dobiti, a utvrđeni iznos porezne potpore za aktivnost ulaganja upisuje u prijavi poreza na dobit kao umanjenje porezne obveze.

(12) U slučaju kada poduzetnik istovremeno obavlja više poslovnih aktivnosti te vrši projekt ulaganja u sve poslovne aktivnosti u istom trogodišnjem razdoblju realizacije projekta, ali neke od tih aktivnosti ne predstavljaju prihvatljive aktivnosti za dodjelu potpora za ulaganje sukladno članku 10. stavku 7. Zakona, izračun porezne potpore sukladno izračunu iz stavka 7. ovoga članka vrši se isključivo za prihvatljive aktivnosti, te se utvrđeni iznos porezne potpore za prihvatljive aktivnosti ulaganja upisuje u prijavi poreza na dobit kao umanjenje porezne obveze.

(13) Pri izračunu osnovice poreza na dobit iz stavka 7. ovoga članka odgovarajući iznos troškova poslovanja iz članaka 12., 13. i 20. Zakona odnosno rashodi aktivnosti ulaganja ne mogu iznositi manji postotni udio u ukupnim rashodima poslovanja poduzetnika u odnosu na postotni udio prihoda aktivnosti ulaganja umanjanih za iznos pasivnih prihoda aktivnosti ulaganja u ukupnim prihodima poslovanja poduzetnika.

(14) Kada poduzetnik koji istovremeno obavlja više poslovnih aktivnosti ostvaruje dobit iz aktivnosti projekta ulaganja, a za ostale poslovne aktivnosti ostvaruje gubitak u poslovanju, tada je korištenje porezne potpore moguće tek nakon pokrića ostvarenog gubitka u ukupnom poslovanju iz dobiti ostvarene od aktivnosti projekta ulaganja za svako posebno porezno razdoblje.

(15) Izračun osnovice poreza na dobit i porezne potpore za aktivnost ulaganja iz stavka 7. ovoga članka nema utjecaja na utvrđivanje iznosa obveze poreza na dobit u skladu s posebnim propisima o oporezivanju dobiti, ali u slučaju kada nadležno tijelo Ministarstva financija izvrši promjene vezane uz utvrđenu obvezu poreza na dobit za određeno porezno razdoblje, poduzetnik je du-

žan o tome izvijestiti nadležno ministarstvo i po potrebi napraviti izmjene Godišnjeg izvješća o izvršenju projekta ulaganja i korištenju potpora.«.

Članak 4.

U članku 9. stavak 5. mijenja se i glasi:

»(5) Ukoliko zapošljavanje povezano s ulaganjem ne ispunjava uvjete propisane stavkom 3. ovoga članka, korisniku potpore za ulaganje odobrit će se 80 % iznosa potpora propisanih člankom 14. stavcima 1. do 3. Zakona.«.

Članak 5.

U članku 19. stavku 1. točka 1. mijenja se i glasi:

»1. ispunjeni obrazac GI-1, a za projekte ulaganja koji počinju od 1. siječnja 2025. i obrasce GI-2 – Pregled pasivnih prihoda aktivnosti ulaganja i GI-3-ZPU-POPP – Izračun porezne osnovice i porezne potpore za aktivnost ulaganja, koje je ministarstvu nadležnom za gospodarstvo potrebno dostaviti i u elektroničkom obliku«.

Iza točke 12. dodaje se točka 13. koja glasi:

»13. pregled posebnog knjigovodstvenog praćenja aktivnosti projekta ulaganja.«.

Stavak 2. mijenja se i glasi:

»(2) Obrasci GI-1, GI-2 – Pregled pasivnih prihoda aktivnosti ulaganja i GI-3-ZPU-POPP – Izračun porezne osnovice i porezne potpore za aktivnost ulaganja sadržani su u Prilogu 9., 10. i 11. ove Uredbe i čine njen sastavni dio.«.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 6.

(1) Na korisnike potpora za ulaganje i podnositelje prijave za korištenje potpora za ulaganje na temelju Zakona o poticanju ulaganja (»Narodne novine«, br. 63/22. i 136/24.) primjenjuju se odredbe ove Uredbe ako je to za poduzetnika povoljnije.

(2) Odredbe članka 3. ove Uredbe primjenjuju se na prijave za status korisnika potpore za ulaganje s početkom projekta ulaganja od 1. siječnja 2025.

(3) Prijava projekta ulaganja u roku od 30 dana od stupanja na snagu ove Uredbe može se podnijeti nadležnom ministarstvu i u materijalnom obliku na obrascima propisanim ovom Uredbom.

Članak 7.

Ova Uredba stupa na snagu prvoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-03/25-03/92

Urbroj: 50301-05/14-25-6

Zagreb, 4. prosinca 2025.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

PRILOG 10.

GI-2

KORIŠTENJE POTPORE ZA ULAGANJE - GODIŠNJE IZVJEŠĆE

NAZIV TRGOVAČKOG DRUŠTVA / OBRTA _____

OIB: _____

IZVJEŠTAJNO RAZDOBLJE _____

**PREGLED PASIVNIH PRIHODA AKTIVNOSTI ULAGANJA
PO OSNOVI KAPITALA, NAJMA, KAMATA I INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA**

VRSTA PRIHODA	Iznos
Prihodi od kapitala	
1.	
2.	
3...	
Prihodi od najma	
1.	
2.	
3...	
Prihodi od kamata*	
1.	
2.	
3...	
Prihodi od intelektualnog vlasništva (autorske naknade)**	
1.	
2.	
3...	
UKUPNO	

NAPOMENA:

*- kamate se smatraju prihodom od potraživanja svake vrste, bez obzira jesu li ta potraživanja osigurana zalogom i bez obzira nose li pravo sudjelovanja u dobiti dužnika, a posebno, prihod od vrijednosnih papira i prihod od obveznica ili zadužnica, uključujući premije i nagrade u svezi s tim vrijednosnim papirima, obveznicama i zadužnicama. Zatezne kamate zbog kasnog plaćanja ne smatraju se kamatom.

** - prihodima od autorskih naknada smatraju se prihodi od naknada za korištenje ili prava korištenja bilo kojeg autorskog prava na književno, umjetničko ili znanstveno djelo, uključujući kinematografske filmove i softver, bilo kojeg patenta, zaštitnog znaka, uzorka ili modela, plana, tajne formule ili postupka ili za obavijesti koje se odnose na industrijska, komercijalna ili znanstvena iskustva. Prihodima po osnovi korištenje ili za prava na korištenje industrijske, komercijalne ili znanstvene opreme smatra se autorskom naknadom,

Svojim potpisom na ovom godišnjem izvješću odgovorna osoba jamči pod moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću za točnost dostavljenih podataka.

GI-2

PRILOG 11.

GI-3 - ZPU-POPP

IZRAČUN POREZNE OSNOVICE I POREZNE POTPORE ZA AKTIVNOST ULAGANJA
IZVJEŠTAJNO RAZDOBLJE _____

R. br.	Opis	Iznos
I. DOBIT/GUBITAK ZA AKTIVNOST ULAGANJA		
1.	UKUPNI PRIHODI - AKTIVNOST ULAGANJA	
2.	PASIVNI PRIHODI - AKTIVNOST ULAGANJA (od kapitala, najma, kamata i intelektualnog vlasništva)	
3.	UKUPNI RASHODI - AKTIVNOST ULAGANJA	
4.	DOBIT (r. br. 1. – r. br. 2. – r. br. 3.) ZA AKTIVNOST ULAGANJA	
5.	GUBITAK (r. br. 2. – r. br. 1. – r. br. 3.) ZA AKTIVNOST ULAGANJA	
II. POVEĆANJE DOBITI / SMANJENJE GUBITKA ZA AKTIVNOST ULAGANJA		
6.	UKUPNA POVEĆANJA DOBITI / SMANJENA GUBITKA	
III. SMANJENJE DOBITI / POVEĆANJE GUBITKA ZA AKTIVNOST ULAGANJA		
7.	UKUPNA SMANJENJA DOBITI / POVEĆANJA GUBITKA	
IV. POREZNA OSNOVICA ZA IZRAČUN POREZNE POTPORE ZA AKTIVNOST ULAGANJA		
8.	Dobit / gubitak nakon povećanja i smanjenja (r. br. 4. + r. br. 6. - r. br. 7.) ili (r. br. 5. + r. br. 6. - r. br. 7.)	
9.	Preneseni porezni gubitak (čl. 17. ZPD)	
10.	Porezna osnovica za aktivnost ulaganja (r. br. 8. - r. br. 9.)	
V. POREZNI GUBITAK		
11.	Dobit / gubitak nakon povećanja i smanjenja (r. br. 4. + r. br. 6. - r. br. 7.) ili (r. br. 5. + r. br. 6. - r. br. 7.)	
12.	Preneseni porezni gubitak (čl. 17. ZPD)	
13.	Porezni gubitak za prijenos (r. br. 11. - r. br. 12.)	
VI. POREZNA OBVEZA		
14.	Porezna osnovica (r. br. 8.)	
15.	Porezna stopa (čl. 28. ZPD)	
16.	Porezna obveza (r. br. 14. x r. br. 15.)	
17.	Porezna obveza iskazana u prijavi poreza na dobit	
VII. POREZNA POTPORA ZA AKTIVNOST ULAGANJA		
18.	Porezna potpora uz primjenu umanjene stope 50%	
19.	Porezna potpora uz primjenu umanjene stope 75%	
20.	Porezna potpora uz primjenu umanjene stope 100%	

GI-3 – ZPU-POPP

2189

Na temelju članka 8. i članka 31. stavka 2. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11., 119/14., 93/16., 116/18., 80/22. i 78/24.), a u vezi s točkama III. i VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva za procjenu i utvrđivanje prijedloga projekata od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 19/22.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 4. prosinca 2025. donijela

ODLUKU

O PROGLAŠENJU PROJEKATA OD STRATEŠKOG
ZNAČAJA ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE
HRVATSKE

I.

Na prijedlog Povjerenstva za procjenu i utvrđivanje prijedloga projekata od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske Vlada Republike Hrvatske proglašava projektima od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske sljedeće projekte:

1. projekt »Izgradnja Kulturno-pastoralnog studentskog centra Petričevac« Franjevačkog samostana Presvetog Trojstva Petričevac, Banja Luka, Bosna i Hercegovina
2. projekt »Hrvatski kulturni centar Ljubljana« za potrebe Saveza hrvatskih društava u Republici Sloveniji
3. projekt »Izgradnja paviljona u Hrvatskom parku, Milwaukee« Hrvatske središnjice, Milwaukee, Wisconsin, Sjedinjene Američke Države
4. projekt »Obnova župne kuće, crkve i pastoralnih prostorija Hrvatske katoličke misije u Bruxellesu – faza 1. i 2.« Hrvatske katoličke misije u Bruxellesu, Kraljevina Belgija.

II.

U Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2025. godinu i projekcijama za 2026. i 2027. godinu (»Narodne novine«, br. 149/24. i 135/25.), na stavkama Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, za realizaciju projekata iz točke I. ove Odluke u 2025. godini osigurana su sredstva u ukupnom iznosu od 1.775.000,00 eura.

Pojedinačnim ugovorima o financijskoj potpori utvrdit će se visina dodijeljenih sredstava, te međusobna prava i obveze ugovornih strana.

III.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, zastupano po Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Republici Sloveniji, provest će postupak kupnje nekretnine u Republici Sloveniji u ime i za račun Republike Hrvatske, pomoću koje će se omogućiti provedba projekta iz točke I. podtočke 2. ove Odluke.

Dio sredstava potrebnih Ministarstvu vanjskih i europskih poslova za provedbu postupka kupnje nekretnine u Republici Sloveniji za provedbu projekta iz točke I. podtočke 2. ove Odluke, osigurat će se preraspodjelom sa stavke Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske na stavku Ministarstva vanjskih i europskih poslova, a dio sredstava osigurat će Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

IV.

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske će s korisnicima potpore iz točke I. podtočaka 1., 3. i 4. ove Odluke,

odnosno s Franjevačkim samostanom Presvetog Trojstva Petričevac, Hrvatskom središnjicom, Milwaukee, Wisconsin i Hrvatskom katoličkom misijom u Bruxellesu, potpisati ugovore o financijskoj potpori.

Za provedbu projekta iz točke I. podtočke 2. ove Odluke sklopit će se tripartitni sporazum između Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Ministarstva vanjskih i europskih poslova i Saveza hrvatskih društava u Republici Sloveniji kojim će se urediti međusobni odnosi u vezi s korištenjem nekretnine.

V.

Zadužuje se Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske da Popis projekata od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske dopuni projektima iz točke I. ove Odluke te ga objavi na svojim mrežnim stranicama.

VI.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-03/25-04/493

Urbroj: 50301-21/06-25-2

Zagreb, 4. prosinca 2025.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

2190

Na temelju članka 31. stavka 4. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11., 119/14., 93/16., 116/18., 80/22. i 78/24.), članka 46. stavka 1. Zakona o sustavu državne uprave (»Narodne novine«, br. 66/19. i 155/23.) i članka 30. stavka 1. Zakona o Državnom inspektoratu (»Narodne novine«, br. 115/18., 117/21., 67/23. i 155/23.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 27. studenoga 2025. donijela

RJEŠENJE

O RAZRJEŠENJU GLAVNOG DRŽAVNOG
INSEKTORA DRŽAVNOG INSEKTORATA

Razrješuje se dr. sc. ANDRIJA MIKULIĆ dužnosti glavnog državnog inspektora Državnog inspektorata.

Klasa: 080-02/25-02/11

Urbroj: 50301-15/07-25-1

Zagreb, 27. studenoga 2025.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

2191

Na temelju članka 31. stavka 4. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11., 119/14., 93/16., 116/18., 80/22. i 78/24.), članka 113. stavka 2. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (»Narodne novine«, br. 80/13., 137/13., 98/19., 33/23. i 105/25.) i članka 53. stavka 2. Statuta Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (»Narodne novine«, broj 74/25.), Vlada

Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 27. studenoga 2025. donijela

RJEŠENJE

O RAZRJEŠENJU POMOĆNIKA RAVNATELJA HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

Razrješuje se HRVOJE ŠUŠKOVIĆ, dr. med., dužnosti pomoćnika ravnatelja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, za zdravstvenu zaštitu, radi odlaska na novu dužnost.

Klasa: UP/I 080-02/25-02/127

Urbroj: 50301-15/28-25-1

Zagreb, 27. studenoga 2025.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

2192

Na temelju članka 31. stavka 4. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11., 119/14., 93/16., 116/18., 80/22. i 78/24.), članka 106. stavka 1. i članka 108. stavka 1. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (»Narodne novine«, br. 80/13., 137/13., 98/19., 33/23. i 105/25.), članka 36. stavka 1. i članka 46. stavka 1. Statuta Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (»Narodne novine«, broj 74/25.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 27. studenoga 2025. donijela

RJEŠENJE

O RAZRJEŠENJU RAVNATELJA HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

Razrješuje se LUCIAN VUKELIĆ, dr. med., dužnosti ravnatelja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Klasa: UP/I 080-02/25-02/119

Urbroj: 50301-15/28-25-2

Zagreb, 27. studenoga 2025.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

2193

Na temelju članka 31. stavka 4. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11., 119/14., 93/16., 116/18., 80/22. i 78/24.), članka 106. stavka 1. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (»Narodne novine«, br. 80/13., 137/13., 98/19., 33/23. i 105/25.) i članka 36. stavka 1. Statuta Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (»Narodne novine«, broj 74/25.), a u vezi sa člankom 44. stavkom 3. Zakona o ustanovama (»Narodne novine«, br. 76/93., 29/97. – ispravak, 47/99. – ispravak, 35/08., 127/19. i 151/22.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 27. studenoga 2025. donijela

RJEŠENJE

O IMENOVANJU VRŠITELJA DUŽNOSTI RAVNATELJA HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

Imenuje se HRVOJE ŠUŠKOVIĆ, dr. med., vršiteljem dužnosti ravnatelja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, do imenovanja ravnatelja na temelju provedenog javnog natječaja.

Klasa: UP/I 080-02/25-01/245

Urbroj: 50301-15/28-25-2

Zagreb, 27. studenoga 2025.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

2194

Na temelju članka 31. stavka 4. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11., 119/14., 93/16., 116/18., 80/22. i 78/24.), članka 46. stavka 2. Zakona o sustavu državne uprave (»Narodne novine«, br. 66/19. i 155/23.) i članka 50. stavka 1. i stavka 7. točke 1. Zakona o državnim službenicima (»Narodne novine«, br. 155/23. i 85/24.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 27. studenoga 2025. donijela

RJEŠENJE

O RAZRJEŠENJU RAVNATELJA UPRAVE ZA OTOKE U MINISTARSTVU REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Razrješuje se DOMINIK PAPARIĆ položaja ravnatelja Uprave za otoke u Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, na osobni zahtjev.

Klasa: UP/I 080-02/25-02/125

Urbroj: 50301-15/28-25-2

Zagreb, 27. studenoga 2025.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

2195

Na temelju članka 31. stavka 4. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11., 119/14., 93/16., 116/18., 80/22. i 78/24.) i članka 180. stavka 2. Zakona o socijalnoj skrbi (»Narodne novine«, br. 18/22., 46/22., 119/22., 71/23., 156/23. i 61/25.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 27. studenoga 2025. donijela

RJEŠENJE

O RAZRJEŠENJU ČLANICE UPRAVNOG VIJEĆA HRVATSKOGA ZAVODA ZA SOCIJALNI RAD

Razrješuje se TATJANA KATKIĆ STANIĆ dužnosti članice Upravnog vijeća Hrvatskoga zavoda za socijalni rad, na koju je imenovana na prijedlog ministra rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, na osobni zahtjev.

Klasa: 080-02/25-02/17

Urbroj: 50301-15/28-25-2

Zagreb, 27. studenoga 2025.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I MLADIH

2196

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine«, broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19, 64/20, 151/22 i 156/23) i članaka 6. i 17. Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (»Narodne novine«, broj: 51/00 i 56/00), ministar znanosti, obrazovanja i mladih donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU KURIKULA ZA NASTAVNI PREDMET ALBANSKI JEZIK I KULTURA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ (MODEL C)

I.

Ovom odlukom donosi se kurikulum za nastavni predmet Albanski jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (model C).

II.

Sastavni dio ove odluke je kurikulum za nastavni predmet Albanski jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (model C).

III.

Ova odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, a primjenjuje se za učenike osnovne i srednje škole od školske godine 2025./2026.

Klasa: 016-01/25-01/01559

Urbroj: 533-07-25-0001

Zagreb, 25. studenoga 2025.

Ministar

prof. dr. sc. Radovan Fuchs, v. r.

KURIKUL ZA NASTAVNI PREDMET ALBANSKI JEZIK I KULTURA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ (MODEL C)

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Albanci u Hrvatskoj jedna su od dvadeset i dvije nacionalne manjine priznate Ustavom Republike Hrvatske i Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina. U Hrvatskoj živi 13 817 deklariranih Albanaca prema popisu stanovništva iz 2021. godine.

Njegovanje i čuvanje nacionalnoga identiteta osnovno je ljudsko pravo. Prvi i najbitniji čimbenik albanskoga identiteta je albanski jezik. »Jezik je najjasniji odraz jedne nacionalnosti i njezine kulture. Razina bogatstva i čistoće jezika pokazatelj je razine ove kulture« (Eqrem Çabej). Pripadnici albanske manjine u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina ostvaruju pravo za odgoj i obrazovanje na svojemu jeziku i pismu prema modelu C i posebnim oblicima školovanja.

Kurikulum¹ predmeta Albanski jezik i kultura (model C) s ciljevima, svrhom i modernom metodologijom djelovanja integrirani je kurikulum koji povezuje opće i posebne sadržaje, a namijenjen je učenicima Albancima koji žive u Hrvatskoj te je otvoren i prilagođen i za druge učenike nealbance koji iskazuju zanimanje za učenje albanskoga jezika i albanske kulture. Učenje albanskoga jezika i kulture, osim stjecanja jezično-govornih kompetencija, uključuje i stjecanje znanja o Republici Albaniji, Republici Kosovu i njihovoj kulturi; o albanskoj književnosti, albanskoj povijesnoj, kulturnoj i prirodnoj baštini, svakodnevnome životu albanskoga društva te njegovanje tradicije i običaja albanske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Učenici albanskoga jezika i kulture po modelu C uglavnom se obrazuju na hrvatskom jeziku, a učenik spoznaje i vještine stečene u predmetima Priroda i društvo, Povijest, Geografija, Likovna i Glazbena kultura i umjetnost koje nadograđuje u predmetu Albanski jezik i kultura po modelu C. »Albanski jezik ima takvo bogatstvo riječi i pun je vitalnosti i života pa se na njega mogu prevesti klasici bilo kojega naroda, bilo kojega vremena« (Gjergj Fishta).

Poučavanje albanskoga jezika omogućuje učenicima osobno izražavanje i razvoj, djelotvornu komunikaciju s drugima u različitim životnim situacijama te sudjelovanje učenika u brojnim aktivnostima vezanima uz kulturu i tradiciju albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj.

Kurikulum također polazi od činjenice da je struktura učenika u odgojno-obrazovnim skupinama vrlo heterogena, da je čine učenici različitoga predznanja, različite dobi, različite kulturne sredine, različitih zanimanja i obrazovnih potreba. Zbog toga su odgojno-obrazovni ishodi dovoljno široko koncipirani da se mogu prilagoditi danoj situaciji, odnosno svakom učeniku individualno, a vrednovanje ishoda provodi se uvijek u skladu s brojem godina učenja albanskoga jezika i kulture.

Predmet Albanski jezik i kultura po modelu C vrlo je složenoga karaktera, a zbog preglednosti je podijeljen u tri domene: *Govorim i pišem albanskim jezikom, Čitam i stvaram, Istražujemo kulturu i medij*.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA PREDMETA

Prije svega, podrazumijeva se da se učenici:

- osposobe da komuniciraju na albanskome jeziku u smislu različitih situacija u razgovoru, pisanju, čitanju, uključujući i umjetničku komunikaciju;
- da savladavaju, razumiju i cijene tradiciju, vrijednosti i postignuća nacije u književnosti, drugim umjetnostima te drugim materijalnim i duhovnim djelatnostima;
- da savladavaju, razumiju i analiziraju kritičkim metodama važne događaje iz povijesti albanskoga naroda, kao dio opće povijesti čovječanstva;
- da upoznaju, razumiju, analiziraju i prosuđuju osnovne jezične, kulturne, povijesne, zemljopisne i društvene osobitosti prostora gdje živi albanska nacija;
- da upoznaju i razumiju značenje terminologije, imenovanja, koncepata i karakterističnih izraza za jezik, povijest, zemljopis, tradiciju i kulturu nacije;

¹ Na temelju Zakona o hrvatskom jeziku (»Narodne novine« br. 14/2024), u ovom dokumentu upotrebljava se pojam kurikulum i njegove izvedenice. Prilikom navođenja srodnih dokumenata, koji su objavljeni prije stupanja na snagu Zakona o hrvatskom jeziku, u istom značenju zadržava se pojam kurikulum i njegove izvedenice.

– da razviju vrijednosti, pozitivne poglede i stavove prema nacionalnim dostignućima i da poštuju postojeće razlike u smislu klase, spola, etničke pripadnosti, kulture, religije;

– da se osposobe za ulogu aktivnoga i odgovornoga građanina koji svojom aktivnošću u kulturnim programima, priredbama i manifestacijama albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj doprinosi njezinu očuvanju te očuvanju albanske kulture i tradicije u budućnosti, a ujedno ima razvijenu potrebu za cjeloživotno učenje.

C. DOMENE U ORGANIZACIJI PREDMETA ALBANSKI JEZIK I KULTURA (MODEL C)

Jezik predstavlja izuzetno značajno sredstvo putem kojega izražavamo sebe, ostvarujemo komunikaciju i stupamo u interakciju sa svijetom oko sebe, te na taj način podržava individualni i društveni razvoj svakoga pojedinca. Kroz proces učenja i poučavanja unutar širega područja jezika i komunikacije, učenici aktivno razvijaju svoje jezične vještine i sposobnosti za učinkovito komuniciranje. Osim toga, razvijaju svoje zanimanje za čitanje, razvijaju kritičko razmišljanje u vezi s medijima i sadržajima s kojima dolaze u kontakt, što im pomaže da bolje razumiju raznovrsne tekstove s kojima se susreću.

Osim stjecanja vještina jezične kompetencije, učenici također uče o svojem kulturnom porijeklu, razvijajući duboko poštovanje prema svojem jeziku i narodu, dok istovremeno razvijaju razumijevanje i poštovanje prema drugim kulturama i narodima.

Unutar ovoga šireg područja razvijaju se i komunikacijske vještine, kao i socijalne vještine, kritičko razmišljanje i kreativnost. Učenici prolaze kroz različite razvojne faze tijekom obrazovnoga procesa, a obrazovni plan i program za albanski jezik i kulturu strukturiran je oko tri glavne domene:

- A. Govorim i pišem albanskim jezikom
- B. Čitam i stvaram
- C. Istražujemo kulturu i medij

Kroz ove domene učenici stežu sveobuhvatno razumijevanje jezika, književnosti i kulture, pružajući im temelj za uspješno integriranje u suvremenome društvu, razvijajući tako svoj intelektualni kapacitet te doprinoseći bogatstvu kulturnoga i jezičnoga nasljeđa.

OPIS DOMENA

Govorim i pišem albanskim jezikom

Domena *Govorim i pišem albanskim jezikom* obuhvaća sve aspekte komunikacijsko-funkcionalne pismenosti. Naglašava albanski jezik kao ključno sredstvo komunikacije s ciljem razvoja recepcijskih i produkcijskih jezičnih vještina za razmjenu informacija, ideja i vrijednosti.

Učenici razvijaju jezične kompetencije, uključujući razumijevanje jezika, sociolingvističke aspekte, pragmatičke vještine te strategijske kompetencije za učinkovitu upotrebu jezika u različitim kontekstima.

Ova domena potiče kreativnost i stvaralački izraz putem pisanja tekstova na albanskom jeziku, potičući razmjenu ideja i tumačenje značenja. Komunikacija se odvija ne samo u učionici, već i u stvarnim situacijama koristeći različite medije.

Učenici razvijaju socijalizacijske vještine, učeći uspješnu komunikaciju s drugima u različitim situacijama. Ovladavanjem albanskim jezikom, postaju samopouzdaniji i cijene vrijednost svojih komunikacijskih sposobnosti.

Znanja i vještine stečene u ovoj domeni primjenjuju se izvan učionice, potičući upotrebu albanskoga jezika u stvarnome životu te potrebu za kontinuiranim učenjem tijekom cijeloga života.

Čitam i stvaram

Domena *Čitam i stvaram* temelji se na književnosti. Književnost, kao umjetnost izražavanja jezikom, igra značajnu ulogu u našem svakodnevnom životu. Glavni cilj ove domene je upoznati učenike s književnim djelima albanskih autora i potaknuti njihovu kreativnost putem vlastitih čitalačkih iskustava. Osim što razvija njihovu sposobnost čitanja, tumačenja i vrednovanja književnih tekstova, ova domena također promiče razvoj verbalne i neverbalne komunikacije, kritičkoga razmišljanja i stvaralaštva.

Kroz usavršavanje tehnika čitanja i promicanje pozitivnoga odnosa prema čitanju, učenici će razviti dublje razumijevanje književnih djela albanske nacionalne književnosti. Bit će potaknuti na tumačenje tih tekstova te izražavanje vlastitih mišljenja i stavova. Čitanje na materinskom jeziku ne samo da obogaćuje rječnik i duh, već također gradi pozitivan odnos prema čitanju uopće.

Upoznavanjem učenika s književnim radom albanskih pisaca, promovira se osobni i nacionalni kulturni identitet, što značajno doprinosi boljem razumijevanju opće kulturnog nasljeđa.

Istražujemo kulturu i medij

Domena *Istražujemo kulturu i medij* predstavlja izuzetno bogato i obuhvatno područje koje promiče razumijevanje, cijenjenje i usvajanje albanske kulture u najširem smislu. Ova domena ima za cilj educirati učenike o albanskoj povijesnoj i kulturnoj baštini, kao i o geografskim osobitostima Republike Albanije, Republike Kosova i ostalim albanskim područjima.

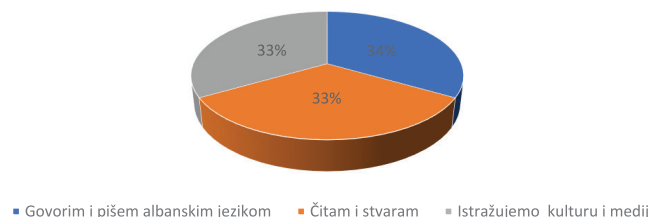
Jedan od ključnih aspekata ove domene je integracija medijske kulture i umjetničkoga izražavanja. Učenici imaju priliku prakticirati albanske narodne plesove, recitirati, pjevati i izvoditi dramske tekstove na albanskom jeziku. Ovo je izvanredna prilika za razvoj njihovih umjetničkih talenata, ali također i za dublje uranjanje u albansku kulturu.

Osim toga, učenici istražuju važne trenutke i likove iz albanske opće povijesti, kao i razvoj albanske likovne i glazbene umjetnosti. Ovo pruža učenicima dublje razumijevanje povijesti i doprinos kulture Republike Albanije, Republike Kosova i ostalih albanskih područja svjetskoj kulturnoj baštini.

Osim toga, ova domena promiče svijest o pripadanju i aktivnoj ulozi u društvu, kako u lokalnoj, tako i u široj zajednici. Poseban naglasak stavlja se na albansku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj, što pridonosi međukulturnoj suradnji i razumijevanju.

Domene u organizaciji Kurikula nastavnoga predmeta Albanski jezik i kultura po modelu C – grafički prikaz

Albanski jezik i kultura po Modelu C

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI

Proces obrazovanja, od prvoga do osmoga razreda osnovne škole i od prvoga do četvrtoga razreda srednje škole, obuhvaća razvoj odgojno-

obrazovnih ishoda. Ovi ishodi čine srž obrazovanja i sastoje se od tri ključne komponente: sam ishod, njegova razrada i razine usvojenosti.

Na putu obrazovanja, učenici se postupno upoznaju s različitim strategijama učenja i pristupima obrazovanju u okvirima tri glavne domene: Govorim i pišem albanskim jezikom, Čitam i stvaram te Istražujemo kulturu i medij. Ove domene su dinamične i isprepliću se, pružajući učenicima široku perspektivu načina razmišljanja i razumijevanja svijeta oko sebe. Lingvistički sadržaji, uključujući leksik i gramatiku, sustavno se obrađuju i nadograđuju kroz različite školske godine, stvarajući temelje za složenije jezične vještine u višim razredima.

Tablični prikaz odgojno-obrazovnih ishoda pruža strukturu za razumijevanje njihova razvoja. Okomito čitanje omogućuje uvid u sve odgojno-obrazovne ishode u tri domene, dok vodoravno čitanje otkriva kako se svaki pojedini ishod razvija tijekom godina, od prvoga do osmoga razreda osnovne škole te prvoga i četvrtoga razreda srednje škole. Ključne oznake kod ishoda olakšavaju orijentaciju i razumijevanje njihovih karakteristika.

Odgojno-obrazovne ishode čine tri sastavnice: odgojno-obrazovni ishod, razrada ishoda i razine usvojenosti ishoda na razini

dobar. Važno je napomenuti da razina *dobar* u ovom kontekstu ne odražava školsku ocjenu, već služi kao mjerilo za procjenu opsega i dubine ishoda na kraju svakog razreda.

Iako se od učenika očekuje ostvarivanje svih odgojno-obrazovnih ishoda, važno je naglasiti da će to biti na različitim razinama usvojenosti prilagođenima individualnom napretku svakoga učenika. Ovaj sustav omogućuje fleksibilnost i podršku učenicima u njihovom obrazovnom putovanju.

OZNAKA	OBJAŠNJENJE OZNAKE
AJK OŠ	Albanski jezik i kultura, osnovna škola
AJK SŠ	Albanski jezik i kultura, srednja škola
A.	domena <i>Govorim i pišem albanskim jezikom</i>
B.	domena <i>Čitam i stvaram</i>
C.	domena <i>Istražujemo kulturu i medij</i>
A.1.	domena <i>Govorim i pišem albanskim jezikom</i> , prvi razred
A.1.1.	domena <i>Govorim i pišem albanskim jezikom</i> , prvi razred, prvi ishod

OSNOVNA ŠKOLA ALBANSKI JEZIK I KULTURA

1. razred OŠ – 105 sati godišnje

Ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti <i>dobar</i> na kraju razreda
A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM		
AJK OŠ A.1.1. Učenik izgovara glasove, riječi i rečenice na temelju slušanoga teksta, razgovara služeći se fondom riječi primjereno uzrastu.	– pravilno izgovara glasove, glasovne skupove, riječi i rečenice – primjenjuje osnovna načela vođenja razgovora: započinje razgovor, sudjeluje u njemu, pažljivo sluša sugovornika – poštuje pravila uljudnoga obraćanja – ukratko obrazlaže svoju ideju ili prijedlog – razlikuje govorne značajke učitelja, roditelja, prijatelja	Učenik izgovara glasove, riječi, rečenice prema modelu; započinje razgovor, pita i odgovara na pitanja prema vlastitim potrebama; izražava potrebe, misli, osjeća je poštujući osnovna načela vođenja razgovora.
AJK OŠ A.1.2. Učenik govori jednostavne tekstove u skladu s jezičnim razvojem i iskustvom.	– prepričava tekst, slikovnicu, animirani film, radijsku ili televizijsku emisiju... – prepričava stvaran doživljaj i događaj iz mašte – opisuje na temelju promatranja osobe, predmete, biljke, životinje iz neposrednoga okruženja (uočava, otkriva, uspoređuje...) – poznaje značenje riječi kojima se služi u svakodnevnoj komunikaciji i školskim tekstovima	Učenik govori jednostavne tekstove u skladu s vlastitim iskustvom.
AJK OŠ A.1.3. Učenik piše kratak tekst poštujući pravopisnu normu.	– piše velikim tiskanim slovima – prepisuje riječi i rečenice – prepoznaje, izgovara i piše posebne slogove iz albanske abecede (<i>Ë, Gj, Q, Ç, Sh, Th, Dh, X, Y, Xh, Ll, Zh</i>) – opisuje predmet ili biće na temelju promatranja ili sjećanja (iznosi bitna obilježja) – popunjava jednostavne obrasce osobnim podacima – samostalno piše čestitku i kratku poruku – poštuje pravopisnu normu – razlikuje i samostalno stvara rečenice različite po komunikacijskoj funkciji, pravilno upotrebljava interpunkcijske znakove	Učenik piše riječi i oblikuje kratke rečenice tiskanim slovima.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: učenikov zavičaj, školski pribor i učionica, brojevi, boje, obitelj, godišnja doba, domaće životinje, nazivi dana u tjednu, posebni datumi.

Preporučeni jezični sadržaji:

Funkcije: uljudno ophođenje, pozdravljanje i oslovljavanje, predstavljanje, čestitanje, imenovanje, brojenje.

Leksičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama.

Gramatičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika i proizlaze iz preporučenih funkcija.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Nastava jezičnih sadržaja, bilo da se radi o leksičkim ili gramatičkim strukturama, temelji se na poticanju aktivne govorne komunikacije i učenju iz stvarnih situacija kroz raznolike pedagoške pristupe. Raznolikost sredstava koja se koriste u ovome kontekstu uključuje mimiku, geste, pokrete, likovni izraz, igre, pjesme i dramatizaciju, čime se osigurava sveobuhvatan i angažirajući pristup učenju jezika, koristeći vizualne i auditivne stimulanse.

Novi jezični sadržaji uvode se polazeći od već poznatih elemenata jezika, prilagođavajući ih razini jezičnoga razvoja i iskustvu učenika. Ovaj pristup potiče višejezičnost, omogućavajući učenicima da razvijaju svoje jezične vještine unutar njihova već postojećega jezičnog okvira.

Učitelj ima ključnu ulogu u organizaciji aktivnosti govorenja i razgovora. Kroz strukturirane komunikacijske situacije, učenici aktivno sudjeluju u govornim činovima, potičući spontanu i prirodnu uporabu jezika. Ove aktivnosti osmišljene su s ciljem stvaranja poticajnoga okruženja gdje jezično učenje postaje dinamičan proces koji se odvija kroz interakciju i primjenu jezika u stvarnim situacijama. Uz to, naglašava se važnost stvaranja poticajnoga okvira za učenje, potičući učenike da aktivno sudjeluju u procesu jezičnoga stvaralaštva.

B. ČITAM I STVARAM

AJK OŠ B.1.1. Učenik razumije pročitani književni/neknjiževni tekst.	– izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitanja teksta i povezuje ih s vlastitim iskustvom – prepričava o čemu tekst govori i prepoznaje književne vrste prema obliku u skladu s jezičnim razvojem i dobi – iznosi mišljenje o postupcima likova te ih uspoređuje s vlastitim postupcima i postupcima osoba koje ga okružuju	Učenik izražava svoje misli i osjećaje nakon čitanja teksta; usmeno odgovara na pitanja o sadržaju teksta i opisuje situacije iz svakodnevnoga života slične onima u tekstu.
AJK OŠ B.1.2. Učenik čita pjesme i kraće tekstove prilagođeno tekstnoj situaciji i intonaciji standardnoga albanskog jezika.	– odabire ponuđene književne/neknjiževne tekstove i čita ih s razumijevanjem prema vlastitome zanimanju – ovladava intonacijom standardnoga albanskog jezika – prilagođava čitanje tekstnoj situaciji	Učenik odabire tekstove među ponuđenima i čita tekstove prema vlastitome zanimanju; ovladava intonacijom standardnoga albanskog jezika i prilagođava čitanje tekstnoj situaciji.
AJK OŠ B.1.3. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome zanimanju i/ili sposobnostima.	– izražava se na zavičajnome govoru – dramatizira tekstove i priprema se za izvedbu na standardnome albanskom jeziku – izražava se crtežom i pokretom prema vlastitome zanimanju i/ili sposobnostima – sastavlja vlastiti rječnik u koji unosi riječi na albanskome i hrvatskome standardnom jeziku, ali i riječi zavičajnoga govora – uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga rječnika	Učenik iskazuje svoja zanimanja i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatizaciji tekstova i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz domene *Čitam i stvaram* mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene *Govorim i pišem albanskim jezikom* i/ili *Istražujemo kulturu i medij*.

Preporučene vrste tekstova: slikopriča, slikopjesma, kratka pripovijetka, bajka, dječja pjesma, kratki igrokaz, zagonetka, brojčala.

Medijski sadržaji: albanski animirani filmovi, filmske bajke, dječji časopis *Klubi i fëmijëve*.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi se ostvaruju usporedno s ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda iz domene *Govorim i pišem albanskim jezikom* i/ili *Istražujemo kulturu i medij*.

C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ

AJK OŠ C.1.1. Učenik upoznaje tradiciju i običaje svoje obitelji i albanskoga naroda.	– govori o sebi i svojoj obitelji – govori o značajnim obiteljskim proslavama blagdana (Bajram, Uskrs, zimski običaji, Božić, nacionalni praznici)	Učenik prepoznaje svoju ulogu i osobitost, kao i ulogu i osobitost drugih te zanimanja i vrijednosti zajednice kojoj pripada i pridonoši.
AJK OŠ C.1.2. Učenik upoznaje zvučne primjere glazbenih igara, dječjih pjesama.	– samostalno ili u skupini izvodi tradicionalne glazbene oblike, brojalice, narodne igre i dječje pjesme – razlikuje tradicionalnu i modernu glazbu	Učenik slušno opaža glazbeno-izražajne elemente i prepoznaje skladbu; glazbeni primjer izvodi samostalno i/ili u skupini.
AJK OŠ C.1.3. Učenik se likovno izražava na zadanu temu.	– prepoznaje likovne elemente albanske narodne tradicije te ih likovno interpretira različitim tehnikama – koristeći se različitim tehnikama, izrađuje tematske ukrase; orao – nacionalni simbol Albanaca (zastava) i zastava Republike Kosova sa simbolima	Učenik prepoznaje različite oblike umjetničkoga izražavanja; izražava se likovnim jezikom unoseći kreativne elemente u izraz.
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda		
Ishodi iz domene <i>Istražujemo kulturu i medij</i> mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene <i>Govorim i pišem albanskim jezikom i/ili Čitam i stvaram</i> .		
Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinoga ishoda u domeni <i>Istražujemo kulturu i medij</i> .		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda		
Učeniku se nudi stvaralački način izražavanja i mogućnost dokazivanja u kreativnom izričaju. Aktivnosti se mogu ostvarivati individualnim i timskim radom.		
Učitelj cijeni učenikovu samostalnost i samoinicijativnost te poštuje njegove individualne mogućnosti.		
Aktivnosti i sadržaji iskazani u ovome ishodu uvjetovani su dobi i zanimanjima učenika, fizičkim okruženjem (lokalnom zajednicom i ponudom društveno-kulturnih i umjetničkih sadržaja) te upućivanjem na digitalne sadržaje dostupne svima bez obzira na mjesto školovanja ili stanovanja. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice s naglaskom na uključenost u albansku manjinsku zajednicu.		

2. razred OŠ – 105 sati godišnje**A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM**

AJK OŠ A.2.1. Učenik govori i razgovara o temama iz svakodnevnoga života, izražava misli i osjećaje poštujući načela vođenja razgovora.	– razgovara poštujući načela vođenja razgovora: započinje razgovor, sudjeluje, sluša sugovornika, okončava razgovor – poštuje pravila uljudnoga obraćanja – u kratkim crtama iznosi svoju ideju, tvrdnju, objašnjava je – uočava razlike između zavičajnoga govora i standardnoga jezika kojim se služi u nastavi albanskoga jezika i kulture – pravilno intonira rečenice različite po komunikacijskoj funkciji, potvrdne ili niječne – služi se umanjenicama, uvećanicama, riječima suprotnoga značenja, riječima istoga značenja	Učenik razgovara o temama iz svakodnevnoga života u skladu s vlastitim iskustvom i poštujući načela vođenja razgovora.
AJK OŠ A.2.2. Učenik prepričava kratke tekstove jednostavnih struktura u skladu s temom.	– prepričava kraći pripovjedni ili obavijesni tekst, kazališnu predstavu, animirani film, televizijsku ili radijsku emisiju na temelju upute, izdvaja važne ili zanimljive detalje – svojim riječima prema planu opisuje predmet na osnovi neposrednoga promatranja – opisuje lik prema planu opisa – prepričava na zadanu temu	Učenik oblikuje i govori kratke tekstove jednostavnih struktura u skladu s temom.

AJK OŠ A.2.3. Učenik piše pisanim slovima rečenice i kratke tekstove poštujući pravopisnu normu.	– piše pisanim slovima – prepoznaje, izgovara i piše pisanim slovima slo- gove iz albanske abecede (<i>Ë, Gj, Q, Ç, Sh, Th, Dh, X, Y, Xh, Ll, Zh</i>) – gradi nove riječi – piše kratke rečenice jednostavne strukture – samostalno piše kratak opisni tekst: prema planu opisa i na osnovi neposrednoga promatranja opisu- je predmet ili lik – samostalno piše poruku, čestitku, pozivnicu, razglednicu – piše kraću priču na temelju zadanih riječi – poštuje pravopisnu normu – sastavlja i piše rečenice različite po komunikacij- skoj funkciji, niječnosti ili potvrdnosti	Učenik oblikuje i piše jednostavne rečenice i/ili kratke tekstove pisanim slovima; primjenjuje pravopisnu normu primjereno stupnju jezičnoga razvoja.
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučene teme: učenikov zavičaj, brojevi, obitelj, škola, životinje, godišnja doba, igračke, doba dana, tijelo, odjeća i obuća, hrana i piće, posebni datumi. Preporučeni jezični sadržaji: Funkcije: uljudno ophođenje, imenovanje (osobe, životinje, predmeta, radnje), davanje jednostavnih uputa (što činiti), brojenje. Leksičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama. Ciklički se ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodni razred. Gramatičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika i proizlaze iz preporučenih funkcija. Ciklički se ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodni razred.		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Pristup poučavanju jezičnih sadržaja, bilo da se radi o leksičkim ili gramatičkim strukturama, fokusira se na bogatu govornu komunikaciju i učenje iz stvarnih situacija. Ovaj pristup integrira različite pedagoške metode kako bi pružio sveobuhvatno iskustvo učenja, koristeći se raznovrsnim zornim sredstvima. Mimika, geste, pokreti, likovni izraz, igra, pjesma i dramatizacija postaju ključni elementi nastave, potičući aktivno sudjelovanje učenika. Kroz ove metode, učitelj stvara dinamično okruženje koje olakšava učenje jezika kroz iskustveni pristup. Uvođenje novih jezičnih sadržaja temelji se na prethodno poznatim elementima, prilagođavajući ih specifičnoj razini jezičnoga razvoja i iskustvu svakoga pojedinog učenika. Istovremeno, naglašava se važnost poticanja višejezičnosti, omogućavajući učenicima da razvijaju svoje jezične vještine unutar konteksta već postojećih jezičnih znanja. Organizacija aktivnosti govorenja i razgovaranja predstavlja ključni segment nastave. Kroz pažljivo osmišljene komunikacijske situacije, učenici imaju priliku aktivno sudjelovati u govornim činovima, simulirajući stvarne situacije. Ovo potiče prirodan razvoj jezičnih kompetencija, a istovremeno pruža priliku učenicima da primijene stečena znanja u stvarnome životu. U konačnici, ovakav pristup nastavi ne samo da olakšava usvajanje jezičnih sadržaja već, potiče i razvoj širega skupa vještina, uključujući komunikacijske, socijalne i kreativne aspekte jezičnoga obrazovanja.		
B. ČITAM I STVARAM		
AJK OŠ B.2.1. Učenik čita s razumijevanjem književni/ neknjiževni tekst.	– izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitavanja teksta i povezuje ih s vlastitim iskustvom – odabire tekstove među ponuđenima i čita ih s razumijevanjem prema vlastitome zanimanju – prepoznaje intonaciju standardnoga albanskog jezika	Učenik izražava svoja zapažanja o pročitaneome tekstu, povezuje situacije iz svakodnevnoga života slične onima u tekstu.
AJK OŠ B.2.2. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome zanimanju i/ili sposobnostima.	– izražava se na zavičajnome govoru – dramatizira kraće tekstove i priprema se za izvedbu na standardnome albanskom jeziku prema vlastitome zanimanju i/ili sposobnostima – izražava se pokretom – koristi se jezičnim vještinama i aktivnim rječnikom primjereno razvojnoj dobi – razlikuje standardni albanski jezik i zavičajni jezik pri usmenome i pisanome izražavanju – sastavlja vlastiti razlikovni rječnik u koji unosi riječi na albanskome i hrvatskome jeziku, ali i riječi zavičajnoga govora – uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga rječnika	Učenik iskazuje svoja zanimanja i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatizaciji tekstova i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst.

AJK OŠ B.2.3. Učenik povezuje sadržaj i temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom.	– iskazuje misli i osjećaje nakon čitanja književnoga teksta – prepoznaje temu književnoga teksta – povezuje temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom – izražava zapažanja nakon slušanja/čitanja književnoga teksta, povezuje temu i sadržaj teksta s vlastitim iskustvom – navodi sličnosti i razlike između sadržaja i teme književnoga teksta i vlastitoga životnog iskustva – iskazuje mišljenje o događajima i postupcima likova u priči – izdvaja iz teksta što mu se sviđa i što mu se ne sviđa – objašnjava razloge zbog kojih mu se tekst sviđa ili ne sviđa	Učenik izražava zapažanja nakon slušanja/čitanja književnoga teksta, povezuje temu i sadržaj teksta s vlastitim iskustvom.
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishodi iz domene <i>Čitam i stvaram</i> mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene <i>Govorim i pišem albanskim jezikom</i> i/ili <i>Istražujemo kulturu i medij</i>. Preporučene vrste tekstova: slikopriča, slikopjesma, kratka pripovijetka, bajka, dječja pjesma, kratki igrokaz, zagonetka, brojalice. Medijski sadržaji: albanski animirani filmovi, filmske bajke, dječji časopis <i>Klubi i femijëve</i>.		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishodi se ostvaruju usporedno s ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda iz domene <i>Govorim i pišem albanskim jezikom</i> i/ili <i>Istražujemo kulturu i medij</i>.		
C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ		
AJK OŠ C.2.1. Učenik izgrađuje svoj kulturni i nacionalni identitet.	– prepoznaje obilježja tradicije svojega naroda ili kraja u kojemu živi – interpretira dječje pjesme i igre – izvodi dječju pjesmu, narodnu igru ili ples uz glazbenu pratnju – razlikuje tradicijske instrumente – prepoznaje folklorne elemente interijera – prepoznaje elemente tradicionalne kuhinje – posjećuje i aktivno sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama (Dani albanske kulture, Dan materinskoga jezika, nacionalni praznici: Dan zastave Republike Albanije i Dan neovisnosti Republike Kosova) – njeguje običaje (Božić, Uskrs, Bajram), običajne igre i pjesme iz zavičaja	Učenik izvodi melodijske i ritamske cjeline, uvažava glazbeno-izražajne sastavnice; prepoznaje glazbeni primjer; opisuje kulturne događaje iz povijesti Albanaca i izdvaja događaje koji su mu zanimljivi iz prošlosti albanskoga naroda.
AJK OŠ C.2.2. Učenik uočava i koristi se pojedinim izvorima i informacijama iz svoje okoline izražavajući se o njima na kreativan način i služeći se različitim tehnikama.	– koristeći se različitim likovnim tehnikama, ilustrira priču, pjesmu ili knjigu, izražava vlastiti doživljaj teme – izrađuje i oblikuje ukrasne i funkcionalne predmete od prirodnih materijala	Učenik rabi likovne materijale i primjenjuje postupke.
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishodi iz domene <i>Istražujemo kulturu i medij</i> mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene <i>Govorim i pišem albanskim jezikom</i> i/ili <i>Čitam i stvaram</i>. Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinoga ishoda u domeni <i>Istražujemo kulturu i medij</i>.		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Učenicima se pruža prilika za izražavanje kreativnosti i dokazivanje kroz kreativni izraz. Aktivnosti se mogu ostvarivati kako individualno, tako i timskim radom. Učitelj cijeni samostalnost i inicijativnost učenika te poštuje njihove individualne sposobnosti. Aktivnosti i sadržaji u ovome ishodu prilagođeni su uzrastu i zanimanjima učenika, fizičkomu okruženju (lokalnoj zajednici i ponudi društveno-kulturnih i umjetničkih sadržaja), te potiču korištenje digitalnih resursa dostupnih svima, bez obzira na mjesto školovanja ili prebivališta. Cilj ishoda je potaknuti osobni razvoj i aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice, s posebnim naglaskom na uključenost u albansku manjinsku zajednicu.		

3. razred OŠ – 105 sati godišnje

A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM		
AJK OŠ A.3.1. Učenik razumije vrlo kratke i jednostavne tekstove u govornome i pisanome obliku.	– učenik pokazuje razumijevanje kratkih i jednostavnih rečenica, pokazuje razumijevanje za konkretne, vrlo kratke i vrlo jednostavne tekstove zadane tematike – pokazuje predznanje o tekstu koji sluša – prepoznaje pojedinosti i glavna pitanja teksta koji sluša – daje jednostavne sudove o tekstu – određuje poruku teksta – pronalazi problem i rješenje koje se predlaže u tekstu koji sluša	Učenik uz povremenu pomoć razumije vrlo kratke i jednostavne tekstove u govornome i pisanome obliku.
AJK OŠ A.3.2. Učenik reproducira riječi i vrlo kratke rečenice, razlikuje početni dio, glavni dio i završni dio zadanoga teksta.	– oblikuje i pravilno izgovara vrlo kratke i vrlo jednostavne tekstove koristeći odgovarajuće glasovne kvalitete kao što su: naglasak, ritam, visina, intonacija – izražava svoje osjećaje i emocije bogatim rječnikom koristeći frazeološke izraze, poslovice, slikovite riječi i sl. – imenuje osobe, predmete, jednostavne radnje i situacije nizom od nekoliko kratkih i vrlo jednostavnih uvježbanih rečenica – recitira napamet naučene dijelove – dobro se služi standardnim jezikom u govoru	Učenik uz povremenu pomoć pravilno izgovara poznate riječi i kratke rečenice.
AJK OŠ A.3.3. Učenik sudjeluje u razgovoru na nastavnom satu koristeći se kratkim i jednostavnim rečenicama.	– sudjeluje u skupnim raspravama postavljanjem pitanja, odgovaranjem i suradnjom s drugima – govori u skladu s društvenim normama i vrijednostima, u različitim komunikacijskim situacijama u razredu – pravilno koristi neverbalne elemente kao što su: geste, mimika, kontakt očima pri govoru – samouvjereno i pouzdano iznosi svoja razmišljanja, iskustva i argumente – potiče skupne rasprave dajući svoj doprinos – raspravlja zajedno u skupini kako bi postigao cilj zadatka nudeći svoje ideje, rješenja i perspektive	Učenik sudjeluje u vrlo kratkome i jednostavnome razgovoru uz povremenu pomoć.
AJK OŠ A.3.4. Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom.	– primjenjuje usvojenu pravopisnu normu – sastavlja opisni tekst: voljenih osoba, omiljenih junaka knjiga ili filmova, prirode, igara itd. – piše uvod ili završetak drugih pročitanih bajki ili priča – piše pripovjedni tekst o temi filma ili knjige – pripovijesti u prvome licu, o proživljenim, zanimljivim ili posebnim događajima – pisanje priča na temelju nekih fotografija ili ključnih riječi – piše upute, adrese, blagdanske čestitke, jednostavne argumente, pisma isprike, tjedne planove i najave itd. – poštuje odgovarajući obrazac ili model, npr. pri pisanju pisma ili obavijesti, piše početne i završne rečenice i potpisuje se.	Učenik piše kratke tekstove jednostavnih struktura o zadanoj ili slobodno odabranoj temi; grafički strukturira tekst poštujući pravopisnu normu primjereno stupnju jezičnoga razvoja.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučene teme: učenikov zavičaj, brojevi, godišnja doba, priroda, kalendar – nazivi mjeseca, strane svijeta, dom, kupovina, koliko je sati, sport, slobodno vrijeme, briga o zdravlju, promet, posebni datumi. Preporučeni jezični sadržaji: Funkcije: opisivanje (osobe, životinje, predmeta, radnje, vremena, prirode, doma), postavljanje pitanja, imenovanje, pripovijedanje (što se dogodilo). Leksičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i među-predmetnim temama. Ciklički se ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodni razred. Gramatičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika i proizlaze iz preporučenih funkcija. Ciklički se ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodni razred.		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Poučavanje jezičnih sadržaja (leksičkih i gramatičkih struktura) temelji se na govornoj komunikaciji i učenju iz situacije posredstvom mi-mike, gesta, pokreta, likovnog izraza, igre, pjesme i dramatizacije pomoću zornih sredstava. Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja koji su prilagođeni razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika, istovremeno se potiče višejezičnost. Učitelj organizira aktivnosti govorenja i razgovaranja u kojima će učenik sudjelovati u govornome činu u osmišljenim komunikacijskim situacijama.		
B. ČITAM I STVARAM		
AJK OŠ B.3.1. Učenik povezuje sadržaj i temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom.	– iskazuje misli i osjećaje nakon čitanja književnoga teksta – prepoznaje temu književnoga teksta – povezuje temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom – izražava zapažanja nakon slušanja/čitanja književnoga teksta, povezuje temu i sadržaj teksta s vlastitim iskustvom – navodi sličnosti i razlike između sadržaja i teme književnoga teksta i vlastitoga životnog iskustva – iskazuje mišljenje o događajima i postupcima likova u priči	Učenik izražava zapažanja nakon slušanja/čitanja književnoga teksta, povezuje temu i sadržaj teksta s vlastitim iskustvom.
AJK OŠ B.3.2. Učenik sluša/čita s razumijevanjem književni tekst i zadane dijelove teksta.	– razlikuje dijelove pjesme: stih, strofa – prepoznaje i izdvaja riječi koje se rimuju u pjesmama i igrokazima za djecu – odgovara na pitanja (<i>Tko? Što? Kada? Gdje? Zašto?</i>) o događajima koji se zbivaju u priči, bajci, basni, legendi i sl. – razlikuje glavne teme ili ideje u književnim tekstovima (poeziji, prozi ili dramskim tekstovima) – prepričava književni tekst svojim riječima – pronalazi u tekstu: rimu, personifikaciju, usporedbu, hiperbolu, epitet – čita kratki književni tekst nekoliko puta i pokazuje dio koji mu se najviše sviđa i koji mu je ugodniji, te argumentira svoj izbor	Učenik sluša/čita s razumijevanjem književni tekst, uz povremenu pomoć usmeno odgovara na pitanja o sadržaju teksta.
AJK OŠ B.3.3. Učenik pronalazi podatke koristeći se različitim izvorima primjerenima dobi učenika.	– prepoznaje različite izvore informacija: digitalni udžbenici, tekstovi u zabavno-obrazovnim časopisima i knjigama za djecu te na obrazovnim mrežnim stranicama – pronalazi i kombinira podatke iz različitih izvora primjerenih dobi – izdvaja važne podatke iz teksta i razvrstava ih prema uputi, te prenosi tekst u druge oblike ili medije	Učenik prima poruku iz različitih medija, uključuje nove informacije i izdvaja važne podatke te ih oblikuje u novi medijski sadržaj.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz domene *Čitam i stvaram* mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene *Govorim i pišem albanskim jezikom i/ili Istražujemo kulturu i medij*.

Preporučene vrste tekstova: slikopriča, kratka pripovijetka, bajka, dječja pjesma, kratki igrokaz, zagonetka, brojalica, kazalište lutaka, strip.

Medijski sadržaji: albanski animirani filmovi, filmske bajke, dječji časopis *Klubi i femijëve*.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi se ostvaruju usporedno s ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda iz domene *Govorim i pišem albanskim jezikom i/ili Istražujemo kulturu i medij*.

C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ

AJK OŠ C.3.1. Učenik prepoznaje osnovne činjenice i značajke Republike Albanije, Republike Kosova i ostalih albanskih područja, kao i albanske kulture te ih uspoređuje s hrvatskom kulturom.	– ističe sličnosti među kulturno specifičnim elementima – izdvaja prepoznatljiva obilježja Republike Albanije, Republike Kosova i ostalih albanskih područja i pronalazi analogije u hrvatskoj kulturi, imenuje glavni grad – imenuje i razlikuje albanske blagdane i običaje vezane uz njih – razvija pozitivan odnos prema učenju albanskoga jezika i kulture za vrijeme rada s autentičnim materijalima kao što su albanske dječje i tradicionalne pjesme, animirani filmovi, bajke, lutkarske predstave, dječji časopisi itd.	Učenik uz povremenu pomoć prepoznaje i razlikuje primjere sličnosti među kulturno specifičnim elementima, imenuje osnovna obilježja Republike Albanije, Republike Kosova i ostalih albanskih područja te prepoznaje analogije u hrvatskoj kulturi.
AJK OŠ C.3.2. Učenik proširuje svoje razumijevanje osnovnih tehnika kreativnoga izražavanja na albanskome jeziku.	– aktivno sudjeluje u izvođenju kratkih predstava – izvodi albanske dječje i narodne pjesme, uključujući brojalice, te se igra uz njih s glazbom, prateći različite vrste pokreta kao što su mimika, geste i ples – izvodi plesne korake tradicionalnih albanskih narodnih plesova. – crta i boja, uređuje pano i školsku izložbu	Učenik se uz učiteljev poticaj uključuje i sudjeluje u aktivnostima.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz domene *Istražujemo kulturu i medij* mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene *Govorim i pišem albanskim jezikom i/ili Čitam i stvaram*.

Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja te tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinoga ishoda u domeni *Istražujemo kulturu i medij*.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učeniku se nudi stvaralački način izražavanja i mogućnost dokazivanja u kreativnome izričaju. Aktivnosti se mogu ostvarivati individualnim i timskim radom. Drugi ishod u domeni *Istražujemo kulturu i medij* prati se i ne podliježe vrednovanju naučenoga (brojčano ocjenjivanje), važan je odnos učenika prema aktivnosti i uključenosti u aktivnost.

Učitelj cijeni učenikovu samostalnost i samoinicijativnost te poštuje njegove individualne mogućnosti.

Aktivnosti i sadržaji iskazani u ovome ishodu uvjetovani su dobi i zanimanjima učenika, fizičkim okruženjem (lokalnom zajednicom i ponudom društveno-kulturnih i umjetničkih sadržaja) te upućivanjem na digitalne sadržaje dostupne svima bez obzira na mjesto školovanja ili stanovanja. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice s naglaskom na uključenost u albansku manjinsku zajednicu.

4. razred OŠ – 105 sati godišnje

A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM		
AJK OŠ A.4.1. Učenik razumije i reproducira niz jednostavnih rečenica i kratkih tekstova.	– pokazuje predznanje o tekstu koji sluša – određuje svrhu koju ima kada sluša tekst (sluša radi sastavljanja sažetka, sluša radi razjašnjavanja zadatka ili aktivnosti i sl.) – odgovara na pitanja o sadržaju teksta – razlikuje uvod, razvoj i kraj priče, bajke, priče i sl. – sažima sadržaj teksta ilustrirajući ga detaljima, primjerima ili ilustracijama iz teksta, primjerice epizoda omiljenoga televizijskog programa pred malom skupinom – sažima glavne teme književnoga djela koje se čita u razredu i sl. (kako bi pokazao da je razumio tekst) – identificira pojedinosti i glavna pitanja teksta koji čujete – postavlja pitanja o informacijama ili idejama koje čuje u prezentaciji kako bi razjasnio i razumio tekst – predviđa što će se sljedeće dogoditi, slušajući dijelove priče (usmjereno slušanje) – vodi bilješke o glavnim pitanjima – povezuje sadržaj teksta koji sluša sa sadržajem knjiga, filmova, TV emisija ili predstava koje obrađuju istu temu – donosi jednostavne sudove o tekstu – formulira poruku teksta	Učenik uz povremenu pomoć razumije i reproducira niz jednostavnih rečenica i kratkih tekstova.
AJK OŠ A.4.2. Učenik sudjeluje u vrlo kratkom razgovoru te razmjenjuje kratke i jednostavne rečenice.	– govori koristeći odgovarajuće glasovne kvalitete, kao što su: naglasak, visina glasa, intonacija itd. – ocjenjuje tečnost u govoru – određuje svrhu koju ima, kada govori ili razgovara s drugima, kao što je: argumentiranje svojih misli u skupnoj raspravi; nudi rješenja oko problema; daje informacije o temi itd. – izražava svoje misli i osjeća je jednostavnim i razumljivim jezikom – izvodi jednostavnu prezentaciju kojom pokazuje svoje iskustvo, prateći prezentaciju vizualnim pomagalima, kao što su: karte, popisi, fotografije i sl. – izgovara napamet naučene dijelove s osjećajem – dobro se služi standardnim jezikom u govoru	Učenik uz povremenu pomoć sudjeluje u vrlo kratkom i jednostavnom razgovoru.
AJK OŠ A.4.3. Učenik piše vrlo kratak i jednostavan tekst poznate tematike na temelju predloška.	– piše tekstove poštujući strukturu: uvod, razrada i zaključak – piše veliko početno slovo: imena naroda, stanovnika, država, geografskih cjelina, knjiga, filmova, novina – piše fokusirajući se na temu koju obrađuje i logično povezuje rečenice u odlomku i odlomke između njih – primjenjuje pravopisna pravila pri pisanju – ispravlja pravopisne pogreške	Učenik uz povremenu pomoć piše vrlo kratak i jednostavan tekst poznate tematike na temelju predloška uz manje pogreške.

Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Promjenjive vrste riječi i njihove osnovne gramatičke kategorije. Sadržaji se nadovezuju na teme sadržaja prethodnih razreda.

Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Nastavne su aktivnosti raznolike, zanimljive, zabavne i dinamično se izmjenjuju. To mogu biti igre, pjesme, dramatizacije, radionice i ostale aktivnosti u kojima je naglasak na razvijanju pozitivnoga stava prema albanskome jeziku i kojima se potiče učenikova kreativnost koja će doprinijeti uspjehu svakoga učenika. Preporučuje se zadatak dovršavanja nedovršenoga kraja priče, korištenje učenikove mašte.

Brojalice i pjesmice imaju osobito važnu ulogu u usvajanju pravilnoga izgovora, naglasaka, ritma i intonacije čemu u nižim razredima osnovne škole treba pridati osobitu važnost.

Treba primjenjivati frontalni i individualni pristup, kao i rad u manjim i većim skupinama te rad u parovima u stilu simulirane konverzacije. Igranje po ulogama, pjevanje (skupno i pojedinačno), pantomima, pogađanje, maskiranje, igre riječima, rješavanje jezične zagonetke i križaljke, kao i igre pogađanja neki su od oblika koji su se pokazali učinkovitima i koje treba primjenjivati.

Leksički sadržaji odabiru se primjereno razvojnoj dobi učenika, od poznatoga prema nepoznatomu i od lakšega prema težemu, primjereni razvojnoj dobi učenika, koji usmjeravaju učenika na razmišljanje vodeći računa o korelaciji s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama. Ciklički se ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodni razred.

Leksički sadržaji uvode se uz mimiku, vizualna i multimedijalna sredstva, mehaničkim ponavljanjem, a sve se češće primjenjuju aktivnosti pisanoga izražavanja.

Nastava na satu odvija se na albanskome jeziku, a hrvatski jezik koristi se za usporedbu i lakši prijenos znanja.

Učitelj ima pravo kreativno i fleksibilno kreirati svoj rad u okvirima planiranoga i primjereno uvjetima.

B. ČITAM I STVARAM

AJK OŠ B.4.1. Učenik izražava doživljaj književnoga teksta u skladu s vlastitim čitateljskim iskustvom.	– povezuje doživljaj i razumijevanje književnoga teksta s vlastitim misaonim i emotivnim reakcijama na tekst – povezuje sadržaj, temu i motive teksta s vlastitim iskustvom – pokazuje radoznalost, sklonost i znatiželju za komunikaciju s književnim tekstom – razgovara s drugim učenicima o vlastitome doživljaju teksta – prepoznaje vrijedne poruke i mudre izreke – argumentira vlastite doživljaje i zaključuje o uočenim vrijednostima književnoga teksta	Učenik objašnjava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitavanja književnoga teksta i povezuje sadržaj, temu i motive teksta s vlastitim iskustvom.
AJK OŠ B.4.2. Učenik čita s razumijevanjem književni/neknjiževni tekst.	– odabire tekst koji čita ovisno o njegovoj namjeni, kao što su: rječnik za pojašnjenje i pronalaženje značenja riječi; dječja enciklopedija za dobivanje informacija; priča za zabavu itd. – tečno čita tekst – traži i pronalazi u rječniku značenje nepoznatih riječi koje čita – odgovara na pitanja nastavnika o sadržaju teksta – uspoređuje u tekstu dvije ili više ideja, pojmova, detalja i sl. – razlikuje pojedine elemente oblika i sadržaja tekstova te pojašnjava njihovu funkciju – opisuje situacije, događaje i likove u književnim tekstovima – prepoznaje glavne i sporedne likove u priči – razlikuje dijelove pjesme: stih, strofa – otkriva sličnosti i razlike između različitih tekstova koji obrađuju istu temu	Učenik čita književni tekst i uz povremenu pomoć prepričava tekst.

AJK OŠ B.4.3. Učenik se stvaralački izražava potaknut književnim tekstom, iskustvima i doživljajima.	– služi se zavičajnim govorom u usmenome i pisanome izražavanju – dramatizira tekstove prema vlastitome znanju i/ili sposobnostima – izražava se i komunicira kroz geste i pokrete – koristi jezične vještine i bogat rječnik na albanskome jeziku i dijalektu prikladnome za svoju dob – piše kraće pjesme i sastavke na standardnome albanskom jeziku – prikuplja vlastite uratke u radnu mapu (portfolio) prateći vlastiti napredak – stvara različite individualne uratke: pripovijeda sadržaj književnoga teksta iz perspektive drugoga lika, vremena ili mjesta, izražajno čita književne tekstove, recitira/krasnoslovi, piše dnevnik, snima audioprilog, stvara fotopriču ili fotostrip – razlikuje neknjiževne riječi od jezičnoga standarda	Učenik iskazuje svoja zanimanja i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatizaciji tekstova i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst i crta strip; piše kraće sastavke i pjesme na albanskome jeziku.
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishodi iz domene <i>Čitam i stvaram</i> mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene <i>Govorim i pišem albanskim jezikom i/ili Istražujemo kulturu i medij</i>. Preporučene vrste tekstova: slikopriča, kratka pripovijetka, bajka, dječja pjesma, kratki igrokaz, zagonetka, brojalica, basna, kazalište lutaka, strip. Medijski sadržaji: – albanski animirani filmovi, filmske bajke – albanske dječje mrežne stranice.		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishodi se ostvaruju usporedno s ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda iz domene <i>Govorim i pišem albanskim jezikom i/ili Istražujemo kulturu i medij</i>.		
C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ		
AJK OŠ C.4.1. Učenik određuje položaj Albanije i Kosova na geografskoj karti.	– opisuje oblik granice i državne simbole Republike Hrvatske, Republike Albanije i Republike Kosova (himna, zastava, grb) – imenuje i pokazuje na zemljovidu najvažnije kulturno-povijesne spomenike – imenuje i uspoređuje izgled svojega zavičaja s nekim reljefima u Albaniji i Kosovu	Učenik se koristi različitim izvorima informacija; objašnjava položaj Republike Hrvatske, Republike Albanije i Republike Kosova; snalazi se na zemljovidu.
AJK OŠ C.4.2. Učenik razvija stav o očuvanju zavičajne baštine te svjesnost o nacionalnoj pripadnosti.	– razgovara i iznosi stavove o pripadanju albanskomu narodu – izvodi himnu i interpretira pjesme povezane s blagdanima – opisuje najvažnije pučke običaje i najpoznatije osobe – izdvaja važnije događaje iz zavičajne povijesti – imenuje zaštićena područja svojega zavičaja – likovno oblikuje rad na zadanu temu koristeći se različitim tehnikama i materijalima	Učenik opisuje važna postignuća znamenitih Albanaca, ustrojstvo Republike Hrvatske i Republike Albanije te njihova nacionalna obilježja; prepoznaje i izvodi glazbeno-izražajne elemente skladbe; oblikuje likovni rad na zadanu temu
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishodi iz domene <i>Istražujemo kulturu i medij</i> mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene <i>Govorim i pišem albanskim jezikom i/ili Čitam i stvaram</i>. Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinoga ishoda u domeni <i>Istražujemo kulturu i medij</i>.		

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učeniku se nudi stvaralački način izražavanja i mogućnost dokazivanja u kreativnome izričaju. Aktivnosti se mogu ostvarivati individualnim i timskim radom.

Učitelj cijeni učenikovu samostalnost i samoinicijativnost te poštuje njegove individualne mogućnosti.

Aktivnosti i sadržaji iskazani u ovome ishodu uvjetovani su dobi i zanimanjima učenika, fizičkim okruženjem (lokalnom zajednicom i ponudom društveno-kulturnih i umjetničkih sadržaja) te upućivanjem na digitalne sadržaje dostupne svima bez obzira na mjesto školovanja ili stanovanja. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice s naglaskom na uključenost u albansku manjinsku zajednicu.

5. razred OŠ – 105 sati godišnje

A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM

AJK OŠ A.5.1. Učenik razumije sadržaj kratkoga i jednostavnoga teksta na zadanu temu.	– pokazuje razumijevanje sadržaja teksta – prepoznaje glavnu misao i izdvaja ključne informacije u kratkome i jednostavnome tekstu – postavlja pitanja i odgovara na pitanja – prepričava kratak i jednostavan tekst – uočava važnost jezika za očuvanje identiteta	Učenik uz povremenu pomoć razumije kratak tekst na zadanu temu.
AJK OŠ A.5.2. Učenik sudjeluje u kratkome i jednostavnome razgovoru poznate tematike.	– postavlja jednostavna pitanja i odgovara na takva pitanja – sudjeluje u vrlo kratkome razgovoru na zadanu temu – sudjeluje u uvježbanim dijalozima i igranju uloga	Učenik uz povremenu pomoć sudjeluje u kratkome i jednostavnome razgovoru.
AJK OŠ A.5.3. Učenik piše kratak i jednostavan tekst na zadanu temu.	– oblikuje kratke i jednostavne tekstove prema poznatome i uvježbanome predlošku – odgovora na postavljena pitanja – pravilno piše poznate i učestale riječi – sastavlja opis prema zadanoj temi (osoba, prostor, predmet) – piše pismo (službeno, osobno)	Učenik uz povremenu pomoć piše kratak i jednostavan tekst na zadanu temu te na temelju predloška uz manje pogreške.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: moja obitelj, vrijeme, odjeća i obuća, zavičaj i domovina, šetnja gradom, zemlje i nacionalnosti, svijet oko mene, dječja književnost, značajni datumi.

Leksičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama, ponavljaju se i proširuju u odnosu na prethodni razred.

Gramatičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika, ponavljaju se i proširuju u odnosu na prethodni razred.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene aktivnosti:

dopunjavanje tekstova, pisanje čestitki i razglednica, pokazivanje i opisivanje predmeta i slika, pisanje dijela priče koji nedostaje, pjevanje, recitiranje, gluma, pantomima, zagonetke, jednostavni kratki dijalozi s uvježbanim jezičnim sredstvima koji predočavaju stvarne komunikacijske situacije, izrada prezentacija i plakata, kraća dramatizacija.

Poučavanje jezičnih sadržaja temelji se na govornoj komunikaciji i učenju iz situacije igrom, pjesmom i dramatizacijom te pomoću zornih sredstava. Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja koji su prilagođeni razini jezičnoga razvoja i iskustvu učenika, istovremeno se potiče višejezičnost.

Učitelj organizira aktivnosti govorenja i razgovaranja u kojima će učenik sudjelovati u govornom činu u osmišljenim komunikacijskim situacijama.

B. ČITAM I STVARAM

AJK OŠ B.5.1. Učenik čita i prepričava s razumijevanjem književni i neknjiževni tekst.	– razlikuje književni tekst od neknjiževnih tekstova – izražajno čita književne tekstove – povezuje situacije iz teksta sa stvarnim životom – prikazuje tijek događaja i likove u priči govorom, pismom, crtežom i pokretom – koristi nazive na albanskome jeziku za pripovijetku, pjesmu, bajku, basnu, zagonetku, igrokaz, dječji roman	Učenik uz povremenu pomoć učitelja čita i prepričava književni i neknjiževni tekst.
---	---	---

AJK OŠ B.5.2. Učenik objašnjava svoja zapažanja, misli i osjeća nakon čitanja/slušanja književnoga teksta te povezuje sadržaj i temu sa stvarnim životom.	– objašnjava i uspoređuje svoja zapažanja, misli i osjeća nakon slušanja/čitanja književnoga teksta s mislima i osjećajima drugih učenika – izražava svoj doživljaj književnoga teksta usmeno, pisano, crtežom, pokretom – razgovara s ostalim učenicima o vlastitome doživljaju teksta – povezuje književni tekst s vlastitim iskustvom	Učenik uz povremenu pomoć iznosi svoja zapažanja i misli te sudjeluje u razgovoru o tekstu.
AJK OŠ B.5.3. Učenik pronalazi podatke zadane tematike iz književnoga i neknjiževnoga teksta iz različitih medija primjerenih dobi učenika.	– prepoznaje ključni podatak u tekstu – pronalazi podatke u tekstovima iste tematike na različitim medijima – kombinirajući izvore informacija prema svojim zanimanjima i potrebama, iznosi svoja zapažanja i misli o pročitanoj tekstu	Učenik uz povremenu pomoć pronalazi podatke zadane tematike iz različitih medija primjerenih dobi učenika.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučene vrste tekstova: kratka pripovijetka, bajka, dječje pjesme, kratke narodne poslovice, kratki igrokaz, dječji roman, strip u tiskanome i digitalnome udžbeniku, na mrežnim stranicama i u drugim izvorima.		
Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Učitelj kod izbora tekstova treba voditi računa o žanrovskoj i tematskoj raznovrsnosti, kao i o mogućnostima učenika. Zajedničko čitanje planiranih tekstova na satu u svrhu razvijanja trajne čitateljske navike; aktivan razgovor u kojem sudjeluju svi učenici pri čemu se ističe važnost svakoga pojedinačnog mišljenja.		
C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ		
AJK OŠ C.5.1. Učenik istražuje albansku kulturu, njeguje pozitivan odnos prema albanskoj kulturnoj baštini te prema drugim kulturama i nadograđuje prethodna znanja.	– prikuplja tekstove, priče, legende, slikovni materijal i sl. iz različitih izvora te stvara mape i zbirke prikupljenoga materijala – od prikupljenoga materijala odabire teme iz povijesti Albanaca (prapovijesno i antičko doba na prostoru današnje Albanije i Kosova, nalazišta i lokaliteta na području Albanije i Kosova) koje predstavlja u obliku malih projekata – sudjeluje u obilježavanju i objašnjava važnost posebnih datuma, dana te albanskih blagdana i praznika – stječe pozitivan stav prema učenju albanskoga jezika i kulture radeći na i s izvornim materijalima (albanska glazba, albanski filmovi, albanski časopisi, djela albanske dramske i likovne umjetnosti i kulturne baštine)	Učenik povezuje prikupljene informacije, na temelju prikupljenoga materijala donosi zaključke o svome identitetu, te opisuje najvažnije povijesne događaje i osobe albanske povijesti.
AJK OŠ C.5.2. Učenik istražuje i uspoređuje različita obilježja geografskoga prostora Albanije i Kosova.	– pretražuje različite izvore i prikuplja informacije o glavnome gradu i regijama Albanije i Kosova – opisuje položaj i način života Albanaca	Učenik opisuje položaj Albanije, Kosova i Hrvatske; izdvaja i pokazuje na zemljovidu prirodno-geografske i upravne regije Albanije i Kosova.
AJK OŠ C.5.3. Učenik upoznaje umjetnička i tradicijska djela albanske glazbene, dramske i likovne umjetnosti.	– prepoznaje i razlikuje zvučne značajke albanske folklorne glazbe – izrađuje plakat/prezentaciju i izlaže o glazbenome, dramskome i likovnome umjetniku te iznosi svoje mišljenje – upoznaje elemente narodnih nošnji Albanaca	Učenik prepoznaje kontekst u kojemu se izvodi albanska tradicijska glazba, prepoznaje elemente albanskih narodnih nošnji; prepoznaje djela dramske i likovne umjetnosti.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Albanski folklor, dokumentarni film, igrani film, televizijska emisija, kazališne predstave na albanskome jeziku.		
Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Učitelj potiče učenika na iskazivanje svojega stava o gledanome filmu ili predstavi za djecu, kao i na stvaralačke aktivnosti: raspravlja o gledanoj predstavi ili filmu, stvara svoj album fotografija, izvođenje kazališnih predstava. Učitelj cijeni učenikovu samostalnost i samoinicijativnost te poštuje njegove individualne mogućnosti. Ishodom se potiče osobni razvoj učenika te aktivno uključivanje u kulturni i društveni život zajednice s naglaskom na uključenost u albansku manjinsku zajednicu.		

6. razred OŠ – 105 sati godišnje

A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM		
AJK OŠ A.6.1. Učenik razumije i reproducira kratke i jednostavne tekstove poznate tematike.	– razlikuje različite svrhe govorenja: osobne, obrazovne i javne – pokazuje razumijevanje kratkoga i jednostavnoga teksta poznate tematike te izdvaja glavnu poruku teksta – opisuje predmete, likove, pojave i odnose među njima – oblikuje i izgovara kratak i jednostavan tekst u sadašnjem, prošlom i budućem vremenu – pripovijeda na zadanu temu ili po vlastitome izboru	Učenik uz povremenu pomoć pokazuje razumijevanje kratkoga teksta poznate tematike te uz povremenu pomoć govori kratke tekstove.
AJK OŠ A.6.2. Učenik sudjeluje u kratkome razgovoru poznate tematike.	– postavlja jednostavna pitanja u uvježbanim situacijama i odgovara na takva pitanja – sudjeluje u kratkim dijalozima i igranju uloga – upotrebljava preporučena jezična sredstva u uvježbanim iskazima	Učenik uz povremenu pomoć sudjeluje u kratkome razgovoru.
AJK OŠ A.6.3. Učenik piše kratak tekst poznate tematike.	– oblikuje vrlo kratke i vrlo jednostavne tekstove prema poznatome i uvježbanome predlošku – primjenjuje pravila pisanja kratkih čestitki, razglednica – dopunjava različite jednostavne obrasce poznatim riječima – pravilno piše poznate i učestale riječi – odgovora na postavljena pitanja	Učenik uz povremenu pomoć piše kratak tekst poznate tematike na temelju predloška uz manje pogreške.
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučene teme: književnost za djecu i mlade, okoliš, slobodno vrijeme, svijet oko mene, drugi i drugačiji, značajni datumi. Usmeno opisivanje učionice, škole, mjesta u kojem žive, prostorije; promjenjive vrste riječi i njihove gramatičke kategorije; glavni i razvijajući rečenični dijelovi. Učenici uz pomoć rječnika mogu uspoređivati sličnosti albanskih i hrvatskih frazema, kao i poslovice te pokušati prevesti neke od učestalih fraza i poslovice.		
Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučene vrste tekstova: priče i basne, prilagođeni tekstovi primjereni uzrastu i jezičnomu razvoju učenika, pjesme (tradicionalne i suvremene), dijaloški i opisni tekstovi, članci/tekstovi za školarce. Neke preporučene aktivnosti: dopunjavanje tekstova, pisanje novoga kraja priče ili dijela priče koji nedostaje, pjevanje, recitiranje, gluma, pantomima, razne igre, jednostavni kratki dijalozi s uvježbanim jezičnim sredstvima, izrada čestitke, plakata, brošure, kraća dramatizacija, snimanje kratkoga filma, izrada prezentacija. Leksičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama, ponavljaju se i proširuju u odnosu na prethodni razred. Gramatičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika, ponavljaju se i proširuju u odnosu na prethodni razred.		
B. ČITAM I STVARAM		
AJK OŠ B.6.1. Učenik iskazuje doživljaj književnoga teksta i povezuje ga sa svijetom oko sebe.	– izražava svoje osnovne osjećaje (čudenje, radost, milosrđe, sažaljenje, napetost iščekivanja, ljutnja, užas, strah) kao reakciju na književni tekst – uočava da je poetski izraz osoban i subjektivan – pokazuje zanimanje za likove i događaje koji su povezani s njim i s vlastitim doživljajem – razvija sposobnost imaginacije koja doživljavanjem fiktivnoga odražava stvarne osjećaje, stavove i vrijednosti (npr. čitajući fiktivnu priču učenik kao da sudjeluje u stvarnome događaju) – uspoređuje vlastita iskustva s iskustvima nastalima tijekom čitanja	Učenik uz povremenu pomoć iznosi svoja zapažanja i misli te na poticaj sudjeluje u razgovoru o tekstu.

AJK OŠ B.6.2. Učenik prosuđuje književni tekst na temelju znanja i iskustva o svijetu oko sebe te objašnjava uočene ideje i problematiku.	– stvara vizualne prezentacije književnoga teksta – poistovjećuje se sa sudbinom likova i procjenjuje njihove postupke – komentira glavne događaje i obrazlaže vlastito viđenje događaja – uspoređuje vlastito mišljenje o tekstu s drukčijim mišljenjima – prepoznaje glavne ideje književnoga teksta	Učenik uz povremenu pomoć prosuđuje književni tekst te objašnjava uočene ideje i problematiku.
AJK OŠ B.6.3 Učenik pronalazi potrebne informacije u skladu sa svojim potrebama i zanimanjima.	– razlikuje izvore informacija: tiskane i digitalne – pronalazi informacije u različitim izvorima prema svojim zanimanjima i potrebama – izabire ključne riječi za internetsko pretraživanje – služi se sadržajem i kazalom pojmova u traženju informacija – ovladava osnovnim tehnikama pretraživanja interneta – provjerava točnost informacija, citira izvor informacija	Učenik pronalazi potrebne informacije uz pomoć učitelja.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishodi iz domene <i>Čitam i stvaram</i> mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene <i>Govorim i pišem albanskim jezikom</i>. Preporučene vrste tekstova: kratke priče, pripovijetke, pjesme, legende. Medijski sadržaji: – digitalni dječji časopis <i>Flasim shqip</i> – emisija <i>Kiriki- shqip me fëmijë</i>, Radio Orange Beč – albanski animirani filmovi, filmske bajke, albanski igrani filmovi – edukativni sadržaji na albanskim internetskim stranicama.		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishodi se ostvaruju usporedno s ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda iz domene <i>Govorim i pišem albanskim jezikom</i> i <i>Istražujemo kulturu i medij</i>.		
C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ		
AJK OŠ C.6.1. Učenik istražuje i opisuje prirodno-društvena geografska obilježja Albanije i Kosova te dodatne informacije radi razumijevanja kulturno uvjetovanih sadržaja (o vlastitoj kulturi i drugim kulturama).	– opisuje povijesne albanske ličnosti, dijela albanske kulturne baštine (likovna i glazbena umjetnost), provodi učeničke projekte o zanimljivostima Albanije i Kosova – analizira podatke prikupljene istraživanjem na zadatu povijesnu temu (Iliri, naši preci; Srednji vijek, od Arbra do Albanaca; stvaranje albanskih država) – obilježava i objašnjava važnost posebnih datuma, dana albanskih blagdana i praznika te običaja koji nisu uobičajeni za hrvatsku kulturu – istražuje i opisuje osnovne činjenice i obilježja albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj	Učenik uz povremenu pomoć navodi i sažeto prepričava usvojene činjenice o albanskoj kulturi te povezuje činjenice povezane s albanskom kulturom i kulturom albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj u cjelovitu sliku i navodi sličnosti s hrvatskom kulturom.
AJK OŠ C.6.2. Učenik povezuje i koristi osnovne tehnike kreativnoga izražavanja na albanskome jeziku.	– aktivno sudjeluje u zajedničkoj izvedbi (predstavi, priredbi), usklađuje vlastitu izvedbu s izvedbama drugih, obogaćuje izvođenje i vrednuje izvedbu – pjevanjem izvodi autorske i tradicijske albanske pjesme – izvodi jednostavnije oblike plesnih struktura albanskih narodnih i modernih plesova s pjevanjem te oblikuje nove plesne strukture samostalno ili u skupini – predstavlja vlastitu izvedbu u razredu i/ili izvan njega – likovno se izražava u različitim likovnim tehnikama i/ili novomedijskom tehnologijom (digitalni fotoaparat, pametni telefon i sl. te programi za obradu fotografija i programi za montažu)	Učenik se uz učiteljev poticaj uključuje i sudjeluje u aktivnostima.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz domene *Istražujemo kulturu i medij* mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene *Govorim i pišem albanskim jezikom* i *Čitam i stvaram*.

Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja, kao i i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinoga ishoda u domeni *Istražujemo kulturu i medij*.

Preporučene vrste tekstova:

- putokaz *Gjirokastra*
- putokaz *Shkodra*
- putokaz *Berati*.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učeniku se nudi mogućnost dokazivanja u kreativnome izričaju i stvaralački način izražavanja. Aktivnosti se mogu ostvarivati individualnim i timskim radom. Učitelj cijeni samostalnost i samoinicijativnost učenika te poštuje njegove individualne mogućnosti. Važan je odnos učenika prema aktivnosti i uključenosti u aktivnost.

Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život albanske zajednice s naglaskom na uključenost u albansku manjinsku zajednicu.

Preporučeni mediji:

- digitalni časopis *Flasim shqip*
- televizijska emisija – *Prizma, Manjinski mozaik*
- televizijska emisija *URA-RTSH*
- emisija *Larg dhe afër* – Radio Tirana 1.

7. razred OŠ – 105 sati godišnje

A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM

AJK OŠ A.7.1. Učenik razumije jednostavne tekstove i zna oblikovati tekst jednostavnijih pripovjednih i opisnih struktura.	– razumije srednje dug i jednostavan slušani, pisani i audiovizualni tekst poznate tematike – prepoznaje glavnu misao, izdvaja informacije u srednje dugome i jednostavno prilagođen tekstu – razumije jednostavne sadržaje u tradicionalnim i suvremenim medijima – oblikuje i govori kratke i jednostavne tekstove o poznatim temama; opisuje poznate situacije, radnje i odnose te prepričava događaje – razumije jednostavne sadržaje u časopisima, na radiju, televiziji ili na internetu	Učenik uz povremenu pomoć razumije srednje dugi tekst iz poznatoga okruženja i uz povremenu pomoć govori kraće tekstove.
AJK OŠ A.7.2. Učenik sudjeluje u vrlo kratkome neplaniranom i planiranome kratkom razgovoru.	– postavlja pitanja i odgovara na pitanja koristeći se jednostavnim morfosintaktičkim strukturama – sudjeluje u jednostavnim dijalozima i igrama uloga – sudjeluje u planiranome i neplaniranome razgovoru poznate tematike	Učenik uz povremenu pomoć sudjeluje u kratkome razgovoru.
AJK OŠ A.7.3. Učenik piše kratak tekst primjenjujući osnovna pravopisna pravila.	– planira strukturu i sadržaj teksta – piše kratak i jednostavan tekst u sadašnjem, prošlom i budućem vremenu – koristi se primjerenim veznim sredstvima i odgovarajućim jezičnim strukturama – primjenjuje pravopisna pravila u različitim aktivnostima pisanja, djelomično točno upotrebljava interpunkcijske znakove	Učenik uz povremenu pomoć piše kratak tekst poznate tematike na temelju predloška uz manje pogreške.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: kultura i zabava, književnost za mlade, zdrav život, okoliš, prava djeteta, putovanja, drugi i drugačiji, slavni Albanci, značajni datumi.

Albanci u Osijeku i Grad Osijek, Albanci u Zagrebu, Albanci u Rijeci, Albanci u Zadru (uz osvrt na zadarske Arbanase), Albanci u Istri (gdje je zastupljenost albanske manjine dosta velika).

Pri izboru tema učitelj se može ravnati prema potrebama, zanimanjima i mogućnostima učenika istovremeno potičući višejezičnost.

Preporučeni gramatički sadržaji:

Sklonidba imenica, pridjeva i brojeva; Pravopis osnovnih i rednih brojeva; Promjenjive i nepromjenjive vrste riječi; Funkcija riječi u rečenici.

Leksičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama. Ciklički se ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodni razred.

Gramatičke se strukture biraju primjereno razvojnoj dobi učenika na temelju poznatih jezičnih sadržaja koji su prilagođeni razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika, a koji se ciklički ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodni razred.

Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Dramatizacija teksta, naglasak je na govornoj komunikaciji, rješavanje radnih listova, individualno i u skupinama.

Preporučene aktivnosti:

pokazivanje i opisivanje predmeta i slika, povezivanje verbalnih i neverbalnih sadržaja, pjevanje, recitiranje, pantomima, gluma, bojenje, razne igre, ples, vrlo jednostavni kratki dijalozi s uvježbanim jezičnim sredstvima koji predočavaju stvarne komunikacijske situacije, izrada čestitke, plakata, slikovnica.

B. ČITAM I STVARAM

AJK OŠ B.7.1. Učenik tumači i prosuđuje književni tekst na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva.	– tumači književni tekst na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva – objašnjava utjecaj teksta na stvaranje mišljenja o sebi i drugima, uspoređuje ih s vlastitim stavovima i vrijednostima – obrazlaže vlastiti izbor književnih tekstova za čitanje i primjenjuje znanja s obzirom na tematiku, likove i način izlaganja – zastupa vlastito mišljenje i poštuje mišljenja drugih	Učenik uz povremenu pomoć obrazlaže svoje stavove i iskustva, interpretira tekst i iznosi stavove.
AJK OŠ B.7.2. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome zanimanju i/ili sposobnostima.	– dramatizira tekstove i priprema se za izvedbu na standardnome albanskom jeziku, osmišljava scenografiju – izražava se pokretom prema vlastitome zanimanju potaknut različitim iskustvima i doživljajima – služi se govornim vrednotama i aktivnim rječnikom albanskoga standardnog jezika i zavičajnoga govora – piše pjesme i sastavke na standardnome albanskom jeziku – dopunjava svoj razlikovni rječnik u koji unosi riječi na albanskome i hrvatskome standardnom jeziku, ali i na zavičajnome govoru – kritički uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga rječnika	Učenik iskazuje svoja zanimanja i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatizaciji tekstova, izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst i crta strip; piše pjesme i sastavke na albanskome jeziku.
AJK OŠ B.7.3. Učenik samostalno vrši odabir informacija iz različitih izvora, provjerava njihovu korisnost i točnost u skladu s postavljenim zadatkom.	– pronalazi informacije u različitim izvorima prema svojim zanimanjima i potrebama – pronalazi potpune i provjerene informacije – provjerava točnost prikupljenih informacija – pronađene informacije uspoređuje i izabire ih prema korisnosti	Učenik uz povremenu pomoć vrši odabir informacija i izvršava zadatke.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishodi iz domene <i>Čitam i stvaram</i> mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene <i>Govorim i pišem albanskim jezikom</i>. Preporučene vrste tekstova: poslovice, mudre izreke, pripovijetka, pjesma, poezija, proza i dramska djela iz albanske književnosti, roman. Medijski sadržaji: – kazališne predstave za djecu – dječja knjiga <i>Nga sënduku i gjyshe</i> – albanski igrani i dokumentarni filmovi – edukativni sadržaji na albanskim internetskim stranicama.		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishodi se ostvaruju usporedno s ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda iz domene <i>Govorim i pišem na albanskom jeziku</i> ili <i>Istražujemo kulturu i medij</i>.		
C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ		
AJK OŠ C.7.1. Učenik izgrađuje pozitivan stav o važnosti vlastitoga identiteta kao albanskoga, europskoga građanina i uspoređuje sličnosti i razlike između vlastite te albanske kulture i drugih kultura.	– raspravlja o važnosti identiteta za narod – izrađuje turističke karte te opisuje arhitekturu i značenje kulturno-povijesnih spomenika pojedinih regija Albanije, Kosova i Hrvatske u kojima žive Albanci – izdvaja, opisuje i povezuje povijesna razdoblja u razvoju Albanije do 20. stoljeća; važnost albanskih velikana (umjetnici, znanstvenici, sportaši) – obilježava posebne datume, dane, albanske blagdane i praznike te ih globalno usvaja kao dio vlastite kulture razvijajući svijest o svojem albanskom podrijetlu – izvještava o obilježjima albanskih običaja te ih uspoređuje s hrvatskim običajima i običajima drugih kultura – opisuje i tumači kulturno-prosvjetnu djelatnost i značaj albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj	Učenik uz povremenu pomoć navodi i imenuje sličnosti i razlike među različitim kulturama.
AJK OŠ C.7.2. Učenik prilagođava i upotrebljava osnovne tehnike kreativnoga izražavanja na albanskome jeziku.	– aktivno sudjeluje u zajedničkoj izvedbi (predstavi, priredbi), usklađuje vlastitu izvedbu s izvedbama drugih, obogaćuje izvođenje i vrednuje izvedbu – pjevanjem izvodi autorske i tradicijske albanske pjesme – izvodi jednostavnije oblike plesnih struktura albanskih narodnih i modernih plesova s pjevanjem i oblikuje nove plesne strukture samostalno ili u skupini – predstavlja vlastitu izvedbu u razredu i/ili izvan njega – likovno se izražava u različitim likovnim tehnikama i/ili novomedijskom tehnologijom (digitalni fotoaparat, pametni telefon i sl. te programi za obradu fotografija i programi za montažu i obradu videa)	Učenik se uključuje i uglavnom aktivno sudjeluje u aktivnostima.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Kulturne manifestacije albanskih udruga; Dani nacionalnih manjina; Dani albanske kulture; Dani kraljice Teute; manifestacija povodom Međunarodnog dana materinskoga jezika <i>Pričaj mi na svom jeziku</i> u Zagrebu; Preporučeni mediji: – digitalni časopis <i>Flasim shqip</i> – televizijska emisija – <i>Prizma, Manjinski mozaik</i> – televizijska emisija <i>URA-RTSH</i> – emisija <i>Larg dhe afër</i> – Radio Tirana 1 – portal <i>diasporashqiptare.al</i> – portal <i>nacionalnemanjine.hr</i>.		

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učeniku se nudi stvaralački način izražavanja i mogućnost dokazivanja u kreativnome izričaju.

Učitelj cijeni učenikovu samostalnost i samoinicijativnost te poštuje njegove individualne mogućnosti.

Aktivnosti se mogu ostvarivati individualnim i timskim radom. Drugi ishod u domeni *Istražujemo kulturu i medij* prati se i ne podliježe vrednovanju naučenoga (brojčano ocjenjivanje), važan je odnos učenika prema aktivnosti i uključenosti u aktivnost.

Aktivnosti i sadržaji iskazani u ovome ishodu uvjetovani su dobi i zanimanjima učenika, fizičkim okruženjem (lokalne zajednice i ponudi društveno-kulturnih i umjetničkih sadržaja) te upućivanjem na digitalne sadržaje dostupne svima bez obzira na mjesto školovanja ili stanovanja. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice s naglaskom na uključenost u albansku manjinsku zajednicu.

8. razred OŠ – 105 sati godišnje

A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM		
AJK OŠ A.8.1. Učenik razumije i reproducira srednje duge i jednostavne tekstove poznate tematike.	– razumije srednje dug i jednostavan slušani, pisani i audiovizualni tekst poznate tematike – prepoznaje glavnu misao, izdvaja informacije u srednje dugome i jednostavnome te prilagođenome tekstu – opisuje poznate situacije, radnje i odnose te prepričava događaje – opširnije izvještava o poznatim temama – prepoznaje kronološki tijek događaja	Učenik uz povremenu pomoć razumije srednje dug tekst poznate tematike te uz povremenu pomoć govori srednje duge tekstove.
AJK OŠ A.8.2. Učenik sudjeluje u kratkome neplaniranom i planiranom srednje dugome razgovoru.	– postavlja i odgovara na pitanja – sudjeluje u kratkim vođenim i improviziranim dijalozima i igrama uloga – sudjeluje u kratkome neplaniranom razgovoru poznate tematike	Učenik uz povremenu pomoć sudjeluje u srednje dugome razgovoru.
AJK OŠ A.8.3. Učenik piše srednje dug tekst poznate tematike.	– primjenjuje pravila pisanja vrlo jednostavnih tekstnih vrsta: vrlo kratki opisi povezani s osobnim iskustvima, kratke osobne poruke, razglednice i čestitke – povezuje nekoliko rečenica u logičnu cjelinu – pokušava samostalno produktivno upotrijebiti uvježbana preporučana jezična sredstva za produkciju novih, neuvježbanih iskaza – pravilno piše poznate i učestale riječi, djelomično točno upotrebljava interpunkcijske znakove	Učenik uz povremenu pomoć piše srednje dug tekst poznate tematike.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučeni gramatički sadržaji: <i>Rečenica i rečenični dijelovi; Nezavisna i zavisna rečenica; Usklađena složena rečenica; Književni jezik i narječja; Izravan i neizravan govor; Životopis; Intervju; Opis grada, sela; Opis zgrade; Monolog; Dijalog.</i>		
Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučene teme: <i>Osobni identitet; Vrijeme; Zanimanja i usluge; Stari zanati; Slavni Albanci i Albanke; Nacionalnosti i jezici; Ekologija; Umjetnost; Blagdani.</i>		
B. ČITAM I STVARAM		
AJK OŠ B.8.1. Učenik tumači književni tekst na temelju čitateljskoga iskustva i usporedbe s drugim tekstovima.	– imenuje i opisuje događaje u kronološkome slijedu radi cjelovitoga razumijevanja – uočava strukturu književnoga teksta – opisuje različite okolnosti, tj. namjeru autora koji usmjerava pažnju čitatelja na specifičnosti u književnome tekstu – opisuje figurativni jezik pjesništva	Učenik uz povremenu pomoć tumači tekst.

AJK OŠ B.8.2. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome zanimanju i/ili sposobnostima.	– dramatizira tekstove i osmišljava scenografiju – izražava se pokretom i plesom prema vlastitome zanimanju potaknut različitim iskustvima i doživljajima – služi se govornim vrednotama i aktivnim rječnikom albanskoga jezika i zavičajnoga govora primjereno dobi – piše pjesme i sastavke na standardnome albanskom jeziku – dopunjava svoj razlikovni rječnik u koji unosi riječ na albanskome i hrvatskome jeziku, ali i na zavičajnome govoru (ako postoje) – razlikuje neknjiževne riječi od jezičnoga standarda sa sviješću da se radi o jednakovrijednim riječima	Učenik iskazuje svoja zanimanja i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatizaciji tekstova, osmišljavanju scenografije i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst i crta strip; piše pjesme i sastavke na albanskome jeziku.
AJK OŠ B.8.3. Učenik prosuđuje utjecaj medijskih tekstova sa svrhom komercijalizacije i oblikovanja stavova.	– objašnjava snagu medijskih poruka kojima je svakodnevno okružen i njihov utjecaj na vlastiti doživljaj stvarnosti i oblikovanje vlastitih stavova	Učenik uz povremenu pomoć objašnjava medijske tekstove i njihove poruke.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Narodne i autorske balade, legende, poslovice, uzrečice; narodne priče, narodne pjesme, frazeologija, prevođenje jednostavnih tekstova s albanskoga na hrvatski jezik i obrnuto. Stara i nacionalna renesansna književnost, suvremena književnost.		
Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučene vrste tekstova: tradicionalne i suvremene pjesme, pripovijetka, anegdota, pjesma, igrokaz, strip, dijaloški tekst, neknjiževni tekst. Medijski sadržaji: – albanski igrani i dokumentarni filmovi – dječji časopis <i>Klubi i fëmijëve</i>, časopis <i>Flasim Shqip</i>, časopis <i>Iliria</i> – edukativni i popularno-znanstveni sadržaji na albanskim internetskim stranicama.		
C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ		
AJK OŠ C.8.1. Učenik kritički povezuje informacije o albanskoj kulturi, kulturi albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj i drugim kulturama u novim kontekstima.	– obilježava posebne datume, albanske blagdane i praznike kao dio vlastite kulture i uspoređuje ih s važnim datumima drugih kultura – u različitim multimodalnim izvorima pronalazi i obrazlaže informacije o Republici Albaniji, Republici Kosovu, albanskoj kulturi i kulturnoj baštini, prirodno-geografskim i društveno-gospodarskim obilježjima, važnim događajima: povijest Albanaca, kneževina Arberija i Skenderbegova država, Albanci od renesanse do danas, osobe albanske likovne i glazbene umjetnosti – izvodi zaključke i prilagođava informacije različitim kontekstima – opisuje, navodi i razumije uzroke i posljedice doseljavanja Arbanasa i Albanaca u Hrvatsku te povezuje te informacije s vlastitom obiteljskom poviješću – razvija samopouzdanje i kritičko mišljenje te otvoreno prihvaća prilike za korištenje albanskoga jezika izvan nastave i za upoznavanje s albanskom kulturom u autentičnome okruženju	Učenik uz povremenu pomoć povezuje nove informacije o Republici Albaniji, Republici Kosovu, albanskoj kulturi, kulturi albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj i drugim kulturama te primjenjuje informacije u poznatome kontekstu.

AJK OŠ C.8.2. Učenik razvija i koristi tehnike kreativno-ga izražavanja na albanskome jeziku.	– aktivno sudjeluje u zajedničkoj izvedbi (predstavi, priredbi), usklađuje vlastitu izvedbu s izvedbama drugih, obogaćuje izvođenje i vrednuje izvedbu – pjevanjem izvodi autorske i tradicijske albanske pjesme – izvodi jednostavnije oblike plesnih struktura albanskih narodnih i modernih plesova s pjevanjem i oblikuje nove plesne strukture samostalno ili u skupini – predstavlja vlastitu izvedbu u razredu i/ili izvan njega – likovno se izražava u različitim likovnim tehnikama i/ili novomedijskom tehnologijom (digitalni fotoaparat, pametni telefon i sl., programi za obradu fotografija te programi za montažu i obradu videa)	Učenik se uključuje i uglavnom aktivno sudjeluje u aktivnostima.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda <i>Folklorna tradicija i običaja Albanaca; Tradicijska kultura zadarskih Arbanasa; Kulturne manifestacije albanskih udruga; Dani albanske kulture; Dani kraljice Teute; Manifestacija povodom Međunarodnoga dana materinskoga jezika Pričaj mi na svom jeziku u Zagrebu; Dan albanskoga kazališta; Putovanja.</i> Preporučeni mediji: – virtualni posjet muzejima Albanije i Kosova – televizijska emisija <i>Manjinski mozaik, Prizma</i> – televizijska emisija URA – Radio-televizija Albanije – televizijska emisija <i>Larg dhe afër-Radio Tirana 1</i> – portal <i>diasporashqiptare.al</i> – portal <i>nacionalnemanjine.hr</i> – <i>www.iliria.com.hr</i> – <i>www.kazaliste-mergimtari.hr</i> – putokaz <i>Gjirokastra</i> – putokaz <i>Shkodra</i> – putokaz <i>Berati</i> – putokaz <i>Prizreni</i> – putokaz <i>Prishtina</i>.		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Učeniku se nudi stvaralački način izražavanja i mogućnost dokazivanja u kreativnome izričaju. Aktivnosti se mogu ostvarivati individualnim i timskim radom. Učitelj cijeni učenikovu samostalnost i samoinicijativnost te poštuje njegove individualne mogućnosti. Aktivnosti i sadržaji iskazani u ovome ishodu uvjetovani su dobi i zanimanjima učenika, fizičkim okruženjem te upućivanjem na digitalne sadržaje dostupne svima bez obzira na mjesto školovanja ili stanovanja. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice s naglaskom na uključenost u albansku manjinsku zajednicu.		

TABLICA PRAVOPISNIH PRAVILA ZA OSNOVNU ŠKOLU

1. razred	– piše prvu riječ u rečenici velikim slovom – piše velikim slovom vlastita imena i prezimena ljudi i imena naselja ili mjesta koja su mu poznata – piše rečenični znak na kraju rečenice
2. razred	– pravilno rabi točku i upitnik na kraju rečenice – pravilno rabi veliko slovo na početku rečenice – u pisanju rastavlja riječi na slogove na kraju retka – pravilno rabi veliko slovo za imena ljudi, mjesta i životinja – pravilno rastavlja riječi na kraju retka – zapisuje riječima brojeve od 1 do 20

3. razred	– rastavlja riječi na slogove na kraju retka – prepoznaje i rabi pravopisni znak spojnicu – rabi oznake za mjerne jedinice – piše veliko slovo: imena ulica, trgova, naseljenih mjesta, voda i gora u zavičaju, nebeskih tijela – primjenjuje pravila pisanja višestanih imena s kojima učenik dolazi u doticaj – piše dvotočku i zarez u nabranju
4. razred	– rastavlja riječi na slogove na kraju retka – prepoznaje i rabi pravopisni znak spojnicu – rabi oznake za mjerne jedinice – piše veliko slovo: imena ulica, trgova, naseljenih mjesta, geografskih imena u zavičaju, nebeskih tijela – primjenjuje pravilo pisanja višestanih imena s kojima učenik dolazi u doticaj – piše dvotočku i zarez u nabranju – pravilno piše pokrate višestanih naziva – razlikuje upravni i neupravni govor u pismu; pravilno rabi dvotočku, crticu i navodnike u pisanju upravnoga govora – pravilno piše posvojne pridjeve izvedene od vlastitih imena – piše oznake za mjerne jedinice
5. razred	– pravilno rabi interpunkcijske znakove – pravilno rastavlja riječi na kraju retka – pravilno piše niječne dijelove <i>nuk</i> i <i>s'</i> u rečenici – pravilno postavlja interpunkcijske znakove u dijalogu – rabi veliko slovo na početku rečenice, kod vlastitih imenica i u drugim slučajevima, kao što su: nazivi ulica, ustanova i sl. – pravilno piše množinu imenica muškoga roda kao što su <i>shkëmb</i>, <i>mulli</i>, <i>lepur</i> – pravilno rabi izostavnik u upitnoj zamjenici <i>ç'</i> i kod niječnoga participa <i>s'</i> – ispravno piše datume
6. razred	– pravilno rabi točku, zarez i uskličnik u različitim vrstama rečenica – rabi tri točke, kada je intonacija rečenice nedovršena – pravilno piše samoglasnik <i>ë</i> u osnovi riječi – pravilno zapisuje riječi koje imaju skupine samoglasnika i dvoglasnike <i>-ie</i> i <i>-je</i> – pravilno zapisuje imenice koje imaju dva oblika množine prema različitim značenjima – pravilno zapisuje izvedene riječi s nastavcima <i>-si</i>, <i>-ri</i>, <i>-ar</i>, <i>-tar</i>, <i>-tor</i>, <i>-shëm</i> i sl. – pravilno piše složenice, kada druga riječ počinje samoglasnikom – pravilno piše priložene riječi
7. razred	– pravilno rabi dvotočku, navodnike, točku sa zarezom i zagradu – pravilno piše zvučne suglasnike na kraju i u osnovi riječi – pravilno zapisuje riječi koje počinju početnim suglasnicima <i>sh-</i>, <i>zh-</i>, <i>ç-</i> – pravilno zapisuje riječi koje počinju početnim suglasnikom <i>s-</i>, <i>z-</i> – pravilno piše suglasnik <i>j</i> – pravilno piše suglasnik <i>h</i> – pravilno zapisuje riječi s <i>rr</i> – pravilno piše <i>nj</i> u osnovi i na kraju riječi – pravilno piše suglasničke skupine <i>mb</i>, <i>ng</i>, <i>nd</i>, <i>ngj</i> – pravilno piše upravni i neupravni govor
8. razred	– pravilno rabi interpunkcijske znakove – pravilno zapisuje upravni i neupravni govor – pravilno piše riječi koje sadržavaju skupinu <i>ye</i>, <i>ua</i>, <i>ue</i> – pravilno piše riječi u kojima se susreću dva ista samoglasnika – pravilno rabi izostavnik u kratkim oblicima osobne zamjenice – pravilno piše neke vrste riječi stranoga podrijetla – pravilno piše prednji član imenica, pridjeva i posvojnih zamjenica (<i>i</i>, <i>e</i>, <i>të</i>, <i>së</i>) – pravilno rabi čestice i prijedloge u slučajevima ponavljanja i neponavljanja

SREDNJA ŠKOLA ALBANSKI JEZIK I KULTURA

1. razred SŠ – 105 sati godišnje

Ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti <i>dobar</i> na kraju razreda
A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM		
AJK SŠ A.1.1. Učenik razumije dug tekst i reproducira dug i jednostavan tekst.	– analizira glavnu poruku teksta i izdvaja ključne informacije – prikazuje ukratko sadržaj teksta koji sluša ilustrirajući ga detaljima iz teksta – planira, oblikuje i govori tekstove srednje dužine o poznatim temama – interpretira informacije koje dobiva iz različitih izvora kao što su npr. televizija, internetske stranice i sl. – svoje interpretacije slušanih tekstova podupire primjerima, idejama i detaljima iz teksta – analizira tekst koji sluša – vlastitim riječima definira glavne argumente teksta – razlikuje uzrok i posljedicu – razlikuje i raspravlja o različitim stajalištima u tekstu	Učenik prepoznaje glavnu poruku, ključne informacije i primjenjuje ih uz povremenu pomoć. Učenik uz povremenu pomoć govori dug i jednostavan tekst uz manje pogreške.
AJK SŠ A.1.2. Učenik sudjeluje u dužem planiranome i jednostavnome neplaniranom razgovoru poznate tematike.	– razmjenjuje informacije i sudjeluje u dugim razgovorima o poznatim temama – samostalno produktivno rabi uvježbana preporučena jezična sredstva za produkciju novih, neuvježbanih iskaza – govori jasnom dikcijom, tečno i pravilnom intonacijom – u govoru se služi standardnim jezikom – izbjegava neprimjerenu uporabu riječi i jezičnih oblika koji štete albanskomu jeziku u govoru – razlikuje književni i neknjiževni oblik	Učenik sudjeluje u različitim oblicima dužega razgovora uz povremenu pomoć.
AJK SŠ A.1.3. Učenik piše dug tekst koristeći se jezičnim strukturama srednje razine složenosti.	– utvrđuje svrhu, temu i predmet pisanih radova – prenosi informacije iz poznatih tekstova – rabi neformalni stil pisanja tekstova – rabi jednostavna vezna sredstva za povezivanje rečenica u tekstu – samostalno produktivno upotrebljava uvježbana preporučena jezična sredstva za produkciju novih, neuvježbanih iskaza – primjenjuje gramatičko i pravopisno znanje tijekom pisanja – služi se standardnim jezikom pri pisanju – izbjegava gramatičke i pravopisne pogreške pri pisanju	Učenik uz povremenu pomoć piše dug i srednje složen tekst uz manje pogreške.
B. ČITAM I STVARAM		
AJK SŠ B.1.1. Učenik izražava svoje mišljenje i obrazlaže svoj stav o tekstu.	– izražava dojam o književnome tekstu (emocionalni, spoznajni, estetski) – izdvaja pojedinosti koje su ga se dojmile i potaknule na razmišljanje – izražava svoje mišljenje i stavove o književnome tekstu na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva – potkrepljuje primjerima svoje mišljenje i stavove – objašnjava u čemu uživa dok čita	Učenik uz povremenu pomoć izražava svoje mišljenje i stav.

AJK SŠ B.1.2. Učenik interpretira književni tekst te se stvaralački izražava prema vlastitome zanimanju.	– učenik razgovara o različitim interpretacijama teksta – interpretira tekstove te daje argumente i primjere koji potkrepljuju njegovu interpretaciju – donosi zaključke nakon čitanja i razumijevanja teksta – ocjenjuje ideje prenesene tekstem, jezik i stil autora, dok argumentira svoje mišljenje – primjenjuje osnovne književno-teorijske pojmove relevantne za interpretaciju teksta – raspravlja o tome kako tekst djeluje na njega, njegov emocionalni svijet ili njegove osjećaje – samostalno priprema i oblikuje vlastite radove u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje	Učenik uz pomoć nastavnika interpretira tekst i oblikuje vlastite radove.
AJK SŠ B.1.3. Učenik čita razumijevanjem različite tipove tekstova i iz različitih izvora.	– čita opisne i pripovjedne tekstove prema osobnom i profesionalnom zanimanju – izdvaja informacije, razlikuje podatke po važnosti, objašnjava značenja, izražajno čita naglas primjenjujući pravilan naglasak i pravogovor – grupira tekstove koje čita prema žanrovima i književnim vrstama – razlikuje književni tekst od neknjiževnoga teksta – utvrđuje ključne podatke	Učenik opisuje osnovna obilježja tekstova i izdvaja informacije te odabire relevantne informacije iz različitih izvora.
C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ		
AJK SŠ C.1.1. Učenik raspravlja o informacijama o albanskoj kulturi, kulturi albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj i drugim kulturama.	– proširuje spektar informacija o Republici Albaniji, Republici Kosovu, albanskoj kulturi i kulturi albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj – raspoznaje sličnosti i razlike između hrvatske kulture, albanske kulture i kulture albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj – istražuje i opisuje obilježja suvremene Republike Albanije, Republike Kosova prateći aktualna događanja i važne pojedince – analizira položaj albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj te istražuje doprinose pojedinaca albanskoga ili hrvatskoga podrijetla hrvatskoj kulturi i znanosti – razvija samopouzdanje pri uporabi jezičnih vještina albanskoga jezika te pokazuje zanimanje u neposrednome susretu s albanskom kulturom u autentičnome okruženju	Učenik uz povremenu pomoć obrazlaže sličnosti i razlike između albanske kulture, kulture albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj i hrvatske kulture te tumači zaključke o svim ovim kulturama i vlastitoj kulturi.
AJK SŠ C.1.2. Učenik izabire različite tehnike kreativnoga izražavanja na albanskome jeziku.	– sudjeluje u raznolikim glazbenim, dramsko-scenskim i plesnim aktivnostima prema vlastitim sklonostima, bilo samostalno ili u skupini – izvodi javne nastupe u razredu, školi ili izvan nje, prilagođavajući se vlastitim zanimanjima	Učenik, vođen vlastitim zanimanjima i sklonostima, a potpomognut nastavnikovim poticajem, odabire raznolike tehnike kreativnoga izražavanja. Ostvaruje se kroz različite glazbene, dramsko-scenske i plesne aktivnosti te hrabro izlazi pred publiku kako bi javno nastupao u školi ili izvan nje, samostalno ili u skupini.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučene teme: <i>Upoznavanje; Obitelj; Putovanja; Dnevni program; Odjeća i boje; Sati; Kalendar; Stanovanje; Albanski običaji vezani uz blagdane.</i> Gramatičke teme: <i>Gramatički rod; Zamjenice; Glagol biti; Padeži.</i> Prepričavanje i opisivanje sebe, svoje obitelji. Opisivanje svojega dnevnog programa i mjesta stanovanja. Uspoređivanje običaja i opisivanje blagdanskih običaja svoje obitelji.		

Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Dramatizacija teksta u nastavi jezika naglašava govornu komunikaciju kao ključni element. Učenici će aktivno sudjelovati u dramatizaciji, stvarajući živopisne situacije koje potiču razvoj njihove govorne vještine. Osim toga, rješavanje radnih listova bit će dinamično iskustvo, provođeno kako individualno, tako i u skupinama, potičući suradnju i razmjenu ideja među učenicima.

Leksički sadržaji pažljivo će se birati, prilagođavajući se razvoju i dobi učenika, uzimajući u obzir i korelaciju s drugim nastavnim predmetima te međupredmetnim temama. U procesu odabira tema, nastavnik će uzeti u obzir potrebe, zanimanja i mogućnosti svojih učenika, pružajući im personalizirano iskustvo učenja.

Poučavanje jezičnih struktura bit će integrirano, provodeći se u odgovarajućim komunikacijskim situacijama umjesto kao izolirani jezični fenomeni. Ovo prilagođavanje uzima u obzir dob učenika, njihov jezični razvoj te iskustva koja su stekli do toga trenutka.

Nastavnik će, uzimajući u obzir dob učenika, prilagoditi svoje pristupe učenju, uključujući različite strategije ovisno o vrsti zadatka. Aktivno će upoznati učenike s različitim strategijama, demonstrirati primjere njihove učinkovite uporabe te poticati učenike da ih primjenjuju samostalno, stvarajući tako model koji poboljšava njihove učinke u učenju.

Tekstovi koji će biti odabrani za rad s učenicima također bi se trebali baviti temama kao što su:

- *Podrijetlo albanskoga jezika*
- *Prvi dokumenti i zapisi na albanskom jeziku* (Buzuku, Bardhi, Budi, Bogdani)
- *Manastirski kongres i njegov značaj u povijesti pisma albanskoga jezika*
- *Pravopis albanskoga jezika. Kongres albanskoga pravopisa. Načela na kojima se temelji pravopis albanskog jezika.*

2. razred SŠ – 105 sati godišnje

A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM

AJK SŠ A.2.1. Učenik razumije dug i srednje složen tekst te govori dug tekst srednje razine složenosti.	– pokazuje razumijevanje teksta koji sluša – sažima informacije koje su drugi usmeno iznijeli – razumljivo izgovara riječi i ispravno intonira rečenice – ocjenjuje sadržaj i način usmenoga izlaganja – odgovara primjereno u raspravi – otkriva značenje novih riječi kroz kontekst u usmenoj komunikaciji – razlikuje činjenice i stavove u tekstu – vodi bilješke koje pokazuju namjerno slušanje – razlikuje književni i neknjiževni oblik	Učenik prepoznaje glavnu poruku, analizira neke ključne informacije i primjenjuje ih uz povremenu pomoć. Učenik uz povremenu pomoć govori dug i srednje složen tekst uz manje pogreške.
AJK SŠ A.2.2. Učenik sudjeluje u različitim oblicima dugoga i srednje složenoga razgovora.	– razmjenjuje informacije u srednje dugim i srednje složenim razgovorima – utvrđuje elemente komunikacije u govoru – odgovara na pitanja i postavlja pitanja – razlikuje obilježja govornoga jezika – definira razlike između govornoga i pisanoga jezika – koristi se pravilnom intonacijom, pravilnim naglaskom (riječi i rečenica), odgovarajućom jačinom glasa, kao i stankama kako bi impresionirao druge – odabire riječi, izraze, odgovarajuću terminologiju i stilska sredstva za izražavanje svojih misli, ideja, osjećaja i mišljenja, kao i za utjecaj na publiku	Učenik sudjeluje u različitim oblicima dugoga i srednje složenoga razgovora uz povremenu pomoć.
AJK SŠ A.2.3. Učenik piše srednje dug i srednje složen tekst.	– planira sadržaj teksta, uređuje i organizira tekst – obavlja definirane i potrebne korake tijekom pisanja, koristi se različitim strategijama za planiranje svojega pisanja, logički organizira misli i ideje, uređuje napisano koristeći se mišljenjima drugih – piše jasno, osobnim stilom i na logičan način, tekstove za različite namjene i za različitu publiku – piše tekstove različitih vrsta za osobne i službene potrebe, primjenjujući potrebne kriterije za svaku vrstu (oblik) – primjenjuje gramatička, pravopisna i interpunkcijska pravila u svojim spisima i u procesu uređivanja – rabi različite izvorne materijale koji mu pomažu tijekom procesa pisanja	Učenik uz povremenu pomoć piše dug i srednje složen tekst uz manje pogreške.

B. ČITAM I STVARAM

AJK SŠ B.2.1. Učenik izražava svoje mišljenje i obrazlaže svoj stav o tekstu.	– izražava dojam o književnome tekstu (emocionalni, spoznajni, estetski) – iskazuje svoje mišljenje o onome o čemu tekst govori – obrazlaže razumijevanje teksta – parafrazira informacije dobivene iz različitih tekstova – razlikuje i prosuđuje probleme različite prirode koji se odražavaju u različitim tekstovima – analizira kako tekst određenoga vremenskog razdoblja ili određene kulture odražava povijesno-društvene i kulturne uvjete vremena – razlikuje činjenice od mišljenja u tekstu, argumentirajući svoj odgovor – razlikuje reference i prosuđuje vjerodostojnost teksta – uspoređuje tekstove različitih vrsta – uspoređuje književni tekst s neknjiževnim tekstom – argumentira svoj kritički stav o tekstu na temelju čitateljskoga iskustva, znanja o svijetu i književnosti	Učenik uz povremenu pomoć iznosi svoj stav i obrazlaže ga.
AJK SŠ B.2.2. Učenik interpretira književni tekst te se stvaralački izražava prema vlastitome zanimanju.	– razgovara o različitim interpretacijama teksta – objašnjava razliku između fiktivnoga i stvarnoga svijeta – primjenjuje osnovne književno-teorijske pojmove relevantne za interpretaciju teksta – uspoređuje različite interpretacije teksta – samostalno priprema i oblikuje vlastite radove u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje	Učenik uz pomoć interpretira tekst i priprema vlastite radove.
AJK SŠ B.2.3. Učenik čita s razumijevanjem različite tipove tekstova i iz različitih izvora.	– čita tekstove prema osobnome i profesionalnome zanimanju – koristi se strategijama čitanja za prepoznavanje obilježja vrste i sadržaja tekstova – koristi se grafičkim organizatorima u funkciji procesa razumijevanja teksta, parafrazira i sažima obrađene tekstove – razumije različite vrste tekstova – otkriva značenje riječi istražujući njezino podrijetlo, analizira i tumači druga i prenesena značenja koja riječ poprima u kontekstu – rabi nastavne materijale i prati leksikon različitih tekstova kako bi obogatio rječnik – analizira različite teme, otkrivajući figurativni jezik teksta – prepoznaje činjenice i mišljenja u različitim tekstovima – provodi istraživački rad, odabire informacije za različite svrhe, procjenjuje informacije koje su drugi odabrali, sažima različite materijale i donosi zaključke	Učenik opisuje osnovna obilježja tekstova i izdvaja informacije te odabire relevantne informacije iz različitih izvora.

C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ

AJK SŠ C.2.1. Učenik istražuje o albanskoj kulturi, kulturi albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj i drugim kulturama.	– istražuje nove informacije o Republici Albaniji, Republici Kosovu, albanskoj kulturi i kulturi albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj kako u školskome, tako i izvanškolskome okruženju – analizira sličnosti i razlike između vlastite kulture, albanske kulture i kulture albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj – prati aktualnosti u albanskoj nacionalnoj manjini u Hrvatskoj putem televizijskih emisija, radijskih programa, albanskoga manjinskog tiska i sličnih izvora – razvija samopouzdanje u uporabi jezičnih vještina albanskoga jezika kako bi argumentirao vlastite stavove, te sa zanimanjem istražuje albansku kulturu u autentičnome okruženju	Učenik, s povremenom pomoći, provodi istraživanje o albanskoj kulturi i kulturi albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj u različitim kontekstima. Opisuje sličnosti i razlike među tim kulturama i vlastitom, koristeći pri tome stečena saznanja.
AJK SŠ C.2.2. Učenik povezuje i rabi različite tehnike kreativnoga izražavanja na albanskome jeziku.	– sudjeluje u raznovrsnim glazbenim, dramsko-scenskim i plesnim aktivnostima prema vlastitim zanimanjima i sklonostima, bilo samostalno ili u skupini – izvodi javne nastupe u razredu, školi ili izvan nje, prilagođavajući se vlastitim zanimanjima	Učenik, vođen vlastitim zanimanjima i sklonostima, te potaknut nastavnikovim poticajem, povezuje i rabi različite tehnike kreativnoga izražavanja. Ostvaruje se kroz raznolike glazbene, dramsko-scenske i plesne aktivnosti te hrabro javno nastupa u školi ili izvan nje, samostalno ili u skupini.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda		
Preporučene teme: <i>Školski sustav i zanimanja; U restoranu; Hobiji i slobodno vrijeme; U gradu; Kod liječnika; U trgovini; Albanska tradicionalna kuhinja i usporedba s hrvatskom.</i>		
Gramatičke teme: <i>Padeži; Konjugacija glagola; Imperativ.</i>		
Prepričavanje i opisivanje svojih doživljaja u restoranu, kod liječnika... Opisivanje bolesti i načina liječenja, opisivanje svojega slobodnog vremena i svojih hobija. Uspoređivanje tradicionalne kuhinje Hrvatske i Albanije, Kosova i ostalih albanskih područja.		
Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda		
Poučavanje jezičnih struktura u srednjoj školi temelji se na kognitivnome pristupu s jasnim ciljem osvještavanja i pronalaženja jezičnih zakonitosti. Ova metoda integrira nastavu jezičnih struktura u odgovarajuće komunikacijske situacije, pridavajući posebnu pažnju tomu da se ne podučava izolirane jezične fenomene. Umjesto toga, prilagođava se dobi, razini jezičnoga razvoja i iskustvu učenika.		
Važno je napomenuti da termin <i>uz pomoć</i> u opisu razine usvojenosti pojedinih ishoda može označavati podršku nastavnika, poput postavljanja dodatnih pitanja, ali i podršku drugih učenika, rad prema predlošku ili korištenje udžbenika i slično.		
Strategije učenja i uporabe jezika ne predstavljaju zaseban predmet, već su integrirane u nastavu koristeći iste jezične sadržaje koji doprinose ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda u domeni <i>Komunikacijske jezične kompetencije</i>. Nastavnik ima ulogu upoznavanja učenika s različitim strategijama, prilagođavajući ih tipu zadatka, uzimajući u obzir dob učenika, njegov jezični i kognitivni razvoj te različite stilove učenja. Aktivno demonstrira primjere uporabe strategija i potiče učenike da ih primjenjuju, pružajući im model koji služi kao temelj za unapređenje njihovih učinkovitosti u učenju.		
Tekstovi koji će biti odabrani za rad s učenicima također bi se trebali baviti temama kao što su:		
– <i>Podrijetlo albanskoga jezika</i>		
– <i>Prvi dokumenti i zapisi na albanskome jeziku</i> (Buzuku, Bardhi, Budi, Bogdani)		
– <i>Manastirski kongres i njegov značaj u povijesti pisma albanskoga jezika</i>		
– <i>Pravopis albanskoga jezika. Kongres albanskoga pravopisa. Načela na kojima se temelji pravopis albanskoga jezika.</i>		

3. razred SŠ – 105 sati godišnje**A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM**

AJK SŠ A.3.1. Učenik razumije dug i složen tekst te govori dug tekst srednje razine složenosti.	– pokazuje razumijevanje teksta opće tematike – pokazuje razumijevanje složenijih leksičkih struktura – analizira glavnu poruku, ključne i specifične informacije i implicitne poruke u tekstu – analizira namjeru govornika ili poruku koju čuje – pokazuje kako izbor riječi i gesta otkriva namjeru govornika – ocjenjuje vjerodostojnost govornika – razlikuje bitnu od nebitne informacije – govori duge i složene tekstove – detaljno opisuje, prepričava, izvještava i uspoređuje sadržaje te iznosi mišljenje ili stav o njima – jasno predstavlja poznatu temu	Učenik prepoznaje glavnu poruku, analizira neke ključne informacije i primjenjuje ih uz povremenu pomoć. Učenik uz povremenu pomoć govori dug i srednje dug tekst uz manje pogreške.
---	--	---

AJK SŠ A.3.2. Učenik sudjeluje u dužemu neplaniranom razgovoru i dugome planiranom razgovoru.	– zauzima određeni stav tijekom skupne rasprave – iznosi osobno mišljenje o predmetu o kojemu se raspravlja – sporazumijeva se u spontanim svakodnevnim govornim situacijama – započinje, prati, održava i završava razgovor – postavlja prava pitanja kada se raspravlja o različitim temama – odgovara na tuđa pitanja dajući pojašnjenja i ilustracije – identificira čimbenike (organizacija, stil, književna sredstva, izbor riječi, ton, sadržaj, gledište itd.) koji utječu na sastav njegove poruke – prosuđuje stupanj formalnosti i prilagođava ga kontekstu	Učenik sudjeluje u različitim oblicima dugoga i složenoga razgovora uz povremenu pomoć.
AJK SŠ A.3.3. Učenik piše dug tekst koristeći se složenim jezičnim strukturama.	– primjenjuje pravila pisanja jednostavnih i složenih tekstnih vrsta (sastavak, sažetak jednostavnoga teksta o poznatim temama, osobno pismo) – prati sve korake procesa pisanja – pretražuje i odabire podatke iz različitih izvora (tiskanih i elektroničkih) kako bi potkrijepio svoje ideje u pisanome radu – razvija temu, opisuje stvarne i zamišljene događaje, osobna iskustva, izražava osobna i tuđa mišljenja – povezuje više odlomaka u tekst, uređuje i organizira tekst – koristi se mišljenjima i prijedlozima drugih za uređivanje sadržaja i organizacije napisanoga – koristi se znanjem interpunkcijskih pravila za uređivanje vlastitoga i tuđega zapisa – samostalno produktivno upotrebljava uvježbana preporučena jezična sredstva za produkciju novih, neuvježbanih iskaza	Učenik uz povremenu pomoć piše dug i složen tekst uz manje pogreške.
B. ČITAM I STVARAM		
AJK SŠ B.3.1. Učenik izražava svoje mišljenje i obrazlaže svoj stav o tekstu.	– izražava dojam o književnome tekstu (emocionalni, spoznajni, estetski) – iskazuje svoje mišljenje o onome o čemu tekst govori – obrazlaže razumijevanje teksta – parafrazira informacije dobivene iz različitih tekstova – razlikuje i prosuđuje probleme različite prirode koji se odražavaju u različitim tekstovima – analizira kako tekst određenoga vremenskog razdoblja ili određene kulture odražava povijesno-društvene i kulturne uvjete vremena – razlikuje činjenice od mišljenja u tekstu, argumentirajući svoj odgovor – razlikuje reference i prosuđuje vjerodostojnost teksta – uspoređuje tekstove različitih vrsta – uspoređuje književni tekst s neknjiževnim tekstom – argumentira svoj kritički stav o tekstu na temelju čitateljskoga iskustva, znanja o svijetu i književnosti	Učenik uz povremenu pomoć izražava svoj stav.

AJK SŠ B.3.2. Učenik interpretira književni tekst te se stvaralački izražava prema vlastitome zanimanju.	– razgovara o različitim interpretacijama teksta – objašnjava razliku između fiktivnoga i stvarnoga svijeta – primjenjuje osnovne književno-teorijske pojmove relevantne za interpretaciju teksta – uspoređuje različite interpretacije teksta – samostalno priprema i oblikuje vlastite radove u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje	Učenik uz pomoć interpretira tekst i priprema vlastite radove.
AJK SŠ B.3.3. Učenik čita s razumijevanjem različite tipove tekstova i iz različitih izvora.	– čita tekstove prema osobnom i profesionalnom zanimanju – koristi se strategijama čitanja za prepoznavanje obilježja vrste i sadržaja tekstova – koristi se grafičkim organizatorima u funkciji procesa razumijevanja teksta, parafrazira i sažima obrađene tekstove – razumije različite vrste tekstova – otkriva značenje riječi istražujući njezino podrijetlo, analizira i tumači druga i prenesena značenja koja riječ poprima u kontekstu – rabi nastavne materijale i prati leksikon različitih tekstova kako bi obogatio rječnik – analizira različite teme, otkrivajući figurativni jezik teksta – prepoznaje činjenice i mišljenja u različitim tekstovima – provodi istraživački rad, odabire informacije za različite svrhe, procjenjuje informacije koje su drugi odabrali, sažima različite materijale i donosi zaključke	Učenik uz povremenu pomoć odabire relevantne informacije, uspoređuje ih i povezuje s vlastitim iskustvom.
C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ		
AJK SŠ C.3.1. Učenik integrira različite informacije o Republici Albaniji, Republici Kosovu i različite elemente albanske kulture, kulture albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj i stvara cjelovitu sliku vlastite i drugih kultura.	– objašnjava složenost vlastite, albanske i drugih kultura analizirajući njihove sastavne dijelove – poopćava vlastite ideje o vlastitoj, albanskoj i drugim kulturama te ih objašnjava integrirajući različite kulturne elemente – pronalazi i predstavlja informacije o aktualnim događanjima i važnim pojedincima u Republici Albaniji, Republici Kosovu i albanskoj nacionalnoj manjini u Hrvatskoj – postiže samopouzdanje pri korištenju jezičnih djelatnosti albanskoga jezika te se sa zanimanjem izravno susreće s albanskom kulturom u autentičnome okruženju izražavajući svoje stavove, osjećaje i mišljenja	Učenik, uz povremenu pomoć, integrira različite informacije o Republici Albaniji, Republici Kosovu te različite elemente albanske kulture i kulture albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj u cjelovitu sliku. Dodatno, objašnjava sličnosti i razlike među tim aspektima, uspoređujući ih s vlastitom kulturom i drugim kulturama.
AJK SŠ C.3.2. Učenik rabi i prilagođava različite tehnike kreativnoga izražavanja na albanskom jeziku i kritički ih prosuđuje.	– sudjeluje u raznovrsnim glazbenim, dramsko-scenskim i plesnim aktivnostima prema vlastitim interesima i sklonostima, bilo samostalno ili u skupini – izvodi javne nastupe u razredu, školi ili izvan nje, prilagođavajući se vlastitim zanimanjima.	Učenik, vođen vlastitim zanimanjima i sklonostima, te potaknut nastavnikovim poticajem, koristi i prilagođava različite tehnike kreativnoga izražavanja. Ostvaruje se kroz raznovrsne glazbene, dramsko-scenske i plesne aktivnosti te hrabro nastupa pred publikom, bilo samostalno ili u skupini, kako u školi, tako i izvan nje.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučene teme: <i>Međuljudski odnosi; Godišnji odmor i izleti; Sport, Zdravlje i prevencija; Zanimanja, Računala i internet; Školski sustav u Albaniji, Kosovu i ostalim albanskim područjima.</i> Gramatičke teme: <i>Glagoli kam i jam; Glagolske imenice; Kondicional; Buduće vrijeme; Stupnjevanje pridjeva...</i> Prepričavanje nekoga događaja s izleta, utakmice, obrazlaganje zbog čega je važno voditi zdrav život i baviti se sportom. Usporedba školskoga sustava u Hrvatskoj i Albaniji, Kosovu i ostalim albanskim područjima.		

Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Pri odabiru leksičkih sadržaja, nastavnik će imati na umu razvoj i dob svojih učenika, nastojeći uskladiti gradivo s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama. Dodatno, pri izboru tema, nastavnik će se voditi potrebama, zanimanjima i mogućnostima učenika, pružajući im priliku za angažirano učenje.

Nastavnik će rabiti različite metode kako bi potaknuo raznolikost aktivnosti u učionici. To uključuje dopunjavanje tekstova, pokazivanje i opisivanje predmeta i slika, izrezivanje, lijepljenje, povezivanje verbalnih i neverbalnih sadržaja, pjevanje, recitiranje, pantomimu, glumu, različite igre, ples, vrlo jednostavne kratke dijaloge s uvježbanim jezičnim sredstvima koji simuliraju stvarne komunikacijske situacije te projektni zadatci poput izrade čestitki, plakata ili skečeva.

Na receptivnoj razini, učenici će biti izloženi širem rasponu jezičnih struktura od onih navedenih, omogućavajući im da prošire svoje jezično znanje.

Kulturni sadržaji koji se uključuju u nastavu trebaju biti bliski iskustvu učenika, pružajući im priliku za usporedbu s odgovarajućim sadržajima u vlastitoj kulturi. Po potrebi, ti kulturni aspekti mogu se dodatno pojasniti na materinskome jeziku kako bi se osiguralo bolje razumijevanje. Ovo će dodatno obogatiti nastavni proces i povezati jezično učenje sa širim kulturnim kontekstom.

Tekstovi koji će biti odabrani za rad s učenicima također bi se trebali baviti temama kao što su:

- *Podrijetlo albanskoga jezika*
- *Prvi dokumenti i zapisi na albanskome jeziku* (Buzuku, Bardhi, Budi, Bogdani)
- *Manastirski kongres i njegov značaj u povijesti pisma albanskoga jezika*
- *Pravopis albanskoga jezika. Kongres albanskoga pravopisa. Načela na kojima se temelji pravopis albanskoga jezika.*

4. razred SŠ – 105 sati godišnje

A. GOVORIM I PIŠEM ALBANSKIM JEZIKOM

AJK SŠ A.4.1. Učenik razumije i reproducira duge i složene govorne tekstove.	– planira, oblikuje i govori duge i složene tekstove – opisuje, objašnjava, prepričava i iznosi zaključke na strukturiran i jasan način – prepoznaje ključne riječi i izraze u tekstu – prepoznaje glavnu ideju – donositi zaključke o svrsi, temi, poruci i sl. – osmišljava pitanja različitih razina o tekstu – interpretira informacije koje dobiva iz različitih izvora – određuje kako tekst djeluje na njega, kao što su: poticanje osjetila (boje, pokreti, zvučni efekti), doživljavanje emocija, prihvaćanje ili neprihvatanje poruke – interpretira zvučne i vizualne elemente koji pojačavaju značenje tekstova – izražava osobno mišljenje i kritički razmatra sadržaj iz različitih izvora – jasno i strukturirano predstavlja poznatu temu – razumljivo izgovara riječi i ispravno intonira rečenice – razlikuje književni i govorni oblik i situacije u kojima se rabi	Učenik prepoznaje glavnu poruku, analizira neke ključne informacije i primjenjuje ih uz povremenu pomoć. Učenik uz povremenu pomoć govori dug i srednje složen tekst uz manje pogreške.
AJK SŠ A.4.2. Učenik sudjeluje u dugoj i složenoj govornoj interakciji.	– razmjenjuje, provjerava i potvrđuje informacije u dugim i srednje složenim razgovorima – sudjeluje u spontanim razgovorima – započinje i potiče razgovor u raznim situacijama – služi se standardnim jezikom i bogatim rječnikom (usporedbe, metafore, poslovice, frazeološki izrazi i dr.) – fokusira se na glavnu misao u govoru – priprema i koristi vizualna pomagala tijekom izlaganja (fotografije, modeli, grafikoni, tablice, video zapisi i dr.) – govori tečno i jasno – prosuđuje stupanj formalnosti i prilagođava ga kontekstu (književni i govorni oblik) – razumljivo izgovara riječi i ispravno intonira rečenice	Učenik sudjeluje u različitim oblicima dugoga i složenoga razgovora uz povremenu pomoć.

AJK SŠ A.4.3. Učenik piše duge i složene tekstove.	– primjenjuje pravila pisanja jednostavnih i složenih tekstnih vrsta: sastavak, osvrt na knjigu ili film, upute za provođenje određene svakodnevne aktivnosti, jednostavan članak o temi iz osobnoga života, službeno pismo ili elektronička pošta (prijava na posao, prijava za fakultet i sl.) – stvara ili prikuplja prikladne ideje za pismeni rad koristeći različite strategije, kao što su: slobodno pisanje, <i>razmjena ideja i mišljenja</i>, konceptualna mapa, klaster itd. – podržava ideje i poglede u tekstu, integrirajući vizualne i zvučne elemente, koji povećavaju jasnoću i utječu na čitatelja – izražava osjećaje i misli pisanjem na teme koje sam odabere – opisuje stvarne i zamišljene događaje, obrazlaže svoje stavove – samostalno primjenjuje neformalni oblik pisanja tekstova, formalni oblik uz predložak – povezuje više odlomaka u tekst, uređuje i organizira tekst – pravilno piše nepoznate riječi, ispravno rabi interpunkcijske znakove – ispravlja jezične pogreške (gramatičke, pravopisne, interpunkcijske)	Učenik uz povremenu pomoć piše dug i složen tekst uz manje pogreške.
B. ČITAM I STVARAM		
AJK SŠ B.4.1. Učenik izražava svoje mišljenje i obrazlaže svoj stav o tekstu.	– izražava dojam o književnome tekstu (emocionalni, spoznajni, estetski) – iskazuje svoje mišljenje o onome o čemu tekst govori – obrazlaže razumijevanje teksta – parafrazira informacije dobivene iz različitih tekstova – razlikuje i prosuđuje probleme različite prirode koji se odražavaju u različitim tekstovima – analizira kako tekst određenoga vremenskog razdoblja ili određene kulture odražava povijesno-društvene i kulturne uvjete vremena – razlikuje činjenice od mišljenja u tekstu, argumentirajući svoj odgovor – razlikuje reference i prosuđuje vjerodostojnost teksta – uspoređuje tekstove različitih vrsta – uspoređuje književni tekst s neknjiževnim tekstom – argumentira svoj kritički stav o tekstu na temelju čitateljskoga iskustva, znanja o svijetu i književnosti	Učenik uz povremenu pomoć izražava svoj stav.
AJK SŠ B.4.2. Učenik interpretira književni tekst te se stvaralački izražava prema vlastitome zanimanju.	– učenik raspravlja i obrazlaže različite interpretacije teksta – objašnjava razloge i posljedice različitih interpretacija teksta – primjenjuje osnovne književno-teorijske pojmove relevantne za interpretaciju teksta – uspoređuje različite interpretacije teksta – samostalno priprema i oblikuje vlastite radove u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje	Učenik uz pomoć interpretira tekst i priprema vlastite radove.

AJK SŠ B.4.3. Učenik čita s razumijevanjem različite tipove tekstova i iz različitih izvora.	– čita tekstove prema osobnome i profesionalnome zanimanju – izdvaja informacije, razlikuje i analizira podatke po važnosti, objašnjava značenja – izražajno čita naglas primjenjujući pravilan naglasak i pravogovor – utvrđuje ključne podatke – izdvaja i tumači ideje, razlikuje činjenice od stavova – sažima podatke u tekstu – kategorizira i razvrstava pojedinosti navedene u tekstu – povezuje informacije u tekstu s vlastitim iskustvom – prepoznaje značenje riječi iz konteksta – osmišljava pitanja različitih razina o tekstu – oblikuje pitanja za usmjeravanje istraživanja ili projekta – kritički vrednuje tekst – kritički se odnosi i vrednuje informacije iz stručne literature, interneta i tiska	Učenik uz povremenu pomoć analizira relevantne informacije, uspoređuje ih i kritički vrednuje.
C. ISTRAŽUJEMO KULTURU I MEDIJ		
AJK SŠ C.4.1. Učenik raspravlja o različitim informacijama o Republici Albaniji, Republici Kosovu i o složenim elementima albanske kulture, kulture albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj te argumentira važnost i značaj višejezičnosti i multikulturalnosti.	– iznosi argumentirane stavove o elementima albanske kulture i kulture albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj – objašnjava međuovisnost različitih elemenata koji definiraju kulturu te njihovu promjenjivost – analizira i raspravlja o različitim informacijama, trenutačnim događanjima i važnim pojedincima u Republici Albaniji, Republici Kosovu, i u albanskoj nacionalnoj manjini u Hrvatskoj, o zadarskim Arbanasima te o hrvatsko-albanskim vezama kroz povijest – izražava se sa samopouzdanjem na albanskome jeziku u stvarnim situacijama, aktivno sudjelujući u komunikaciji – s radoznalošću izravno doživljava albansku kulturu u stvarnome okruženju te kritički prosuđuje različite stavove, ideje i vrijednosti	Učenik, uz povremenu pomoć, analizira vlastite stavove o elementima albanske kulture i kulture albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj. Također, povezuje elemente koji definiraju kulturu te objašnjava njihovu promjenjivost, istražujući kako se ti aspekti međusobno isprepliću i mijenjaju tijekom vremena.
ČJK SŠ C.4.2. Učenik se koristi širokim spektrom tehnika kreativnoga izražavanja na albanskome jeziku i kritički ih prosuđuje.	– sudjeluje u raznolikim glazbenim, dramsko-scenskim i plesnim aktivnostima prema vlastitim zanimanjima i sklonostima – javno nastupa u razredu, u školi ili izvan nje, samostalno ili u skupini, prateći vlastita zanimanja – razvija i demonstrira sposobnost estetske prosudbe i kritičkoga mišljenja u vezi s umjetničkim izražavanjem	Učenik, vođen vlastitim zanimanjima i sklonostima te uz poticaj nastavnika, koristi raznolike tehnike kreativnoga izražavanja. Ostvaruje se kroz različite glazbene, dramsko-scenske i plesne aktivnosti, hrabro javno nastupajući samostalno ili u skupini, kako u školi, tako i izvan nje.
Sadržaj za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Preporučene teme: <i>U knjižnici; Dvorci i utvrde; Albanija, Kosovo i ostala albanska područja; Priroda; Obitelj; Putovanja; Kod liječnika; Slobodno vrijeme.</i> Gramatičke teme: <i>Množina padeža; Glagolski vid; Poredak riječi.</i> Prepričavanje nekoga događaja s izleta, iz stvarnoga života. Opis životnih situacija i odnosa. Obrazlaganje zbog čega je važno putovati i upoznavati nove kulture. Usporedba povijesti Albanije, Kosova i ostalih albanskih područja i Hrvatske. Albanci u Hrvatskoj.		

Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Pri odabiru leksičkih sadržaja, nastavnik će pažljivo birati gradivo koje je primjereno razvoju i dobi učenika, uzimajući u obzir i korelaciju s drugim nastavnim predmetima te međupredmetnim temama. Tijekom procesa izbora tema, nastavnik će se voditi potrebama, zanimanjima i sposobnostima učenika kako bi prilagodio nastavu njihovim individualnim karakteristikama.

Nastavnik će uvesti učenike u institucije koje se brinu o očuvanju nacionalnoga identiteta Albanaca, uključujući sve albanske udruge, Vijeća albanske nacionalne manjine koje djeluju na području RH te Središnje knjižnice Albanaca. Također će istražiti knjige izdane na albanskome jeziku. U nastavi će se koristiti i emisijama poput *Prizme* i *Manjinskog mozaika* koje se bave tematikom nacionalnih manjina u Hrvatskoj.

Ishodi u domeni *Međukulturne komunikacijske kompetencije* bit će ostvareni kroz različita tematska područja. Aktivnosti i zadatci trebaju poticati učenike na usvajanje spoznaja o drugim kulturama, prepoznavanje različitih kulturnih fenomena te poticanje razmišljanja o vlastitome referentnom okviru.

Međukulturni susreti u nastavi trebaju biti približeni stvarnim situacijama, potičući učenike na razmišljanje o mogućim nesporazumima. Ove aktivnosti također trebaju poticati osvještavanje vlastitoga načina razmišljanja i poticanje učenika na osmišljavanje načina prevladavanja nesporazuma.

Upoznavanjem učenika s različitim strategijama učenja, omogućava se njihova samoregulacija u procesu učenja. Učenici imaju priliku birati i koristiti strategije koje su najprimjerenije zadatku i njihovu osobnome stilu učenja, što gradi temelje za razvoj samostalnosti u učenju.

Tekstovi koji će biti odabrani za rad s učenicima također bi se trebali baviti temama kao što su:

- *Podrijetlo albanskog jezika*
- *Prvi dokumenti i zapisi na albanskom jeziku* (Buzuku, Bardhi, Budi, Bogdani)
- *Manastirski kongres i njegov značaj u povijesti pisma albanskoga jezika*
- *Pravopis albanskog jezika. Kongres albanskoga pravopisa. Načela na kojima se temelji pravopis albanskoga jezika.*

E. POVEZANOST NASTAVNOGA PREDMETA ALBANSKI JEZIK I KULTURA (MODEL C) S OSTALIM PODRUČJIMA, MEĐUPREDMETNIM TEMAMA I OSTALIM NASTAVNIM PREDMETIMA

Pravo na odgoj i obrazovanje pripadnika nacionalnih manjina na njihovu jeziku i pismu u Republici Hrvatskoj osigurava se Ustavom, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju ovo pravo putem tri osnovna modela (A, B i/ili C model) i posebnih oblika školovanja.

Kurikul predmeta Albanski jezik i kultura po modelu C proizlazi iz Ustava, relevantnih zakona te Nacionalnoga okvirnoga kurikula za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. Ovaj kurikulum, kao sastavni dio jezično-komunikacijskoga područja, naglašava razvoj jezično-komunikacijske kompetencije kao ključne za prijenos znanja, vještina i vrijednosti.

Albanski jezik, kao predmet i sredstvo poučavanja, povezan je s gotovo svim odgojno-obrazovnim područjima. Kurikul je kompleksan, integrirajući se s predmetima društveno-humanističkoga i umjetničkoga područja poput Prirode i društva, Povijesti, Geografije, Likovne kulture i Glazbene kulture te Umjetnosti.

Očekivanja iz međupredmetnih tema poput *Građanski odgoj i obrazovanje* i *Osobni i društveni razvoj* te *Uporabe informacijske i komunikacijske tehnologije* integrirana su u predmet Albanski jezik i kultura. Razvoj odgovornosti, identiteta, tolerancije te znanja o ljudskim pravima usko je povezan s međupredmetnom temom *Građanski odgoj i obrazovanje*.

Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije potiče traženje informacija, dijeljenje sadržaja te zadovoljavanje kulturnih potreba, pridonoseći raznolikim iskustvima učenja te razvoju odgovornosti i integriteta.

Metodički scenariji, uključujući igre, igranje uloga, rješavanje problema, izradu projekata te posjete kulturnim i obrazovnim institucijama, ključni su za ostvarivanje ciljeva učenja i poučavanja predmeta. Ostale međupredmetne teme poput *Učiti kako učiti*, *Zdravlje*,

Poduzetništvo i *Održivi razvoj* provode se kroz odabrane sadržaje na albanskome jeziku.

Preporučuje se suradnja s udrugama albanske kulture kako bi se potaknulo cjeloživotno obrazovanje, s obzirom na blisku povijesnu i suvremenu povezanost Republike Hrvatske i Republike Albanije. Albanski jezik podržava ekonomsku i obrazovnu mobilnost mladih i ostalih građana Republike Hrvatske.

F. UČENJE I POUČAVANJE NASTAVNOGA PREDMETA ALBANSKI JEZIK I KULTURA (MODEL C)

Iskustva učenja i poučavanja

Usmjerenost na učenika predstavlja ključno načelo suvremenoga pristupa poučavanju albanskoga jezika. Ovaj pristup uzima u obzir individualne osobine svakog učenika, njegove potrebe i zanimanja, potičući pritom kognitivni i etički razvoj. Svrha je osposobiti učenika za samostalno i cjeloživotno učenje.

U nižim razredima osnovne škole naglasak se stavlja na aktivnosti slušanja i govorenja, pri čemu se učenje i poučavanje temelje na uključivanju svih osjetila i igri. U višim razredima poučavanje se usmjerava prema kognitivnome pristupu, pružajući veću autonomiju učenicima.

Suradničko, istraživačko, kreativno i inovativno učenje, uključujući pristup rješavanju problema te učenje u izvanškolskome okruženju, ima značajno mjesto u svim razredima. Ovi oblici učenja ciljaju na smisleno povezivanje znanja, vještina i stavova te razvoj sposobnosti primjene u različitim problemskim situacijama. Kroz takav pristup, učenici se osposobljavaju za učinkovitu komunikaciju s govornicima albanskoga jezika.

Uloga učitelja/nastavnika

Izuzetno važna uloga učitelja/nastavnika ističe se tijekom učenja i poučavanja Albanskoga jezika i kulture s naglaskom na učenika. Poticanje zanimanja za albanski jezik i održavanje motivacije ključni su za uspješno učenje, posebice u ranim fazama jezičnoga usvajanja.

Učitelj/nastavnik ima ulogu voditelja i animatora koji organizira iskustva učenja, usmjerava učenje i učenike te stvara ugodno i poticajno okruženje u učionici. Također, odabire prikladne aktivnosti, prilagođava se stilovima učenja i individualnim razlikama učenika te pruža povratne informacije o napretku učenja.

Učitelj/nastavnik albanskoga jezika treba posjedovati visoku jezičnu i komunikacijsku kompetenciju, metodičku stručnost te opće pedagoške, psihološke i didaktičke kompetencije. Prihvatanje jezičnih pogrešaka učenika kao sastavnoga dijela učenja doprinosi ugodnomu okruženju bez stresa, potičući učenika na samopouzdanu korištenje jezika.

Učitelj/nastavnik treba dobro poznavati kurikulnu vertikalnu predmeta Albanski jezik i kultura kako bi izbjegao nagli prijelaz iz jednoga ciklusa u drugi. Osim toga, treba biti sposoban samostalno donositi odluke o primjeni kurikula, prilagođavajući se dobi učenika, njihovu predznanju jezika te odabiru sadržaja, materijala i metoda poučavanja.

Kontinuirano razmišljanje o vlastitim postupcima, metodama i rezultatima, prilagodba pristupa i suradnja s roditeljima, kolegama i stručnjacima ključni su elementi profesionalnoga pristupa učitelja/nastavnika. Stalno praćenje suvremenih pristupa u metodici i didaktici, te redovito usavršavanje, dodatno su važni za održavanje kvalitete nastave.

Učitelj/nastavnik koristi strategije poučavanja koje potiču učenike na razmišljanje o vlastitome učenju, povezivanje usvojenoga znanja i vještina, te njihovu primjenu u drugim područjima. Također, stvara uvjete koji potiču proces učenja, prilagođava se individualnim predispozicijama učenika i koristi različite oblike učenja.

Važan aspekt nastave albanskoga jezika je izloženost i uporaba jezika u različitim kontekstima. Učitelj/nastavnik potiče ovo iskustvo kroz raznovrsne aktivnosti, organiziranje izvanučioničke nastave, suradnju s izvornim govornicima i vanjskim suradnicima, te omogućavanje digitalne povezanosti učenika s govornicima albanskoga jezika diljem svijeta.

Učitelj/nastavnik primjenjuje moderne metode rada kao što su razne igre, dijalozi, rad s internetom, dramatizacija teksta i druge aktivnosti koje potiču aktivno sudjelovanje učenika. Sve ove strategije usmjerene su k ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda i razvoju vještina slušanja, govorenja, čitanja i pisanja učenika u procesu učenja i poučavanja predmeta Albanski jezik i kultura.

Materijali i izvori

Učitelj/nastavnik ima ključnu ulogu u odabiru i izradi nastavnih materijala te korištenju resursa iz različitih izvora kako bi podržao planirane aktivnosti usmjerene na ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda. Pri tome, učitelj/nastavnik vodi računa o razvojnoj dobi učenika, njihovoj razini ovladanosti jezikom, te prati njihova zanimanja i potrebe. Integrirano učenje jezika i sadržaja potiče multidisciplinarnost, povezujući sadržaje predmeta Albanski jezik i kultura s drugim područjima i predmetima.

Uz odobrene udžbenike i pomoćna nastavna sredstva, učitelj/nastavnik se koristi prilagođenim i autentičnim materijalima, uključujući digitalne, interaktivne i multimedijske sadržaje. Ovo uključuje i mogućnost korištenja autorskih udžbenika iz Republike Hrvatske ili originalnih udžbenika uvezenih iz Republike Albanije i Republike Kosova.

Važno je naglasiti značaj izlaganja jezičnim i kulturološkim sadržajima izvan učionice, primjerice putem televizijskih programa na albanskome jeziku ili programa namijenjenih učenju albanskoga jezika, kao i kroz različite multimedijske sadržaje na albanskome jeziku.

Učitelj/nastavnik potiče aktivnu ulogu učenika u procesu učenja i poučavanja, omogućujući im sudjelovanje u pronalaženju, odabiru i izradi vlastitih materijala, ali i izvora učenja. Nastavni materijali su prilagođeni učenicima, potiču istraživački pristup, poticanje kritičkoga i kreativnoga mišljenja te doprinose pozitivnomu razvoju učenika.

Okruženje za učenje

Okruženje u kojem se uči albanski jezik i kultura ima ključan utjecaj na uspjeh učenja i poučavanja. Poticajno i raznoliko okruženje doprinosi brzemu i lakšemu usvajanju novih znanja i vještina. U takvu okruženju, žarište je na učeniku, gdje se učenik osjeća slobodnim izražavati, surađivati s drugim učenicima te učiti iz vlastitih grešaka. Znanja i vještine koje se stječu povezane su s učenikovim svakodnevnim iskustvom i aktivnostima.

Ovo poticajno okruženje njeguje kulturu zajedništva i međusobnoga poštovanja. Učenik razvija humanost, prihvaća različitosti, prepoznaje važnost pozitivnih emocija i motivacije za učenje, te se potiče kritičko razmišljanje, istraživanje i kreativnost.

Učenje albanskoga jezika ne ograničava se samo na školsko okruženje, već uključuje i izvanškolske aktivnosti. Kontakt s govornicima albanskoga jezika, posjeti kulturnim institucijama, muzejima, izložbama, manjinskim udrugama, te školske ekskurzije u Republiku Albaniju i Republiku Kosovo dodatno obogaćuju iskustvo učenja.

Primjena suvremenih tehnologija također je bitan čimbenik u stvaranju poticajnoga i produktivnoga okruženja za učenje. Učitelj/nastavnik ima ulogu u osiguravanju razrednih uvjeta koji potiču slobodnu i konstruktivnu komunikaciju. Pogreške se smatraju prilikama za učenje i važnim dijelom procesa ovladavanja albanskim jezikom. Ovakav pristup njeguje samopouzdanje učenika i pozitivnu sliku o sebi kao kompetentnome govorniku albanskoga jezika s međukulturnom osjetljivošću.

Određeno vrijeme poučavanja i učenja

Predmet Albanski jezik i kultura u hrvatskome odgojno-obrazovnom sustavu predstavlja jezik albanske nacionalne manjine u Hrvatskoj. Nastava ovoga predmeta započinje od 1. razreda, ali postoji mogućnost uključivanja učenika u bilo kojem razredu, bez obzira na razinu njihova predznanja. Učenje albanskoga jezika i kulture preporučuje se započeti što ranije kako bi se stvorili temelji za postizanje visoke razine jezične kompetencije. Važno je pružiti učenicima raznolike prilike za izloženost albanskomu jeziku na različite načine.

Trajanje učenja varira ovisno o godini početka, pri čemu je rano učenje ključno za uspjeh. S obzirom na integriranu prirodu odgojno-obrazovnih ishoda, učitelj/nastavnik posvećuje jednak naglasak svim domenama učenja. Ostvarivanje pojedinih odgojno-obrazovnih ishoda prilagođeno je individualnim potrebama učenika, a učitelj/nastavnik određuje potrebno vrijeme kako bi svi postigli najvišu razinu usvojenosti u skladu sa svojim sposobnostima.

Učitelj/nastavnik naglašava važnost neformalnoga i formalnoga učenja kao sastavnoga dijela cjeloživotnoga učenja. Osim formalnoga obrazovanja, učenje izvan učionice i kroz različite životne situacije doprinosi bogatstvu znanja i razvoju kompetencija učenika.

Grupiranje učenika

Rad u skupinama s manjim brojem učenika približno jednake dobi, sličnih razvojnih obilježja i iste razine ovladanosti komunikacijskom kompetencijom predstavlja objektivni preduvjet za kvalitetan proces učenja i poučavanja predmeta Albanski jezik i kultura.

Ova praksa omogućava svakomu pojedincu aktivno sudjelovanje i izražavanje, što je ključno za razvoj komunikacijske kompetencije.

Preporučuje se da u skupini ne bude više od 10 učenika kako bi se osiguralo da svaki učenik ima dovoljno prilika za sudjelovanje i izražavanje. Pri osnivanju razrednih odjeljenja ili odgojno-obrazovnih skupina, trebalo bi uzeti u obzir specifičnosti albanskoga (manjinskog) jezika u osnovnim i srednjim školama. To uključuje razinu poznavanja jezika, dob učenika te njihova razvojna obilježja kako bi se osiguralo homogeno okruženje koje podržava učinkovito učenje i poučavanje.

U nastavi Albanskoga jezika i kulture, učenicima se omogućuje razvijanje suradničkih vještina organiziranjem rada u paru ili skupinama, a darovitim pojedincima pruža se prilika za mentoriranje drugih učenika. Ova praksa doprinosi raznolikosti pristupa poučavanju i omogućuje prilagodbu nastave individualnim potrebama svakoga učenika.

G. VREDNOVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA U NASTAVNOME PREDMETU ALBANSKI JEZIK I KULTURA (MODEL C)

U sklopu kurikula predmeta, opisuju se elementi i pristupi vrednovanju, te načini davanja povratnih informacija i izvješćivanja o usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda.

Elementi vrednovanja u predmetu Albanski jezik i kultura obuhvaćaju znanja i vještine definirane odgojno-obrazovnim ishodima unutar domena *Govorim i pišem albanskim jezikom*, *Čitam i stvaram* te *Istražujemo kulturu i medij*. Ostvarenost ishoda iz domene *Govorim i pišem albanskim jezikom* te dio ishoda iz domene *Čitam i stvaram* i *Istražujemo kulturu i medij*, koje se odnose na usvajanje znanja, iskazuje se opisno u prvome razredu prvoga polugodišta, odnosno opisno i brojčano od prvoga razreda u drugome polugodištu. Usvajanje ishoda iz *Kulture i medija*, koji se odnose na ovladavanje vještinama i razvoj stavova, te ishodi vezani uz kreativno izražavanje, vrednuju se isključivo opisno u svim odgojno-obrazovnim ciklusima, kako za osnovne, tako i za srednje škole.

Vrednovanje se provodi opisno i brojčano. Opisno vrednovanje obuhvaća praćenje razvoja učenikovih sposobnosti i vještina te njegov odnos prema radu, evidentirajući se u imenik u prostor za opisno praćenje. Brojčano vrednovanje uključuje praćenje razine usvojenosti znanja učenika, ocjenjujući se brojkom (ocjenom) od 1 do 5.

Elementi vrednovanja za osnovnu školu su:

1. razumijevanje slušanjem
2. usmeno izražavanje i stvaranje
3. pisano izražavanje i stvaranje
4. kulturni sadržaji i aktivnost.

Elementi vrednovanja za srednju školu su:

1. komunikacijsko-jezična razina
2. samostalnost u ovladavanju jezikom
3. međukulturna komunikacijska kompetencija.

Učenička izvedba u predmetu Albanski jezik i kultura procjenjuje se temeljem prethodno utvrđenih kriterija za jezičnu vještinu. Ova procjena je usklađena s prethodno definiranim znanjima o jeziku i vještinama za uporabu jezičnoga znanja u komunikacijskome činu.

U procjeni učeničke izvedbe, funkcionalni aspekt jezika ima prednost pred formalnim aspektom. To znači da su kriteriji poput razumljivosti poruke i uspješne jezične interakcije važniji od kriterija točnosti izraza.

Prilikom vrednovanja, posebna pažnja posvećuje se činjenici da je ovladavanje jezičnim zakonitostima sredstvo za postizanje uspješne komunikacije, te da su pogreške u jezičnome izražavanju prihvatljive i očekivane kao sastavni dio procesa ovladavanja jezikom. Ovaj pristup promiče razumijevanje jezika kao alata za komunikaciju, a ne samo kao skupa pravila koja treba usvojiti.

Vrednovanje za učenje

Učinkovito vrednovanje za učenje uključuje kontinuirano i sustavno prikupljanje te bilježenje informacija o postignućima učenika u odgojno-obrazovnome procesu. Ova vrsta vrednovanja ne rezultira ocjenama, već je usmjerena na poticanje refleksije o učenju, razumijevanje procesa i rezultata učenja te povećanje učinkovitosti učenja i poučavanja.

Različite formalne i neformalne metode vrednovanja koriste se kako bi se dobile raznolike informacije o napretku učenika. To može uključivati postavljanje pitanja, provjere domaćih zadaća, kraće pisane provjere znanja, anegdote zabilješke, opažanja učitelja/nastavnika te druge aktivnosti koje omogućuju prikupljanje informacija o ostvarenju odgojno-obrazovnih ishoda.

Važno je naglasiti da je svrha vrednovanja za učenje poticanje procesa učenja, razvoja metakognitivnih vještina, samo refleksije te unapređenje daljnjega poučavanja i učenja. Ova vrsta vrednovanja pridonosi dinamičnomu i prilagodljivomu obrazovnom okruženju koje potiče kontinuirani razvoj učenika.

Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje naučenoga u predmetu Albanski jezik i kultura prvenstveno je sumativno, s naglaskom na utvrđivanju razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda tijekom godine ili na kraju školske godine. Ovo vrednovanje također može imati formativnu i dijagnostičku svrhu, pridonoseći planiranju daljnjega učenja i poučavanja.

Cilj sumativnoga vrednovanja je donošenje ocjena koje odražavaju razinu postignuća učenika u skladu s definiranim razinama usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Učitelj/nastavnik prilikom vrednovanja koristi različite oblike, poput usmenih i pisanih provjera znanja, učeničkih projekata, rasprava, eseja, simulacija itd. Ocjene se temelje na jednome ili više oblika vrednovanja, a način i kriteriji vrednovanja unaprijed su definirani kako bi bili jasni učitelju/nastavniku, učeniku i roditelju.

Pri procjeni, učitelj/nastavnik razrađuje deskriptore koji određuju opseg znanja, dubinu razumijevanja i stupanj razvijenosti vještina potreban za određenu ocjenu. Osim toga, oblici i sadržaji provjere usklađeni su sa zahtjevima jezične uporabe u stvarnim jezičnim, situacijskim i kulturnim uvjetima. Na taj način vrednovanje odražava sposobnost učenika da primijene svoje jezične vještine u različitim kontekstima.

Izvjешćivanje

Izvjешćivanje o učenikovu napredovanju sustavan je proces koji pruža povratne informacije o razini ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Kroz redovita izvješća, učitelj/nastavnik može dijeliti s učenicima, roditeljima i ostalim relevantnim stranama informacije o postignućima u različitim domenama. Ova izvješća obično sadrže ocjene, komentare o učenikovu radu, napredovanju i sudjelovanju u nastavi.

Osim toga, izvješća često uključuju i preporuke za poboljšanje. Učitelj/nastavnik može predlagati konkretne načine i postupke koji će pomoći učeniku da unaprijedi svoje razumijevanje gradiva, razvoj vještina ili bilo koji drugi aspekt učenja. Sustavno izvješćivanje ima važnu ulogu u komunikaciji između učitelja/nastavnika, učenika i roditelja, stvarajući partnerstvo usmjereno na podršku učenju i napretku učenika.

Oblikovanje zaključne ocjene

Prilikom određivanja završne ocjene, učitelj/nastavnik uzima u obzir ostvarenost ishoda provjerenu kroz različite oblike vrednovanja u više vremenskih točaka tijekom odgojno-obrazovnih ciklusa. Ova praksa omogućava učitelju/nastavniku da dobije cjeloviti uvid u učenikovo razumijevanje gradiva i razvoj vještina tijekom vremena.

Važno je napomenuti da završna ocjena ne mora nužno proizlaziti iz aritmetičke sredine ocjena. Učitelj/nastavnik ima slobodu prilagoditi svoj pristup ocjenjivanju prema specifičnostima predmeta i individualnim potrebama učenika. Ocjene se temelje na razini usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda iz svih triju domena: *Govorim i pišem albanskim jezikom, Čitam i stvaram te Istražujemo kulturu i medij.*

S obzirom na otvorenost pohađanja nastave Albanskoga jezika i kulture učenicima s različitim razinama predznanja, kao i mogućnostima uključivanja u nastavni proces u bilo kojem ciklusu, učitelj/nastavnik prilagođava očekivane ishode individualno. To omogućuje pravedno vrednovanje koje uzima u obzir različite početne razine znanja učenika.

PRIJEDLOG TEKSTOVA IZ KNJIŽEVNOSTI
ZA OSNOVNU ŠKOLU

PRVI RAZRED OŠ

Početnica

Dopuna uz početnicu

Dopunski materijal za učenika

DRUGI RAZRED OŠ

Bajke, pjesme i zagonetke za djecu iz albanske usmene književnosti

Naim Frashëri: *Të vegjlit*Agim Deva: *Viti i Ri*.Tasim Gjokutaj: *Kush e hëngri akulloren*.Rifat Kukaj: *Shkopi magjik* (poezi).Arif Demolli: *Zogu cicëron* (prozë).Adelina Mamaqi: *Lodërzat e alfabetit*.Gaqo Bushaka: *Çufoja dhe bubi kaçurel*.Astrit Bishqemi: *Maçoku me celular*.Rahman Dedaj: *Tre diejt e Dianës* (prozë).Viron Kona: *Eh, more bubulino*.

TREĆI RAZRED OŠ

Bajke, zagonetke, anegdote i zagonetke za djecu iz albanske usmene književnosti

Sami Frashëri: *Dheu është flori*.Bedri Dedja: *Shkolla e pyllit*.Gaqo Bushaka: *Ariu artist*.Naim Frashëri: *Të vegjlit* (poezia *Zogu dhe djali*).Asdreni: *Poezi të zgjedhura*.Kostandin Kristoforidhi: *Abetare* (Ylli i vogël lart në qiell).Ndre Mjeda: *Dimri dhe plaku*.Fejzi Bojku: *Zilet shkollore*.Hajro Ulqinaku: *Magjia e detit*.Odhise Grillo: *Historia e Skënderbeut*.Naum Prifti: *Nëna e diellit*.Dritëro Agolli: *Fabula* (fabula *Kali dhe gomari*).Xhevat Beqaraj: *Unë, dielli dhe retë*.Skënder Hasko: *Dinakja me vesh të shpuar*.Abdullah Thaçi: *Në pritje* (poezi).Agim Deva: *Të mbjellim nga një dru* (poezi).Rifat Kukaj: *Pjeshkët* (prozë).

ČETVRTI RAZRED OŠ

Bajke, zagonetke, anegdote, legende i pjesme iz albanske usmene književnosti

Naim Frashëri: *Vjersha për mësonjëtoret e para* (fabulat e Naimit).Çajupi: *Përralla të zgjedhura*.Faik Konica: *Vepra* (proza Bora).Ritat Kukaj: *Kosova* (poezi).Ali Huruglica: *Fëmija dhe zogu* (poezi).Zejnullah Halili: *E bukura e nëndheut* (prozë).Ymr Shkreli: *Muajt e vitit* (poezi).Vehbi Kikaj: *Ti dëborë ke mbuluar malet* (poezi).Sulejman Salihu: *Lindi udhëton për Kosovë*.Dritëro Agolli: *Çudira dhe marrëzira*.Rushit Ramabaja: *Çka tha Gjergji* (prozë).Rexhep Hoxha: *Hëna e Zelandës së Re* (fragment).Bedri Dedja: *Heroizmat e Fatbardh Pikaloshit*.Odhise Grillo: *Gabimet e veshkaushit*.Ibrahim Rugova: *Erdhi vjeshta* (poezi).Skënder Hasko: *Maçoku i katrahurës*.Bardhyl Xhama: *Zjarrfikësi i pyllit*.Kiço Blushi: *Beni ecën vetë*.

PETI RAZRED OŠ

Bajke, zagonetke, anegdote, legende i pjesme iz albanske usmene književnosti

Arif Demolli: *Në kafaz tërë gaz*.Ernest Koliqi: *Gjurmata e stinve* (poezi *Shën Gjergji*).Mitrush Kuteli: *Tregime të moçme shqiptare* (tregimet *Rozafati ose Ymer Agë Ulqini*).Dhori Qiriazi: *Siç thonë njëherë...*Asdreni: *Poezi të zgjedhura* (poezia *Betimi mbi flamur*).Rexhep Hoxha: *Plaku i liqenit* (prozë).Anton Pashku: *Andrra e Afrimit* (prozë).Rahman Dedaj: *Medaljoni* (prozë).Migjeni: *Novelat e qytetit të veriut* (tregimi *Luli i vocërr*).Adem Gajtani: *Këngë për princeshën e zogjve* (poezi).Agim Deva: *Pikniku i rrugës* (poezi).Vehbi Kikaj: *Këngët për nipin e vogël* (poezi).Vehbi Kikaj: *Këngët për nipin e vogël* (poezi).Abdullah Thaçi: *Pemë e vjetër, pemë e re* (poezi).Gaqo Bushaka: *Përralla u la për nesër*.Martin Camaj: *Vepra* (proza *Lepurushi*).Moikom Zeqo: *Kalërosit dardanë*.Anton Nikë Berisha: *E Bukura e Dheut* (fragment).Gani Xhafolli: *Me atë yll ka biseduar edhe Agroni* (prozë).Vedat Kokona: *Lulja dhe shega*.Xhevat Beqaraj: *Shtëpia bubit*.Tasim Gjokutaj: *Vajza që u bë bletë*.Bardhyl Xhama: *Pse qau delfini?*

ŠESTI RAZRED OŠ

Bajke, zagonetke, anegdote, legende, lirske i povijesne pjesme iz albanske usmene književnosti
Konstanilin Kristoforidhi: <i>Gjahu i malësorëve</i> .
Naim Frashëri: <i>Histori e Skënderbeut</i> .
Çajupi: <i>Mëmëdheu</i> .
Mitrush Kuteli: <i>Tregime të moçme shqiptare</i> (proza <i>Fuqia e Mujit</i>).
Faik Konica: <i>Vepra</i> (proza poetike <i>Anës liqenit</i>).
Migjeni: <i>Novelat e qytetit të veriut</i> (proza <i>Zeneli</i>).
Qamil Batalli: <i>Dy Teuta</i> (prozë).
Nexhat Halimi: <i>Mbrëmje në Ulqin</i> (poezi).
Anton Pashku: <i>Klithma</i> (prozë).
Arif Demolli: <i>Lushi si askush</i> (fragment).
Ymer Elshani: <i>Plaku me violinë</i> (prozë).
Murat Isaku: <i>Ndizni edhe një qiri</i> (poezi).
Rahman Dedaj: <i>Zogu dhe kulla</i> (prozë).
Lasgush Poradeci: <i>Vallja e yjeve ose Ylli i zemrës</i> (poezia <i>Poradeci</i>).
Ferit Lamaj: <i>Dhëlpër, rrushtë dhe Ezopi</i> .
Dritëro Agolli: <i>Çudira dhe marrëzira</i> .
Bilal Xhaferri: <i>Vepra</i> (poezia <i>Baladë çame</i>).
Bardhosh Gaçe: <i>Lumi im s'fle</i> .
Dionis Bubani: <i>Çapaçuli</i> .
Bedri Dedja: <i>Presidenti i Planetit të Kuq</i> .
Anton Pashku: <i>Një natë në det</i> (prozë).
Xhevahir Spahiu: <i>Zogj të kaltër</i> .
Ismail Kadare: <i>Princesha Argjoro</i> .

SEDMI RAZRED OŠ

Bajke, zagonetke, anegdote, legende, lirske i povijesne pjesme iz albanske usmene književnosti – Pjesma o Gjergj Elez Aliji
Zef Serembe: <i>Vepra</i> (poezia <i>Detari</i>).
Jeronim De Rada: <i>Skënderbeu i pafat</i> .
Sami Frashëri: <i>Besa e shqiptarit</i> .
Pashko Vasa: <i>O moj Shqypni</i> .
Bajron: »Shtegtimet e Çajld Harold«
Filip Shiroka »Shko dallëndyshe«
Gjergj Fishta »Mrizi i zanave« (poezia »Gjuha shqype«)
Fan Noli »Album« (poezia »Himni i flamurit«)
Lumo Skëndo »Hi dhe shpuzë«
Lasgush Poradeci »Vallja e yjeve« (poezia »Kroi i fshatit tonë«)
Faik Konica »Vepra« (proza »Malli i atdheut«)
Eenest Koliqi »Hija e maleve« (proza »Kërcimtarja e Dukagjinit«)
Mitrush Kuteli »Pylli i gështenjave« ose »Xinxifillua«
Anton Papeleka »Legjenda e tregime të moçme shqiptare«
Mihal Hanxhari »Vepra« (poezia »Elegji për Kosovën«)
Xhevahir Spahiu »Vepra« (poezia »Ligjërimit i bariut mbi qenin pa jetë«)
Visar Zhiti »Si shkohet në Kosovë?«
Jusuf Gërvalla »Fluturojnë e bien« (poezi)
Nazmi Rrahmani »Rruga e shtëpisë sime«
Petro Marko »Shpella e piratëve«
Martin Camaj »Një fyell ndër male«
Iliaz Bobaj »Legjenda e Butrintit«

OSMI RAZRED OŠ

Bajke, zagonetke, anegdote, legende, lirske i povijesne pjesme iz albanske usmene književnosti – Ciklus o Krešnicima
Naim Frashëri »Bagëti e bujqësi«
Asdreni »Lulëkuqja« (mbledhur nga Xh. Spahiu«)
Mitrush Kuteli »Prozë dhe poezi e zgjedhur«
Migjeni »Vargjet e lira«
Lasgush Poradeci »Ylli i zemrës«
Ernest Koliqi »Tregtarë flamujsh«
Mehmet Kraja »Zhvarrimi« (prozë)
Kim Mehmeti »Lulehëna« (prozë)
Bilal Xhaferri »Vdekja në udhët e Çamërisë« (prozë)
Ali Asllani »Vepra« (poezia »Vajzat heqin valle«)
Ali Podrimja »Lum Lumi«
Rahman Dedaj »E marta« (poezi)
Xhevahir Spahiu »Vepra« (poezia »Shkopi i Gjeçovit«)
Aleksandër Moisiu »Debutimi im në Burgteatër« (prozë)
Ekrem Kryeziu »Epoka para gjyqit«
Din Mehmeti »Që të rriten lulet e bardha« (poezi)
Rexhep Qosja »Beselam pse më flijojnë« (fragment drame)
Abdylaziz Islami »Anija e kapitenit Balltar« (prozë).
Ramiz Kelmendi »Miniatura nga Turqia« (udhëpërshkrim)
Dritëro Agolli »Nënë Shqipëri«
Ismail Kadare »Kronikë në gur«
Fatos Arapi »Antologji personale«
Ali Podrimja »Lum Lumi« (poezia »Me jetue«).
Qerim Ujkani »Kthimi i ushtarit në shtëpi« (poezi)
Arif Demolli »Vdekja e Akanit« (prozë)
Zejnullah Rrahmani »Drita e diellit« (prozë)
Eqrem Basha »Baladë për njeriun që zgjohej me shpresë« (poezi)
Agim Spahiu »Këtu« (poezi)
Azem Shkreli »Nata e mërgimtarëve« (poezi)
Sabri Hamiti »Vaji për Prishtinën« (poezi)
Bardhyl Xhama »Djaloshi që kapte rrufetë«
Klara Kodra »Ku janë zanat«
Andrea Petromilo »Qielli i murrëtyer i së dielës«

PRIJEDLOG TEKSTOVA IZ KNJIŽEVNOSTI ZA SREDNJU ŠKOLU

Marin Barleti, Rrethimi i mureve
Pjetër Budi, Madhështi e njerëzve
Pjetër Bogdani, Rruzullimi
Hasan Zyko Kamberi, Paraja (poezi)
De Rada, Këngët e Milosaos
Naim Frashëri, Fjalët e qiririt
Ndre Mjeda, Zoga (fragment poeme)
Asdreni, Lulja e vetëm (poezi)
Gjergj Fishta, Lidhja e Prizrenit
Fan Noli, Anës Lumenjve
Lasgush Poradeci, Vdekja e nositit
Mitrush Kuteli, Natë qershori
Et'hem Haxhiademi, Fragment tragjedie
Josip Relja, Nita (fragment drame)

Migjeni, Studenti në shtëpi
Ernest Koliqi, Duet e nanës (prozë)
Jakov Xoxa, Adili dhe Vita (frg. Proze)
Beqir Musliu, Skënderbeu (poezi)
Anton Pashku, Lutjet e mbrëmjes (prozë)
Bilal Xhaferri, Përtej largësive
Ismail Kadare, Pallati i ëndrrave
Rexhep Qosja, Laneti
Vath Koreshi, Fragment proze
Azem Shkreli, Motiv nga Kosova
Ali Podrimja, Fatet (poezi)
Fatos Kongoli, Fragment nga romani » I humburi«
Sabri Hamiti, Ikja e barbarëve
Teki Dërvishi, Zhvarrimi
Esat Mekuli, Popullit tim
Vaso Pasha, O moj Shqypni
Zef Serembe, Vrull
Andon Zako Çajupi, Fshati im
Aleks Stavre Drenova, Lulëkuqja
Fan s. Noli, Shpellë e Dragobisë
Enver Gjergjeku, Sofra
Dritëro Agolli, Piramidat
Din Mehmeti, Që të rriten lulet e bardha
Martin Camaj, Poezi
Letërsi shqipe e vjetër: Zgjedhje (Barleti, Budi, Bogdani, Nezim Frakulla)
Letërsi romantike: Zgjedhje (Jeronim De Rada, Naim Frashëri, Zef Serembe etj.)
Letërsi moderne: Zgjedhje (Gjergj Fishta, Lasgush Poradeci, Mitrush Kuteli, Ernest Koliqi, Migjeni etj.)
Letërsi bashkëkohore: Zgjedhje (Ismail Kadare, Azem Shkreli, Fatos Arapi, Ali Podrimja, Sabri Hamiti, Fatos Kongoli, Dritëro Agolli, Zejnullah Rrahmani etj.).

KURRIKULA PËR LËNDËN MËSIMORE GJUHË SHQIPE DHE KULTURË NË SHKOLLAT FILLORE DHE TË MESME NË REPUBLIKËN E KROACISË (MODELI C)

A. QËLLIMI DHE PËRSHKRIMI I LËNDËS

Shqiptarët në Kroaci janë një nga njëzet e dy pakicat kombëtare të njohura nga Kushtetuta e Republikës së Kroacisë dhe Ligji Kushtetues për të drejtat e pakicave kombëtare. Në Kroaci jetojnë 13 817 shqiptarë të deklaruar sipas regjistrimit të popullsisë të vitit 2021.

Kultivimi dhe ruajtja e identitetit kombëtar është një e drejtë themelore e njeriut. Faktori i parë dhe më i rëndësishëm i identitetit shqiptar është gjuha shqipe. »Gjuha është pasqyrimi më i qartë i një kombësie dhe kulturës të saj. Niveli i pasurisë dhe pastërtisë së gjuhës është tregues i nivelit të kësaj kulture« (Eqrem Çabej). Pjesëtarët e pakicës shqiptare në përputhje me Kushtetutën e Republikës së Kroacisë, Ligjin Kushtetues për të drejtat e pakicave kombëtare dhe Ligjin për edukimin dhe arsimimin në gjuhën dhe shkrimin e pakicave kombëtare ushtrojnë të drejtën për edukimin dhe arsimimin në gjuhën dhe shkrimin e tyre sipas modelit C dhe formave të veçanta të shkollimit.

Kurrikula¹ e lëndës Gjuhë shqipe dhe kulturë (modeli C) me objektivat, qëllimin dhe metodologjinë moderne të veprimit është një kurrikulë e integruar që lidh përmbajtje të përgjithshme dhe të veçanta, dhe është i dedikuar për nxënësit shqiptarë që jetojnë në Kroaci dhe është i hapur dhe i përshtatur edhe për nxënësit e tjerë joshqiptarë që shprehin interes për të mësuar gjuhën shqipe dhe kulturën shqiptare. Mësimi i gjuhës shqipe dhe kulturës, përveç marrjes së kompetencave gjuhësore dhe të të folurit, përfshin edhe përfitimin e njohurive për Republikën e Shqipërisë, Republikën e Kosovës dhe kulturën e tyre; për letërsinë shqiptare, trashëgiminë historike, kulturore dhe natyrore shqiptare, jetën e përditshme të shoqërisë shqiptare si dhe kultivimin e traditës dhe zakoneve të pakicës kombëtare shqiptare në Republikën e Kroacisë. Nxënësit e gjuhës shqipe dhe kulturës sipas modelit C kryesisht arsimohen në gjuhën kroate, ndërsa nxënësi njohuritë dhe aftësitë e përfituara në lëndët Natyrë dhe shoqëri, Histori, Gjeografi, Kulturë Figurative dhe Muzikore dhe Art, të cilat i zhvillon në lëndën Gjuhë shqipe dhe kulturë sipas modelit C. »Gjuha shqipe ka një pasuri të tillë fjalësh dhe është plot gjallëri dhe jetë, kështu që klasikët e çdo kombi mund të përkthehen në të, të çdo kohe« (Gjergj Fishta).

Mësimdhënia e gjuhës shqipe u mundëson nxënësve të shprehin personalisht dhe të zhvillohen, të komunikojnë në mënyrë efektive me të tjerët në situata të ndryshme jetësore dhe të marrin pjesë në aktivitete të shumta që lidhen me kulturën dhe traditën e pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci.

Kurrikula gjithashtu nis nga fakti se struktura e nxënësve në grupet edukativo-arsimore është shumë heterogjene, se përbëhet nga nxënës me njohuri të ndryshme paraprake, moshë të ndryshme, prejardhje të ndryshme kulturore, profesione dhe nevoja të ndryshme arsimore. Për këtë arsye të nxënësve edukativo-arsimorë janë konceptuar mjaft gjerësisht që të përshtaten me situatën e dhënë, pra për secilin nxënës individualisht, ndërsa vlerësimi i të nxënësve bëhet gjithmonë në përputhje me numrin e viteve të mësimi të gjuhës shqipe dhe kulturës.

Lënda Gjuhë shqipe dhe kulturë sipas modelit C ka një karakter shumë të ndërlikuar, ndërsa për hir të dukshmërisë është e ndarë në tre domene: *Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe*, *Lexoj dhe krijoj*, *Hulumtojmë kulturën dhe median*.

B. QËLLIMET EDUKATIVO-ARSIMORE TË MËSUARIT DHE MËSIMDHËNIES TË LËNDËS

Para së gjithash, nënkuptohet se nxënësit:

– aftësohen për të komunikuar në gjuhën shqipe për sa i përket situatave të ndryshme në bisedë, shkrim, lexim, përfshirë edhe komunikimin artistik;

– të përvetësojnë, kuptojnë dhe vlerësojnë traditën, vlerat dhe arritjet e kombit në letërsi, arte të tjera dhe veprimtari të tjera materiale e shpirtërore;

– të përvetësojnë, kuptojnë dhe analizojnë me metoda kritike ngjarjet e rëndësishme nga historia e popullit shqiptar, si pjesë e historisë së përgjithshme të njerëzimit;

– të njohin, kuptojnë, analizojnë dhe gjykojnë veçoritë themelore gjuhësore, kulturore, historike, gjeografike dhe shoqërore të hapësirave ku jeton kombi shqiptar;

¹ Bazuar në Ligjin për gjuhën kroate (FZ nr. 14/2024), në këtë dokument përdoret termi kurikul dhe format e tij të prejardhura. Gjatë citimit të dokumenteve të ngjashme, të publikuara para hyrjes në fuqi të Ligjit për gjuhën kroate, në të njëjtin kuptim ruhet termi kurikulum dhe format e tij të prejardhura.

– të njohin dhe kuptojnë domethënien e terminologjisë, emërtimeve, koncepteve dhe shprehjeve karakteristike për gjuhën, historinë, gjeografinë, traditën dhe kulturën e kombit;

– të zhvillojë vlera, pikëpamje pozitive dhe qëndrime ndaj arritjeve kombëtare dhe të respektojë dallimet ekzistuese në aspektin e klasës, gjinisë, përkatësisë etnike, kulturës, fesë;

– të aftësohen për rolin e qytetarit aktiv dhe të përgjegjshëm, i cili me aktivitetin e tij në programe kulturore, shfaqjet dhe manifestimet e pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci të kontribuon në ruajtjen e tij si dhe në ruajtjen e kulturës dhe traditës shqiptare në të ardhmen, ndërsa njëkohësisht ka të zhvilluar nevojën për të mësuar gjatë gjithë jetës.

C. DOMENET NË ORGANIZIMIN E LËNDËS GJUHË SHQIPE DHE KULTURË (MODELI C)

Gjuha paraqet një mjet shumë të rëndësishëm përmes të cilit shprehim veten, realizojmë komunikimin dhe ndërveprimet me botën përreth nesh, dhe në këtë mënyrë mbështet zhvillimin individual dhe shoqëror të çdo individi. Nëpërmjet procesit të të mësuarit dhe mësimdhënies brenda fushës më të gjerë të gjuhës dhe komunikimit, nxënësit zhvillojnë aktivisht aftësitë dhe shkathtësitë e tyre gjuhësore për të komunikuar në mënyrë efektive. Përveç kësaj, ata zhvillojnë interesin e tyre për të lexuar, zhvillojnë mendimin kritik lidhur me mediat dhe përmbajtjen me të cilat vijnë në kontakt, që u ndihmon të kuptojnë më mirë shumëllojshmërinë e teksteve që hasin.

Përveç përfitimit të aftësive për kompetencën gjuhësore, nxënësit gjithashtu mësojnë rreth origjinës së tyre kulturore, duke zhvilluar një respekt të thellë për gjuhën dhe popullin e tyre, ndërkohë që zhvillojnë kuptim dhe respekt për kultura dhe popuj të tjerë.

Brenda kësaj fushe më të gjerë zhvillohen edhe aftësitë komunikuese, si dhe aftësitë sociale, mendimi kritik dhe kreativiteti. Nxënësit kalojnë nëpër faza të ndryshme zhvillimore gjatë procesit arsimor, ndërsa plani dhe programi arsimor për gjuhën shqipe dhe kulturën është strukturuar rreth tri domeneve kryesore:

- A. Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe
- B. Lexoj dhe krijoj
- C. Hulumtojmë kulturën dhe median

Përmes këtyre domeneve, nxënësit fitojnë një kuptim gjithëpërfshirës të gjuhës, letërsisë dhe kulturës, duke iu ofruar atyre një bazë për integrimin e suksesshëm në shoqërinë bashkëkohore, duke zhvilluar kështu kapacitetin e tyre intelektual dhe duke kontribuar në pasurinë e trashëgimisë kulturore dhe gjuhësore.

PËRSHKRIMI I DOMENEVE

Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe

Domeni *Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe* përfshin të gjitha aspektet e shkrim-leximit komunikues-funksional. Thëkson gjuhën shqipe si një mjet kyç komunikimi me qëllim zhvillimin e aftësive gjuhësore pranuese dhe produktive për shkëmbimin e informacionit, ideve dhe vlerave.

Nxënësit zhvillojnë kompetencat gjuhësore, duke përfshirë kuptimin e gjuhës, aspektet sociolinguistike, aftësitë pragmatike dhe kompetencat strategjike për përdorimin efektiv të gjuhës në kontekste të ndryshme.

Ky domen nxit kreativitetin dhe shprehjen krijuese përmes shkrimit të teksteve në gjuhën shqipe, duke nxitur shkëmbimin e ideve dhe

interpretimin e kuptimeve. Komunikimi zhvillohet jo vetëm në klasë, por edhe në situata reale duke përdorur media të ndryshme.

Nxënësit zhvillojnë aftësi socializmi, duke mësuar të komunikojnë me sukses me të tjerët në situata të ndryshme. Duke zotëruar gjuhën shqipe, ata bëhen më të sigurt në vetvete dhe vlerësojnë vlerën e aftësive të tyre komunikuese.

Dituritë dhe aftësitë e fituara në këtë domen zbatohen jashtë klasës, duke inkurajuar përdorimin e gjuhës shqipe në jetën reale dhe nevojën për mësim të vazhdueshëm gjatë gjithë jetës.

Lexoj dhe krijoj

Domeni *Lexoj dhe krijoj* bazohet në letërsi. Letërsia, si arti i të shprehurit nëpërmjet gjuhës, luan një rol të rëndësishëm në jetën tonë të përditshme. Qëllimi kryesor i këtij domeni është të njohë nxënësit me veprat letrare të autorëve shqiptarë dhe nxitja e krijimtarisë së tyre përmes përvojave të tyre të leximit. Përveç se zhvillon aftësinë e leximit, interpretimit dhe vlerësimit të teksteve letrare, ky domen promovon gjithashtu zhvillimin e komunikimit verbal dhe joverbal, mendimit kritik dhe krijimtarisë.

Përmes përmirësimit të teknikave të leximit dhe promovimit të një marrëdhënieje pozitive ndaj leximit, nxënësit do të zhvillojnë një kuptim më të thellë të veprave letrare të letërsisë kombëtare shqiptare. Do të inkurajohen të interpretojnë këto tekste dhe të shprehin mendimet dhe qëndrimet e tyre. Leximi në gjuhën amtare jo vetëm që pasuron fjalorin dhe shpirtin, por gjithashtu ndërton një marrëdhënieje pozitive ndaj leximit në përgjithësi.

Duke i njoftuar nxënësit me punën letrare të shkrimtarëve shqiptarë, promovohet identiteti kulturor personal dhe kombëtar, që kontribuon konsiderueshëm në kuptimin më të mirë të trashëgimisë së përgjithshme kulturore.

Hulumtojmë kulturën dhe median

Domeni *Hulumtojmë kulturën dhe median* përfaqëson një fushë jashtëzakonisht të pasur dhe gjithëpërfshirëse që promovon mirëkuptimin, vlerësimin dhe përvetësimin e kulturës shqiptare në kuptimin më të gjerë. Ky domen ka për qëllim të edukojë nxënësit për trashëgiminë historike dhe kulturore shqiptare, si dhe për veçoritë gjeografike të Republikës së Shqipërisë, Republikës së Kosovës dhe trevave të tjera shqiptare.

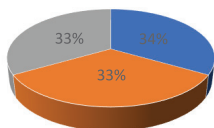
Një nga aspektet kyçe të këtij domeni është integrimi i kulturës mediatike dhe shprehjes artistike. Nxënësit kanë mundësi të praktikojnë vallet popullore shqiptare, të recitojnë, këndojnë dhe interpretojnë tekste dramatike në gjuhën shqipe. Kjo është një mundësi e jashtëzakonshme për të zhvilluar talentet e tyre artistike, por gjithashtu edhe për një zhytje më thellë në kulturën shqiptare.

Përveç kësaj, nxënësit hulumtojnë momente dhe personazhe të rëndësishme nga historia e përgjithshme shqiptare, si dhe zhvillimin e artit pamor dhe muzikor shqiptar. Kjo u ofron nxënësve një kuptim më të thellë të historisë dhe kontributit të kulturës së Republikës së Shqipërisë, Republikës së Kosovës, dhe trojeve të tjera shqiptare në trashëgiminë kulturore botërore.

Përveç kësaj, ky domen promovon ndërgjegjësimin për përkatësinë dhe një rol aktiv në shoqëri, si në komunitetin lokal ashtu edhe në atë më gjerë. Thëks i veçantë i vihet pakicës kombëtare shqiptare në Republikën e Kroacisë, që kontribuon në bashkëpunimin dhe mirëkuptimin ndërkulturor.

Domenet në organizimin e Kurrikulës së lëndës mësimore Gjuhë shqipe dhe kulturë sipas Modelit C – paraqitje grafike

Gjuhë shqipe dhe kulturë sipas Modelit C

■ Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe ■ Lexoj dhe krijoj ■ Hulumtojmë kulturën dhe median

D. TË NXËNIT EDUKATIVO-ARSIMOR

Procesi arsimor, nga klasa e parë deri në klasën e tetë të shkollës fillore dhe nga klasa e parë deri në klasën e katërt të shkollës së mesme, përfshin zhvillimin e të nxënit edukativo-arsimor. Këto të nxënit formojnë thelbin e arsimit dhe përbëhen nga tre përbërës kryesorë: vetë të nxënit, shtjellimi i tij dhe nivelet e përvetësimit.

Në rrugën e edukimit, nxënësit gradualisht njoftohen me strategji të ndryshme të të mësuarit dhe qasje në arsim brenda tre domeneve kryesore: *Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe*, *Lexoj dhe krijoj*, dhe *Hulumtojmë kulturën dhe median*. Këto domene janë dinamike dhe të ndërthurura, duke u ofruar nxënësve një perspektivë të gjerë të mënyrës së të menduarit dhe të kuptuarit të botës që i rrethon. Përmbytjet gjuhësore, duke përfshirë fjalorin dhe gramatikën, përpunohen dhe mbindërtohen sistematikisht gjatë viteve të ndryshme shkollë, duke krijuar bazat për aftësi më të avancuara gjuhësore në klasat më të larta.

Paraqitja tabelore e të nxënit edukativo-arsimor ofron një strukturë për kuptimin e zhvillimit të tyre. Leximi vertikal mundëson një pasqyrë në të gjithë të nxënit edukativo-arsimor në tre domene, ndërsa leximi horizontal zbulon se si çdo të nxënit individual zhvillohet gjatë viteve, nga klasa e parë deri në klasën e tetë të shkollës fillore dhe nga klasa e parë deri në klasën e katërt të shkollës së mesme. Shenjat kyçe të të nxënit e lehtësojnë orientimin dhe kuptimin e karakteristikave të tyre.

Të nxënit edukativo-arsimor përbëhen nga tre përbërës: të nxënit edukativo-arsimor, shtjellimi i të nxënit dhe niveli i përvetësimit të nxënit në nivelin »mirë«. Është e rëndësishme të theksohet se niveli mirë në këtë kontekst nuk pasqyron notën shkollë, por shërben si masë për vlerësimin e fushëveprimit dhe thellësinë e të nxënit në fund të çdo klase.

Ndonëse nga nxënësit pritet të arrijnë të gjithë të nxënit edukativo-arsimor, është e rëndësishme të theksohet se kjo do të jetë në nivele të ndryshme të përvetësimit të përshtatura me përparimin individual të secilit nxënës. Ky sistem mundëson fleksibilitet dhe mbështetje për nxënësit në udhëtimin e tyre arsimor.

SHENJA	SHPJEGIMI I SHENJËS
GJSHK SHF	Gjuhë shqipe dhe kulturë, shkolla fillore
GJSHK SHM	Gjuhë shqipe dhe kulturë, shkolla e mesme
A.	domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe</i>
B.	domeni <i>Lexoj dhe krijoj</i>
C.	domeni <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i>
A.1.	domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe</i> , klasa e parë
A.1.1.	domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe</i> , klasa e parë, të nxënit të parë

„Klasa e parë e shkollës fillore – 105 orë në vit

Të nxënit	Shtjellimi i të nxënit	Të nxënit edukativo-arsimor në nivelin e përvetësimit <i>mirë</i> në fund të klasës
A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE		
GJSHK SHF A.1.1. Nxënësi shqipton tinguj, fjalë dhe fjali të bazuara në tekstin e dëgjuar, flet duke përdorur fondin fjalëve të përshtatshme për moshën.	- shqipton saktë tingujt, grupet tingullore, fjalët dhe fjalitë - zbaton parimet bazë të zhvillimit të bisedës: nis bisedën, merr pjesë në të, dëgjon me vëmendje bashkëbiseduesin - respekton rregullat e drejtimit të sjellshëm - shpjegon shkurtimisht idenë ose propozimin e vet - dallon karakteristikat e të folurit të mësuesve, prindërve, shokëve	Nxënësi shqipton tinguj, fjalë, fjali sipas modelit; fillon bisedën, pyet dhe u përgjigjet pyetjeve sipas nevojave të veta; shpreh nevojat, mendimet, ndjenjat duke respektuar parimet bazë të zhvillimit të bisedës.
GJSHK SHF A.1.2. Nxënësi flet tekste të thjeshta në përputhje me zhvillimin gjuhësor dhe përvojën.	- ritregon tekstin, librin me figura, filmin e animuar, emisionin radiofonik ose televiziv... - ritregon një përvojë të vërtetë dhe ngjarje nga imagjinata - përshkruan në bazë të vëzhgimit të një personi, objekti, bime, kafshe nga mjedisi i tij i drejtpërdrejtë (vëzhgon, zbulon, krahason...) - e njeh kuptimin e fjalëve që përdor në komunikimin e përditshëm dhe tekstet shkollë	Nxënësi flet tekste të thjeshta në përputhje me përvojën e tij.

GJSHK SHF A.1.3. Nxënësi shkruan një tekst të shkurtër duke respektuar normat drejtshkrimore.	– shkruan me shkronja të mëdha shtypi – rishkruan fjalët dhe fjalitë – njeh, shqipton dhe shkruan shkronja të veçanta nga alfabeti shqip (Ě, G, Q, Ç, Sh, Th, Dh, X, Y, Xh, Ll, Zh) – përshkruan një objekt ose qenie në bazë të vëzhgimit ose kujtimit (paraqet veçoritë thelbësore) – plotëson formularë të thjeshtë me të dhëna personale – shkruan në mënyrë të pavarur një kartolinë dhe një mesazh të shkurtër – respekton normat drejtshkrimore – dallon dhe krijon në mënyrë të pavarur fjali të ndryshme sipas funksionit komunikues, përdor saktë shenjat e pikësimit	Nxënësi shkruan fjalë dhe formon fjali të shkurtra me shkronja shtypi.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Temat e rekomanduara: atdheu i nxënësit, mjetet shkollore dhe klasa, numrat, ngjyrat, familja, stinët e vitit, kafshët shtëpiake, emrat e ditëve të javës, datat e veçanta. Përmbajtjet gjuhësore të rekomanduara: Funksionet: sjellja e sjellshme, përshëndetja dhe drejtimi, prezantimi, përgëzimi, emërimi, numërimi. Strukturat leksikore zgjidhen në përputhje me moshën zhvillimore të nxënësve duke marrë parasysh lidhjen me lëndët e tjera mësimore dhe temat ndërkurikulare. Strukturat gramatikore zgjidhen në përputhje me moshën zhvillimore të nxënësve dhe rrjedhin nga funksionet e rekomanduara.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Mësimi i përmbajtjeve gjuhësore, qofshin ato struktura leksikore apo gramatikore, bazohet në inkurajimin e komunikimit aktiv gojorë dhe të mësuarit nga situatat reale përmes qasjeve të ndryshme pedagogjike. Larmia e mjeteve të përdorura në këtë kontekst përfshin mimikën, gjestet, lëvizjet, shprehjen artistike, lojërat, këngët dhe dramatizimin, duke siguruar një qasje gjithëpërfshirëse dhe angazhuese për mësimin e gjuhës, duke përdorur stimuj vizualë dhe dëgjimorë. Përmbajtjet e reja gjuhësore futen duke u nisur nga elementet tashmë të njohura të gjuhës, duke i përshtatur ato me nivelin e zhvillimit gjuhësor dhe përvojën e nxënësve. Kjo qasje nxit shumëgjuhësinë, duke mundësuar që nxënësit të zhvillojnë aftësitë e tyre gjuhësore brenda kuadrit të tyre ekzistues gjuhësor. Mësuesi ka një rol kyç në organizimin e aktiviteteve të të folurit dhe bisedës. Nëpërmjet situatave të strukturuar të komunikimit, nxënësit marrin pjesë aktivisht në aktet e të folurit, duke inkurajuar përdorimin spontan dhe të natyrshëm të gjuhës. Këto aktivitete janë menduar me qëllim të krijimit të një ambienti nxitës ku mësimi i gjuhës bëhet një proces dinamik që zhvillohet nëpërmjet ndërveprimit dhe aplikimit të gjuhës në situata reale. Përveç kësaj, theksohet rëndësia e krijimit të një kuadri nxitës për mësim, duke inkurajuar nxënësit të marrin pjesë aktivisht në procesin e krijimit të gjuhësore.		
B. LEXOJ DHE KRIJOJ		
GJSHK SHF B.1.1. Nxënësi e kupton tekstin e lexuar letrar/joletar.	– shpreh vëzhgimet, mendimet dhe ndjenjat e tij pas dëgjimit/leximit të tekstit dhe i lidh ato me përvojën e tij – ritregon për çfarë flet teksti dhe njeh llojet letrare sipas formës në përputhje me zhvillimin gjuhësor dhe moshën – shpreh mendim mbi veprimet e personazheve dhe i krahason ato me veprimet e tij dhe veprimet e personave që e rrethojnë	Nxënësi shpreh mendimet dhe ndjenjat e tij pas leximit të tekstit; përgjigjet gojarisht në pyetje rreth përmbajtjes së tekstit dhe përshkruan situata nga jeta e përditshme të ngjashme me ato në tekst.
GJSHK SHF B.1.2. Nxënësi lexon poezi dhe tekste të shkurtra të përshtatura me situatën tekstuale dhe intonacionin e gjuhës standarde shqipe.	– zgjedh tekstet letrare/joletare të ofruara dhe i lexon ato me kuptim sipas interesit të tij – zotëron intonacionin e gjuhës standarde shqipe – përshtat leximin me situatën tekstuale	Nxënësi zgjedh tekste ndër ato të ofruara dhe lexon tekstet sipas interesit të tij; zotëron intonacionin e gjuhës standarde shqipe dhe e përshtat leximin me situatën tekstuale.

GJSHK SHF B.1.3. Nxënësi shprehet në mënyrë krijuese sipas interesave dhe/ose aftësive të tij.	– shprehet në të folmen amtare – dramatizon tekstet dhe përgatitet për shfaqje në gjuhën standarde shqipe – shprehet nëpërmjet vizatimit dhe lëvizjes sipas interesave dhe/ose aftësive të tij – përpilon fjalorin e tij personal në të cilin fut fjalë në gjuhën standarde shqipe dhe kroate, si dhe fjalë nga e folmja amtare – krahason fjalorin e tij me fjalorin e nxënësve të tjerë në mënyrë që të pasurojë fjalorin e tij	Nxënësi shpreh interesat dhe/ose aftësitë e tij dhe në këtë mënyrë zgjedh të marrë pjesë në dramatizimin e teksteve dhe në shfaqjen e skeçeve të shkurtra; ilustron tekstin.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Rezultatet nga domeni <i>Lexoj dhe krijoj</i> mund të arrihen mbi bazën e të njëjtave përmbajtje gjuhësore me ndihmën e të cilave realizohen të nxënit edukativo-arsimor nga domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Hulumtojmë kulturën dhe median</i>. Llojet e teksteve të rekomanduara: tregim me figura, poezi me figura, tregimi i shkurtër, përralla, kënga për fëmijë, skeç i shkurtër, gjëgjëza, këngë numerike. Përmbajtja mediatike: filma të animuar shqiptarë, përralla filmike, revista për fëmijë <i>Klubi i fëmijëve</i>.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit arrihen paralelisht me arritjen e të nxënit edukativo-arsimor nga domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Hulumtojmë kulturën dhe median</i>.		
C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN		
GJSHK SHF C.1.1. Nxënësi njihet me traditat dhe zakonet e familjes së tij dhe të popullit shqiptar.	– flet për veten dhe familjen e tij – flet për festimet e rëndësishme të festave familjare (Bajrami, Pashkët, zakonet dimërore, Krishtlindjet, festat kombëtare)	Nxënësi njihet rolin dhe veçantinë e tij, si dhe rolin dhe veçantinë e të tjerëve, si dhe interesat dhe vlerat e komunitetit të cilit i përket dhe i kontribuon.
GJSHK C.1.2. Nxënësi njihet me shembujt zanorë të lojërave muzikore, këngëve për fëmijë.	– vetë ose në grup interpreton forma tradicionale muzikore, këngë numerike, lojëra popullore dhe këngë për fëmijë – dallon muzikën tradicionale dhe moderne	Nxënësi percepton në mënyrë dëgjimore elemente muzikore-shprehëse dhe njih kompozimin; shembullin muzikor e interpreton vetë dhe/ose në grup.
GJSHK SHF C.1.3. Nxënësi shprehet përmes artit figurativ në temën e caktuar.	– njih elementet figurative të traditës popullore shqiptare dhe i interpreton ato figurativisht me teknika të ndryshme – duke përdorur teknika të ndryshme, krijon dekorime tematike; shqiponja – simboli kombëtar i shqiptarëve (flamuri) dhe flamuri i Republikës së Kosovës me simbolet	Nxënësi njih formën e ndryshme të shprehjes artistike; shprehet nëpërmjet gjuhës së artit figurativ, duke futur elemente krijuese në shprehje.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit nga domeni <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i> mund të arrihen në bazë të të njëjtës përmbajtje gjuhësore me ndihmën e të cilave arrihen të nxënit edukativo-arsimor nga domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Lexoj dhe krijoj</i>. Mësuesi ka autonomi në përshtatjen dhe zgjerimin e përmbajtjes dhe temave që janë pjesërisht të shprehura në shtjellimin e të nxënit të veçantë në domenin <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i>.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Nxënësit i ofrohet një mënyrë krijuese e shprehjes dhe mundësia për të dëshmuar veten në shprehjen krijuese. Aktivitetet mund të realizohen nëpërmjet punës individuale dhe ekipore. Mësuesi vlerëson pavarësinë dhe vetiniciativën e nxënësit dhe respekton aftësitë e tij individuale. Aktivitetet dhe përmbajtja e shprehur në këtë të nxënit kushtëzohet nga mosha dhe interesat e nxënësve, mjedisi fizik (komuniteti lokal dhe oferta e përmbajtjeve shoqërore-kulturore dhe artistike), si dhe referimi në përmbajtjet digjitale të disponueshme për të gjithë pavarësisht vendit të shkollimit apo vendbanimit. Me këtë të nxënit nxitet zhvillimi personal dhe përfshirja aktive e nxënësve në jetën kulturore dhe shoqërore të komunitetit, me theks në përfshirjen në komunitetin e pakicës shqiptare.		

Klasa e dytë e shkollës fillore – 105 orë në vit

A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE

GJSHK SHF A.2.1. Nxënësi flet dhe bisedon për tema nga jeta e përditshme, shpreh mendimet dhe ndjenjat duke respektuar parimet e zhvillimit të bisedës.	– bisedon duke respektuar parimet e zhvillimit të bisedës: fillon bisedën, merr pjesë, dëgjon bashkëbiseduesin, përfundon bisedën – respekton rregullat e drejtimit të sjellshëm – në vija të shkurta paraqet idenë e tij, pretendimin, e shpjegon atë – vëren dallimet midis të folmes amtare dhe gjuhës standarde që përdor në mësimin e gjuhës dhe kulturës shqipe – intonon saktë fjalitë sipas funksionit të tyre komunikues, pohore ose mohore – përdor zvogëluhet, zmadhueset, fjalët me kuptim të kundërt dhe fjalët me kuptim të njëjtë	Nxënësi bisedon për tema nga jeta e përditshme në përputhje me përvojën e tij dhe duke respektuar parimet e zhvillimit të bisedës.
GJSHK SHF A.2.2. Nxënësi ritregon tekste të shkurtra me struktura të thjeshta në përputhje me temën.	– ritregon një tekst të shkurtër tregimtar ose informues, shfaqje teatrore, film të animuar, shfaqje televizive ose radiofonike bazuar në udhëzim, veçon detaje të rëndësishme ose interesante – përshkruan një objekt me fjalët e tij sipas një plani bazuar në vëzhgimin e drejtpërdrejtë – përshkruan një personazh sipas planit të përshkrimit – ritregon në temën e dhënë	Nxënësi formon dhe flet tekste të shkurtra me struktura të thjeshta në përputhje me temën.
GJSHK SHF A.2.3. Nxënësi shkruan me shkronja të dorës fjalitë dhe tekste të shkurtra duke respektuar normat drejtshkrimore.	– shkruan me shkronja të dorës – njeh, shqipton dhe shkruan me shkronja të dorës shkronja nga alfabeti shqip (Ë, Gj, Q, Ç, Sh, Th, Dh, X, Y, Xh, Ll, Zh) – ndërton fjalë të reja – shkruan fjali të shkurtra me struktura të thjeshta – shkruan në mënyrë të pavarur një tekst të shkurtër përshkruar: sipas planit të përshkrimit dhe në bazë të vëzhgimit të drejtpërdrejtë, përshkruan një objekt ose personazh – shkruan në mënyrë të pavarur një mesazh, urim, ftesë, kartolinë – shkruan një tregim të shkurtër bazuar në fjalët e dhëna – respekton normën drejtshkrimore – harton dhe shkruan fjali të ndryshme sipas funksionit komunikues, mohore ose pohore	Nxënësi formon dhe shkruan fjali të thjeshta dhe/ose tekste të shkurtra me shkronja të dorës; zbaton normat drejtshkrimore në përputhje me nivelin e zhvillimit gjuhësor.

Përmbajtjet për arritjen e të nxënës edukativo-arsimor

Temat e rekomanduara: atdheu i nxënësit, numrat, familja, shkolla, kafshët, stinët e vitit, lodrat, koha e ditës, trupi, rrobat dhe këpucët, ushqimi dhe pijet, datat e veçanta.

Përmbajtjet gjuhësore të rekomanduara:

Funksionet: sjellje të sjellshme, emërtimi (persona, kafshë, objekte, veprime), dhënia e udhëzimeve të thjeshta (çfarë të bëjmë), numërimi. Strukturat leksikore zgjidhen sipas moshës zhvillimore të nxënësve, duke marrë parasysh lidhjen me lëndët e tjera mësimore dhe temat ndërkurikulare. Ato përsëriten dhe zgjerohen në mënyrë ciklike në krahasim me klasën e mëparshme.

Strukturat gramatikore zgjidhen sipas moshës zhvillimore të nxënësve dhe rrjedhin nga funksionet e rekomanduara. Ato përsëriten dhe zgjerohen në mënyrë ciklike në krahasim me klasën e mëparshme.

Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Qasja ndaj mësimit të përmbajtjes gjuhësore, qoftë ajo e strukturave leksikore apo gramatikore, fokusohet në komunikimin e pasur të të folurit dhe mësimit nga situatat e botës reale. Kjo qasje integron metoda të ndryshme pedagogjike për të ofruar një përvojë të plotë të të mësuarit, duke përdorur mjete vizuale të ndryshme.

Mimika, gjetet, lëvizjet, shprehja figurative, loja, kënga dhe dramatizimi bëhen elemente kyçe të mësimit, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive të nxënësve. Nëpërmjet këtyre metodave, mësuesi krijon një mjedis dinamik që lehtëson mësimin e gjuhës nëpërmjet një qasjeje eksperienciale.

Futja e përmbajtjeve të reja gjuhësore bazohet në elemente të njohura më parë, duke i përshtatur ato me nivelin specifik të zhvillimit gjuhësor dhe përvojës së çdo nxënësi. Në të njëjtën kohë, theksohet rëndësia e inkurajimit të shumëgjuhësisë, duke u mundësuar nxënësve të zhvillojnë aftësitë e tyre gjuhësore brenda kontekstit të njohurive gjuhësore ekzistuese.

Organizimi i aktiviteteve të të folurit dhe të bisedimit paraqet një segment kyç të mësimit. Përmes situatave komunikuese të menduara me kujdes, nxënësit kanë mundësinë të marrin pjesë aktivisht në aktet e të folurit, duke simuluar situata reale. Kjo inkurajon zhvillimin e natyrshëm të kompetencave gjuhësore, ndërsa njëkohësisht u jep mundësi nxënësve të zbatojnë njohuritë e fituara në jetën reale.

Në fund të fundit, kjo qasje e mësimit lehtëson përvetësimin e përmbajtjes gjuhësore, por inkurajon edhe zhvillimin e një grupi më të gjerë aftësish, duke përfshirë aspektet komunikuese, sociale dhe kreative të arsimit gjuhësor.

B. LEXOJ DHE KRIJOJ

GJSHK SHF B.2.1. Nxënësi lexon me kuptueshmëri tekstin letrar/joletrar.	– shpreh vëzhgimet, mendimet dhe ndjenjat e tij pas dëgjimit/leximit të tekstit dhe i lidh ato me përvojën e tij – zgjedh tekstet nga ato të ofruara dhe i lexon ato me kuptueshmëri sipas interesave të tij – njeh intonacionin e gjuhës standarde shqipe	Nxënësi shpreh vëzhgimet e tij rreth tekstit të lexuar, lidh situata nga jeta e përditshme të ngjashme me ato të tekstit.
GJSHK SHF B.2.2. Nxënësi shpreh në mënyrë krijuese sipas interesimit dhe/ose aftësive të tij.	– shprehet në të folmen amtare – dramatizon tekste të shkurtra dhe përgatitet për interpretim në gjuhën standarde shqipe sipas interesave dhe/ose aftësive të tij – shprehet përmes lëvizjes – përdor aftësitë gjuhësore dhe fjalorin aktiv të përshtatshëm për moshën e zhvillimit – dallon gjuhën standarde shqipe dhe folmen amtare në shprehjen me gojë dhe me shkrim – përpilon fjalorin e tij krahasues në të cilin fut fjalë në gjuhën shqipe dhe kroate, si dhe fjalë nga e folmja amtare – krahason fjalorin e tij me fjalorin e nxënësve të tjerë për të pasuruar fjalorin e tij	Nxënësi shpreh interesat dhe/ose aftësitë e tij dhe në këtë mënyrë zgjedh të marrë pjesë në dramatizimin e teksteve dhe në shfaqjen e skeçeve të shkurtra; ilustron tekstin.
GJSHK SHF B.2.3. Nxënësi e lidh përmbajtjen dhe temën e tekstit letrar me përvojën e tij.	– shpreh mendimet dhe ndjenjat pas leximit të një teksti letrar – njeh temën e tekstit letrar – lidh temën e tekstit letrar me përvojën e tij – shpreh vëzhgime pas dëgjimit/leximit të një teksti letrar, lidh temën dhe përmbajtjen e tekstit me përvojën e tij – përmend ngjashmëritë dhe dallimet midis përmbajtjes dhe temës së tekstit letrar dhe përvojës së tij jetësore – shpreh mendimin për ngjarjet dhe veprimet e personazheve në tregim – veçon nga teksti atë që i pëlqen dhe atë që nuk i pëlqen – shpjegon arsyet pse i pëlqen apo nuk i pëlqen teksti	Nxënësi shpreh vëzhgimet e tij pas dëgjimit/leximit të tekstit letrar, lidh temën dhe përmbajtjen e tekstit me përvojën e tij.

Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Të nxënit nga domeni *Lexoj dhe krijoj* mund të arrihen mbi bazën e të njëjtave përmbajtje gjuhësore me ndihmën e të cilave arrihen të nxënit edukativo-arsimor nga domeni *Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Hulumtojmë kulturën dhe median*.

Llojet e teksteve të rekomanduara: tregim me figura, poezi me figura, tregimi i shkurtër, përralla, kënga për fëmijë, skeç i shkurtër, gjëgjëza, këngë numerike.

Përmbajtja mediatike: filma të animuar shqiptarë, përralla filmike, revista për fëmijë *Klubi i fëmijëve*.

Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit arrihen paralelisht me arritjen e të nxënit edukativo-arsimor nga domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Hulumtojmë kulturën dhe median</i>.		
C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN		
GJSHK SHF C.2.1. Nxënësit ndërton identitetin e tij kulturor dhe kombëtar.	– njeh karakteristikat e traditës së popullit të tij ose të rajonit në të cilin jeton; – interpreton këngë dhe lojëra për fëmijë – interpreton këngë për fëmijë, lojë popullore ose valle me shoqërimin muzikor – dallon instrumentet tradicionale – njeh elemente folklorike të interierit – njeh elementet e kuzhinës tradicionale – viziton dhe merr pjesë aktive në veprimtaritë kulturore shkollore dhe jashtëshkollore (Ditët e kulturës shqiptare, Dita e gjuhës amtare, festat kombëtare: Dita e flamurit të Republikës së Shqipërisë dhe Dita e pavarësisë së Republikës së Kosovës) – kultivon zakonet (Krishtlindjet, Pashkët, Bajramin), lojërat dhe këngët zakonore nga atdheu	Nxënësi interpreton njësi melodike dhe ritmike, vlerëson komponentët muzikore-shprehëse; njeh shembullin muzikor; përshkruan ngjarjet kulturore nga historia e shqiptarëve dhe veçon ngjarje që i duken interesante nga e kaluara e popullit shqiptar.
GJSHK SHF C.2.2. Nxënësi vëren dhe përdor burime dhe informacione të caktuara nga mjedisi i tij, duke u shprehur rreth tyre në mënyrë krijuese dhe duke përdorur teknika të ndryshme.	– duke përdorur teknika të ndryshme të artit figurativ, ilustron tregimin, këngë apo libër, shpreh përjetimin e tij për temën – krijon dhe formon objekte dekorative dhe funksionale nga materialet natyrore	Nxënësi përdor materiale të artit figurativ dhe zbaton procedura.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit nga domeni <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i> mund të arrihen në bazë të të njëjtës përmbajtje gjuhësore me ndihmën e të cilave arrihen të nxënit edukativo-arsimor nga domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Lexoj dhe krijoj</i>. Mësuesi ka autonomi në përshtatjen dhe zgjerimin e përmbajtjes dhe temave që janë pjesërisht të shprehura në shtjellimin e të nxënit të veçantë në domenin <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i>.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Nxënësve u ofrohet një mënyrë krijuese e shprehjes dhe mundësia për të dëshmuar veten në shprehjen krijuese. Aktivitetet mund të realizohen nëpërmjet punës individuale dhe ekipore. Mësuesi vlerëson pavarësinë dhe iniciativën e nxënësve dhe respekton aftësitë e tyre individuale. Aktivitetet dhe përmbajtja e shprehur në këtë të nxënit kushtëzohet nga mosha dhe interesat e nxënësve, mjedisi fizik (komunitetit lokal dhe ofertës së përmbajtjeve shoqërore-kulturore dhe artistike), si dhe inkurajojnë përdorimin e resurseve digjitale të disponueshme për të gjithë, pavarësisht vendit të shkollimit apo vendbanimit. Qëllimi i të nxënit është të inkurajojë zhvillimin personal dhe përfshirjen aktive të nxënësve në jetën kulturore dhe shoqërore të komunitetit, me theks të veçantë në përfshirjen në komunitetin e pakicës shqiptare.		

Klasa e tretë e shkollës fillore – 105 orë në vit

A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE		
GJSHK SHF A.3.1. Nxënësi i kupton tekstet shumë të shkurtra dhe të thjeshta në formë të folur dhe të shkruar.	– nxënësi tregon kuptimin e fjalive të shkurtra dhe të thjeshta, tregon kuptimin për tekste konkrete, shumë të shkurtra dhe shumë të thjeshta të temës së dhënë – tregon njohuri paraprake për tekstin që dëgjon – njeh detajet dhe çështjet kryesore të tekstit që dëgjon – jep gjykime të thjeshta rreth tekstit – përcakton mesazhin e tekstit – gjen problemin dhe zgjidhjen që propozohet në tekstin që dëgjon	Me ndihmën e herëpashershme nxënësi kupton tekste shumë të shkurtra dhe të thjeshta në formë të folur dhe të shkruar.

GJSHK SHF A.3.2. Nxënësi riprodhon fjalë dhe fjali shumë të shkurtra, bën dallimin midis pjesës fillestare, pjesës kryesore dhe pjesës përfundimtare të tekstit të dhënë.	– formon dhe shqipton saktë tekste shumë të shkurtra dhe shumë të thjeshta duke përdorur cilësi vokale të përshtatshme si: theksi, ritmi, lartësia, intonacioni – shpreh ndjenjat dhe emocionet e tij me një fjalor të pasur duke përdorur shprehje frazeologjike, fjalë të urta, fjalë figurative etj. – emëron njerëz, objekte, veprime të thjeshta dhe situata me një sërë fjalish të shkurtra dhe shumë të thjeshta të ushtruara më parë – reciton përmendësh pjesë të mësuara – përdor mirë gjuhën standarde në të folur	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shqipton saktë fjalë të njohura dhe fjali të shkurtra.
GJSHK SHF A.3.3. Nxënësi merr pjesë në bisedë gjatë orës mësimore duke përdorur fjali të shkurtra dhe të thjeshta.	– merr pjesë në diskutimet në grup duke parashtruar pyetje, duke u përgjigjur dhe duke bashkëpunuar me të tjerët – flet në përputhje me normat dhe vlerat shoqërore, në situata të ndryshme komunikimi në klasë – përdor saktë elementet joverbale si: gjestet, mimikën, kontakt me sy gjatë të folurit – shpreh me vetëbesim dhe siguri mendimet, përvojat dhe argumentet e tij – nxit diskutimet në grup duke dhënë kontributin e tij – diskuton së bashku në grup për të arritur qëllimin e detyrës duke ofruar idetë, zgjidhjet dhe këndvështrimet e tij	Nxënësi merr pjesë në një bisedë shumë të shkurtër dhe të thjeshtë me ndihmë të herëpashershme.
GJSHK SHF A.3.4. Nxënësi shkruan tekste të thjeshta me shkrim të udhëzuar në përputhje me temën.	– zbaton normën drejtshkrimore të përvetësuar – harton tekst përshkrues: për persona të dashur, heronj të preferuar nga librat ose filmat, natyrën, lojërat etj. – shkruan hyrje ose përfundimin e përrallave apo tregimeve të tjera të lexuara – shkruan tekst rrëfyes për temën e filmit apo librit – rrëfime në vetën e parë, për ngjarje të përjetuara, interesante apo të veçanta – shkruan tregime bazuar në fotografi apo fjalë kyçe – shkruan udhëzime, adresa, kartolina për festa, argumente të thjeshta, letra faljeje, plane javore dhe njoftime, etj. – respekton formën ose modelin e duhur, p.sh. kur shkruan një letër ose njoftim, shkruan fjalitë hyrëse dhe përmbyllëse dhe nënshkruhet.	Nxënësi shkruan tekste të shkurtra me struktura të thjeshta mbi një temë të dhënë ose të zgjedhur lirshëm; strukturon grafikisht tekstin duke respektuar normat drejtshkrimore në përputhje me nivelin e zhvillimit gjuhësor.
Përmbytjet për arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor Temat e rekomanduara: atdheu i nxënësit, numrat, stinët e vitit, natyra, kalendari – emrat e muajve, anët e botës, shtëpia, blerja, sa është ora, sporti, koha e lirë, kujdesi shëndetësor, trafiku, datat e veçanta. Përmbytjet e rekomanduara gjuhësore: Funksionet: përshkrimi (i personave, kafshëve, objekteve, veprimeve, kohës, natyrës, shtëpisë), parashtrimi i pyetjeve, emërtimi, rrëfimi (çfarë ndodhi). Strukturat leksikore zgjidhen sipas moshës zhvillimore të nxënësve, duke marrë parasysh lidhjen me lëndët e tjera mësimore dhe temat ndërkurikulare. Ato përsëriten dhe zgjerohen në mënyrë ciklike në krahasim me klasën e mëparshme. Strukturat gramatikore zgjidhen sipas moshës së zhvillimore të nxënësit dhe rezultojnë nga funksionet e rekomanduara. Ato përsëriten dhe zgjerohen në mënyrë ciklike në krahasim me klasën e mëparshme.		
Rekomandime për arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor Mësimi i përmbytjeve gjuhësore (strukturave leksikore dhe gramatikore) bazohet në komunikimin gojor dhe mësimin nga situatat përmes mimikës, gjeesteve, lëvizjeve, shprehjes artistike, lojës, këngës dhe dramatizimit me ndihmën e mjeteve vizuale. Përmbytjet e reja futen në bazë të përmbytjes së njohur gjuhësore që përshtatet me nivelin e zhvillimit të gjuhës dhe përvojës së nxënësve, ndërsa në të njëjtën kohë nxitet shumëgjuhësia. Mësuesi organizon aktivitete të të folurit dhe të bisedave në të cilat nxënësi do të marrë pjesë në aktin e të folurit në situatat e menduara të komunikimit.		

B. LEXOJ DHE KRIJOJ

GJSHK SHF B.3.1. Nxënësi e lidh përmbajtjen dhe temën e tekstit letrar me përvojën e tij.	– shpreh mendimet dhe ndjenjat pas leximit të një teksti letrar – njeh temën e tekstit letrar – lidh temën e tekstit letrar me përvojën e tij – shpreh vëzhgime pas dëgjimit/leximit të një teksti letrar, lidh temën dhe përmbajtjen e tekstit me përvojën e tij – përmend ngjashmëritë dhe dallimet midis përmbajtjes dhe temës së tekstit letrar dhe përvojës së tij jetësore – shpreh mendimin për ngjarjet dhe veprimet e personazheve në tregim	Nxënësi shpreh vëzhgime pas dëgjimit/leximit të një teksti letrar, lidh temën dhe përmbajtjen e tekstit me përvojën e tij.
GJSHK SHF B.3.2. Nxënësi dëgjon/lexon me kuptueshmëri tekstin letrar dhe pjesët e dhëna të tekstit.	– dallon pjesë të një poezie: varg, strofë – njeh dhe veçon fjalët e rimuara në poezi dhe skeçe për fëmijë – përgjigjet në pyetje (<i>Kush? Çfarë? Kur? Ku? Pse?</i>) për ngjarjet që ndodhin në tregim, përrallë, fabul, legjendë, etj. – dallon temat ose idetë kryesore në tekstet letrare (poezi, prozë apo tekste dramatike) – rrëfen tekstin letrar me fjalët e tij – gjen në tekst: rimë, personifikim, krahasim, hiperbolë, epitet – lexon disa herë një tekst të shkurtër letrar dhe tregon pjesën që i pëlqen më shumë dhe që është më e këndshme për të, dhe argumenton zgjedhjen e tij	Nxënësi e dëgjon/lexon tekstin letrar me kuptueshmëri, me ndihmën e herëpashershme përgjigjet gojarisht në pyetje mbi përmbajtjen e tekstit.
GJSHK SHF B.3.3. Nxënësi gjen të dhënat duke përdorur burime të ndryshme të përshtatshme për moshën e nxënësit.	– njeh burime të ndryshme informacioni: tekstet digjitale, tekstet në revistat argëtuese-arsimore dhe librat për fëmijë si dhe në faqet arsimore të internetit – gjen dhe kombinon të dhëna nga burime të ndryshme të përshtatshme për moshën – nxjerr të dhëna të rëndësishme nga teksti dhe i rendit sipas udhëzimeve, dhe e transferon tekstin në forma apo media të tjera	Nxënësi merr një mesazh nga media të ndryshme, përfshin informacione të reja dhe nxjerr të dhëna të rëndësishme dhe i formon ato në përmbajtje të reja mediatike.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit nga domeni <i>Lexoj dhe krijoj</i> mund të arrihen në bazë të të njëjtës përmbajtje gjuhësore që përdoret për të arritur të nxënit edukativo-arsimor në domenin <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Hulumtojmë kulturën dhe median</i>. Llojet e rekomanduara të teksteve: tregim me fotografi, tregim i shkurtër, përrallë, këngë për fëmijë, skeç i shkurtër, gjëgjegjzë, këngë numërimi, teatër kukullash, stripe. Përmbajtja e mediave: filma të animuar shqiptarë, përralla filmike, revistë për fëmijë <i>Klubi i fëmijëve</i>.		
Rekomandime për arritjen e rezultateve arsimore Të nxënit arrihen paralelisht me arritjen e të nxënit edukativo-arsimor në domenin <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Hulumtojmë kulturën dhe median</i>.		

C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN

GJSHK SHF C.3.1. Nxënësi njeh faktet dhe karakteristikat bazë të Republikës së Shqipërisë, Republikës së Kosovës dhe trevave të tjera shqiptare, si dhe kulturës shqiptare dhe krahason ato me kulturën kroate.	– nxjerr në pah ngjashmëritë midis elementeve kulturore specifike – veçon tiparet e njohura të Republikës së Shqipërisë, Republikës së Kosovës dhe trevave të tjera shqiptare dhe gjen analogji në kulturën kroate, emërton kryeqytetin – emërton dhe dallon festat dhe zakonet shqiptare që lidhen me to – zhvillon një qëndrim pozitiv ndaj mësimin të gjuhës shqipe dhe kulturës shqiptare gjatë punës me materiale autentike siç janë këngët shqiptare për fëmijë dhe ato tradicionale, filmat e animuar, përrallat, shfaqjet e kukullave, revistat për fëmijë etj.	Me ndihmën e herëpashershme nxënësi njeh dhe dallon shembuj të ngjashmërive midis elementeve të veçanta kulturore, emërton karakteristikat bazë të Republikës së Shqipërisë, Republikës së Kosovës dhe trevave të tjera shqiptare dhe njeh analogjitë në kulturën kroate.
---	--	--

GJSHK SHF C.3.2. Nxënësi zgjeron të kuptuarit e tij për teknikat bazë të shprehjes krijuese në gjuhën shqipe.	– merr pjesë aktivisht në shfaqjen e pjesëve të shkurtra – interpreton këngë shqiptare për fëmijë dhe këngë popullore, duke përfshirë këngë numërimi, si dhe luan me to duke përdorur muzikën, duke ndjekur lloje të ndryshme lëvizjesh siç janë mimika, gjestet dhe vallëzimi – kryen hapa kërcimi të valleve tradicionale popullore shqiptare. – vizaton dhe ngjyros, dekoron panele dhe ekspozita shkollore	Me inkurajimin e mësuesit nxënësi përfshihet dhe merr pjesë në aktivitete.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit nga domeni <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i> mund të arrihen në bazë të të njëjtës përmbajtje gjuhësore që përdoret për të arritur të nxënit edukativo-arsimor në domenin <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Lexoj dhe krijoj</i>. Mësuesi ka autonomi në përshtatjen dhe zgjerimin e përmbajtjes dhe temave që janë pjesërisht të shprehura në shtjellimin e të nxënit të veçantë në domenin <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i>.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Nxënësi i ofrohet një mënyrë krijuese e të shprehurit dhe mundësia për të provuar veten në shprehjen krijuese. Aktivitetet mund të kryhen nëpërmjet punës individuale dhe ekipore. Të nxënit të dytë në domenin <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i> ndiqet dhe nuk i nënshtrohet vlerësimit të asaj që është mësuar (vlerësimi numerik), marrëdhënia e nxënësit me aktivitetin dhe përfshirja në aktivitet është e rëndësishme. Mësuesi vlerëson pavarësinë dhe vetiniciativën e nxënësit dhe respekton aftësitë e tij individuale. Aktivitetet dhe përmbajtja e shprehur në këtë të nxënit kushtëzohet nga mosha dhe interesat e nxënësve, mjedisi fizik (komunitetit lokal dhe ofertës së përmbajtjeve shoqërore-kulturore dhe artistike), si dhe referimi në përmbajtjet digjitale në dispozicion të të gjithëve pavarësisht nga vendi i shkollimit apo vendbanimit. Me këtë të nxënit inkurajohet zhvillimi personal dhe përfshirja aktive e nxënësve në jetën kulturore dhe shoqërore të komunitetit, me theks në përfshirjen në komunitetin e pakicës shqiptare.		

Klasa e katërt e shkollës fillore – 105 orë në vit

A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE		
GJSHK SHF A.4.1. Nxënësi kupton dhe riprodhon një sërë fjalish të thjeshta dhe tekstesh të shkurtra.	– tregon njohuri paraprake për tekstin që dëgjon – përcakton qëllimin që ka kur dëgjon tekstin (dëgjon për të përpiluar një përmbledhje, dëgjon për të sqaruar një detyrë apo aktivitet, etj.) – u përgjigjet pyetjeve rreth përmbajtjes së tekstit – dallon hyrjen, zhvillimin dhe përfundimin e një tregimi, përralle, tregimi, etj. – përmbledh përmbajtjen e tekstit duke e ilustruar me detaje, shembuj apo ilustrime nga teksti, për shembull një episod i një programi televiziv të preferuar para një grupi të vogël – përmbledh temat kryesore të një vepre letrare që lexohet në klasë, etj. (për të treguar se e ka kuptuar tekstin) – identifikon detajet dhe pyetjet kryesore të tekstit që dëgjon – parashtron pyetje rreth informacionit apo ideve të dëguara në prezantim në mënyrë që të sqarohet dhe të kuptohet teksti – parashikon se çfarë do të ndodhë më pas, duke dëgjuar pjesë të tregimit (dëgjim i drejtuar) – mban shënime për pyetjet kryesore – lidh përmbajtjen e tekstit që dëgjon me përmbajtjen e librave, filmave, shfaqjeve televizive ose shfaqjeve që trajtojnë të njëjtën temë – sjell gjykime të thjeshta rreth tekstit – formulon mesazhin e tekstit	Nxënësi me ndihmën herëpashershme kupton dhe riprodhon një sërë fjalish të thjeshta dhe tekstesh të shkurtra.

GJSHK SHF A.4.2. Nxënësi merr pjesë në një bisedë shumë të shkurtër dhe shkëmben fjalë të shkurtra dhe të thjeshta.	– flet duke përdorur cilësitë e duhura të zërit, si: theksi, lartësia e zërit, intonacioni, etj. – vlerëson rrjedhshmërinë e të folurit – përcakton qëllimin që ka, kur flet ose bisedon me të tjerët, si: argumentimin e mendimeve të tij në një diskutim grupor; ofron zgjidhje për problemet; jep informacion mbi temën, etj. – shpreh mendimet dhe ndjenjat e tij në një gjuhë të thjeshtë dhe të kuptueshme – bën një prezantim të thjeshtë që tregon përvojën e tij, duke e shoqëruar prezantimin me mjete ndihmëse vizuale, si: harta, lista, fotografi, etj. – shqipton me ndjenjë pjesët e mësuara përmendësh – përdor mirë gjuhën standarde në të folur	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme merr pjesë në një bisedë shumë të shkurtër dhe të thjeshtë.
GJSHK SHF A.4.3. Nxënësi shkruan një tekst shumë të shkurtër dhe të thjeshtë mbi një temë të njohur bazuar në shabllon.	– shkruan tekste duke respektuar strukturën: hyrje, zhvillim dhe përfundim – shkruan shkrinjën e madhe në fillim të fjalëve: emrat e popujve, banorëve, shteteve, njësi gjeografike, librave, filmave, gazetave – shkruan duke u fokusuar në temën që trajton dhe lidh logjikisht fjalitë në paragraf dhe paragrafët mes tyre – zbaton rregullat e drejtshkrimit gjatë shkrimit – korrigjon gabimet drejtshkrimore	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shkruan një tekst shumë të shkurtër dhe të thjeshtë mbi një temë të njohur bazuar në shabllon me gabime të vogla.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Llojet e ndryshueshme të fjalëve dhe kategoritë e tyre themelore gramatikore. Përmbajtjet lidhen me temat e përmbajtjes së klasave të mëparshme.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Aktivitetet mësimore janë të ndryshme, interesante, argëtuese dhe ndërrohen në mënyrë dinamike. Këto mund të jenë lojëra, këngë, dramatizime, punëtori dhe aktivitete të tjera në të cilat theksi është në zhvillimin e një qëndrimi pozitiv ndaj gjuhës shqipe dhe në nxitjen e kreativitetit të nxënësit, të cilat do të kontribuojnë në suksesin e secilit nxënës. Rekomandohet detyra për të plotësuar fundin e papërfunduar të tregimit, duke përdorur imagjinatën e nxënësit. Këngët numerike dhe vjershat luajnë një rol veçanërisht të rëndësishëm në përvetësimin e shqiptimit të saktë, theksit, ritmit dhe intonacionit, të cilave duhet t'u jepet rëndësi e veçantë në klasat e ulëta të shkollës fillore. Duhet të zbatohet qasja frontale dhe individuale, si dhe të punohet në grupe më të vogla dhe më të mëdha dhe puna në çifte në stilin e bisedave të simuluar. Luajtja sipas roleve, të kënduarit (në grup dhe individualisht) pantomima, hamendje, maskimi, lojërat me fjalë, zgjidhja e enigmave gjuhësore dhe fjalëkryqeve, si edhe lojërat me hamendje janë disa nga format që janë treguar efikase dhe që duhet të përdoren. Përmbajtja leksikore përzgjidhet sipas moshës zhvillimore të nxënësit, nga e njohura drejt së panjohurës dhe nga e lehta drejt së vështirës, duke u përshtatur moshës zhvillimore të nxënësit, të cilat e drejtojnë nxënësin të mendojë, duke marrë parasysh korrelacionin me lëndët e tjera mësimore dhe temat ndërkurikulare. Ato përsëriten dhe zgjerohen në mënyrë ciklike në krahasim me klasën e mëparshme. Përmbajtjet leksikore prezantohen me mimikë, mjete vizuale dhe multimediale, përmes përsëritjes mekanike, ndërsa gjithnjë më shpesh zbatohen aktivitete të shprehjes me shkrim. Mësimi zhvillohet në gjuhën shqipe, ndërsa gjuha kroate përdoret për krahasim dhe transferim më të lehtë të njohurive. Mësuesi ka të drejtë të krijojë në mënyrë kreative dhe fleksibile punën e tij brenda kornizave të planifikuara dhe në përputhje me kushtet.		
B. LEXOJ DHE KRIJOJ		
GJSHK SHF B.4.1. Nxënësi shpreh përjetimin e tij ndaj tekstit letrar në përputhje me përvojën e tij të leximit.	– lidh përjetimin dhe kuptimin e tekstit letrar me reagimet e veta mendore dhe emocionale ndaj tekstit – lidh përmbajtjen, temën dhe motivet e tekstit me përvojën e tij – tregon kureshtje, prirje dhe interes për të komunikuar me tekstin letrar – bisedon me nxënësit e tjerë për përjetimin e tij ndaj tekstit – njeh mesazhe të vlefshme dhe thënie të mençura – argumenton përjetimet e veta dhe nxjerr përfundime mbi vlerat e vërejtura në tekstin letrar	Nxënësi shpjegon vëzhgimet, mendimet dhe ndjenjat e tij pas dëgjimit/leximit të tekstit letrar dhe lidh përmbajtjen, temën dhe motivet e tekstit me përvojën e tij.

GJSHK SHF B.4.2. Nxënësi lexon me kuptueshmëri tekstin letrar/joletrar.	– zgjedh tekstin që lexon në varësi të qëllimit të tij, siç janë: fjalori për shpjegimin dhe gjetjen e kuptimeve të fjalëve; enciklopedia për fëmijë për të marrë e informacione; tregime për argëtim, etj. – e lexon tekstin rrjedhshëm – kërkon dhe gjen në fjalor kuptimin e fjalëve të panjohura që lexon – u përgjigjet pyetjeve të mësuesve për përmbajtjen e tekstit – krahason në tekst dy ose më shumë ide, koncepte, detaje etj. – dallon elementet individuale të formës dhe përmbajtjes së teksteve dhe qartëson funksionin e tyre – përshkruan situatat, ngjarjet dhe personazhet në tekstet letrare – njeh personazhet kryesore dhe dytësore të tregimit – dallon pjesët e një poezie: varg, strofë – zbulon ngjashmëritë dhe dallimet midis teksteve të ndryshme që trajtojnë të njëjtën temë	Nxënësi lexon tekst letrar dhe me ndihmë të herëpashershme e ritregon tekstin.
GJSHK SHF B.4.3. Nxënësi shprehet në mënyrë krijuese i frymëzuar nga teksti letrar, përvojat dhe përjetimet.	– përdor të folmen amtare në shprehjen gojore dhe të shkruar – dramatizon tekstet sipas interesit dhe/ose aftësive të tij – shprehet dhe komunikon nëpërmjet gjesteve dhe lëvizjeve – përdor aftësitë gjuhësore dhe një fjalor të pasur në gjuhën shqipe dhe dialektin e përshtatshëm për moshën e tij – shkruan poezi dhe përmbledhje të shkurtra në gjuhën shqipe standarde – mbledh punimet veta në një dosje pune (portfolio) duke ndjekur përparimin e vet – krijon punime të ndryshme individuale: ritregon përmbajtjen e një teksti letrar nga këndvështrimi i një personazhi, kohe apo vendi tjetër, lexon tekste letrare në mënyrë shprehëse, reciton/bukur shkruan, shkruan ditar, regjistron një mesazh audio, krijon një tregim me fotografi ose fotostrip – dallon fjalët joletrare nga standardi gjuhësor	Nxënësi shpreh interesat dhe/ose aftësitë e tij dhe në këtë mënyrë zgjedh të marrë pjesë në dramatizimin e teksteve dhe në shfaqjen e skeçeve të shkurtra; ilustron tekstin dhe vizaton stripe; shkruan përmbledhje dhe poezi të shkurtra në gjuhën shqipe.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit nga domeni <i>Lexoj dhe krijoj</i> mund të arrihen në bazë të të njëjtës përmbajtje gjuhësore që përdoret për të arritur të nxënit edukativo-arsimor nga domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Hulumtojë kulturën dhe median</i>. Llojet e rekomanduara të teksteve: tregim me fotografi, tregim i shkurtër, përrallë, këngë për fëmijë, skeçe të shkurtra, gjëgjëzë, këngë numërimi, teatër kukullash, stripe. Përmbajtjet mediatike: – filma të animuar shqiptarë, përralla filmike – faqet shqiptare të internetit për fëmijë.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Rezultatet arrihen paralelisht me arritjen e të nxënit edukativo-arsimor nga domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Hulumtojë kulturën dhe median</i>.		

C. HULUTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN

GJSHK SHF C.4.1. Nxënësi përcakton pozicionin e Shqipërisë dhe Kosovës në hartën gjeografike.	– përshkruan formën e kufirit dhe simbolet shtetërore të Republikës së Kroacisë, Republikës së Shqipërisë dhe Republikës së Kosovës (himni, flamuri, stema) – emërton dhe tregon në hartë monumentet më të rëndësishme kulturore dhe historike – emërton dhe krahason pamjen e vendlindjes së tij me disa relieve në Shqipëri dhe Kosovë	Nxënësi përdor burime të ndryshme informacioni; shpjegon pozitën e Republikës së Kroacisë, Republikës së Shqipërisë dhe Republikës së Kosovës; orientohet në hartë.
GJSHK SHF C.4.2. Nxënësit zhvillojnë qëndrimin për ruajtjen e trashëgimisë së vendlindjes dhe vetëdijën për përkatësinë kombëtare.	– diskutojnë dhe shpreh pikëpamjet mbi përkatësinë e popullit shqiptar – interpretojnë himnin kombëtar dhe interpretojnë këngët që lidhen me festat – përshkruan zakonet popullore më të rëndësishme dhe njerëzit më të famshëm – veçon ngjarjet më të rëndësishme nga historia vendase – emërton zonat e mbrojtura të atdheut të tij – krijon një punim artistik mbi një temë të caktuar duke përdorur teknika dhe materiale të ndryshme	Nxënësi përshkruan arritjet e rëndësishme të shqiptarëve të shquar, organizimin e Republikës së Kroacisë dhe Republikës së Shqipërisë dhe karakteristikat e tyre kombëtare; njeh dhe interpretojnë elemente muzikore-shprehëse të një kompozimi; formon një punim nga arti figurativ mbi një temë të caktuar
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit nga domeni <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i> mund të arrihen në bazë të të njëjtës përmbajtje gjuhësore që përdoret për të arritur të nxënit edukativo-arsimor nga domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ ose Lexoj dhe krijoj</i>. Mësuesi ka autonomi në përshtatjen dhe zgjerimin e përmbajtjes dhe temave që janë pjesërisht të shprehura në shtjellimin e të nxënit të veçantë në domenin <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i>.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Nxënësit i ofrohet një mënyrë krijuese e të shprehurit dhe mundësia për të provuar veten në shprehjen krijuese. Aktivitetet mund të kryhen nëpërmjet punës individuale dhe ekipore. Mësuesi vlerëson pavarësinë dhe vetiniciativën e nxënësit dhe respekton aftësitë e tij individuale. Aktivitetet dhe përmbajtja e shprehur në këtë të nxënit kushtëzohet nga mosha dhe interesat e nxënësve, mjedisi fizik (komunitetit lokal dhe ofertës së përmbajtjeve shoqërore-kulturore dhe artistike) si dhe referimi në përmbajtjet digjitale në dispozicion të të gjithëve pavarësisht nga vendi i shkollimit apo vendbanimit. Me këtë të nxënit inkurajohet zhvillimi personal dhe përfshirja aktive e nxënësve në jetën kulturore dhe shoqërore të komunitetit, me theks në përfshirjen në komunitetin e pakicës shqiptare.		

Klasa e pestë e shkollës fillore – 105 orë në vit

A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE		
GJSHK SHF A.5.1. Nxënësi e kupton përmbajtjen e një teksti të shkurtër dhe të thjeshtë mbi një temë të caktuar.	– tregon kuptimin e përmbajtjes së tekstit – njeh idenë kryesore dhe nxjerr informacione kyçe në një tekst të shkurtër dhe të thjeshtë – parashtrohet pyetje dhe u përgjigjet pyetjeve – ritregon një tekst të shkurtër dhe të thjeshtë – njeh rëndësinë e gjuhës për ruajtjen e identitetit	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme kupton një tekst të shkurtër mbi një temë të caktuar.
GJSHK SHF A.5.2. Nxënësi merr pjesë në një bisedë të shkurtër dhe të thjeshtë mbi një temë të njohur.	– parashtrohet pyetje të thjeshta dhe u përgjigjet pyetjeve të tilla – merr pjesë në një bisedë shumë të shkurtër në një temë të caktuar – merr pjesë në dialogë të ushtuar dhe në lojëra me role	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme merr pjesë në një bisedë të shkurtër dhe të thjeshtë.
GJSHK SHF A.5.3. Nxënësi shkruan një tekst të shkurtër dhe të thjeshtë për një temë të caktuar.	– formon tekste të shkurtra dhe të thjeshta sipas një shablloni të njohur dhe të ushtuar – përgjigjet në pyetjet e parashtuara – shkruan saktë fjalë të njohura dhe të përdorura shpesh – harton një përshkrim sipas një teme të caktuar (person, hapësirë, objekt) – shkruan letër (zyrtare, personale)	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shkruan një tekst të shkurtër dhe të thjeshtë mbi një temë të caktuar dhe bazuar në shabllon me gabime të vogla.

Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Temat e rekomanduara: familja ime, moti, rrobat dhe këpucët, vendlindja dhe atdheu, shëtitje nëpër qytet, shtetet dhe kombësitë, bota rreth meje, letërsia për fëmijë, datat rëndësishme.

Strukturat leksikore zgjidhen sipas moshës zhvillimore të nxënësit, duke marrë parasysh lidhjen me lëndët e tjera mësimore dhe temat ndërkurikulare, ato përsëriten dhe zgjerohen në raport me klasën e mëparshme.

Strukturat gramatikore zgjidhen sipas moshës zhvillimore të nxënësve, ato përsëriten dhe zgjerohen në raport me klasën e mëparshme.

Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Aktivitetet e rekomanduara:

Plotësimi i teksteve, shkrimi i urimeve dhe kartolinave, tregimi dhe përshkrimi i objekteve dhe imazheve, shkrimi i pjesës së munguar të tregimit, këndimi, recitimi, aktrimi, pantomime, gjëgjëza, dialogë të thjeshtë të shkurtër me mjete gjuhësore të ushtruara që paraqesin situata reale komunikimi, përgatitja e prezantimeve dhe pankartave, dramatizime të shkurtra.

Mësimi i përmbajtjeve gjuhësore bazohet në komunikimin gojorë dhe mësimin nga situata nëpërmjet lojës, këngës dhe dramatizimit, si dhe me ndihmën e mjeteve vizuale. Përmbajtjet e reja futen në bazë të përmbajtjes së njohur gjuhësore që përshtatet me nivelin e zhvillimit të gjuhës dhe përvojës së nxënësve, ndërsa në të njëjtën kohë inkurajohet shumëgjuhësia.

Mësuesi organizon aktivitete të të folurit dhe të bisedimit në të cilat nxënësi do të marrë pjesë në aktin e të folurit në situata të menduara komunikimi.

B. LEXOJ DHE KRIJOJ

GJSHK SHF B.5.1. Nxënësi lexon dhe ritregon me kuptueshmëri tekstet letrare dhe joletrare.	– dallon një tekst letrar nga tekstet joletrare – lexon shprehimisht tekste letrare – lidh situatat nga teksti me jetën reale – tregon rrjedhën e ngjarjeve dhe personazheve në tregim nëpërmjet të folurit, shkrimit, vizatimit dhe lëvizjes – përdor emra në shqip për një tregim të shkurtër, vjershë, përrallë, fabul, gjëgjëzë, skeç, roman për fëmijë	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme të mësuesit lexon dhe ritregon tekste letrare dhe joletrare.
GJSHK SHF B.5.2. Nxënësi shpjegon vëzhgimet, mendimet dhe ndjenjat e tij pas leximit/dëgjimit të një teksti letrar dhe lidh përmbajtjen dhe temën me jetën reale.	– shpjegon dhe krahason vëzhgimet, mendimet dhe ndjenjat e tij pas dëgjimit/leximit të një teksti letrar me mendimet dhe ndjenjat e nxënësve të tjerë – shpreh përjetimin e tij të një teksti letrar gojarisht, me shkrim, me vizatim, me lëvizje – bisedon me nxënësit e tjerë për përjetimin e tij të tekstit – lidh tekstin letrar me përvojën e tij	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme paraqet vëzhgimet dhe mendimet e tij si dhe merr pjesë në bisedën rreth tekstit.
GJSHK SHF B.5.3. Nxënësi gjen të dhëna për temën e dhënë nga tekste letrare dhe joletrare nga media të ndryshme të përshtatshme për moshën e nxënësit.	– njeh të dhënen kyçe në tekst – gjen të dhëna në tekste për të njëjtën temë në media të ndryshme – duke kombinuar burimet e informacioneve sipas interesave dhe nevojave të tij, shpreh vëzhgimet dhe mendimet për tekstin e lexuar	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme gjen të dhëna mbi temën e dhënë nga media të ndryshme të përshtatshme për moshën e nxënësit.

Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Llojet e rekomanduara të teksteve: tregim i shkurtër, përrallë, këngë për fëmijë, proverba popullore të shkurtra, skeç i shkurtër, roman për fëmijë, stripe në tekste shkollore të shtypura dhe digjitale, në faqet e internetit dhe në burime të tjera.

Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Gjatë zgjedhjes së teksteve, mësuesi duhet të marrë parasysh zhanrin dhe diversitetin tematik, si dhe mundësitë e nxënësve.

Leximi i përbashkët i teksteve të planifikuara gjatë orës me qëllim të zhvillimit të një zakoni të qëndrueshëm leximi; bisedë aktive në të cilën marrin pjesë të gjithë nxënësit, duke theksuar rëndësinë e çdo mendimi individual.

C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN

GJSHK SHF C.5.1. Nxënësi hulumton kulturën shqiptare, kultivon një qëndrim pozitiv ndaj trashëgimisë kulturore shqiptare dhe kulturave të tjera dhe mbindërton njohuritë e mëparshme.	– mbledh tekste, tregime, legjenda, materiale figurative, etj. nga burime të ndryshme dhe krijon dosje dhe koleksione të materialit të mbledhur – nga materiali i mbledhur, zgjedh tema nga historia e shqiptarëve (periudha parahistorike dhe antike në territorin e Shqipërisë dhe Kosovës, gjetjet dhe lokalitetet në territorin e Shqipërisë dhe Kosovës) të cilat i paraqet në formë projesh të vogla – merr pjesë në shënimin dhe shpjegimin e rëndësishë së datave dhe ditëve të veçanta, festave dhe festimeve shqiptare – fiton një qëndrim pozitiv ndaj mësimin të gjuhës shqipe dhe kulturës shqiptare duke punuar në dhe me materiale burimore (muzikë shqiptare, filma shqiptarë, revista shqiptare, vepra të dramës dhe arteve figurative shqiptare dhe trashëgimisë kulturore)	Nxënësi lidh informacionet e mbledhura, në bazë të materialit të mbledhur nxjerr përfundime për identitetin e tij, si dhe përshkruan ngjarjet më të rëndësishme historike dhe personat e historisë shqiptare.
GJSHK SHF C.5.2. Nxënësit hulumton dhe krahason karakteristika të ndryshme të hapësirës gjeografike të Shqipërisë dhe Kosovës.	– kërkon burime të ndryshme dhe mbledh informacione mbi kryeqytetin dhe rajonet e Shqipërisë dhe Kosovës – përshkruan pozitën dhe mënyrën e jetesës së shqiptarëve	Nxënësi përshkruan pozicionin e Shqipërisë, Kosovës dhe Kroacisë; veçon dhe tregon në hartë rajonet natyrore-gjeografike dhe administrative të Shqipërisë dhe Kosovës.
GJSHK SHF C.5.3. Nxënësi njeh veprat artistike dhe tradicionale të muzikës, dramës dhe arteve figurative shqiptare.	– njeh dhe dallon veçoritë tingëllore të muzikës popullore shqiptare – krijon një poster/prezantim dhe prezanton rreth një artisti muzikor, dramatik dhe figurativ si dhe shpreh mendimin e tij – njofton elementet e veshjeve tradicionale të shqiptarëve	Nxënësi njeh kontekstin në të cilin interpretohet muzika tradicionale shqiptare, njeh elemente të kostumeve popullore shqiptare; njeh veprat e dramës dhe arteve figurative.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor		
Folklori shqiptar, filmi dokumentar, filmi artistik, shfaqja televizive, shfaqjet teatrale në gjuhën shqipe.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor		
Mësuesi e inkurajon nxënësin të shprehë qëndrimin e tij për filmin ose shfaqjen e parë për fëmijë, si dhe për aktivitete krijuese: të diskutojë për shfaqjen ose filmin që ka parë, të krijojë albumin e tij fotografik, të interpretoj shfaqje teatrale.		
Mësuesi vlerëson pavarësinë dhe vetiniciativën e nxënësit dhe respekton aftësitë e tij individuale.		
Me këtë të nxënit inkurajohet zhvillimi personal i nxënësve dhe përfshirja aktive në jetën kulturore dhe shoqërore të komunitetit me theks në përfshirjen në komunitetin e pakicës shqiptare.		

Klasa e 6-të e shkollës fillore – 105 orë në vit

A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE		
GJSHK SHF A.6.1. Nxënësi kupton dhe riprodhon tekste të shkurtra dhe të thjeshta me tematikë të njohur.	– dallon qëllime të ndryshme të të folurit: personale, arsimore dhe publike – tregon kuptimin e një teksti të shkurtër dhe të thjeshtë me tematikë të njohur dhe veçon mesazhin kryesor të tekstit – përshkruan objekte, personazhe, dukuri dhe marrëdhëniet midis tyre – formon dhe shqipton një tekst të shkurtër dhe të thjeshtë në kohën e tashme, të kaluar dhe të ardhme – rrëfen për një temë të caktuar ose sipas zgjedhjes së tij	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme tregon se kupton një tekst të shkurtër me tematikë të njohur dhe me ndihmë të herëpashershme flet tekste të shkurtra.
GJSHK SHF A.6.2. Nxënësi merr pjesë në një bisedë të shkurtër me tematikë të njohur.	– parashtrohet pyetje të thjeshta në situata të ushtruar dhe përgjigjet në pyetje të tilla – merr pjesë në dialogë të shkurtër dhe lojëra me role – përdor mjetet gjuhësore të rekomanduara në shprehje të ushtruara	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme merr pjesë në një bisedë të shkurtër.

GJSHK SHF A.6.3. Nxënësi shkruan një tekst të shkurtër me tematikë të njohur.	– formon tekste shumë të shkurtra dhe të thjeshta sipas një shablloni të njohur dhe të ushtruar – zbaton rregullat e shkrimit të urimeve të shkurtra, kartolinave – plotëson formularë të ndryshëm të thjeshta me fjalë të njohura – shkruan saktë fjalët e njohura dhe të shpeshta – përgjigjet në pyetjet e parashtruara	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shkruan një tekst të shkurtër me tematikë të njohur bazuar në shabllon me gabime të vogla.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Tema të rekomanduara: letërsia për fëmijë dhe të rinj, mjedisi, koha e lirë, bota përreth meje, të tjerët dhe të ndryshmit, data të rëndësishme. Përshkrimi gojor i klasës, shkollës, vendit ku jetojnë, hapësirat; llojet e ndryshueshme të fjalëve dhe kategoritë e tyre gramatikore; pjesët kryesore dhe zhvilluese të fjalive. Me ndihmën e fjalorit nxënësit mund të krahasojnë ngjashmëritë e frazave shqiptare dhe kroate, si dhe proverbave dhe të përpiqen të përkthejnë disa nga frazat dhe proverbat më të përdorura.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Llojet e rekomanduara të teksteve: tregime dhe fabula, tekste të përshtatura për moshën dhe zhvillimin gjuhësor të nxënësve, këngë (tradicionale dhe bashkëkohore), tekste dialoguese dhe përshkruese, artikuj/tekste për nxënësit e shkollave. Disa aktivitete të rekomanduara: plotësimi i teksteve, shkrimi i një fundi të ri të tregimit ose të një pjesë të munguar të tregimit, këndimi, recitimi, aktrimi, pantomime, lojërat e ndryshme, dialogë të thjeshtë të shkurtër me mjete gjuhësore të ushtruara, krijimi i kartolinave, pankartave, broshurave, dramatizim i shkurtër, xhirimi i një filmi të shkurtër, krijimi i prezantimeve. Strukturat leksikore zgjidhen sipas moshës zhvillimore të nxënësit duke marrë parasysh lidhjen me lëndët e tjera mësimore dhe temat ndërkurikulare, ato përsëriten dhe zgjerohen në raport me klasën e mëparshme. Strukturat gramatikore zgjidhen sipas moshës zhvillimore të nxënësve, ato përsëriten dhe zgjerohen në raport me klasën e mëparshme.		
B. LEXOJ DHE KRIJOJ		
GJSHK SHF B.6.1. Nxënësi shpreh përjetimin e tekstit letrar dhe e lidh atë me botën përreth tij.	– shpreh ndjenjat e tij themelore (habitje, gëzim, mëshirë, keqardhje, tension pritjeje, zemërim, tmerr, frikë) si reagim ndaj tekstit letrar – vëren se shprehja poetike është personale dhe subjektive – tregon interes për personazhet dhe ngjarjet që janë të lidhura me të dhe me përvojën e tij vetjake – zhvillon aftësinë e imagjinatës, duke përjetuar të pavërtetën që pasqyron ndjenjat, qëndrimet dhe vlerat e vërteta (p.sh., duke lexuar një histori fiktive, nxënësi ndjehet sikur merr pjesë në një ngjarje të vërtetë) – krahason përvojat e tij me përvojat e krijuara gjatë leximit	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shpreh vëzhgimet dhe mendimet e tij dhe me inkurajim merr pjesë në bisedën për tekstin.
GJSHK SHF B.6.2. Nxënësi gjykon tekstin letrar në bazë të njohurive dhe përvojës mbi botën përreth tij dhe shpjegon idetë dhe problemet e vërejtura.	– krijon prezantime vizuale të tekstit letrar – identifikohet me fatin e personazheve dhe vlerëson veprimet e tyre – komenton ngjarjet kryesore dhe shpjegon pikëpamjen e tij për ngjarjet – krahason mendimin e tij për tekstin me mendime të ndryshme – njeh idetë kryesore të tekstit letrar	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme gjykon tekstin letrar dhe shpjegon idetë dhe problemet e vërejtura.
GJSHK SHF B.6.3 Nxënësi gjen informacionet e nevojshme sipas nevojave dhe interesave të tij.	– dallon burimet e informacionit: të shtypura dhe digjitale – gjen informacionet në burime të ndryshme sipas interesave dhe nevojave të tij – zgjedh fjalë kyçe për kërkimin në internet – përdor përmbajtjen dhe indeksin e termave në kërkimin e informacioneve – zotëron teknikat bazë të kërkimit në internet – kontrollon saktësinë e informacioneve, citon burimin e informacionit	Nxënësi gjen informacionet e nevojshme me ndihmën e mësuesit.

Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit nga domeni <i>Lexoj dhe krijoj</i> mund të arrihen në bazë të së njëjtës përmbajtje gjuhësore që përdoret për të arritur të nxënit edukativo-arsimor nga domeni <i>Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe</i>. Llojet e rekomanduara të teksteve: tregime të shkurtra, përralla, poezi, legjenda. Përmbajtja mediatike: – revista digjitale për fëmijë <i>Flasim shqip</i> – emisioni <i>Kiriki-shqip me fëmijë</i>, Radio Orange Vienna – filma të animuar shqiptarë, përralla filmike, filma artistikë shqiptarë – përmbajtje edukative në faqet e internetit në gjuhën shqipe.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit arrihen paralelisht me arritjen e të nxënit edukativo-arsimor nga domeni dhe <i>Lexoj dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Hulumtojmë kulturën dhe median</i>.		
C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN		
GJSHK SHF C.6.1. Nxënësi hulumton dhe përshkruan veçoritë gjeografike natyrore dhe shoqërore të Shqipërisë dhe Kosovës, si dhe informacionet shtesë për të kuptuar përmbajtjet e ndikuara nga kultura (për kulturën e tij dhe kulturave të tjera).	– përshkruan personalitetet historike shqiptare, pjesë të trashëgimisë kulturore shqiptare (artet figurative dhe muzikore), zbaton projekte nxënësish për atraksionet e Shqipërisë dhe Kosovës – analizon të dhënat e mbledhura nga kërkimet për një temë historike të caktuar (Illirët, paraardhësit tanë; mesjeta, nga Arbëri deri te Shqiptarët; krijimi i shteteve shqiptare) – shënon dhe shpjegon rëndësinë e datave të veçanta, ditëve të festave dhe kremteve shqiptare dhe zakoneve që nuk janë të zakonshme për kulturën kroate – hulumton dhe përshkruan faktet themelore dhe veçoritë e pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci	Me ndihmën e herëpashershme nxënësi përmend dhe ritregon shkurtime faktet e përvetësuar për kulturën shqiptare dhe lidh faktet që lidhen me kulturën shqiptare dhe kulturën e pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci në një pamje të plotë duke përmendur ngjashmëritë me kulturën kroate.
GJSHK SHF C.6.2. Nxënësi lidh dhe përdor teknikat bazë të shprehjes krijuese në gjuhën shqipe.	– merr pjesë aktive në një shfaqje të përbashkët (shfaqje, aktivitet), harmonizon interpretimin e tij me interpretimin e të tjerëve, pasuron shfaqjen dhe vlerëson interpretimin – interpreton këngë autorësie dhe tradicionale shqiptare – realizon forma më të thjeshta të strukturave të vallëzimit të valleve popullore dhe moderne shqiptare me këndim dhe krijon struktura të reja vallëzimi në mënyrë të pavarur ose në grup – prezanton interpretimin e tij në klasë dhe/ose jashtë klasës – shprehet figurativisht me teknika të ndryshme figurative dhe/ose teknologji të reja mediatike (kamera digjitale, telefon të mençur, etj., dhe programe për përpunimin e fotografive dhe programe për montim)	Me inkurajimin e mësuesit nxënësi përfshihet dhe merr pjesë në aktivitete.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Të nxënit nga domeni <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i> mund të arrihen në bazë të të njëjtës përmbajtje gjuhësore që përdoret për të arritur të nxënit edukativo-arsimor nga domeni <i>Lexoj dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe Lexoj e krijoj</i>. Mësuesi ka autonomi në përshtatjen dhe zgjerimin e përmbajtjes, si dhe temat që janë pjesërisht të shprehura në shtjellimin e të nxënit të veçantë në domenin <i>Hulumtojmë kulturën dhe median</i>. Llojet e rekomanduara të teksteve: – udhërrëfyesi i <i>Gjirokastrës</i> – udhërrëfyesi i <i>Shkodrës</i> – udhërrëfyesi i <i>Beratit</i>.		

Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Nxënësit i ofrohet mundësia për të provuar veten në shprehjen krijuese dhe një mënyrë krijuese të të shprehurit. Aktivitetet mund të kryhen nëpërmjet punës individuale dhe ekipore. Mësuesi vlerëson pavarësinë dhe vetiniciativën e nxënësit dhe respekton aftësitë e tij individuale. Qëndrimi i nxënësit ndaj aktivitetit dhe përfshirjes në aktivitet është i rëndësishëm.

Me këtë të nxënit inkurajohet zhvillimi personal dhe përfshirja aktive e nxënësve në jetën kulturore dhe shoqërore të komunitetit shqiptar, me theks në përfshirjen në komunitetin e pakicës shqiptare.

Mediat e rekomanduara:

- revista digjitale *Flasim shqip*
- emisioni televiziv – *Prizma, Manjinski mozaik*
- emisioni televiziv *URA-RTSH*
- emisioni *Larg dhe afër* – Radio Tirana 1.

Klasa e 7-të e shkollës fillore – 105 orë në vit

A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE

GJSHK SHF A.7.1. Nxënësi i kupton tekstet e thjeshta dhe di të formojë tekst me struktura më të thjeshta tregimtare dhe përshkruese.	– kupton një tekst dëgjimor me gjatësi mesatare dhe të thjeshtë, tekst të shkruar dhe audiovizual me tematikë të njohur – njeh idenë kryesore, veçon informacionet në tekstet me gjatësi mesatare dhe të përshtatura thjesht – kupton përmbajtjet e thjeshta në mediat tradicionale dhe bashkëkohore – formon dhe flet tekste të shkurtra dhe të thjeshta për tema të njohura; përshkruan situata të njohura, veprime dhe marrëdhënie si dhe ritregon ngjarjet – kupton përmbajtjet e thjeshta në revista, në radio, televizion ose në internet	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme kupton tekste me gjatësi mesatare nga mjedis i njohur dhe me ndihmë të herëpashershme flet tekste të shkurtra.
GJSHK SHF A.7.2. Nxënësi merr pjesë në biseda shumë të shkurtra të paplanifikuara dhe të planifikuara.	– parashtrohet pyetje dhe u përgjigjet pyetjeve duke përdorur struktura të thjeshta morfosintaksore – merr pjesë në dialogë të thjeshtë dhe lojëra me role – merr pjesë në biseda të planifikuara dhe të paplanifikuara me tematika të njohura	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme merr pjesë në një bisedë të shkurtër.
GJSHK SHF A.7.3. Nxënësi shkruan një tekst të shkurtër duke zbatuar rregullat themelore të drejtshkrimit.	– planifikon strukturën dhe përmbajtjen e tekstit – shkruan një tekst të shkurtër dhe të thjeshtë në kohën e tashme, të kaluarën dhe të ardhmen – përdor lidhëzat e përshtatshme dhe struktura gjuhësore të përshtatshme – zbaton rregullat e drejtshkrimit në aktivitete të ndryshme shkrimi, përdor shenjat e pikësimit pjesërisht saktë	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shkruan një tekst të shkurtër mbi një temë të njohur bazuar në shabllon me gabime më të vogla.

Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Temat e rekomanduara: kultura dhe argëtimi, letërsia për të rinj, jetesa e shëndetshme, mjedisi, të drejtat e fëmijëve, udhëtimet, të tjerët dhe të ndryshmit, shqiptarët e famshëm, datat e rëndësishme.

Shqiptarët në Osijek dhe qytetin e Osijekut, shqiptarët në Zagreb, shqiptarët në Rijekë, shqiptarët në Zare (duke iu referuar Arbreshëve të Zarës), shqiptarët në Istër (ku përfaqësimi i pakicës shqiptare është i mjaft i madh).

Gjatë zgjedhjes së temave, mësuesi mund të udhëhiqet nga nevojat, interesimet dhe mundësitë e nxënësve, duke inkurajuar shumëgjuhësinë.

Përmbajtja gramatikore e rekomanduar:

Lakimi i emrave, mbiemrave dhe numrave; Drejtshkrimi i numrave themelorë dhe rendorë; Llojet e fjalëve të ndryshueshme dhe të pandryshueshme; Funksioni i fjalëve në fjali.

Strukturat leksikore zgjidhen sipas moshës zhvillimore të nxënësve, duke marrë parasysh lidhjen me lëndët e tjera mësimore dhe temat ndërkurikulare. Ato përsëriten dhe zgjerohen në mënyrë ciklike në raport me klasën e mëparshme.

Strukturat gramatikore përzgjidhen sipas moshës zhvillimore të nxënësit në bazë të përmbajtjes së njohur gjuhësore që i përshtatet nivelit të zhvillimit të gjuhës dhe përvojës së nxënësit, dhe që përsëriten dhe zgjerohen në mënyrë ciklike në raport me klasën e mëparshme.

Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Dramatizimi i tekstit, theksi është në komunikimin gojor, zgjidhja e fletëve të punës, individualisht dhe në grupe.

Aktivitetet e rekomanduara:

tregimi dhe përshkrimi i sendeve dhe i imazheve, lidhja e përmbajtjes verbale dhe joverbale, këndimi, recitimi, pantomime, aktrimi, ngjyrosja, lojërat e ndryshme, vallëzimi, dialogë shumë të thjeshta e të shkurtër me mjete gjuhësore të ushtruara që paraqesin situata reale komunikimi, krijimi i kartolinave, posterëve, librave të ilustruar.

B. LEXOJ DHE KRIJOJ

GJSHK SHF B.7.1. Nxënësi interpreton dhe gjykon një tekst letrar të bazuar në përvojën e tij të leximit.	– interpreton një tekst letrar të bazuar në përvojën e tij të leximit – shpjegon ndikimin e tekstit në formimin e mendimeve rreth vetes dhe të tjerëve, i krahason ato me qëndrimet dhe vlerat e veta – arsyeton zgjedhjen e tij të teksteve letrare për lexim dhe zbaton njohuritë në lidhje me tematikën, personazhet dhe mënyrën e paraqitjes – përfaqëson mendimin e tij dhe respekton mendimet e të tjerëve	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shpjegon pikëpamjet dhe përvojat e tij, interpreton tekstin dhe shpreh qëndrimet e tij.
GJSHK SHF B.7.2. Nxënësi shprehet në mënyrë krijuese sipas interesimit dhe/ose aftësive të veta.	– dramatizon tekstet dhe përgatitet për shfaqje në gjuhën standarde shqipe, harton skenografinë – shprehet me lëvizje sipas interesimit të tij i frymëzuar nga përvojat dhe përjetimet e ndryshme – përdor vlerat e të folurit dhe një fjalor aktiv të gjuhës standarde shqipe dhe të folmes amtare – shkruan poezi dhe ese në gjuhën standarde shqipe – plotëson fjalorin e tij dallues në të cilin shton fjalë në gjuhën shqipe dhe kroate standarde, por edhe në të folmen amtare – e krahason në mënyrë kritike fjalorin e tij me fjalorin e nxënësve të tjerë për të pasuruar fjalorin e tij	Nxënësi shpreh interesat dhe/ose aftësitë e tij dhe në këtë mënyrë zgjedh të marrë pjesë në dramatizimin e teksteve, në shfaqjen e skeçeve të shkurtra; ilustron tekstin dhe vizaton stripe; shkruan poezi dhe ese në gjuhën shqipe.
GJSHK SHF B.7.3. Nxënësi zgjedh në mënyrë të pavarur informacione nga burime të ndryshme, kontrollon dobinë dhe saktësinë e tyre në përputhje me detyrën e caktuar.	– gjen informacionet në burime të ndryshme sipas interesave dhe nevojave të tij – gjen informacione të plota dhe të verifikuara – kontrollon saktësinë e informacioneve të mbledhura – informacionet e gjetura i krahason dhe i zgjedh ato sipas dobishmërisë	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme zgjedh informacionet dhe përfundon detyrat.

Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Të nxënit nga domeni *Lexoj dhe krijoj* mund të arrihen në bazë të së njëjtës përmbajtje gjuhësore që përdoret për të arritur të nxënit edukativo-arsimor nga domeni *Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe*.

Llojet e rekomanduara të teksteve: proverba, thënie të urta, tregime të shkurtra, këngë, poezi, prozë dhe vepra dramatike nga letërsia shqipe, roman.

Përmbajtja mediatike:

- shfaqje teatrale për fëmijë
- libri për fëmijë *Nga sënduku i gjyshes*
- filma artistikë dhe dokumentarë shqiptarë
- përmbajtje edukative në faqet e internetit në gjuhën shqipe.

Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Të nxënit arrihen paralelisht me arritjen e të nxënit edukativo-arsimor nga domeni *Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe dhe/ose Hulumtojmë kulturën dhe median*.

C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN

GJSHK SHF C.7.1. Nxënësi ndërton një qëndrim pozitiv për rëndësinë e identitetit të tij si qytetar shqiptar, evropian dhe krahason ngjashmëritë dhe dallimet midis kulturës së tij dhe asaj shqiptare dhe kulturave të tjera.	– diskuton mbi rëndësinë e identitetit për një popull – përgatit harta turistike dhe përshkruan arkitekturën dhe kuptimin e monumenteve kulturore dhe historike të rajoneve të caktuara të Shqipërisë, Kosovës dhe Kroacisë ku jetojnë shqiptarët – veçon, përshkruan dhe lidh periudhat historike në zhvillimin e Shqipërisë deri në shekullin 20-të; rëndësia e personaliteteve të mëdha shqiptare (artistë, shkencëtarë, sportistë) – shënon data të veçanta, ditë, festa dhe pushime shqiptare dhe i pranon ato globalisht si pjesë të kulturës së tij, duke zhvilluar vetëdijen për origjinën e tij shqiptare – raporton për karakteristikat e zakoneve shqiptare dhe i krahason ato me zakonet kroate dhe zakonet e kulturave të tjera – përshkruan dhe interpreton veprimtarinë kulturore-edukative dhe rëndësinë e pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci	Me ndihmën e herëpashershme nxënësi përmend dhe emërton ngjashmëritë dhe dallimet midis kulturave të ndryshme.
GJSHK SHF C 7.2. Nxënësi përshtat dhe përdor teknikat themelore të shprehjes krijuese në gjuhën shqipe.	– merr pjesë aktive në një shfaqje të përbashkët (shfaqje, aktivitet), harmonizon interpretimin e tij me interpretimin e të tjerëve, pasuron shfaqjen dhe vlerëson interpretimin – interpreton këngë shqiptare autoriale dhe tradicionale përmes të kënduarit – realizon forma më të thjeshta të strukturave të vallëzimit të valleve popullore dhe moderne shqiptare me këndim dhe formon struktura të reja vallëzimi në mënyrë të pavarur ose në grup – prezanton interpretimin e tij në klasë dhe/ose jashtë saj – shprehet figurativisht në teknika të ndryshme figurative dhe/ose me teknologji të mediave të reja (kamera digjitale, telefona të mençur, etj., si dhe në programet e redaktimit të fotografive dhe redaktimit të videove)	Nxënësi përfshihet dhe në përgjithësi merr pjesë aktivisht në aktivitete.

Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Manifestimet kulturore të shoqatave shqiptare; Ditët e pakicave kombëtare; Ditët e kulturës shqiptare; Ditët e mbretëreshës Teuta; manifestim me rastin e Ditës ndërkombëtare të gjuhës amtare *Fol me mua në gjuhën tënde* në Zagreb;

Mediat e rekomanduara:

- revista digjitale *Flasim shqip*
- emision televiziv – *Prizma, Manjinski mozaik*
- emisioni televiziv *URA-RTSH*
- emisioni *Larg dhe afër* – Radio Tirana 1
- portali *diasporashqiptare.al*
- portali *nacionalnemanjine.hr*.

Rekomandime për arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor

Nxënësit i ofrohet një mënyrë krijuese e të shprehurit dhe mundësia për të provuar veten në shprehjen krijuese. Mësuesi vlerëson pavarësinë dhe vetiniciativën e nxënësit dhe respekton aftësitë e tij individuale. Aktivitetet mund të realizohen nëpërmjet punës individuale dhe ekipore. Të nxënësve të dytë në domenin *Hulumtojmë kulturën dhe median* ndiqet dhe nuk i nënshtrohet vlerësimit të asaj që është mësuar (vlerësimi numerik), marrëdhënia e nxënësit me aktivitetin dhe përfshirja në aktivitet është e rëndësishme.

Aktivitetet dhe përmbajtjet e shprehura në këtë të nxënës kushtëzohen nga mosha dhe interesat e nxënësve, mjedisi fizik (komunitetet lokale dhe oferta e përmbajtjes shoqërore-kulturore dhe artistike) dhe referimi në përmbajtjen digjitale në dispozicion të të gjithëve pavarësisht nga vendi i shkollimit ose banimit. Me këtë të nxënës inkurajohet zhvillimi personal dhe përfshirja aktive e nxënësve në jetën kulturore dhe shoqërore të komunitetit, me theks në përfshirjen në komunitetin e pakicës shqiptare.

Klasa e 8-të e shkollës fillore – 105 orë në vit

A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE		
GJSHK SHF A.8.1. Nxënësi kupton dhe riprodhon tekste mesatarisht të gjata dhe të thjeshta me tematikë të njohur.	– kupton një tekst dëgjimor me gjatësi mesatare dhe të thjeshtë, tekst të shkruar dhe audiovizual me tematikë të njohur – njih idenë kryesore, veçon informacionet në tekste mesatarisht të gjata dhe të thjeshta si dhe të përshtatura – përshkruan situatat e njohura, veprimet dhe marrëdhëniet dhe ritregon ngjarjet – raporton më hollësisht për tema të njohura – njih rrjedhën kronologjike të ngjarjeve	Me ndihmën e herëpashershme nxënësi kupton tekste mesatarisht të gjata me tematikë të njohur dhe me ndihmë të herëpashershme flet tekste mesatarisht të gjata.
GJSHK SHF A.8.2. Nxënësi merr pjesë në një bisedë të shkurtër të paplanifikuar dhe të planifikuar me gjatësi mesatare.	– parashtron dhe u përgjigjet pyetjeve – merr pjesë në dialogë të shkurtër të udhëzuar dhe të improvizuara dhe lojëra me role – merr pjesë në një bisedë të shkurtër të paplanifikuar me tematikë të njohur	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme merr pjesë në një bisedë me gjatësi mesatare.
GJSHK SHF A.8.3. Nxënësi shkruan një tekst mesatarisht të gjatë me tematikë të njohur.	– zbaton rregullat e shkrimit të llojeve shumë të thjeshta të tekstit: përshkrime shumë të shkurtra që lidhen me përvojat personale, mesazhe të shkurtra personale, kartolina dhe kartolina urimi – lidh disa fjali në një tërësi logjike – përpiket të përdorë në mënyrë të pavarur dhe produktive mjetet gjuhësore të rekomanduara dhe të ushtruara për të prodhuar shprehje të reja të paushtruara – shkruan saktë fjalët e njohura dhe të shpeshta, pjesërisht përdor saktë shenjat e pikësimit	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shkruan një tekst mesatarisht të gjatë me tematikë të njohur.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor Përmbajtjet gramatikore të rekomanduara: <i>Fjalja dhe pjesët e fjalisë; Fjalja e pavarur dhe e varur; Fjali e përbërë me bashkërenditje; Gjuha letrare dhe dialektet; Të folurit e drejtë dhe të zhdrejtë; Biografi; Intervistë; Përshkrimi i qytetit, fshatit; Përshkrimi i ndërtesës; Monolog; Dialog.</i> Rekomandime për arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor Temat e rekomanduara: <i>Identiteti personal; Koha; Profesionet dhe shërbimet; Zejet e vjetra; Shqiptarët dhe shqiptaret e famshëm; Kombësitë dhe gjuhët; Ekologjia; Arti; Festat.</i>		
B. LEXOJ DHE KRIJOJ		
GJSHK SHF B.8.1. Nxënësi interpreton tekstin letrar bazuar në përvojën e lexuesit dhe krahasimin me tekste të tjera.	– emërton dhe përshkruan ngjarjet në rend kronologjik për një kuptim gjithëpërfshirës – vëzhgon strukturën e një teksti letrar – përshkruan rrethana të ndryshme, domethënë qëllimin e autorit që drejton vëmendjen e lexuesit ndaj specifikave në tekstin letrar – përshkruan gjuhën figurative të poezisë	Nxënësi me ndihmë të herëpashershme e interpreton tekstin.

GJSHK SHF B.8.2. Nxënës shprehet në mënyrë krijuese sipas interesave dhe/ose aftësive të tij.	– dramatizon tekstet dhe harton skenografinë – shprehet nëpërmjet lëvizjes dhe vallëzimit sipas interesit të tij, i frymëzuar nga përvoja dhe përjetimet e ndryshme – përdor vlerat e të folurit dhe një fjalor aktiv të gjuhës shqipe dhe të folmes amtare, në përputhje me moshën – shkruan poezi dhe ese në gjuhën standarde shqipe – plotëson fjalorin e tij dallues në të cilin shton fjalë në gjuhën shqipe dhe kroate, por edhe në të folmen amtare (nëse ekzistojnë) – dallon fjalët joletrare nga standardi gjuhësor me ndërgjegjësimin se bëhet fjalë për fjalë me vlerë të barabartë	Nxënësi shpreh interesat dhe/ose aftësitë e tij dhe në këtë mënyrë zgjedh të marrë pjesë në dramatizimin e teksteve, në hartimin e skenografisë dhe në shfaqjen e skeçeve të shkurtra; ilustron tekstin dhe vizaton strip; shkruan poezi dhe ese në gjuhën shqipe.
GJSHK SHF B.8.3. Nxënësi gjykon ndikimin e teksteve mediatike me qëllim komercializimin dhe formësimin e qëndrimeve.	– shpjegon fuqinë e mesazheve mediatike me të cilat është i rrethuar çdo ditë dhe ndikimin e tyre në përjetimin personal të realitetit dhe në formësimin e qëndrimeve të tij.	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shpjegon tekstet mediatike dhe mesazhet e tyre.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Baladat popullore dhe autoriale, legjendat, proverbat, thëniet; përralla popullore, këngë popullore, frazeologjia, përkthimi i teksteve të thjeshta nga gjuha shqipe në gjuhën kroate dhe anasjelltas. Letërsia e vjetër dhe ajo e rilindjes kombëtare, letërsia bashkëkohore.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Llojet e rekomanduara të teksteve: Poezi tradicionale dhe bashkëkohore, tregime të shkurtra, anekdota, poezi, skeçe, strip, tekste dialogu, tekste joletrare. Përmbajtja mediatike: – filma artistikë dhe dokumentarë shqiptarë – revista për fëmijë <i>Klubi i fëmijëve</i>, revista <i>Flasim Shqip</i>, revista <i>Iliria</i> – përmbajtje edukative dhe popullore-shkencore në faqet shqiptare të internetit.		
C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN		
GJSHK SHF C.8.1. Nxënësi lidh në mënyrë kritike informacionet rreth kulturës shqiptare, kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci dhe kulturave të tjera në kontekste të reja.	– shënon datat e veçanta, festat dhe festimet shqiptare si pjesë e kulturës së vet dhe i krahason ato me data të rëndësishme të kulturave të tjera – në burime të ndryshme multimodale, gjen dhe shpjegon informacione për Republikën e Shqipërisë, Republikën e Kosovës, kulturën dhe trashëgiminë kulturore shqiptare, karakteristikat natyrore-gjeografike dhe shoqërore-ekonomike, ngjarjet e rëndësishme: historinë e shqiptarëve, principatën e Arbërit dhe shtetin e Skënderbeut, shqiptarët nga rilindja e deri më sot, personazhe të artit figurativ dhe muzikor shqiptar – nxjerr përfundime dhe përshtat informacionet në kontekste të ndryshme – përshkruan, përmend dhe kupton shkaqet dhe pasojat e emigracionit të arbëresheve dhe shqiptarëve në Kroaci dhe e lidh këtë informacione me historinë e tij familjare – zhvillon vetëbesimin dhe mendimin kritik dhe pranon hapur mundësitë për të përdorur gjuhën shqipe jashtë mësimi dhe për t'u njohur me kulturën shqiptare në një mjedis autentik	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme lidh informacione të reja rreth Republikës së Shqipërisë, Republikës së Kosovës, kulturës shqiptare, kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci dhe kulturave të tjera dhe i zbaton informacionet në një kontekst të njohur.

GJSHK SHF C.8.2. Nxënësi zhvillon dhe përdor teknikat e shprehjes krijuese në gjuhën shqipe.	– merr pjesë aktive në një shfaqje të përbashkët (shfaqje, aktivitet), harmonizon interpretimin e tij me interpretimin e të tjerëve, pasuron shfaqjen dhe vlerëson interpretimin – interpreton këngë shqiptare autoriale dhe tradicionale përmes të kënduarit – realizon forma më të thjeshta të strukturave të vallëzimit të valleve popullore dhe moderne shqiptare me këndim dhe formon struktura të reja vallëzimi në mënyrë të pavarur ose në grup – prezanton interpretimin e tij në klasë dhe/ose jashtë saj – shprehet figurativisht në teknika të ndryshme figurative dhe/ose me teknologji të mediave të reja (kamera digjitale, telefona të mençur, etj., si dhe në programet e redaktimit të fotografive dhe redaktimit të videove)	Nxënësi përfshihet dhe në përgjithësi merr pjesë aktivisht në aktivitete.
Përmbajtje për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor <i>Traditat folklorike dhe zakonet e shqiptarëve; Kultura tradicionale e Arbëreshëve të Zarës; Manifestimet kulturore të shoqatave shqiptare; Ditët e kulturës shqiptare; Ditët e mbretëreshës Teuta; Manifestim me rastin e Ditës ndërkombëtare të gjuhës amtare Fol me mua në gjuhën tënde në Zagreb; Dita e teatrit shqiptar; Udhëtime.</i> Mediat e rekomanduara: – vizitë virtuale në muzetë e Shqipërisë dhe Kosovës – emisioni televiziv <i>Manjinski mozaik, Prizma</i> – emisioni televiziv URA – Radio-Televizioni i Shqipërisë – emisioni televiziv <i>Larg dhe afër-Radio Tirana 1</i> – portali <i>diasporashqiptare.al</i> – portali <i>nacionalnemanjine.hr</i> – <i>www.iliria.com.hr</i> – <i>www.kazaliste-mergimtari.hr</i> – udhërrëfyesi i <i>Gjirokastrës</i> – udhërrëfyesi i <i>Shkodrës</i> – udhërrëfyesi i <i>Beratit</i> – udhërrëfyesi i <i>Prizrenit</i> – udhërrëfyesi i <i>Prishtinës</i>.		
Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Nxënësit i ofrohet një mënyrë krijuese e të shprehurit dhe mundësia për të provuar veten në shprehjen krijuese. Aktivitetet mund të kryhen nëpërmjet punës individuale dhe ekipore. Mësuesi vlerëson pavarësinë dhe vetiniciativën e nxënësit dhe respekton aftësitë e tij individuale. Aktivitetet dhe përmbajtjet e shprehura në këtë të nxënit kushtëzohen nga mosha dhe profesioni i nxënësve, mjedisi fizik dhe referimi në përmbajtjen digjitale në dispozicion të të gjithëve pavarësisht nga vendi i shkollimit ose banimit. Me këtë të nxënit inkurajohet zhvillimi personal dhe përfshirja aktive e nxënësve në jetën kulturore dhe shoqërore të komunitetit, me theks në përfshirjen në komunitetin e pakicës shqiptare.		

TABELA E RREGULLAVE TË DREJTSHKRIMIT PËR SHKOLLËN FILLORE

Klasa e 1-rë	– shkruan fjalën e parë të fjalisë me shkronjë të madhe – shkruan me shkronjë të madhe emrat dhe mbiemrat e njerëzve dhe emrat e vendbanimeve ose vendeve që i janë të njohura – shkruan shenjë e pikësimit në fund të fjalisë
Klasa e 2-të	– përdor saktë pikën dhe pikëpyetjen në fund të fjalisë – përdor saktë shkronjën e madhe në fillim të fjalisë – në shkrim ndan fjalët në rrokje në fund të rreshtit – përdor saktë shkronjën e madhe për emrat e njerëzve, vendeve dhe kafshëve – i ndan saktë fjalët në fund të rreshtit – shkruan numrat nga 1 deri 20 me fjalë

Klasa e 3-të	– ndan fjalët në rrokje në fund të rreshtit – njeh dhe përdor shenjën drejtshkrimore vizën lidhëse – përdorën shenjat për njësitë e matëse – shkruan shkronjën e madhe: emrat e rrugëve, shesheve, vendeve të banuara, ujërave dhe maleve në atdhe, trupat qiellorë – zbaton rregullat e shkrimit të emrave me shumë fjalë me të cilët nxënësi bie në kontakt – shkruan dy pika dhe presje në numërim
Klasa e 4-të	– ndan fjalët në rrokje në fund të një rreshti – njeh dhe përdor shenjën drejtshkrimore vizën lidhëse – përdorën shenjat për njësitë e matëse – shkruan shkronjën e madhe: emrat e rrugëve, shesheve, vendeve të banuara, emrat gjeografikë në atdhe, trupat qiellorë – zbaton rregullat e shkrimit të emrave me shumë fjalë me të cilët nxënësi bie në kontakt – shkruan dy pika dhe presje në numërim – shkruan saktë shkurtesat e emrave shumë fjalësh – dallon të folurit e drejtë dhe të zhdrejtë në letër; përdor saktë dy pika, vizën dhe thonjëzat në shkrimin e të folurit të drejtë – shkruan saktë mbiemrat pronor që rrjedhin nga emrat e përveçëm – shkruan shenjat për njësitë e matëse
Klasa e 5-të	– përdor saktë shenjat e pikësimit – i ndan saktë fjalët në fund të rreshtit – shqipton saktë pjesët mohore <i>nuk</i> dhe <i>s'</i> në fjali – i vendosën saktë shenjat e pikësimit në dialog – përdor shkronjën e madhe në fillim të fjalisë, te emrat e përveçëm dhe në raste të tjera, siç janë: emrat e rrugëve, institucioneve, etj. – shkruan saktë shumësin e emrave mashkullorë si <i>shkëmb, mulli, lepur</i> – e përdor saktë apostrofin në përmrin pyetës <i>ç?</i> dhe te pjesorja mohuese <i>s'</i> – shkruan saktë datat
Klasa e 6-të	– përdor saktë pikën, presjen dhe pikëçuditjen në lloje të ndryshme të fjalive – përdor tre pika, kur intonacioni i fjalisë mbetet i papërfunduar – shkruan saktë zanoren <i>ë</i> në bazën e fjalës – shkruan saktë fjalët që kanë grupe zanoresh dhe diftongje <i>-ie</i> dhe <i>-je</i> – shkruan saktë emrat që kanë dy trajta shumësi sipas kuptimeve të ndryshme – shkruan saktë fjalët e prejardhura me mbaresat <i>-si, -ri, -ar, -tar, -tor, -shëm</i>, etj. – shkruan saktë fjalët e përbëra kur fjala e dytë fillon me zanore – shkruan saktë fjalët e bashkangjitura
Klasa e 7-të	– përdor saktë dy pikat, thonjëzat, pikëpresjen dhe kllapat – shkruan saktë bashkëtingëlloret e zëshme në fund dhe në bazë të fjalëve – shkruan saktë fjalët që fillojnë me bashkëtingëlloret fillestare <i>sh-, zh-, ç-</i> – shkruan saktë fjalët që fillojnë me bashkëtingëlloren fillestare <i>s-, z-</i> – shkruan saktë bashkëtingëlloren <i>j</i> – shkruan saktë bashkëtingëlloren <i>h</i> – shkruan saktë fjalët me <i>rr</i> – shkruan saktë <i>nj</i> në bazë dhe në fund të fjalës – shkruan saktë grupet bashkëtingëllore <i>mb, ng, nd, ngj</i> – shkruan saktë të folurit e drejtë dhe të zhdrejtë
Klasa e 8-të	– përdor saktë shenjat e pikësimit – shkruan saktë të folurit e drejtë dhe të zhdrejtë – shkruan saktë fjalët që përmbajnë grupin <i>ye, ua, ue</i> – shkruan saktë fjalët në të cilat takohen dy zanoret e njëjta – përdor saktë apostrofin në trajtat e shkurtra të përmrave vetorë – shkruan saktë disa lloje fjalësh me origjinë të huaj – shkruan saktë njëjën e përparme të emrave, mbiemrave dhe përmrave pronor (<i>i, e, të, së</i>) – përdor saktë pjesëzat dhe parafralët në rastet e përsëritjes dhe mospërsëritjes

SHKOLLA E MESME GJUHË SHQIPE DHE KULTURË

Klasa e parë e shkollës së mesme – 105 orë në vit

Të nxënit	Shtjellimi i të nxënit	Të nxënit edukativo-arsimor në nivelin e përvetësimit <i>mirë</i> në fund të klasës
A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE		
GJSHK SHM A.1.1. Nxënësi kupton një tekst të gjatë dhe ri-prodhon një tekst të gjatë dhe të thjeshtë.	– analizon mesazhin kryesor të tekstit dhe nxjerr informacionet kyçe – tregon shkurtime përmbajtjen e tekstit që dëgjon, duke e ilustruar me detaje nga teksti – planifikon, formon dhe flet tekste me gjatësi të mesme mbi tema të njohura – interpreton informacionet që merr nga burime të ndryshme si p.sh. televizioni, faqet e internetit etj. – mbështet interpretimet e tij të teksteve të dëgjuara me shembuj, ide dhe detaje nga teksti – analizon tekstin që dëgjon – definojnë me fjalët e tij argumentet kryesore të tekstit – dallon shkakun dhe pasojën – dallon dhe diskuton mbi pikëpamje të ndryshme në tekst	Nxënësi njeh mesazhin kryesor, informacionet kyçe dhe i zbaton ato me ndihmë të herëpashershme. Me ndihmën e herëpashershme nxënësi flet një tekst të gjatë dhe të thjeshtë me pak gabime.
GJSHK SHM A.1.2. Nxënësi merr pjesë në një bisedë më të gjatë të planifikuar dhe një bisedë të thjeshtë të paplanifikuar mbi një tematikë të njohur.	– shkëmben informacionet dhe merr pjesë në biseda të gjata për tema të njohura – përdor në mënyrë të pavarur dhe produktive mjetet gjuhësore të rekomanduara të ushtruara për të krijuar shprehje të reja dhe të paushtruara – flet me diksion të qartë, rrjedhshmëri dhe intonacion të saktë – përdor gjuhën standarde në të folur – shmang përdorimin e papërshtatshëm të fjalëve dhe formave gjuhësore që dëmtojnë gjuhën shqipe në të folur – dallon formën letrare dhe joletrare	Nxënësi merr pjesë në forma të ndryshme të bisedës më të gjatë me ndihmën e herëpashershme.
GJSHK SHM A.1.3. Nxënësi shkruan një tekst të gjatë duke përdorur struktura gjuhësore me nivel mesatar të ndërlikueshmërisë.	– përcakton qëllimin, temën dhe lëndën e veprave të shkruara – transmeton informacionet nga tekste të njohura – përdor stilin joformal të shkrimit të teksteve – përdor mjete të thjeshta lidhëse për të lidhur fjalitë në tekst – në mënyrë të pavarur dhe produktive përdor mjetet gjuhësore të rekomanduara të ushtruara për të krijuar shprehje të reja dhe të paushtruara – zbaton njohuritë gramatikore dhe drejtshkrimore gjatë shkrimit – përdor gjuhën standarde kur shkruan – shmang gabimet gramatikore dhe drejtshkrimore kur shkruan	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shkruan një tekst të gjatë dhe mesatarisht të ndërlikuar me gabime të vogla.
B. LEXOJ DHE KRIJOJ		
GJSHK SHM B.1.1. Nxënësi shpreh mendimin e tij dhe shpjegon qëndrimin e tij mbi tekstin.	– shpreh përshtypje për tekstin letrar (emocional, njohës, estetik) – veçon detajet që i kanë bërë përshtypje dhe e kanë bërë të mendojë – shpreh mendimin dhe qëndrimet e tij për tekstin letrar bazuar në përvojën e tij të leximit – mbështet mendimet dhe qëndrimet e tij me shembuj – shpjegon se çfarë i pëlqen kur lexon	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shpreh mendimin dhe qëndrimin e tij.

GJSHK SHM B.1.2. Nxënësi interpreton një tekst letrar dhe shprehet në mënyrë krijuese sipas intereseve të tij.	– nxënësi diskuton për interpretimet e ndryshme të tekstit – interpreton tekste dhe jep argumente dhe shembuj që mbështesin interpretimin e tij – nxjerr përfundime pas leximit dhe kuptimit të tekstit – vlerëson idetë e përcjella nga teksti, gjuha dhe stili i autorit, duke argumentuar mendimin e tij – zbaton konceptet themelore letrare-teorike relevante për interpretimin e tekstit – diskuton se si teksti ndikon tek ai, në botën e tij emocionale apo ndjenjat e tij – përgatit dhe harton në mënyrë të pavarur punimet e tij ku shprehet kreativiteti, origjinaliteti dhe mendimi krijues	Me ndihmën e mësuesit nxënësi interpreton tekstin dhe harton punimet e veta.
GJSHK SHM B.1.3. Nxënësi lexon me kuptueshmëri lloje të ndryshme tekstesh nga burime të ndryshme.	– lexon tekste përshkruese dhe rrëfyese sipas interesave personale dhe profesionale – nxjerr informacione, dallon të dhënat për nga rëndësia, shpjegon kuptimet, lexon me zë dhe shprehje duke përdorur theksin dhe shqiptimin e saktë – grupon tekstet që lexon sipas zhanreve dhe llojeve letrare – dallon tekstin letrar nga teksti joletrar – përcakton të dhënat kyçe	Nxënësi përshkruan karakteristikat themelore të teksteve dhe nxjerr informacione si dhe zgjedh informacionet relevante nga burime të ndryshme.
C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN		
GJSHK SHM C.1.1. Nxënësi diskuton mbi informacionet rreth kulturës shqiptare, kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci dhe kulturave të tjera.	– zgjeron spektrin e informacioneve mbi Republikën e Shqipërisë, Republikën e Kosovës, kulturën shqiptare dhe kulturën e pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci – njeh ngjashmëritë dhe dallimet midis kulturës kroate, kulturës shqiptare si dhe kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci – hulumton dhe përshkruan karakteristikat e Republikës moderne të Shqipërisë, Republikës së Kosovës, duke ndjekur ngjarjet aktuale dhe individët e rëndësishëm – analizon pozicionin e pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci dhe hulumton kontributin e individëve me origjinë shqiptare ose kroate në kulturën dhe shkencën kroate – zhvillon vetëbesimin në përdorimin e aftësive gjuhësore të gjuhës shqipe dhe tregon interes për takim të drejtpërdrejtë me kulturën shqiptare në një mjedis autentik	Nxënësi me ndihmë të herëpashershme shpjegon ngjashmëritë dhe dallimet midis kulturës shqiptare, kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci dhe kulturës kroate si dhe interpreton përfundimet rreth të gjitha këtyre kulturave dhe kulturës së tij.
GJSHK SHM C.1.2. Nxënësi zgjedh teknika të ndryshme të shprehjes krijuese në gjuhën shqipe.	– merr pjesë në një sërë aktivitete muzikore, dramatike-skenike dhe vallëzuese sipas interesave dhe preferencave të tij, qoftë individualisht apo në grup – realizon paraqitje publike në klasë, shkollë ose jashtë saj, duke u përshtatur me interesat e tij	Nxënësi, i udhëhequr nga interesat dhe preferencat e tij, dhe i mbështetur nga inkurajimi i mësuesit, zgjedh teknika të ndryshme të shprehjes krijuese. E realizon veten nëpërmjet aktiviteteve të ndryshme muzikore, dramatike-skenike dhe vallëzuese si dhe me guxim del para publikut për të interpretuar publikisht brenda ose jashtë shkollës, individualisht ose në grup.

Përmbajtjet për arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor

Temat e rekomanduara: *Njohja; Familja; Udhëtimet; Programi ditor; Veshjet dhe ngjyrat; Orët; Kalendar; Banimi; Zakonet shqiptare të lidhura me ditët festive.*

Temat gramatikore: *Gjinia gramatikore; Përemrat; Folja jam; Rasat.*

Rrëfimi dhe përshkrimi i vetes, familjes. Përshkrimi i programit ditor dhe vendbanimit. Krahimi i zakoneve dhe përshkrimi i zakoneve të ditëve festive të familjes.

Rekomandime për arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor

Dramatizimi i tekstit në mësimin e gjuhës thekson komunikimin gojor si një element kyç. Nxënës do të marrin pjesë aktivisht në dramatizim, duke krijuar situata të gjalla që inkurajojnë zhvillimin e aftësive të tyre të folurit. Përveç kësaj, zgjidhja e fletëve të punës do të jetë një përvojë dinamike, e realizuar si individualisht ashtu edhe në grupe, duke inkurajuar bashkëpunimin dhe shkëmbimin e ideve midis nxënësve. Përmbajtja leksikore do të përzgjidhet me kujdes, duke iu përshtatur zhvillimit dhe moshës së nxënësve, duke marrë parasysh korrelacionin me lëndët e tjera mësimore dhe temat ndërkurrikulare. Në procesin e përzgjedhjes së temave, mësuesi do të marrë parasysh nevojat, interesat dhe aftësitë e nxënësve të tij, duke u ofruar atyre një përvojë të personalizuar të të mësuarit.

Mësimi i strukturave gjuhësore do të integrohet, duke u realizuar në situata të përshtatshme komunikuese dhe jo si dukuri gjuhësore të izoluar. Kjo përshtatje merr parasysh moshën e nxënësve, zhvillimin e tyre gjuhësor dhe përvojat që kanë fituar deri në atë moment.

Mësuesi, duke marrë parasysh moshën e nxënësve, do të përshtatë qasjet e tij të të mësuarit, duke përfshirë strategji të ndryshme në varësi të llojit të detyrës. Në mënyrë aktive do t'i njoftoj nxënësit me strategji të ndryshme, do të demonstroj shembuj të përdorimit të tyre efektiv dhe do t'i inkurajoj nxënësit që t'i zbatojnë ato në mënyrë të pavarur, duke krijuar kështu një model që përmirëson efektet e tyre të të mësuarit.

Tekstet që do të përzgjidhen për të punuar me nxënësit duhet të trajtojnë edhe tema të tilla si:

- *Origjina e gjuhës shqipe*
- *Dokumentet dhe shënime të para në gjuhën shqipe* (Buzuku, Bardhi, Budi, Bogdani)
- *Kongresi i manastirit dhe rëndësia e tij në historinë e shkrimit të gjuhës shqipe*
- *Drejtshtkrimi i gjuhës shqipe. Kongresi i drejtshtkrimit të shqipes. Parimet mbi të cilat bazohet drejtshtkrimi i gjuhës shqipe.*

Klasa e dytë e shkollës së mesme – 105 orë në vit

A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE

GJSHK SHM A.2.1. Nxënësi kupton një tekst të gjatë dhe mesatarisht të ndërlikuar dhe flet një tekst të gjatë me nivel mesatar të ndërlikueshmërisë.	– tregon të kuptuarit e tekstit që dëgjon – përmbledh informacionet që janë paraqitur gojarisht nga të tjerët – shqipton qartë fjalët dhe intonon saktë fjalitë – vlerëson përmbajtjen dhe mënyrën e paraqitjes me gojë – përgjigjet në mënyrë të përshtatshme në diskutim – zbulon kuptimin e fjalëve të reja përmes kontekstit në komunikimin gojor – dallon faktet dhe qëndrimet në tekst – mban shënime që tregojnë dëgjim të qëllimshëm – dallon formën letrare dhe joletrare	Nxënësi njeh mesazhin kryesor, analizon disa informacione kyçe dhe i zbaton ato me ndihmë të herëpashershme. Nxënësi me ndihmë të herëpashershme flet një tekst të gjatë dhe me ndërlikueshmëri mesatare me gabime të vogla.
GJSHK SHM A.2.2. Nxënësi merr pjesë në formë të ndryshme të bisedës së gjatë dhe me ndërlikueshmëri mesatare.	– shkëmben informacione në biseda me gjatësi dhe ndërlikueshmëri mesatare – përcakton elementet e komunikimit në të folur – u përgjigjet pyetjeve dhe parashtroon pyetje – dallon veçoritë e gjuhës së folur – përcakton dallimet midis gjuhës së folur dhe asaj të shkruar – përdor intonacionin e duhur, theksin e duhur (të fjalëve dhe fjalive), me volumin e përshtatshëm të zërit, si dhe ndalesat për t'u bërë përshtypje të tjerëve – zgjedh fjalët, shprehjet, terminologjinë e përshtatshme dhe mjetet stilistike për shprehjen e mendimeve, ideve, ndjenjave dhe opinionet e tij, si dhe për të ndikuar te publiku	Nxënësi merr pjesë në formë të ndryshme të bisedës së gjatë dhe me ndërlikueshmëri mesatare me ndihmë të herëpashershme.

GJSHK SHM A.2.3. Nxënësi shkruan një tekst me gjatësi dhe ndërlikueshmëri mesatare.	– planifikon përmbajtjen e tekstit, e redakton dhe organizon tekstin – kryen hapa të përcaktuar dhe të nevojshëm gjatë shkrimit, përdor strategji të ndryshme për të planifikuar shkrimin e tij, organizon logjikisht mendimet dhe idetë, redakton të shkruarit duke përdorur mendimet e të tjerëve – shkruan qartë, në një stil personal dhe në mënyrë logjike, tekste për qëllime të ndryshme dhe për audienca të ndryshme – shkruan tekste të llojeve të ndryshme për qëllime personale dhe zyrtare, duke zbatuar kriteret e nevojshme për secilin lloj (formë) – zbaton rregullat gramatikore, drejtshkrimore dhe të pikësimit në shkrimet e tij dhe në procesin e redaktimit – përdor materiale të ndryshme burimore që e ndihmojnë gjatë procesit të shkrimit	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shkruan një tekst të gjatë dhe me ndërlikueshmëri mesatare me gabime të vogla.
B. LEXOJ DHE KRIJOJ		
GJSHK SHM B.2.1. Nxënësi shpreh mendimin e tij dhe shpjegon qëndrimin e tij për tekstin.	– shpreh përshtypjen për tekstin letrar (emocional, njohës, estetik) – shpreh mendimin e tij për atë se për çfarë flet teksti – shpjegon kuptimin e tekstit – parafrazon informacionet e marra nga tekste të ndryshme – dallon dhe gjykon problemet e natyrave të ndryshme që pasqyrohen në tekste të ndryshme – analizon se si teksti i një periudhe të caktuar kohore apo të një kulture të caktuar pasqyron kushtet historiko-shoqërore dhe kulturore të kohës – dallon faktet nga mendimet në tekst, duke argumentuar përgjigjen e tij – dallon referencat dhe gjykon besueshmërinë e tekstit – krahason tekste të llojeve të ndryshme – krahason një tekst letrar me një tekst jolettrar – argumenton qëndrimin e tij kritik ndaj tekstit bazuar në përvojën e leximit, njohuritë për botën dhe letërsinë	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shpreh qëndrimin e tij dhe e shpjegon atë.
GJSHK SHM B.2.2. Nxënësi interpreton një tekst letrar dhe shprehet në mënyrë krijuese sipas intereseve të tij.	– bisedon për interpretime të ndryshme të tekstit – shpjegon dallimin midis botës fiktive dhe asaj reale – zbaton termat themelore letrare-teorike relevante për interpretimin e tekstit – krahason interpretime të ndryshme të tekstit – përgatit dhe harton në mënyrë të pavarur punimet e tij ku shprehet kreativiteti, origjinaliteti dhe mendimi krijues	Nxënësi me ndihmë interpreton tekstin dhe përgatit punimet e tij.

GJSHK SHM B.2.3. Nxënësi lexon me kuptueshmëri lloje të ndryshme tekstesh dhe nga burime të ndryshme.	– lexon tekste sipas interesave personale dhe profesionale – përdor strategjitë e leximit për të njohur karakteristikat e llojit dhe përmbajtjes së teksteve – përdor organizuesit grafikë në funksion të procesit të kuptimit të tekstit, parafrazon dhe përmbledh tekstet e përpunuara – kupton lloje të ndryshme tekstesh – zbulon kuptimin e një fjale duke hulumtuar origjinën e saj, analizon dhe interpreton kuptime të tjera dhe të transferuara që fjala merr në kontekst – përdor materiale mësimore dhe ndjek leksikun e teksteve të ndryshme për të pasuruar fjalorin – analizon tema të ndryshme, duke zbuluar gjuhën figurative të tekstit – njeh faktet dhe mendimet në tekste të ndryshme – kryen punë kërkimore, zgjedh informacione për qëllime të ndryshme, vlerëson informacionet e përzgjedhura nga të tjerët, përmbledh materiale të ndryshme dhe nxjerr përfundime	Nxënësi përshkruan karakteristikat themelore të teksteve dhe nxjerr informacione si dhe zgjedh informacionet relevante nga burime të ndryshme.
C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN		
GJSHK SHM C.2.1. Nxënësi hulumton rreth kulturës shqiptare, kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci dhe kulturave të tjera.	– hulumton informacione të reja për Republikën e Shqipërisë, Republikën e Kosovës, kulturën shqiptare dhe kulturën e pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci si në mjedisin shkollor ashtu edhe jashtëshkollor – analizon ngjashmëritë dhe dallimet midis kulturës së tij, kulturës shqiptare dhe kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci – ndjek çështjet aktuale në pakicën kombëtare shqiptare në Kroaci nëpërmjet emisioneve televizive, programeve radiofonike, shtypit të pakicës shqiptare dhe burimeve të ngjashme – zhvillon vetëbesimin në përdorimin e aftësive gjuhësore të gjuhës shqipe për të argumentuar qëndrimet e tij, si dhe me interes hulumton kulturën shqiptare në një mjedis autentik	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme, kryen hulumtime mbi kulturën shqiptare dhe kulturën e pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci në kontekste të ndryshme. Përshkruan ngjashmëritë dhe dallimet midis këtyre kulturave dhe kulturës së tij, duke përdorur njohuritë e fituara.
GJSHK SHM C.2.2. Nxënësi lidh dhe përdor teknika të ndryshme të shprehjes krijuese në gjuhën shqipe.	– merr pjesë në një sërë aktiviteteve muzikore, dramatike-skenike dhe vallëzuese sipas interesave dhe preferencave të tij, qoftë individualisht apo në grup – realizon paraqitje publike në klasë, shkollë ose jashtë saj, duke u përshtatur me interesat e tij	Nxënësi, i udhëhequr nga interesat dhe preferencat e tij, dhe i mbështetur nga inkurajimi i mësuesit, zgjedh teknika të ndryshme të shprehjes krijuese. E realizon veten nëpërmjet aktiviteteve të ndryshme muzikore, dramatike-skenike dhe vallëzuese si dhe me guxim del para publikut për të interpretuar publikisht brenda ose jashtë shkollës, individualisht ose në grup.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Temat e rekomanduara: <i>Sistemi shkollor dhe profesionet; Në restorant; Hobet dhe koha e lirë; Në qytet; Te mjeku; Në dyqan; Kuzhina tradicionale shqiptare dhe krahasimi me atë kroate.</i> Temat e gramatikës: <i>Rasat; Zgjedhimi i foljeve, Mënyra urdhërore.</i> Rrëfimi dhe përshkrimi përjetimeve të tua në restorant, tek mjeku... Përshkrimi i sëmundjeve dhe mënyrës së trajtimit, përshkrimi i kohës tënde të lirë dhe hobeve të tua. Krahasimi i kuzhinës tradicionale të Kroacisë dhe Shqipërisë, Kosovës dhe trevave të tjera shqiptare.		

Rekomandime për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Mësimi i strukturave gjuhësore në shkollën e mesme bazohet në qasjen njohëse me qëllim të qartë të ndërgjegjësimit dhe zbulimit të rregullave gjuhësore. Kjo metodë integron mësimin e strukturave gjuhësore në situata të përshtatshme komunikuese, duke i kushtuar vëmendje të veçantë që të mos mësohen fenomenet gjuhësore të izoluar. Në vend të kësaj, përshtatet me moshën, nivelin e zhvillimit gjuhësor dhe përvojën e nxënësve.

Është e rëndësishme të theksohet se termi *me ndihmë* në përshkrimin e nivelit të përvetësimit të të nxënit të veçantë mund të nënkuptojë mbështetjen e mësuesit, si parashtrimi i pyetjeve shtesë, por edhe mbështetjen e nxënësve të tjerë, puna sipas një modeli apo përdorimit e tekstit mësimor dhe të ngjashme.

Strategjitë e mësimin dhe përdorimit të gjuhës nuk përfaqësojnë një lëndë të veçantë, por janë të integruara në mësim duke përdorur të njëjtat përmbajtje gjuhësore që kontribuojnë në arritjen e të nxënit edukativo-arsimor në domenin *Kompetencat gjuhësore të komunikimit*. Mësuesi ka rolin për të njohur nxënësit me strategji të ndryshme, duke i përshtatur ato me llojin e detyrës, duke marrë parasysh moshën e nxënësit, zhvillimin e tij gjuhësor dhe kognitiv si dhe stilet e ndryshme të të mësuarit. Demonstron në mënyrë aktive shembuj të përdorimit të strategjive dhe inkurajon nxënësit t'i zbatojnë ato, duke u ofruar atyre një model që shërben si bazë për përmirësimin e efektivitetit të tyre të të mësuarit.

Tekstet që do të përzgjidhen për të punuar me nxënësit duhet të trajtojnë edhe tema të tilla si:

- *Origjina e gjuhës shqipe*
- *Dokumentet dhe shënimet e para në gjuhën shqipe* (Buzuku, Bardhi, Budi, Bogdani)
- *Kongresi i manastirit dhe rëndësia e tij në historinë e shkrimit të gjuhës shqipe*
- *Drejtskrimi i gjuhës shqipe. Kongresi i drejtskrimit të shqipes. Parimet mbi të cilat bazohet drejtskrimi i gjuhës shqipe.*

Klasa e tretë e shkollës së mesme – 105 orë në vit

A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE

GJSHK SHM A.3.1. Nxënësi kupton një tekst të gjatë dhe të ndërlikuar dhe flet një tekst të gjatë me nivel mesatar të ndërlikueshmërisë.	– tregon kuptimin e tekstit me tematikë të përgjithshme – tregon kuptimin e strukturave leksikore më të ndërlikuara – analizon mesazhin kryesor, informacionet kyçe dhe specifike si dhe mesazhet e nënkuptuara në tekst – analizon qëllimin e folësit apo mesazhin që dëgjon – tregon se si zgjedhja e fjalëve dhe gjesteve zbulon qëllimin e folësit – vlerëson besueshmërinë e folësit – dallon informacionin e rëndësishëm nga ai i parëndësishëm – flet tekste të gjata dhe të ndërlikuara – përshkruan, rrëfen, raporton dhe krahason përmbajtjen në detaje dhe shpreh një mendim ose qëndrim për të – paraqet qartë një temë të njohur	Nxënësi njeh mesazhin kryesor, analizon disa informacione kyçe dhe i zbaton ato me ndihmë të herëpashershme. Nxënësi me ndihmë të herëpashershme flet një tekst të gjatë dhe mesatarisht të gjatë me pak gabime.
GJSHK SHM A.3.2. Nxënësi merr pjesë në një bisedë të gjatë të paplanifikuar dhe në një bisedë të gjatë të planifikuar prej.	– merr një qëndrim të caktuar gjatë një diskutimi në grup – shpreh mendimin personal për temën që po diskutohet – komunikon në situata spontane të përditshme spontane të të folurit – fillon, ndjek, mban dhe përfundon një bisedë – parashtron pyetjet e duhura kur diskutohet për tema të ndryshme – përgjigjet në pyetjet e të tjerëve duke dhënë shpjegime dhe ilustrime – identifikon faktorët (organizimi, stili, mjetet letrare, zgjedhja e fjalëve, toni, përmbajtja, këndvështrimi, etj.) që ndikojnë në përbërjen e mesazhit të tij – vlerëson shkallën e formalitetit dhe e përshtat atë me kontekstin	Nxënësi merr pjesë në forma të ndryshme të bisedave të gjata dhe të ndërlikuara me ndihmë të herëpashershme.

GJSHK SHM A.3.3. Nxënësi shkruan një tekst të gjatë duke përdorur struktura gjuhësore të ndërlikuara.	– zbaton rregullat e shkrimit të llojeve të thjeshta dhe komplekse të tekstit (ese, përmbledhje e një teksti të thjeshtë mbi tema të njohura, letër personale) – ndjek të gjitha hapat e procesit të shkrimit – kërkon dhe përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (të shtypura dhe elektronike) për të mbështetur idetë e tij në punimet me shkrim – zhvillon temën, përshkruan ngjarje reale dhe të imagjinuara, përvoja personale, shpreh mendime personale dhe të tjerëve – lidh disa paragrafë në një tekst, redakton dhe organizon tekstin – përdor mendimet dhe sugjerimet e të tjerëve për të redaktuar përmbajtjen dhe organizimin e shkrimit – përdor njohuritë e rregullave të pikësimit për të redaktuar shkrimet e tij dhe të tjerëve – përdor në mënyrë të pavarur dhe produktive mjetet gjuhësore të rekomanduara të ushtruara për të krijuar shprehje të reja të paushtruara	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shkruan një tekst të gjatë dhe të ndërlikuar me gabime të vogla.
B. LEXOJ DHE KRIJOJ		
GJSHK SHM B.3.1. Nxënësi shpreh mendimin e tij dhe argumenton qëndrimin e tij mbi tekstin.	– shpreh përshtypjen për një tekst letrar (emocional, njohës, estetik) – shpreh mendimin e tij për atë që flet teksti – shpjegon kuptimin e tekstit – parafrazon informacionet e marra nga tekste të ndryshme – dallon dhe gjykon problemet e natyrave të ndryshme që pasqyrohen në tekste të ndryshme – analizon se si teksti i një periudhe të caktuar kohore apo të një kulture të caktuar pasqyron kushtet historiko-shoqërore dhe kulturore të kohës – dallon faktet nga mendimet në tekst dhe e argumenton përgjigjen e tij – dallon referencat dhe gjykon besueshmërinë e tekstit – krahason tekste të llojeve të ndryshme – krahason një tekst letrar me një tekst joletrar – argumenton qëndrimin e tij kritik ndaj tekstit bazuar në përvojën e leximit, njohuritë për botën dhe letërsinë	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shpreh qëndrimin e tij.
GJSHK SHM B.3.2. Nxënësi interpreton një tekst letrar dhe shprehet në mënyrë krijuese sipas interesit të tij.	– diskuton interpretime të ndryshme të tekstit – shpjegon dallimin midis botës imagjinare dhe asaj reale – zbaton konceptet themelore letrare-teorike që lidhen me interpretimin e tekstit – krahason interpretime të ndryshme të tekstit – përgatit dhe modelon në mënyrë të pavarur punimet e tij në të cilat shfaqen krijimtaria, origjinaliteti dhe mendimi krijues	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme interpreton tekstin dhe përgatit punimet e tij.

GJSHK SHM B.3.3. Nxënësi lexon me kuptueshmëri lloje të ndryshme tekstesh dhe nga burime të ndryshme.	– lexon tekste sipas interesit personal dhe profesional – përdor strategjitë e leximit për të njohur karakteristikat e llojit dhe përmbajtjes së teksteve – përdor organizuesit grafikë në funksion të procesit të kuptimit të tekstit, parafrazon dhe përmbledh tekstet e përpunuara – kupton lloje të ndryshme tekstesh – zbulon kuptimin e një fjale duke hulumtuar origjinën e saj, analizon dhe interpreton kuptime të tjera dhe të transferuara që fjala merr në kontekst – përdor materiale mësimore dhe ndjek leksikun e teksteve të ndryshme për të pasuruar fjalorin – analizon tema të ndryshme, duke zbuluar gjuhën figurative të tekstit – njeh faktet dhe mendimet në tekste të ndryshme – kryen punë kërkimore, zgjedh informacione për qëllime të ndryshme, vlerëson informacionet e përzgjedhura nga të tjerët, përmbledh materiale të ndryshme dhe nxjerr përfundime	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme zgjedh informacionet relevante, i krahason dhe i lidh me përvojën e tij personale.
---	--	---

C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN

GJSHK SHM C.3.1. Nxënësi integron informacione të ndryshme për Republikën e Shqipërisë, Republikën e Kosovës dhe elementë të ndryshëm të kulturës shqiptare, kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci dhe krijon një pamje të plotë për kulturën e tij dhe kulturat e tjera.	– shpjegon kompleksitetin e kulturës së tij, asaj shqiptare dhe kulturave të tjera duke analizuar përbërësit e tyre – përgjithëson idetë e veta për kulturën personale, shqiptare dhe kulturat e tjera dhe i shpjegon duke integruar elementë të ndryshëm kulturorë – gjen dhe paraqet informacione për ngjarje aktuale dhe individë të rëndësishëm në Republikën e Shqipërisë, Republikën e Kosovës dhe në pakicën kombëtare shqiptare në Kroaci – arrin vetëbesimin në përdorimin e veprimtarive gjuhësore të gjuhës shqipe dhe me interes përballet drejtpërdrejt me kulturën shqiptare në një mjedis autentik, duke shprehur qëndrimet, ndjenjat dhe mendimet e tij	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme integron informacione të ndryshme për Republikën e Shqipërisë, Republikën e Kosovës dhe elementë të ndryshëm të kulturës shqiptare dhe kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci në një pamje të plotë. Përveç kësaj, shpjegon ngjashmëritë dhe dallimet midis këtyre aspekteve, duke i krahasuar me kulturën e tij dhe kulturat e tjera.
GJSHK SHM C.3.2. Nxënësi përdor dhe përshtat teknika të ndryshme të shprehjes krijuese në gjuhën shqipe dhe i gjykon në mënyrë kritike.	– merr pjesë në një sërë aktivitete muzikore, dramatike-skenike dhe vallëzuese sipas interesave dhe preferencave të tij, qoftë individualisht apo në grup – realizon shfaqje publike në klasë, shkollë ose jashtë saj, duke u përshtatur me interesat e tij	Nxënësi i udhëhequr nga interesat dhe preferencat e tij, dhe i mbështetur nga inkurajimi i mësuesit, përdor dhe përshtat teknika të ndryshme të shprehjes krijuese. E realizon veten nëpërmjet aktiviteteve të ndryshme muzikore, dramatike-skenike dhe vallëzuese si dhe me guxim del para publikut për të interpretuar, qoftë individualisht ose në grup, si në shkollë ashtu edhe jashtë saj.

Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor

Temat e rekomanduara: *Marrëdhëniet ndërnjerëzore; Pushimet vjetore dhe ekskursionet; Sporti, Shëndeti dhe parandalimi; Profesionet, Kompjuterët dhe Interneti; Sistemi shkollor në Shqipëri, Kosovë dhe në trevat tjera shqiptare.*

Temat gramatikore: *Foljet kam dhe jam; Emrat foljorë; Kushtorja; Koha e ardhme; Shkallëzimi i mbiemrave...*

Rrëfimi i një ngjarjeje nga një ekskursion, ndeshje, shpjegimi pse është e rëndësishme të kemi një jetë të shëndetshme dhe të merremi me sport. Krahasimi i sistemit shkollor në Kroaci me atë në Shqipëri, Kosovë dhe treva të tjera shqiptare.

Rekomandime për arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor

Gjatë përzgjedhjes së përmbajtjeve leksikore, mësuesi do të ketë parasysh zhvillimin dhe moshën e nxënësve të tij, duke u përpjekur të harmonizojë materialin me lëndët e tjera mësimore dhe temat ndërkurikulare. Për më tepër, në zgjedhjen e temave, mësuesi do të udhëhiqet nga nevojat, interesat dhe mundësitë e nxënësve, duke u ofruar atyre mundësinë për të mësuar në mënyrë të angazhuar.

Mësuesi do të përdorë metoda të ndryshme për të nxitur larminë e aktiviteteve në klasë. Kjo përfshin plotësimin e teksteve, tregimin dhe përshkrimin e objekteve dhe imazheve, prerjen, ngjitjen, lidhjen e përmbajtjeve verbale dhe joverbale, këndimin, recitimin, pantomimën, aktrimin, lojëra të ndryshme, vallëzimin, dialogë shumë të thjeshta e të shkurtër me mjetet gjuhësore të ushtruara që simulojnë situata të vërteta komunikimi, si edhe detyra projektuese si krijimi i kartolinave, posterve ose skëçeve.

Në nivelin receptiv, nxënësit do të ekspozohen ndaj një game më të gjerë të strukturave gjuhësore sesa ato të përmendura, duke u mundësuar të zgjerojnë njohuritë e tyre gjuhësore.

Përmbajtjet kulturore që përfshihen në mësim duhen të jenë të afërta me përvojën e nxënësve, duke u ofruar atyre mundësinë për t'i krahasuar me përmbajtjet përkatëse të kulturës së tyre. Nëse është e nevojshme, këto aspekte kulturore mund të sqarohen shpesh në gjuhën amtare për të siguruar kuptim më të mirë. Kjo do të pasurojë më tej procesin mësimor dhe do të lidhë mësimin e gjuhës me një kontekst më të gjerë kulturor.

Tekstet që do të përzgjidhen për të punuar me nxënësit duhet të trajtojnë edhe tema të tilla si:

- *Origjina e gjuhës shqipe*
- *Dokumentet dhe shënimet e para në gjuhën shqipe* (Buzuku, Bardhi, Budi, Bogdani)
- *Kongresi i manastirit dhe rëndësia e tij në historinë e shkrimit të gjuhës shqipe*
- *Drejtshtkrimi i gjuhës shqipe. Kongresi i drejtshtkrimit të shqipes. Parimet mbi të cilat bazohet drejtshtkrimi i gjuhës shqipe.*

Klasa e katërt e shkollës së mesme – 105 orë në vit

A. FLAS DHE SHKRUAJ NË GJUHËN SHQIPE		
GJSHK SHM A.4.1. Nxënësi kupton dhe riprodhon tekste të gjata dhe të ndërlikuara gojore.	– planifikon, formon dhe flet tekste të gjata dhe të ndërlikuara – përshkruan, shpjegon, rrëfen dhe paraqet konkluzione në mënyrë të strukturuar dhe të qartë – njeh fjalët dhe shprehjet kyçe në tekst – njeh idenë kryesore – nxjerr përfundime mbi qëllimin, temën, mesazhin etj. – harton pyetje të niveleve të ndryshme rreth tekstit – interpreton informacione që merr nga burime të ndryshme – përcakton se si teksti ndikon tek ai, siç janë: stimuli i shqisave (ngjyrat, lëvizjet, efektet zanore), përjetimi i emocioneve, pranimi ose mospranimi i mesazhit – interpreton elementet zanore dhe vizuale që rrisin kuptimin e teksteve – shpreh mendimin personal dhe shqyrton në mënyrë kritike përmbajtjen nga burime të ndryshme – paraqet një temë të njohur në mënyrë të qartë dhe të strukturuar – shqipton fjalët në mënyrë të kuptueshme dhe intonon saktë fjalitë – dallon formën letrare dhe atë të folur si dhe situatat kur përdoren	Nxënësi njeh mesazhin kryesor, analizon disa informacione kyçe dhe i zbaton me ndihmën e herëpashershme. Nxënësi me ndihmë të herëpashershme flet një tekst të gjatë dhe mesatarisht të ndërlikuar me pak gabime.
GJSHK SHM A.4.2. Nxënësi merr pjesë në një ndërveprim të gjatë dhe të ndërlikuar gojor.	– shkëmben, kontrollon dhe konfirmon informacione në biseda të gjata dhe mesatarisht të ndërlikuara – merr pjesë në biseda spontane – nis dhe nxit bisedën në situata të ndryshme – përdor gjuhën standarde dhe një fjalor të pasur (krahime, metafora, proverba, shprehje frazeologjike etj.) – fokusohet në idenë kryesore në të folur – përgatit dhe përdor mjete ndihmëse vizuale gjatë prezantimit (fotografi, modele, grafikë, tabela, video regjistrime, etj.) – flet rrjedhshëm dhe qartë – vlerëson shkallën e formalitetit dhe e përshtat atë me kontekstin (formën letrare dhe të folur) – shqipton fjalët në mënyrë të kuptueshme dhe intonon saktë fjalitë	Nxënësi merr pjesë në forma të ndryshme të bisedave të gjata dhe të ndërlikuara me ndihmë të herëpashershme.

GJSHK SHM A.4.3. Nxënësi shkruan tekste të gjata dhe të ndërlikuara.	– zbaton rregullat e shkrimit të llojeve të thjeshta dhe të ndërlikuara të tekstit: ese, një rishikim të një libri ose një filmi, udhëzime për kryerjen e një aktiviteti të caktuar të përditshëm, një artikull të thjeshtë mbi një temë nga jeta personale, një letër zyrtare ose një e-mail (aplikim për punë, aplikim për universitet, etj.) – krijon ose mbledh ide të përshtatshme për një punim me shkrim duke përdorur strategji të ndryshme, si: shkrimi i lirë, <i>shkëmbimi i ideve dhe mendimeve</i>, harta konceptesh, kllaster, etj. – mbështet idetë dhe pikëpamjet në tekst, duke integruar elementë vizualë dhe zanorë, të cilët rrisin qartësinë dhe ndikojnë tek lexuesi – shpreh ndjenjat dhe mendimet përmes shkrimit mbi tema të zgjedhura prej tij – përshkruan ngjarje reale dhe të imagjinuara, shpjegon qëndrimet e tij – zbaton në mënyrë të pavarur formën joformale të shkrimit të teksteve, formën formale me shabllon – lidh paragrafë të shumtë në një tekst, redakton dhe organizon tekstin – shkruan saktë fjalë të panjohura, përdor në mënyrë të drejtë shenjat e pikësimit – korrigjon gabimet gjuhësore (gramatikore, drejtshkrimore, të pikësimit)	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shkruan një tekst të gjatë dhe të ndërlikuar me gabime të vogla.
B. LEXOJ DHE KRIJOJ		
GJSHK SHM B.4.1. Nxënësi shpreh mendimin e tij dhe shpjegon qëndrimin e tij mbi tekstin.	– shpreh përshtypjen për një tekst letrar (emocional, njohës, estetik) – shpreh mendimin e tij për atë se për çfarë flet teksti – shpjegon kuptimin e tekstit – parafrazon informacionet e marra nga tekste të ndryshme – dallon dhe gjykon problemet e natyrave të ndryshme që pasqyrohen në tekste të ndryshme – analizon se si teksti i një periudhe të caktuar kohore apo të një kulture të caktuar pasqyron kushtet historiko-shoqërore dhe kulturore të kohës – dallon faktet nga mendimet në tekst, duke argumentuar përgjigjen e tij – dallon referencat dhe gjykon besueshmërinë e tekstit – krahason tekste të llojeve të ndryshme – krahason tekstin letrar me tekstin joletrar – argumenton qëndrimin e tij kritik ndaj tekstit bazuar në përvojën e leximit, njohuritë për botën dhe letërsinë	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme shpreh qëndrimin e tij.
GJSHK SHM B.4.2. Nxënësi interpreton tekstin letrar dhe shprehet në mënyrë krijuese sipas interesit të tij.	– nxënësi diskuton dhe shpjegon interpretime të ndryshme të tekstit – shpjegon arsyet dhe pasojat e interpretimeve të ndryshme të tekstit – zbaton konceptet themelore letrare-teorike që lidhen me interpretimin e tekstit – krahason interpretime të ndryshme të tekstit – përgatit dhe harton në mënyrë të pavarur punimet e tij në të cilat shprehen krijimtaria, originaliteti dhe mendimi krijues	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme interpreton tekstin dhe përgatit punimet e tij.

GJSHK SHM B.4.3. Nxënësi lexon me kuptueshmëri lloje të ndryshme tekstesh dhe nga burime të ndryshme.	– lexon tekste sipas interesit të tij personal dhe profesional – nxjerr informacione, dallon dhe analizon të dhënat sipas rëndësisë, shpjegon kuptimet – lexon shprehimisht me zë, duke zbatuar theksin dhe shqiptimin e duhur – përcakton të dhënat kyçe – veçon dhe interpreton idetë, dallon faktet nga qëndrimet – përmbledh të dhënat në tekst – kategorizon dhe klasifikon detajet e specifikuar në tekst – lidh informacionet në tekst me përvojën e tij – njeh kuptimin e fjalëve nga konteksti – harton pyetje të niveleve të ndryshme rreth tekstit – formulon pyetje për të udhëhequr kërkimin ose projektin – vlerëson tekstin në mënyrë kritike – vlerëson dhe shqyrton në mënyrë kritike informacionet nga literatura profesionale, interneti dhe shtypi	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme analizon informacionet relevante, i krahason ato dhe i vlerëson në mënyrë kritike.
C. HULUMTOJMË KULTURËN DHE MEDIAN		
GJSHK SHM C.4.1. Nxënësi diskuton mbi informacionet e ndryshme për Republikën e Shqipërisë, Republikën e Kosovës dhe mbi elementet e ndërlukuara të kulturës shqiptare, kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci dhe argumenton rëndësinë dhe vlefshmërinë e shumëgjuhësisë dhe multikulturalizmit.	– paraqet qëndrime të argumentuara për elementet e kulturës shqiptare dhe kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci – shpjegon ndërvarësinë e elementeve të ndryshme që përcaktojnë kulturën dhe ndryshueshmërinë e tyre – analizon dhe diskuton mbi informacione të ndryshme, ngjarje aktuale dhe individë të rëndësishëm në Republikën e Shqipërisë, Republikën e Kosovës, dhe pakicën kombëtare shqiptare në Kroaci, për Arbëreshët e Zarës dhe lidhjet kroate-shqiptare gjatë historisë – shprehet me besim në gjuhën shqipe në situata reale, duke marrë pjesë aktivisht në komunikim – me kureshtje përjeton drejtpërdrejt kulturën shqiptare në mjedisin real dhe vlerëson në mënyrë kritike qëndrimet, idetë dhe vlerat e ndryshme	Nxënësi me ndihmën e herëpashershme analizon qëndrimet e tij mbi elementet e kulturës shqiptare dhe kulturës së pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci. Gjithashtu, lidh elementet që përcaktojnë kulturën dhe shpjegon ndryshueshmërinë e tyre, duke hulumtuar se si këto aspekte ndërthuren dhe ndryshojnë me kalimin e kohës.
GJSHK SHM C.4.2. Nxënësi përdor një gamë të gjerë teknikash të shprehjes krijuese në gjuhën shqipe dhe i vlerëson ato në mënyrë kritike.	– merr pjesë në aktivitete të ndryshme muzikore, dramatike-skenike dhe vallëzimi sipas interesave dhe preferencave të tij – interpreton publikisht në klasë, në shkollë ose jashtë saj, në mënyrë të pavarur ose në grup, duke ndjekur interesat e tij – zhvillon dhe demonstroi aftësinë për vlerësim estetik dhe mendimin kritik në lidhje me shprehjen artistike	Nxënësi i udhëhequr nga interesat dhe preferencat e tij dhe i mbështetur nga inkurajimi i mësuesit, përdor një sërë teknikash të shprehjes krijuese. E realizon veten nëpërmjet aktiviteteve të ndryshme muzikore, dramatike-skenike dhe vallëzuese, duke interpretuar me guxim në publik individualisht ose në grup, si në shkollë ashtu edhe jashtë saj.
Përmbajtjet për arritjen e të nxënit edukativo-arsimor Temat e rekomanduara: <i>Në bibliotekë; Kështjellat dhe fortifikimet; Shqipëria, Kosova dhe troje të tjera shqiptare; Natyra; Familja; Udhëtimet; Te mjeku; Koha e lirë.</i> Temat gramatikore: <i>Shumësi i rasave; Aspekti i foljes; Renditja fjalëve.</i> Rrëfimi i një ngjarjeje nga një ekskursion, nga jeta e vërtetë. Përshkrimi i situatave dhe marrëdhënieve jetësore. Arsyeimi pse është e rëndësishme të udhëtohet dhe të njihen kultura të reja. Krahasimi i historisë së Shqipërisë, Kosovës dhe trevave të tjera shqiptare me Kroacinë. Shqiptarët në Kroaci.		

Rekomandime për arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor

Gjatë përzgjedhjes së përmbajtjes leksikore, mësuesi do të përzgjedhë me kujdes materialin që është i përshtatshëm për zhvillimin dhe moshën e nxënësve, duke marrë parasysh lidhjen me lëndët e tjera mësimore si dhe temat ndërkurikulare. Gjatë procesit të zgjedhjes së temave, mësuesi do të udhëhiqet nga nevojat, interesat dhe aftësitë e nxënësve në mënyrë që ta përshtatë mësimin me karakteristikat e tyre individuale.

Mësuesi do t'i njohë nxënësve me institucionet që kujdesen për ruajtjen e identitetit kombëtar të shqiptarëve, duke përfshirë të gjitha shoqatat shqiptare, Këshillat e pakicës kombëtare shqiptare që veprojnë në territorin e Republikës së Kroacisë si dhe Bibliotekën qendrore të shqiptarëve. Po ashtu, do të hulumtohen edhe librat e botuar në gjuhën shqipe. Në mësim do të përdorin edhe emisione si *Prizma dhe Manjinski mozaik*, të cilat trajtojnë temat e pakicave kombëtare në Kroaci.

Të nxënësve në domenin *Kompetenca komunikuese ndërkulturore* do të arrihen nëpërmjet fushave të ndryshme tematike. Aktivitetet dhe detyrat duhet t'i nxisin nxënësve të fitojnë njohuri rreth kulturave të tjera, të njohin fenomene të ndryshme kulturore dhe inkurajimin e të menduarit rreth kornizës së tyre të referimit.

Takimet ndërkulturore në klasë duhet të jenë më afër situatave reale, duke i nxitur nxënësve të mendojnë për keqkuptimet e mundshme. Këto aktivitete gjithashtu duhet të inkurajojnë ndërgjegjësimin për mënyrën e tyre të të menduarit dhe të inkurajojnë nxënësve të hartojnë mënyra për të kapërcyer keqkuptimet.

Duke i njoftuar nxënësve me strategji të ndryshme të të mësuarit, mundësohet vetërregullimi i tyre në procesin mësimor. Nxënësve kanë mundësinë të zgjedhin dhe të përdorin strategji që janë më të përshtatshme për detyrën dhe stilin e tyre personal të të mësuarit, gjë që ndërton themelet për zhvillimin e pavarësisë në të mësuar.

Tekstet që do të përzgjidhen për të punuar me nxënësve duhet të trajtojnë edhe tema të tilla si:

- *Origjina e gjuhës shqipe*
- *Dokumentet dhe shënime të para në gjuhën shqipe* (Buzuku, Bardhi, Budi, Bogdani)
- *Kongresi i manastirit dhe rëndësia e tij në historinë e shkrimit të gjuhës shqipe*
- *Drejtshtkrimi i gjuhës shqipe. Kongresi i drejtshtkrimit të shqipes. Parimet mbi të cilat bazohet drejtshtkrimi i gjuhës shqipe.*

E. LIDHSHMËRIA E LËNDËS MËSIMORE GJUHË SHQIPE DHE KULTURË (MODELI C) ME FUSHAT E TJERA, TEMAT NDËRKURIKULARE DHE LËNDËT E TJERA MËSIMORE

E drejta për arsimim dhe edukim të pjesëtarëve të pakicave kombëtare në gjuhën dhe shkrimin e tyre në Republikën e Kroacisë sigurohet me Kushtetutën, Ligjin Kushtetues për të drejtat e pakicave kombëtare dhe Ligjin për arsimim dhe edukim në gjuhën dhe shkrimin e pakicave kombëtare. Pjesëtarët e pakicave kombëtare e realizojnë këtë të drejtë përmes tre modeleve themelore (modeli A, B dhe/ose C) dhe formave të veçanta të shkollimit.

Kurrikula e lëndës Gjuhë shqipe dhe kulturë sipas modelit C rrjedh nga Kushtetuta, ligjet relevante si dhe Korniza kombëtare kurrikulare për edukimin dhe arsimimin parashkollor dhe arsimimin e detyruar të përgjithshëm dhe të mesëm. Kjo kurrikulë, si pjesë përbërëse e fushës gjuhësore-komunikuese, thekson zhvillimin e kompetencës gjuhësore-komunikuese si thelbësore për transferimin e njohurive, aftësive dhe vlerave.

Gjuha shqipe, si lëndë dhe mjet mësimdhënies, është e lidhur pothuajse me të gjitha fushat edukativo-arsimorë. Kurrikula është komplekse, duke u integruar me lëndët nga fusha shoqërore-humanistike dhe ajo artistike, siç janë Natyra dhe shoqëria, Historia, Gjeografia, Kultura figurative dhe Kultura muzikore, si dhe Arti.

Pritet nga temat ndërkurikulare si *Edukimi qytetar dhe arsimimi dhe Zhvillimi personal dhe shoqëror* si dhe *Përdorimi i teknologjisë së informacionit dhe komunikimit* janë të integruara në lëndën Gjuhë shqipe dhe kulturë. Zhvillimi i përgjegjësisë, identitetit, tolerancës dhe njohurive për të drejtat e njeriut është i lidhur ngushtë me temën ndërkurikulare *Edukimi qytetar dhe arsimimi*.

Përdorimi i teknologjisë së informacionit dhe komunikimit nxit kërkimin e informacionit, shpërndarjen e përmbajtjeve dhe plotësimin e nevojave kulturore, duke kontribuar në përvojat e ndryshme të të mësuarit dhe zhvillimin e përgjegjshmërisë dhe integritetit.

Skenarët metodikë, duke përfshirë lojërat, luajtja e roleve, zgjidhja e problemeve, zhvillimi i projekteve dhe vizitat në institucio-

net kulturore dhe arsimore, janë kyçe për arritjen e objektivave të mësimit dhe mësimdhënies së lëndës. Tema të tjera ndërkurikulare si *Mësojmë si të mësojmë*, *Shëndeti*, *Ndërmarrësia* dhe *Zhvillimi i qëndrueshëm* realizohen përmes përmbajtjeve të përzgjedhura në gjuhën shqipe.

Rekomandohet bashkëpunimi me shoqatat kulturore shqiptare për të nxitur arsimimin gjatë gjithë jetës, duke pasur parasysh lidhjet e ngushta historike dhe bashkëkohore midis Republikës së Kroacisë dhe Republikës së Shqipërisë. Gjuha shqipe mbështet mobilitetin ekonomik dhe arsimor të të rinjve dhe qytetarëve të tjerë të Republikës së Kroacisë.

F. MËSIMI DHE MËSIMDHËNIA E LËNDËS MËSIMORE GJUHË SHQIPE DHE KULTURË (MODELI C)

Përvojat e të mësuarit dhe të mësimdhënies

Përqendrimi te nxënësi është parimi kyç i qasjes bashkëkohore në mësimdhënien e gjuhës shqipe. Kjo qasje merr parasysh karakteristikat individuale të çdo nxënësi, nevojat dhe interesat e tij, duke nxitur zhvillimin kognitiv dhe etik. Qëllimi është të përgatisim nxënësin për të mësuar në mënyrë të pavarur dhe gjatë gjithë jetës.

Në klasat e ulëta të shkollës fillore, theksi vihet në aktivitetet e dëgjimit dhe të folurit, ku mësimi dhe mësimdhënja bazohen në përfshirjen e të gjitha shqisave dhe lojës. Në klasat e larta, mësimdhënja orientohet drejt një qasjeje kognitive, duke u ofruar më shumë autonomi nxënësve.

Të mësuarit bashkëpunues, hulumtues, krijues dhe inovativ, duke përfshirë qasjen për zgjidhjen e problemeve dhe të mësuarit në një mjedis jashtëshkollor, ka një vend të rëndësishëm në të gjitha klasat. Këto forma të të mësuarit synojnë të lidhin në mënyrë domethënëse njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet dhe të zhvillojnë aftësinë për t'i zbatuar ato në situata të ndryshme problematike. Nëpërmjet një qasjeje të tillë, nxënësit përgatiten për të komunikuar në mënyrë efektive me shqiptarët.

Roli i mësuesit

Roli tejet i rëndësishëm i mësuesit theksohet gjatë mësimit dhe mësimdhënies së Gjuhës shqipe dhe kulturës me theks tek nxënësi. Nxitja e interesit për gjuhën shqipe dhe mbajtja e motivimit janë kyçe për mësim të suksesshëm, veçanërisht në fazat e hershme të përvetësimit të gjuhës.

Mësuesi ka rolin e një udhëheqësi dhe animatori që organizon përvojat e të mësuarit, drejton mësimin dhe nxënësit si dhe krijon një mjedis të këndshëm dhe stimulues në klasë. Po ashtu, zgjedh aktivitetet e përshtatshme, përshtatet me stilet e të mësuarit dhe dallimet individuale të nxënësve dhe ofron informacione rrikthyes mbi përparimin e të mësuarit.

Mësuesi i gjuhës shqipe duhet të ketë kompetencë të lartë gjuhësore dhe komunikuese, ekspertizë metodike dhe kompetenca të përgjithshme pedagogjike, psikologjike dhe didaktike. Pranimi i gabimeve gjuhësore të nxënësve si pjesë përbërëse e të mësuarit kontribuon në një mjedis të rehatshëm dhe pa stres, duke nxitur nxënësin të përdorë gjuhën me besim.

Mësuesi duhet të njohë mirë vertikalin e kurrikulës të lëndës Gjuhë shqipe dhe kulturë për të shmangur kalimin e papritur nga një cikël në tjetrin. Përveç kësaj, duhet të jenë në gjendje të marrë vendime të pavarura për zbatimin e kurrikulës, duke e përshtatur atë me moshën e nxënësve, njohuritë e tyre të mëparshme të gjuhës si dhe zgjedhjen e përmbajtjeve, materialeve dhe metodave të mësimdhënies.

Mendimi i vazhdueshëm për veprimet, metodat dhe rezultatet e veta, përshtatja e qasjes dhe bashkëpunimi me prindërit, kolegët dhe ekspertët janë elemente kyçe të qasjes profesionale të mësuesit. Monitorimi i vazhdueshëm i qasjeve moderne në metodologji dhe didaktikë, si dhe trajnimi i rregullt, janë gjithashtu të rëndësishme për ruajtjen e cilësisë së mësimdhënies.

Mësuesi përdor strategji mësimdhënieje që inkurajojnë nxënësit të mendojnë për mësimin e tyre, të lidhin njohuritë dhe aftësitë e fituara dhe t'i zbatojnë ato në fusha të tjera. Gjithashtu, krijon kushte që nxisin procesin e të mësuarit, përshtaten me predispozitat individuale të nxënësve dhe përdor formë të ndryshme të të mësuarit.

Një aspekt i rëndësishëm i mësimdhënies së gjuhës shqipe është ekspozimi dhe përdorimi i gjuhës në kontekste të ndryshme. Mësuesi e inkurajon këtë përvojë përmes një shumëllojshmërie aktivitetesh, duke organizuar aktivitete jashtëshkollore, duke bashkëpunuar me folës amtar dhe bashkëpunëtorë të jashtëm si dhe mundësimin të lidhjes digjitale të nxënësve me shqipfolësit në mbarë botën.

Mësuesi zbaton metoda moderne të punës si lojëra të ndryshme, dialogë, punë me internetin, dramatizimin e tekstit dhe aktivitete të tjera që inkurajojnë pjesëmarrjen aktive të nxënësve. Të gjitha këto strategji kanë për qëllim arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor dhe zhvillimin e aftësive të dëgjimit, të folurit, të leximit dhe të shkrimit të nxënësve në procesin e mësimit dhe mësimdhënies së lëndës Gjuhë shqipe dhe kulturë.

Materialet dhe burimet

Mësuesi ka një rol kyç në përzgjedhjen dhe përgatitjen e materialeve mësimore si dhe në përdorimin e resurseve nga burime të ndryshme për të mbështetur aktivitetet e planifikuara që synojnë arritjen e të nxënësve edukativo-arsimor. Duke vepruar kështu, mësuesi merr parasysh moshën zhvillimore të nxënësve, nivelin e zotërimit të gjuhës dhe ndjek interesat dhe nevojat e tyre. Mësimi i integruar i gjuhës dhe përmbajtjes nxit multidisiplinaritetin, duke lidhur përmbajtjet e lëndës Gjuhë shqipe dhe kulturë me fusha dhe lëndë të tjera.

Përveç teksteve shkollore të miratuara dhe mjeteve ndihmëse mësimore, mësuesi përdor materiale të përshtatura dhe autentike, duke përfshirë përmbajtje digjitale, interaktive dhe multimediale. Kjo përfshin mundësinë e përdorimit të teksteve shkollore autoriale nga Republika e Kroacisë ose teksteve shkollore origjinale të importuara nga Republika e Shqipërisë dhe Republika e Kosovës.

Është e rëndësishme të theksohet rëndësia e ekspozimit ndaj përmbajtjeve gjuhësore dhe kulturore jashtë klasës, për shembull nëpërmjet programeve televizive në gjuhën shqipe ose programeve të dedikuara për mësimin e gjuhës shqipe, si dhe përmes përmbajtjeve të ndryshme multimediale në gjuhën shqipe.

Mësuesi nxit rolin aktiv të nxënësit në procesin e të mësuarit dhe mësimdhënies, duke u mundësuar atyre të marrin pjesë në gjetjen, përzgjedhjen dhe përgatitjen e materialeve të tyre, por edhe burimet e të mësuarit. Materialet mësimore janë të përshtatura për nxënësit, nxisin qasjen kërkimore, mendimin kritik dhe krijues, si dhe kontribuojnë në zhvillimin pozitiv të nxënësit.

Mjedisi për mësimin

Mjedisi në të cilin mësohet gjuha shqipe dhe kultura ka një ndikim kyç në suksesin e mësimit dhe mësimdhënies. Një mjedis nxitës dhe i larmishëm kontribuon në përvetësimin më të shpejtë dhe më të lehtë të njohurive dhe aftësive të reja. Në një mjedis të tillë, fokusi është te nxënësi, ku nxënësi ndihet i lirë të shprehë, të bashkëpunojë me nxënësit e tjerë dhe të mësojë nga gabimet e veta. Njohuritë dhe aftësitë që fitohen janë të lidhura me përvojën dhe aktivitetet e përditshme të nxënësit.

Ky mjedis nxitës kultivon një kulturë bashkëpunimi dhe respekti të ndërsjellë. Nxënësi zhvillon humanizmin, pranon dallimet, njeh rëndësinë e emocioneve pozitive dhe motivimit për të mësuar, si dhe inkurajohet mendimi kritik, kërkimi dhe kreativiteti.

Mësimi i gjuhës shqipe nuk kufizohet vetëm në mjedisin shollor, por përfshin edhe aktivitete jashtëshkollore. Kontaktet me folësit e gjuhës shqipe, vizitat në institucionet kulturore, muzetë, ekspozitat, shoqatat e pakicave dhe ekskursionet shkollore në Republikën e Shqipërisë dhe Republikën e Kosovës pasurojnë më tej përvojën e të mësuarit.

Zbatimi i teknologjive bashkëkohore është gjithashtu një faktor i rëndësishëm në krijimin e një mjedisi stimulues dhe produktiv të të mësuarit. Mësuesi ka rol në sigurimin e kushteve në klasë që nxisin komunikim të lirë dhe konstruktiv. Gabimet konsiderohen si mundësi për të mësuar dhe si pjesë e rëndësishme e procesit të zotërimit të gjuhës shqipe. Kjo qasje kultivon vetëbesimin e nxënësit dhe një imazh pozitiv për veten si folës kompetent i gjuhës shqipe me ndjeshmëri ndërkulturore.

Koha e caktuar e mësimdhënies dhe e të mësuarit

Lënda Gjuhë shqipe dhe kulturë në sistemin edukativo-arsimor të Kroacisë përfaqëson gjuhën e pakicës kombëtare shqiptare në Kroaci. Mësimi i kësaj lënde fillon që nga klasa e parë, por ekziston mundësia e përfshirjes së nxënësve në çdo klasë, pavarësisht nga niveli i tyre i njohurive paraprake. Rekomandohet fillimi i mësimit të gjuhës shqipe dhe kulturës sa më herët në mënyrë që të krijohen baza për arritjen e një niveli të lartë të kompetencës gjuhësore. Është e rëndësishme që nxënësve t'u ofrohen mundësi të ndryshme për për t'u ekspozuar ndaj gjuhës shqipe në mënyra të ndryshme.

Kohëzgjatja e të mësuarit ndryshon në varësi të vitit të fillimit, ku mësimi i hershëm është thelbësor për suksesin. Duke pasur parasysh natyrën e integruar të të nxënësve edukativo-arsimor, mësuesi u kushton theks të barabartë të gjitha domeneve të të mësuarit. Arritja

e të nxëniet të veçantë edukativo-arsimor përshtatet me nevojat individuale të nxënësve, ndërsa mësuesi përcakton kohën e nevojshme në mënyrë që të gjithë të arrijnë nivelin më të lartë të përvetësimit në përputhje me aftësitë e tyre.

Mësuesi thekson rëndësinë e të mësuarit joformal dhe formal si pjesë përbërëse e të mësuarit gjatë gjithë jetës. Përveç arsimit formal, mësimi jashtë klasës dhe përmes situatave të ndryshme jetësore kontribuon në pasurinë e njohurive dhe zhvillimin e kompetencave të nxënësve.

Grupimi i nxënësve

Puna në grupe me një numër më të vogël nxënësish me moshë përafërsisht të njëjtë, me veçori të ngjashme zhvillimi dhe me të njëjtin nivel të zotërimit të kompetencës komunikuese paraqet një parakusht objektiv për një proces cilësor të mësimi dhe mësimdhënies së lëndës Gjuhë shqipe dhe kulturë. Kjo praktikë i mundëson çdo individ të marrë pjesë aktive dhe të shprehet, gjë që është thelbësore për zhvillimin e kompetencës komunikuese.

Rekomandohet që në grup të mos jenë më shumë se 10 nxënës për të siguruar që secili nxënës të ketë mundësi të mjaftueshme për pjesëmarrje dhe shprehje. Gjatë krijimit të klasave ose grupeve edukativo-arsimore, duhet të merren parasysh specifikat e gjuhës shqipe (si gjuhë e pakicës) në shkollat fillore dhe të mesme. Kjo përfshin nivelin e njohjes së gjuhës, moshën e nxënësve dhe veçoritë e tyre zhvillimore për të siguruar një mjedis homogjen që mbështet mësimin dhe mësimdhënien efektive.

Në mësimin e Gjuhës shqipe dhe kulturës, nxënësve u mundësohet zhvillimi i aftësive bashkëpunuese duke organizuar punën në çifte ose grupe, ndërsa individëve të talentuar u ofrohet mundësia të mentorojnë nxënësit e tjerë. Kjo praktikë kontribuon në shumëllojshmërinë e qasjeve të mësimdhënies dhe mundëson që mësimi të përshtatet me nevojat individuale të secilit nxënës.

G. VLERËSIMI I TË NXËNIT EDUKATIVO-ARSIMOR NË LËNDËN MËSIMORE GJUHË SHQIPE DHE KULTURË (MODELI C)

Në kuadër të kurrikulës së lëndës, përshkruhen elementet dhe qasjet për vlerësim, si dhe mënyrat e dhënies së informacioneve rikthyes dhe raportimit mbi përvetësimin e të nxëniet edukativo-arsimor.

Elementet e vlerësimit në lëndën Gjuhë shqipe dhe kulturë përfshijnë njohuritë dhe aftësitë e përcaktuara nga të nxëniet edukativo-arsimor brenda domeneve *Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe*, *Lexoj dhe krijoj* si dhe *Hulumtojmë kulturën dhe median*. Arritja e të nxëniet nga domeni *Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe* dhe një pjesë e të nxëniet nga domeni *Lexoj dhe krijoj* dhe *Hulumtojmë kulturën dhe median*, të cilat kanë të bëjnë me përvetësimin e njohurive, shprehet në mënyrë përshkruese në klasën e parë të gjysmëvjeto-rit të parë, pra në mënyrë përshkruese dhe numerike nga klasa e parë në gjysmëvjektorin e dytë. Përvetësimi i të nxëniet edukativo-arsimor nga *Kultura dhe Media*, të cilat kanë të bëjnë me zotërimin e aftësive dhe zhvillimin e qëndrimeve, si dhe të nxëniet që lidhen me shprehjen krijuese, vlerësohen ekskluzivisht në mënyrë përshkruese në të gjitha ciklet edukativo-arsimore, si për shkollat fillore ashtu edhe për ato të mesme.

Vlerësimi kryhet në mënyrë përshkruese dhe numerike. Vlerësimi përshkruar përfshin ndjekjen e zhvillimit të aftësive dhe shkathtësive të nxëniet dhe qëndrimin e tij ndaj punës, duke u evidencuar në ditar në hapësirën për vlerësimin përshkrues. Vlerësimi numerik përfshin ndjekjen e nivelit të përvetësimit të njohurive të nxëniet, duke u notuar me numër (notë) nga 1 deri në 5.

Elementet e vlerësimit për shkollën fillore janë:

1. të kuptuarit me dëgjim
2. shprehja gojore dhe krijimi
3. shprehja me shkrim dhe krijimi
4. përmbajtja kulturore dhe aktiviteti.

Elementet e vlerësimit për shkollën e mesme janë:

1. niveli komunikues-gjuhësor
2. pavarësia në zotërimin e gjuhës
3. kompetenca komunikuese ndërkulturore.

Interpretimi i nxënësve në lëndën Gjuhë shqipe dhe kulturë vlerësohet mbi bazën e kriterëve të përcaktuara më parë për aftësitë gjuhësore. Ky vlerësim është i harmonizuar me njohuritë paraprakisht të përcaktuara për gjuhën dhe me aftësitë për përdorimin e njohurive gjuhësore në aktin komunikues.

Në vlerësimin e interpretimit të nxëniet, aspekti funksional i gjuhës ka përparësi ndaj aspektit formal. Kjo do të thotë se kriteret e tilla si kuptueshmëria e mesazhit dhe ndërveprimi i suksesshëm gjuhësor janë më të rëndësishme se kriteret e saktësisë së shprehjes.

Gjatë vlerësimit, vëmendje e veçantë i kushtohet faktit se zotërimi i ligjeve gjuhësore është një mjet për të arritur një komunikim të suksesshëm, dhe se gabimet në shprehjen e gjuhës janë të pranueshme dhe priten si pjesë integrale e procesit të zotërimit të gjuhës. Kjo qasje promovon kuptimin e gjuhës si mjet komunikimi, e jo vetëm si një grup rregullash që duhet të përvetësohen.

Vlerësimi për mësim

Vlerësimi efektiv për mësuar përfshin mbledhjen dhe regjistrimin e vazhdueshëm dhe sistematik të informacioneve mbi arritjet e nxënësve në procesin edukativo-arsimor. Ky lloj vlerësimi nuk rezulton me nota, por ka për qëllim inkurajimin e reflektimit mbi të mësuarit, kuptimin e proceseve dhe rezultateve të të mësuarit si dhe rritjen e efektivitetit të të mësuarit dhe mësimdhënies.

Përdoren metoda të ndryshme formale dhe joformale të vlerësimit për të siguruar informacione të larmishme mbi përparimin e nxënësve. Kjo mund të përfshijë parashtrimin e pyetjeve, kontrollimin e detyrave të shtëpisë, testime të shkurtra me shkrim, shënime anekdotike, vëzhgime nga mësuesi dhe aktivitete të tjera që mundësojnë mbledhjen e informacioneve mbi arritjen e të nxëniet edukativo-arsimor.

Është e rëndësishme të theksohet se qëllimi i vlerësimit për mësimin është nxitja e procesit të të mësuarit, zhvillimi i aftësive metakognitive, vetëreflektimi si dhe përmirësimi i mëtejshëm i mësimdhënies dhe të mësimi. Ky lloj vlerësimi kontribuon në një mjedis arsimor dinamik dhe përshtatës që inkurajon zhvillimin e vazhdueshëm të nxënësve.

Vlerësimi si mësim

Vlerësimi i të mësuarit në lëndën Gjuhë shqipe dhe kulturë është kryesisht i përmblodhur, me theks në përcaktimin e nivelit të arritjes të të nxëniet edukativo-arsimor gjatë vitit ose në fund të vitit shkollor. Ky vlerësim mund të ketë gjithashtu qëllim formues dhe diagnostikues, duke kontribuar në planifikimin e mëtejshëm të mësimi dhe mësimdhënies.

Qëllimi i vlerësimit përmblodhës është dhënia e notave që pasqyrojnë nivelin e arritjes të nxëniet në përputhje me nivelet e përcaktuara të zotërimit të të nxëniet edukativo-arsimor. Mësuesi gjatë procesit të vlerësimit përdor forma të ndryshme, si testime me

gojë dhe me shkrim, projekte të nxënësve, diskutime, ese, simulime etj. Notat bazohen në një ose më shumë forma vlerësimi, ndërsa mënyra dhe kriteret e vlerësimit janë të përcaktuara paraprakisht për të qenë të qarta për mësuesin, nxënësin dhe prindin.

Gjatë vlerësimit, mësuesi harton përshkrues që përcaktojnë shkallën e njohurive, thellësinë e të kuptuarit dhe nivelin e zhvillimit të aftësive të nevojshme për një notë të caktuar. Përveç kësaj, format dhe përmbajtja e vlerësimit janë të harmonizuara me kërkesat për përdorimin e gjuhës në kushte reale gjuhësore, situative dhe kulturore. Në këtë mënyrë, vlerësimi pasqyron aftësinë e nxënësit për të zbatuar njohuritë gjuhësore në kontekste të ndryshme.

Raportimi

Raportimi për përparimin e nxënësit është një proces i strukturuar që ofron informacione rikthyese për nivelin e arritjes të të nxënësve edukativo-arsimor. Nëpërmjet raporteve të rregullta, mësuesi mund të ndajë me nxënësit, prindërit dhe palët e tjera relevante informacione mbi arritjet në domene të ndryshme. Këto raporte zakonisht përmbajnë notat, komente mbi punën e nxënësit, përparimin dhe pjesëmarrjen e tij në mësim.

Përveç kësaj, raportet shpesh përfshijnë edhe rekomandime për përmirësim. Mësuesi mund të sugjerojë mënyra dhe procedura konkrete që do ta ndihmojnë nxënësin të përmirësojë të kuptuarit e tij për materialin, zhvillimin e aftësive apo çdo aspekt tjetër të të mësuarit. Raportimi sistematik luan një rol të rëndësishëm në komunikimin ndërmjet mësuesit, nxënësit dhe prindërit, duke krijuar një partneritet të orientuar drejt mbështetjes së mësimi dhe përparimit të nxënësve.

Formimi i notës përfundimtare

Gjatë përcaktimit të notës përfundimtare, mësuesi merr parasysh arritjen e rezultateve të nxënies të verifikuara përmes formave të ndryshme të vlerësimit në pika të ndryshme kohore gjatë cikleve edukativo-arsimore. Kjo praktikë i mundëson mësuesit të ketë një pasqyrë të plotë mbi të kuptuarit e nxënësit për materialin dhe zhvillimin e aftësive me kalimin e kohës.

Është e rëndësishme të theksohet se nota përfundimtare nuk duhet domosdoshmërisht të rezultojë nga mesatarja aritmetike e notave. Mësuesi ka lirinë të përshtatë qasjen e tij ndaj vlerësimit sipas veçorive të lëndës dhe nevojave individuale të nxënësit. Notat bazohen në nivelin e përvetësimit të të nxënësve edukativo-arsimor në të tre domenet: *Flas dhe shkruaj në gjuhën shqipe, Lexoj dhe krijoj dhe/ose Hulumtojmë kulturën dhe median*.

Duke pasur parasysh hapjen e ndjekjes së mësimi të Gjuhës shqipe dhe kulturës ndaj nxënësve me nivele të ndryshme të njohurive paraprake, si dhe mundësitë e përfshirjes në procesin mësimor në çdo cikël, mësuesi i përshtat pritjet e të nxënësve individualisht. Kjo mundëson një vlerësim të drejtë që merr parasysh nivelet e ndryshme fillestare të njohurive të nxënësve.

PROPOZIM I TEKSTEVE NGA LETËRSIA PËR SHKOLLËN FILLORE

KLASA E PARË E SHKOLLËS FILLORE

Abetarja

Plotësor i abetares

Materiale të tjera ndihmëse për nxënësit

KLASA E DYTË E SHKOLLËS FILLORE

Përralla, këngë dhe gjëgjëza për – fëmijë nga letërsia gojore shqiptare

Naim Frashëri: *Të vegjlit*

Agim Deva: *Viti i Ri*.

Tasim Gjokutaj: *Kush e hëngri akulloren*.

Rifat Kukaj: *Shkopi magjik* (poezi).

Arif Demolli: *Zogu cicëron* (prozë).

Adelina Mamaqi: *Lodërzat e alfabetit*.

Gaqo Bushaka: *Çufoja dhe bubi kaçurel*.

Astrit Bishqemi: *Maçoku me celular*.

Rahman Dedaj: *Tre diejt e Dianës* (prozë).

Viron Kona: *Eh, more bubulino*.

KLASA E TRETË E SHKOLLËS FILLORE

Përralla, këngë, anekdota dhe gjëgjëza për fëmijë nga letërsia gojore shqiptare

Sami Frashëri: *Dheu është flori*.

Bedri Dedja: *Shkolla e pyllit*.

Gaqo Bushaka: *Ariu artist*.

Naim Frashëri: *Të vegjlit* (poezia *Zogu dhe djali*).

Asdreni: *Poezi të zgjedhura*.

Kostandin Kristoforidhi: *Abetare* (Ylli i vogël lart në qiell).

Ndre Mjeda: *Dimri dhe plaku*.

Fejzi Bojku: *Zilet shkollore*.

Hajro Ulqinaku: *Magjia e detit*.

Odhise Grillo: *Historia e Skënderbeut*.

Naum Prifti: *Nëna e diellit*.

Dritëro Agolli: *Fabula* (fabula *Kali dhe gomari*).

Xhevat Beqaraj: *Unë, dielli dhe retë*.

Skënder Hasko: *Dinakja me vesh të shpuar*.

Abdullah Thaçi: *Në pritje* (poezi).

Agim Deva: *Të mbjellim nga një dru* (poezi).

Rifat Kukaj: *Pjeshkët* (prozë).

KLASA E KATËRT E SHKOLLËS FILLORE

Përralla, gjëgjëza, anekdota, legjenda, këngë nga letërsia gojore shqiptare

Naim Frashëri: *Vjersha për mësonjëtoreset e para* (fabulat e Naimit).

Çajupi: *Përralla të zgjedhura*.

Faik Konica: *Vepra* (proza *Bora*).

Ritat Kukaj: *Kosova* (poezi).

Ali Huruglica: *Fëmija dhe zogu* (poezi).

Zejnullah Halili: *E bukura e nëndheut* (prozë).

Ymr Shkreli: *Muajt e vitit* (poezi).

Vehbi Kikaj: *Ti dëborë ke mbuluar malet* (poezi).

Sulejman Salihu: *Lindi udhëton për Kosovë*.

Dritëro Agolli: *Çudira dhe marrëzira*.

Rushit Ramabaja: *Çka tha Gjergji* (prozë).

Rexhep Hoxha: *Hëna e Zelandës së Re* (fragment).

Bedri Dedja: *Heroizmat e Fatbardh Pikaloshit*.

Odhise Grillo: *Gabimet e veshkaushit*.

Ibrahim Rugova: *Erdhi vjeshta* (poezi).

Skënder Hasko: *Maçoku i katrahurës*.

Bardhyl Xhama: *Zjarrfikësi i pyllit*.

Kiço Blushi: *Beni ecën vetë*.

KLASA E PESTË E SHKOLLËS FILLORE

Përralla, gjëëgjëza, anekdota, legjenda, këngë nga letërsia gojore shqiptare.

Arif Demolli: *Në kafaz tërë gaz.*

Ernest Koliqi: *Gjurmata e stinve* (poezi Shën Gjergji).

Mitrush Kuteli: *Tregime të moçme shqiptare* (tregimet Rozafati ose Ymer Agë Ulqini).

Dhori Qiriaz: *Siç thonë njëherë...*

Asdreni: *Poezi të zgjedhura* (poezia Betimi mbi flamur).

Rexhep Hoxha: *Plaku i liqenit* (prozë).

Anton Pashku: *Andrra e Afrimit* (prozë).

Rahman Dedaj: *Medaljoni* (prozë).

Migjeni: *Novelat e qytetit të veriut* (tregimi Luli i vocërr).

Adem Gajtani: *Këngë për princshën e zogjve* (poezi).

Agim Deva: *Pikniku i rrugës* (poezi).

Vehbi Kikaj: *Këngët për nipin e vogël* (poezi).

Vehbi Kikaj: *Këngët për nipin e vogël* (poezi).

Abdullah Thaçi: *Pemë e vjetër, pemë e re* (poezi).

Gaqo Bushaka: *Përralla u la për nesër.*

Martin Camaj: *Vepra* (proza Lepurushi).

Moikom Zeqo: *Kalërosit dardanë.*

Anton Nikë Berisha: *E Bukura e Dheut* (fragment).

Gani Xhafolli: *Me atë yll ka biseduar edhe Agroni* (prozë).

Vedat Kokona: *Lulja dhe shega.*

Xhevat Beqaraj: *Shtëpia bubit.*

Tasim Gjokutaj: *Vajza që u bë bletë.*

Bardhyl Xhama: *Pse qau delfini?*

KLASA E GJASHTË E SHKOLLËS FILLORE

Përralla, gjëëgjëza, anekdota, legjenda, këngë lirike dhe historike nga letërsia gojore shqiptare

Konstanilin Kristoforidhi: *Gjahu i malësorëve.*

Naim Frashëri: *Histori e Skënderbeut.*

Çajupi: *Mëmëdheu.*

Mitrush Kuteli: *Tregime të moçme shqiptare* (proza Fuqia e Mujit).

Faik Konica: *Vepra* (proza poetike Anës liqenit).

Migjeni: *Novelat e qytetit të veriut* (proza Zeneli).

Qamil Batalli: *Dy Teuta* (prozë).

Nexhat Halimi: *Mbrëmje në Ulqin* (poezi).

Anton Pashku: *Klithma* (prozë).

Arif Demolli: *Lushi si askush* (fragment).

Ymer Elshani: *Plaku me violinë* (prozë).

Murat Isaku: *Ndizni edhe një qiri* (poezi).

Rahman Dedaj: *Zogu dhe kulla* (prozë).

Lasgush Poradeci: *Vallja e yjeve ose Ylli i zemrës* (poezia Poradeci).

Ferit Lamaj: *Dhëpra, rrushtë dhe Ezopi.*

Dritëro Agolli: *Çudira dhe marrëzira.*

Bilal Xhaferri: *Vepra* (poezia Baladë çame).

Bardhosh Gaçe: *Lumi im s'fle.*

Dionis Bubani: *Çapaçuli.*

Bedri Dedja: *Presidenti i Planetit të Kuq.*

Anton Pashku: *Një natë në det* (prozë).

Xhevahir Spahiu: *Zogj të kaltër.*

Ismail Kadare: *Princesha Argjiro.*

KLASA E SHTATË E SHKOLLËS FILLORE

Përralla, gjëëgjëza, anekdota, legjenda, këngë lirike dhe historike nga letërsia gojore shqiptare. Kënga e Gjergj Elez Alisë

Zef Serembe: *Vepra* (poezia Detari).

Jeronim De Rada: *Skënderbeu i pafat.*

Sami Frashëri: *Besa e shqiptarit.*

Pashko Vasa: *O moj Shqypni.*

Bajron: *»Shtegtimet e Çajld Harold«*

Filip Shiroka: *»Shko dallëndyshe«*

Gjergj Fishta: *»Mrizi i zanave«* (poezia »Gjuha shqype«)

Fan Noli: *»Album«* (poezia »Himni i flamurit«)

Lumo Skëndo: *»Hi dhe shpuzë«*

Lasgush Poradeci: *»Vallja e yjeve«* (poezia »Kroi i fshatit tonë«)

Faik Konica: *»Vepra«* (proza »Malli i atdheut«)

Eenest Koliqi: *»Hija e maleve«* (proza »Kërcimtarja e Dukagjinit«)

Mitrush Kuteli: *»Pylli i gështenjave«* ose *»Xinxifillua«*

Anton Papleka: *»Legjenda e tregime të moçme shqiptare«*

Mihal Hanxhari: *»Vepra«* (poezia »Elegji për Kosovën«)

Xhevair Spahiu: *»Vepra«* (poezia »Ligjërimi i bariut mbi qenin pa jetë«)

Visar Zhiti: *»Si shkohet në Kosovë?«*

Jusuf Gërvalla: *»Fluturojnë e bien«* (poezi)

Nazmi Rrahmani: *»Rruga e shtëpisë sime«*

Petro Marko: *»Shpella e piratëve«*

Martin Camaj: *»Një fyell ndër male«*

Iliaz Bobaj: *»Legjenda e Butrintit«*

KLASA E TETË E SHKOLLËS FILLORE

Përralla, gjëëgjëza, anekdota, legjenda, këngë lirike dhe historike nga letërsia gojore shqiptare. Cikli i Kreshnikëve

Naim Frashëri: *»Bagëti e bujqësi«*

Asdreni: *»Lulëkuqja«* (mbledhur nga Xh. Spahiu«)

Mitrush Kuteli: *»Prozë dhe poezi e zgjedhur«*

Migjeni: *»Vargjet e lira«*

Lasgush Poradeci: *»Ylli i zemrës«*

Ernest Koliqi: *»Tregtarë flamujsh«*

Mehmet Kraja: *»Zhvarrimi«* (prozë)

Kim Mehmeti: *»Lulehëna«* (prozë)

Bilal Xhaferri: *»Vdekja në udhët e Çamërisë«* (prozë)

Ali Asllani: *»Vepra«* (poezia »Vajzat heqin valle«)

Ali Podrimja: *»Lum Lumi«*

Rahman Dedaj: *»E marta«* (poezi)

Xhevahir Spahiu: *»Vepra«* (poezia »Shkopi i Gjeçovit«)

Aleksandër Moisiu: *»Debutimi im në Burgteatër«* (prozë)

Ekrem Kryeziu: *»Epoka para gjyqit«*

Din Mehmeti: *»Që të rriten lulet e bardha«* (poezi)

Rexhep Qosja: *»Beselam pse më flijojnë«* (fragment drame)

Abdyllaziz Islami: *»Anija e kapitenit Balltar«* (prozë).

Ramiz Kelmendi: *»Miniatura nga Turqia«* (udhëpërshkrim)

Dritëro Agolli: *»Nënë Shqipëri«*

Ismail Kadare: *»Kronikë në gur«*

Fatos Arapi: *»Antologji personale«*

Ali Podrimja: *»Lum Lumi«* (poezia »Me jetue«).

Qerim Ujkani: *»Kthimi i ushtarit në shtëpi«* (poezi)

Arif Demolli »Vdekja e Akanit« (prozë)
Zejnullah Rrahmani »Drita e diellit« (prozë)
Eqrem Basha »Baladë për njeriun që zgjohej me shpresë« (poezi)
Agim Spahiu »Këtu« (poezi)
Azem Shkreli »Nata e mërgimtarëve« (poezi)
Sabri Hamiti »Vaji për Prishtinën« (poezi)
Bardhyl Xhama »Djaloshi që kapte rrufetë«
Klara Kodra »Ku janë zanat«
Andrea Petromilo »Qielli i murrëtyer i së dielës«

PROPOZIM I TEKSTEVE NGA LETËRSIA PËR SHKOLLËN E MESME

Marin Barleti, Rrethimi i mureve
Pjetër Budi, Madhështi e njerëzve
Pjetër Bogdani, Rruzullimi
Hasan Zyko Kamberi, Paraja (poezi)
De Rada, Këngët e Milosao
Naim Frashëri, Fjalët e qiririt
Ndre Mjeda, Zoga (fragment poeme)
Asdreni, Lulja e vetëm (poezi)
Gjergj Fishta, Lidhja e Prizrenit
Fan Noli, Anës Lumenjve
Lasgush Poradeci, Vdekja e nositit
Mitrush Kuteli, Natë qershori
Et'hem Haxhiademi, Fragment tragjedi
Josip Relja, Nita (fragment drame)
Migjeni, Studenti në shtëpi
Ernest Koliqi, Duert e nanës (prozë)
Jakov Xoxa, Adili dhe Vita (frg. Proze)
Beqir Musliu, Skënderbeu (poezi)
Anton Pashku, Lutjet e mbrëmjes (prozë)
Bilal Xhaferri, Përtej largësive
Ismail Kadare, Pallati i ëndrrave
Rexhep Qosja, Laneti
Vath Koreshi, Fragment proze
Azem Shkreli, Motiv nga Kosova
Ali Podrimja, Fatet (poezi)
Fatos Kongoli, Fragment nga romani »I humburi«
Sabri Hamiti, Ikja e barbarëve
Teki Dërvishi, Zhvarrimi
Esat Mekuli, Popullit tim
Vaso Pasha, O moj Shqypni
Zef Serembe, Vruull
Andon Zako Çajupi, Fshati im
Aleks Stavre Drenova, Lulëkuqja
Fan s. Noli, Shpellë e Dragobisë
Enver Gjergjeku, Sofra
Dritëro Agolli, Piramidat
Din Mehmeti, Që të rriten lulet e bardha
Martin Camaj, Poezi
Letërsi shqipe e vjetër: Zgjedhje (Barleti, Budi, Bogdani, Nezim Frakulla)

Letërsi romantike: Zgjedhje (Jeronim De Rada, Naim Frashëri, Zef Serembe etj.)
Letërsi moderne: Zgjedhje (Gjergj Fishta, Lasgush Poradeci, Mitrush Kuteli, Ernest Koliqi, Migjeni etj.)
Letërsi bashkëkohore: Zgjedhje (Ismail Kadare, Azem Shkreli, Fatos Arapi, Ali Podrimja, Sabri Hamiti, Fatos Kongoli, Dritëro Agolli, Zejnullah Rrahmani etj.).

SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

2197

Na temelju članka 38. Zakona o sustavu državne uprave (»Narodne novine«, broj 66/19. i 155/23.), članka 33. Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 124/11., 16/12. i 98/25.) te članka 17. Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 72/24.), državni tajnik donosi

PRAVILNIK O STIPENDIRANJU STUDENATA – PRIPADNIKA HRVATSKOG NARODA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim pravilnikom utvrđuju se opći uvjeti, postupak i kriteriji za dodjelu stipendije Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: stipendija).

Izrazi koji se koriste u ovom pravilniku, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

Članak 2.

Pravo na stipendiju Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Ured) imaju redoviti studenti, koji su upisani na:

- visoka učilišta u Republici Hrvatskoj i koji su pripadnici hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini s prebivalištem u Bosni i Hercegovini, pripadnici hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih država s prebivalištem u tim državama i pripadnici hrvatskog iseljeničtva s prebivalištem u inozemstvu, upisani na sveučilišne prijediplomske i diplomatske studije, sveučilišne integrirane prijediplomske i diplomatske studije, stručne kratke studije, stručne prijediplomske i diplomatske studije

- javna visoka učilišta izvan Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Republici Kosovo, Republici Sjevernoj Makedoniji i Republici Srbiji, i koji su pripadnici hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini s prebivalištem u Bosni i Hercegovini i pripadnici hrvatske nacionalne manjine u gore navedene četiri države s prebivalištem u tim državama, upisani na sveučilišne prijediplomske i diplomatske studije, sveučilišne integrirane prijediplomske i diplomatske studije, stručne kratke studije, stručne prijediplomske i diplom-

ske studije pod uvjetima određenim ovim pravilnikom (u daljnjem tekstu: studenti).

UVJETI ZA DODJELU STIPENDIJE

Članak 3.

Za dodjelu stipendije Ureda, mogu se natjecati studenti iz članka 2. ovog pravilnika koji ispunjavaju sljedeće opće uvjete:

- *Studenti koji studiraju u Republici Hrvatskoj:*
 - da su pripadnici hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, pripadnici hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih država i pripadnici hrvatskog iseljenništva u inozemstvu, s prebivalištem u tim državama
 - da imaju status redovitog studenta na visokom učilištu u Republici Hrvatskoj
- *Studenti koji studiraju u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Republici Kosovo, Republici Sjevernoj Makedoniji i Republici Srbiji:*
 - da su pripadnici hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini ili pripadnici hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori, Republici Kosovo, Republici Sjevernoj Makedoniji ili Republici Srbiji s prebivalištem u tim državama
 - da imaju status redovitog studenta na javnom visokom učilištu u državi prebivališta.

Članak 4.

Za dodjelu stipendije Ureda ne mogu se natjecati studenti iz članka 2. ovog pravilnika:

- koji imaju upisano mirovanje studentskih obveza u akademskoj godini za koju se dodjeljuje stipendija
- koji su upisali godinu kao razliku između dva studija tijekom svog studija
- koji su imali ponavljanje godine tijekom studija
- koji su dva puta mijenjali i stoga tri puta upisivali studij na istoj razini u redovitom statusu
- koji nisu u roku završili studijski program, odnosno koji su upisani na apsolventsku godinu
- koji su upisali istu godinu studija za koju im je već dodijeljena stipendija Ureda.

PROVEDBA NATJEČAJA

Članak 5.

Na temelju odredbi ovog pravilnika, sukladno sredstvima osiguranim u Državnom proračunu Republike Hrvatske, čelnik Ureda raspisuje javni natječaj za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: natječaj) do 31. prosinca kalendarske godine za tekuću akademsku godinu.

Stipendija se dodjeljuje na temelju provedenog javnog natječaja.

Natječaj za dodjelu stipendija provodi Povjerenstvo za provedbu javnog natječaja za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

Povjerenstvo iz stavka 3. ovoga članka ima sedam članova, od kojih je jedan član predstavnik studenata na prijedlog Hrvatskog studentskog zbora, jedan predstavnik Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, jedan predstavnik Agencije za znanost i visoko obrazovanje te četiri predstavnika Ureda. Članovi Povjerenstva između sebe biraju predsjednika i zamjenika predsjednika. Povjerenstvo radi na sjednicama koje saziva i njima rukovodi predsjednik Povjerenstva, a u slučaju njegove odsutnosti, odnosno spriječenosti, njegov

zamjenik. Sjednica Povjerenstva može se održati ako joj je nazočna većina od ukupnog broja članova. Povjerenstvo odlučuje većinom glasova od ukupnog broja nazočnih članova. O radu Povjerenstva vodi se zapisnik. Stručne i administrativne poslove za Povjerenstvo obavljaju nadležne ustrojstvene jedinice Ureda.

Tekst Natječaja objavljuje se na mrežnim stranicama Ureda te sadrži:

- broj stipendija, razdoblje i mjesečni iznos stipendije
- trajanje natječaja
- opće uvjete i kriterije za dodjelu stipendije
- dokumentaciju koju je potrebno priložiti prijavi
- način, adresu i rok za podnošenje prijava
- prava i obveze stipendista
- rok u kojem će biti objavljeni rezultati
- druge potrebne podatke.

IZNOS STIPENDIJE

Članak 6.

Ured raspolaže sredstvima koja su namijenjena stipendiranju studenata iz članka 2. ovoga pravilnika, a osiguravaju se u Državnom proračunu Republike Hrvatske.

Broj stipendija za svaku pojedinu kategoriju iz članka 3. i njihov mjesečni iznos za svaku godinu natječajem utvrđuje čelnik Ureda, sukladno raspoloživim financijskim sredstvima za tu namjenu.

Ukoliko se unutar pojedine kategorije ne bi mogao dodijeliti utvrđeni broj stipendija, čelnik Ureda na prijedlog Povjerenstva zadržava pravo preraspodjele planiranog broja stipendija u skladu s brojem pristiglih prijava za pojedinu kategoriju studenata koji studiraju u Republici Hrvatskoj i izvan Republike Hrvatske.

Stipendija se dodjeljuje studentima za jednu akademsku godinu jednokratno, odnosno za razdoblje od 10 mjeseci koje natječajem utvrđuje čelnik Ureda.

UTVRĐIVANJE RANG-LISTE STUDENATA I POSTUPAK BODOVANJA

Članak 7.

Stipendije Ureda dodjeljuju se prema sljedećim rang-listama za svaku pojedinu kategoriju studenata iz članka 3. ovog pravilnika:

Za studij u Republici Hrvatskoj:

- rang-lista studenata – pripadnika hrvatskog iseljenništva
- rang-lista studenata – pripadnika hrvatske nacionalne manjine
- rang-lista studenata – pripadnika hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini

Za studij u Bosni i Hercegovini:

- rang-lista studenata – pripadnika hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini

Za studij u Crnoj Gori:

- rang-lista studenata – pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori

Za studij u Republici Kosovo:

- rang-lista studenata – pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Republici Kosovo

Za studij u Republici Sjevernoj Makedoniji:

- rang-lista studenata – pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Republici Sjevernoj Makedoniji

Za studij u Republici Srbiji:

– rang-lista studenata – pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji.

Stipendija se dodjeljuje na temelju bodova ostvarenih prema kriterijima:

- općeg uspjeha studenta u školovanju, odnosno studiju
- socijalno-materijalnog statusa studenta.

Članak 8.

Opći uspjeh u školovanju, odnosno studiju, boduje se na sljedeći način:

<i>Uspjeh u školovanju za studente prve godine sveučilišnog ili stručnog prijediplomskog, sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog ili stručnog kratkog studija, utvrđuje se prosječnom ocjenom (aritmetički prosjek) svih predmeta završnog razreda u završnoj godini srednjoškolskog obrazovanja, zaokruženom na dvije decimale (studenti 1. godine studija)</i>	<i>Bodovi</i>
ocjena*	
3,50 – 4,09	15
4,10 – 4,49	20
4,50 – 4,79	25
4,80 – 5,00	30

*ocjene pripadnika hrvatskog naroda iz inozemstva izjednačit će se po sustavu ocjenjivanja Republike Hrvatske

<i>Uspjeh na studiju za studente drugih i viših godina studija, utvrđuje se prosječnom ocjenom (aritmetički prosjek) svih ispita prethodno završene godine studija, zaokruženom na dvije decimale (studenti viših godina)</i>	<i>Bodovi</i>
ocjena*	
2,00 – 2,49	10
2,50 – 2,99	15
3,00 – 3,49	20
3,50 – 3,99	25
4,00 – 4,29	30
4,30 – 4,49	35
4,50 – 4,69	40
4,70 – 4,99	45
5,0	50

*ocjene pripadnika hrvatskog naroda iz inozemstva izjednačit će se po sustavu ocjenjivanja Republike Hrvatske

Članak 9.

Socijalno-materijalni status studenta, boduje se na sljedeći način, u skladu s mogućnostima i uvjetima pravnog poretka u pojedinoj državi:

– za studenta kojemu su umrli oba roditelja	60 bodova
– za studenta kojemu je jedan roditelj umro ili kojem se roditelj vodi kao nestali hrvatski branitelj iz Domovinskog rata ili pripadnik Hrvatskog vijeća obrane (dalje u tekstu: HVO) koji je nestao u obrani suvereniteta	40 bodova

– za studenta bez odgovarajuće roditeljske skrbi (ne boduje se ako student ostvaruje bodove po kriteriju prvom i drugom ovog članka)	40 bodova
– za studenta s utvrđenim oštećenjem organizma – tjelesnim oštećenjem većim od 50 %	35 bodova
– za studenta s utvrđenim oštećenjem organizma – tjelesnim oštećenjem do 50 %	20 bodova
– za studenta koji živi u jednoroditeljskoj obitelji (ne boduje se ako student ostvaruje bodove po kriteriju drugom ovog članka)	30 bodova
– za studenta koji je roditelj	30 bodova
– za studenta koji ima oba roditelja s utvrđenim oštećenjem organizma – tjelesnim oštećenjem od 100%	25 bodova
– za studenta koji ima jednog roditelja s utvrđenim oštećenjem organizma – tjelesnim oštećenjem od 100%	15 bodova
– za studenta koji ima brata ili sestru s utvrđenim oštećenjem organizma – tjelesnim oštećenjem od 100%	10 bodova
– za studenta koji ima roditelja hrvatskog ratnog vojnog invalida iz Domovinskog rata ili ratnog vojnog invalida HVO-a	15 bodova
– za studenta koji ima roditelja hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata ili pripadnika HVO-a (ne boduje se ako student ostvaruje bodove po prethodnom kriteriju)	10 bodova
– za studenta koji studira izvan mjesta prebivališta	5 bodova
– za studenta kojemu su brat ili sestra predškolske dobi ili u sustavu redovitog osnovnoškolskog, srednjoškolskog i visokog obrazovanja (za svakog brata/sestru)	10 bodova
– za studenta koji mjesečno po članu kućanstva ima do 150,00 eura primanja*	15 bodova
– za studenta koji mjesečno po članu kućanstva ima od 150,01 eura do 225,00 eura primanja*	10 bodova
– za studenta koji mjesečno po članu kućanstva ima od 225,01 eura do 300,00 eura primanja*	5 bodova

*u izračun primanja po članu kućanstva ulaze ukupna oporeziva primanja/dohodak

Članak 10.

Ako dva ili više studenata ostvari jednak broj bodova, prednost pri dodjeli stipendije imat će student s više bodova ostvarenih prema socijalno-materijalnom statusu.

Ako dva ili više studenata ostvari jednak broj bodova i prema socijalno-materijalnom statusu, prednost pri dodjeli stipendije imat će student koji ima veći prosjek ocjena.

Ako i nakon primjene kriterija iz stavka 1. i stavka 2. ovog članka dva ili više studenata bude ostvarivalo jednak broj bodova, Povjerenstvo može predložiti čelniku Ureda da poveća broj stipendija.

Članak 11.

Prijave na natječaj podnose se s potpunom dokumentacijom i na način koji je definiran u natječaju.

Prijave s nepotpunom dokumentacijom ili prijave koje ne budu podnesene u roku i na način propisan natječajem, neće se razmatrati.

Dostavljena dokumentacija ne vraća se podnositelju prijave.

U svrhu razmatranja pristiglih prijava i utvrđivanja rang-liste studenata Ured prikuplja i obrađuje osobne podatke studenata te objavljuje podatke studenata propisane ovim Pravilnikom.

Privolu za prikupljanje i obradu te suglasnost za objavu osobnih podataka propisanih ovim pravilnikom, student daje podnošenjem prijave na javni natječaj.

Članak 12.

Nakon isteka roka za podnošenje prijava te razmatranja svih pristiglih prijava, Povjerenstvo na temelju kriterija natječaja utvrđuje prijedlog rang-liste studenata za svaku pojedinu kategoriju.

Prijedlog rang-liste studenata objavljuje se na mrežnim stranicama Ureda u roku od 60 dana od dana isteka roka za podnošenje prijava, a iznimno, u slučaju objektivnih okolnosti, rok se može produžiti za daljnjih 30 dana. Prijedlog rang-liste studenata sadrži sljedeće podatke: ime i prezime studenta, ime jednog roditelja, godinu rođenja studenta i ukupan broj ostvarenih bodova.

U roku od 8 dana od dana objavljivanja prijedloga rang-liste studenata, student može podnijeti pisani prigovor Uredu.

Povjerenstvo razmatra prigovore zaprimljene u roku te najkasnije u roku od 30 dana od dana isteka roka za prigovore predlaže čelniku Ureda konačnu rang-listu studenata.

ODLUKA O DODJELI STIPENDIJE

Članak 13.

Po okončanju postupka prigovora, na prijedlog Povjerenstva čelnik Ureda donosi konačnu Odluku o dodjeli stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske.

Na temelju konačne Odluke o dodjeli stipendija čelnik Ureda ili osoba koju on ovlasti i stipendist zaključuju ugovor o stipendiranju koji sadrži:

- ugovorne strane
- visinu odobrene stipendije
- naziv (javnog) visokog učilišta
- vrijeme za koje se stipendija dodjeljuje
- način i uvjete vraćanja stipendije
- druga prava i obveze ugovornih strana.

Članak 14.

Za vrijeme ostvarivanja prava na stipendiju Ureda student ne smije primati niti jednu drugu stipendiju iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Članak 15.

Stipendist je dužan vratiti primljeni iznos stipendije ako:

- je pravo na stipendiju ostvario na temelju neistinitih, krivotvorenih ili nepotpunih podataka
- se utvrdi da je korisnik neke druge stipendije iz Državnog proračuna Republike Hrvatske

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 16.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje važiti Pravilnik o stipendiranju studenata – pripadnika hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 126/17., 124/19., 138/21. i 145/23.).

Članak 17.

Ovaj pravilnik stupa na snagu prvoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 011-05/25-01/12

Urbroj: 537-03-02/2-25-1

Zagreb, 1. prosinca 2025.

Državni tajnik
Zvonko Milas, v. r.

AGENCIJA ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

2198

Vijeće za elektroničke medije, u sastavu Josip Popovac, predsjednik Vijeća, te Mladen Čutura, Anita Malenica, Davor Marić i Željko Topić, članovi Vijeća, na temelju odredbe članka 85. stavka 8. i 9. Zakona o elektroničkim medijima (»Narodne novine«, broj 111/21 i 114/22), nakon provedenog postupka nadmetanja sukladno Obavijesti o namjeri davanja koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge radija br. 9/25, klasa: UP/I-614-03/25-02/09, urbroj: 114-03/04-25-01, »Narodne novine« broj 126/2025 i utvrđivanja uvjeta za davanje koncesije, na 42-25 sjednici održanoj 26. studenoga 2025., donijelo je

ODLUKU

I. Nakon provedenog postupka nadmetanja sukladno Obavijesti o namjeri davanja koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge radija br. 9/25 za područje Grada Ludbrega (L-LU); 93,4 MHz, objavljene temeljem Odluke Vijeća za elektroničke medije od 3. listopada 2025., kao najpovoljniji ponuditelj odabrana je ustanova CENTAR ZA KULTURU I INFORMIRANJE DRAGUTIN NOVAK LUDBREG, Trg Svetoga Trojstva 19, Ludbreg, OIB: 72149749030 te mu se daje koncesija za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge neprofitnog radija na predmetnom području.

II. Vrijeme trajanja koncesije je 20 (dvadeset) godina.

III. Visina godišnje naknade za koncesiju sastoji se od fiksnog i varijabilnog dijela. Fiksni dio godišnje naknade za koncesiju plaća se na svakih 50.000 stanovnika u iznosu od 66,36 eura. Varijabilni dio godišnje naknade za koncesiju plaća se u iznosu od 0,15 % od ukupnoga godišnjeg bruto prihoda koje je u prethodnoj godini ostvario ponuditelj. Varijabilni dio godišnje naknade za koncesiju ponuditelj plaća na iznos ostvarenog ukupnog godišnjeg bruto prihoda od obavljanja djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i radija iznad 663.614,04 eura. Minimalni iznos godišnje naknade za koncesiju iznosi 66,36 eura.

IV. Odabrani ponuditelj obavezan je u roku od 90 (devedeset) dana od dana objave ove Odluke u »Narodnim novinama« uputiti Hrvatskoj regulatornoj agenciji za mrežne djelatnosti (HAKOM) zahtjev za obavljanje tehničkog pregleda radi utvrđivanja prostornih i tehničkih uvjeta. Ako odabrani ponuditelj u tom roku ne podnese zahtjev Hrvatskoj regulatornoj agenciji za mrežne djelatnosti, smatrat će se da je odustao od koncesije.

V. Sukladno članku 21. stavku 5. Pravilnika o sadržaju i postupku raspisivanja obavijesti o namjeri davanja koncesija za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i radija (»Narodne novine«, broj 118/22) Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti dužna je obaviti tehnički pregled u roku od 30 (trideset)

dana od dana dostavljenog zahtjeva iz točke IV., a ako to nije u mogućnosti, dužna je pisano obavijestiti Vijeće.

VI. Rok za sklapanje ugovora o koncesiji je 180 (stoosamdeset) dana od dana objave ove Odluke u »Narodnim novinama«. Ako odabrani ponuditelj u tom roku ne sklopi ugovor o koncesiji, Vijeće će poništiti odluku o davanju koncesije, a odabrani ponuditelj nema pravo na naknadu štete. Ostvarivanje koncesije, odnosno pravo obavljanja djelatnosti radija na temelju provedenog postupka nadmetanja odabrani ponuditelj stječe na temelju ove Odluke i sklopljenog ugovora o koncesiji.

VII. Ova Odluka objavljuje se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

Vijeće za elektroničke medije na 34-25 sjednici održanoj dana 2. listopada 2025. godine donijelo je Odluku o objavi Obavijesti o namjeri davanja koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge radija br. 9/25 (dalje: Obavijest). Prije objave Obavijesti izvršena je procjena vrijednosti koncesije te je izrađena studija opravdanosti davanja koncesije.

Obavijest je objavljena u »Narodnim novinama« broj 126 od 3. listopada 2025. godine, a u propisanom roku sukladno Obavijesti jedinu ponudu dostavila je ustanova CENTAR ZA KULTURU I INFORMIRANJE DRAGUTIN NOVAK LUDBREG iz Ludbrega.

Vijeće je provelo postupak razmatranja i ocjene zaprimljene ponude u skladu s odredbama Pravilnika o sadržaju i postupku raspisivanja obavijesti o namjeri davanja koncesija za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i radija te utvrđivalo ispunjavanje uvjeta u skladu s Pravilnikom o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i/ili radija i vođenju očevidnika (»Narodne novine« broj 118/22).

U postupku se prvo utvrđivalo sadrži li prispjela ponuda:

- dokaze o ispunjavanju uvjeta propisanih obaviješću,
- programsku osnovu koja mora sadržavati programsku shemu kojom se određuje:
 - vrsta radijskog programa, odnosno njihovo razvrstavanje u pojedine skupine,
 - predviđeni kvantitativni razmjer između pojedinih skupina sadržaja,
 - predviđeni opseg vlastitih i udio hrvatskih audiodjela iz čl. 44. i 45. ZEM-a,
 - vrijeme objavljivanja iz čl. 42. ZEM-a.
- podatke o strukturi vlasništva pravne osobe koja podnosi ponudu,
 - osobne podatke o tvrtki i sjedištu, odnosno imenu i prezimenu te prebivalištu osoba koje neposredno ili posredno preko drugih pravnih osoba imaju dionice ili udjele u toj pravnoj osobi kao i podatke o postotku tih dionica ili udjela, sve do razine fizičke osobe,
 - izvadak iz sudskog registra ili drugog propisanog registra u Republici Hrvatskoj,
 - javno ovjerenjenu izjavu da podnositelju i osobi ovlaštenoj po zakonu za zastupanje nije izrečena pravomoćna osuđujuća presuda za jedno ili više sljedećih kaznenih djela: sudjelovanje u zločinačkoj organizaciji, na temelju članka 328. (zločinačko udruženje) i članka 329. (počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja) Kaznenog zakona članka 333. (udruživanje za počinjenje kaznenih djela), iz Kaznenog zakona, korupciju, na temelju članka 252. (primanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 253. (davanje mita u gospodarskom poslovanju), članka

254. (zloupotroba u postupku javne nabave), članka 291. (zloupotroba položaja i ovlasti), članka 292. (nezakonito pogodovanje), članka 293. (primanje mita), članka 294. (davanje mita), članka 295. (trgovanje utjecajem) i članka 296. (davanje mita za trgovanje utjecajem) Kaznenog zakona članka 294.a (primanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 294.b (davanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 337. (zloupotroba položaja i ovlasti), članka 338. (zloupotroba obavljanja dužnosti državne vlasti), članka 343. (protuzakonito posredovanje), članka 347. (primanje mita) i članka 348. (davanje mita) iz Kaznenog zakona, prijevare, na temelju članka 236. (prijevare), članka 247. (prijevare u gospodarskom poslovanju), članka 256. (utaja poreza ili carine) i članka 258. (subvencijska prijevare) Kaznenog zakona članka 224. (prijevare), članka 293. (prijevare u gospodarskom poslovanju) i članka 286. (utaja poreza i drugih davanja) iz Kaznenog zakona, terorizam ili kaznena djela povezana s terorističkim aktivnostima, na temelju članka 97. (terorizam) članka 99. (javno poticanje na terorizam), članka 100. (novačenje za terorizam), članka 101. (obuka za terorizam) i članka 102. (terorističko udruženje) Kaznenog zakona članka 169. (terorizam), članka 169.a (javno poticanje na terorizam) i članka 169.b (novačenje i obuka za terorizam) iz Kaznenog zakona, pranje novca ili financiranje terorizma, na temelju članka 98. (financiranje terorizma) i članka 265. (pranje novca) Kaznenog zakona članka 279. (pranje novca) iz Kaznenog zakona, dječji rad ili druge oblike trgovanja ljudima, na temelju članka 106. (trgovanje ljudima) Kaznenog zakona članka 175. (trgovanje ljudima i ropstvo) iz Kaznenog zakona,

- potvrdu nadležne porezne uprave o nepostojanju duga vezano za porezne obveze i obveze za mirovinsko i zdravstveno osiguranje,
- potvrdu nadležnog tijela da nije podnesen prijedlog za otvaranje postupka predstečajne nagodbe,
- potvrdu nadležnog tijela da nije otvoren postupak predstečajne nagodbe,
- istraživanje tržišta na koncesijskom području za medijsku uslugu radija/televizije
- druge isprave propisane obaviješću i/ili natječajnom dokumentacijom.

Vijeće je pristupilo pregledu ponude te je provelo postupak ocjenjivanja programskih uvjeta (kvaliteta programa, vrijeme objavljivanja, količina vlastite proizvodnje te prilagođenost programa javnom interesu područja koncesije) sukladno kriterijima iz članka 85. stavka 5. ZEM-a za davanje koncesija.

Utvrđeno je da ponuda ustanove CENTAR ZA KULTURU I INFORMIRANJE DRAGUTIN NOVAK LUDBREG zadovoljava javni interes, da je ponuda na javni natječaj cjelovita u pogledu predložene programske osnove, kao i ostvarivanja tehničkih, prostornih, financijskih i kadrovskih uvjeta za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge radija te time u potpunosti zadovoljava kriterije propisane Zakonom i podzakonskim aktima kako bi se mogla donijeti meritorna odluka.

Utvrđeno je da nema pravnih i stvarnih zapreka za glasovanje te se pristupilo tajnom glasovanju o ponudi koristeći glasačke listiće.

Na temelju prebrojanih glasova utvrđen je rezultat te je Vijeće potrebnom većinom glasova odlučilo da se koncesija za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge neprofitnog radija na području Grada Ludbrega (L-LU) daje ponuditelju, ustanovi CENTAR ZA KULTURU I INFORMIRANJE DRAGUTIN NOVAK LUDBREG iz Ludbrega.

Slijedom svega iznesenoga odlučeno je kao u dispozitivu.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU

Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom u roku od 30 dana od dana primitka odluke. Tužba se predaje ili šalje neposredno nadležnom upravnom sudu, a može se podnijeti i na zapisnik kod redovnog suda nadležnog za obavljanje pravne pomoći.

Klasa: 614-03/25-02/41

Urbroj: 114-03/04-25-02

Zagreb, 26. studenoga 2025.

VIJEĆE ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

Predsjednik

Vijeća za elektroničke medije

Josip Popovac, v. r.

2199

Vijeće za elektroničke medije, u sastavu Josip Popovac, predsjednik Vijeća, te Mladen Čutura, Anita Malenica, Davor Marić i Željko Topić, članovi Vijeća, na temelju odredbe članka 85. stavka 8. i 9. Zakona o elektroničkim medijima (»Narodne novine«, broj 111/21 i 114/22), nakon provedenog postupka nadmetanja sukladno Obavijesti o namjeri davanja koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge radija br. 9/25, klasa: UP/I-614-03/25-02/09, urbroj: 114-03/04-25-01, »Narodne novine« broj 126/2025 i utvrđivanja uvjeta za davanje koncesije, na 42-25 sjednici održanoj 26. studenoga 2025., donijelo je

ODLUKU

I. Nakon provedenog postupka nadmetanja sukladno Obavijesti o namjeri davanja koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge radija br. 9/25 za šire područje Grada Krapine (gradovi Krapina, Klanjec i Pregrada, općine Radoboj, Mihovljan, Sveti Križ Začretje, Hum na Sutli, Petrovsko, Tuhelj i Krapinske Toplice) (I-KR); 91,5 MHz, 104,9 MHz, 99,2 MHz, 97,9 MHz i 102,2 MHz, objavljene temeljem Odluke Vijeća za elektroničke medije od 3. listopada 2025., kao najpovoljniji ponuditelj odabrano je trgovačko društvo RADIO HRVATSKO ZAGORJE – KRAPINA d.o.o., Šetalište Hrvatskog Narodnog Preporoda 13, Krapina, OIB: 86615564616 te mu se daje koncesija za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge radija na predmetnom području.

II. Vrijeme trajanja koncesije je 20 (dvadeset) godina.

III. Visina godišnje naknade za koncesiju sastoji se od fiksnog i varijabilnog dijela. Fiksni dio godišnje naknade za koncesiju plaća se na svakih 50.000 stanovnika u iznosu od 66,36 eura. Varijabilni dio godišnje naknade za koncesiju plaća se u iznosu od 0,15 % od ukupnoga godišnjeg bruto prihoda koje je u prethodnoj godini ostvario ponuditelj. Varijabilni dio godišnje naknade za koncesiju ponuditelj plaća na iznos ostvarenog ukupnog godišnjeg bruto prihoda od obavljanja djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i radija iznad 663.614,04 eura. Minimalni iznos godišnje naknade za koncesiju iznosi 66,36 eura.

IV. Odabrani ponuditelj obavezan je u roku od 30 (trideset) dana od dana objave ove Odluke u »Narodnim novinama« uputiti Hrvatskoj regulatornoj agenciji za mrežne djelatnosti (HAKOM) zahtjev za obavljanje tehničkog pregleda radi utvrđivanja prostornih i tehničkih uvjeta. Ako odabrani ponuditelj u tom roku ne podnese zahtjev Hrvatskoj regulatornoj agenciji za mrežne djelatnosti, smatrat će se da je odustao od koncesije.

V. Sukladno članku 21. stavku 5. Pravilnika o sadržaju i postupku raspisivanja obavijesti o namjeri davanja koncesija za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i radija (»Narodne novine«, broj 118/22) Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti dužna je obaviti tehnički pregled u roku od 30 (trideset) dana od dana dostavljenog zahtjeva iz točke IV., a ako to nije u mogućnosti, dužna je pisano obavijestiti Vijeće.

VI. Rok za sklapanje ugovora o koncesiji je 90 (devedeset) dana od dana objave ove Odluke u »Narodnim novinama«. Ako odabrani ponuditelj u tom roku ne sklopi ugovor o koncesiji, Vijeće će poništiti odluku o davanju koncesije, a odabrani ponuditelj nema pravo na naknadu štete. Ostvarivanje koncesije, odnosno pravo obavljanja djelatnosti radija na temelju provedenog postupka nadmetanja odabrani ponuditelj stječe na temelju ove Odluke i sklopljenog ugovora o koncesiji.

VII. Ova Odluka objavljuje se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

Vijeće za elektroničke medije na 34-25 sjednici održanoj dana 2. listopada 2025. godine donijelo je Odluku o objavi Obavijesti o namjeri davanja koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge radija br. 9/25 (dalje: Obavijest). Prije objave Obavijesti izvršena je procjena vrijednosti koncesije te je izrađena studija opravdanosti davanja koncesije.

Obavijest je objavljena u »Narodnim novinama« broj 126 od 3. listopada 2025. godine, a u propisanom roku sukladno Obavijesti jedinu ponudu dostavilo je trgovačko društvo RADIO HRVATSKO ZAGORJE – KRAPINA d.o.o. iz Krapine.

Vijeće je provelo postupak razmatranja i ocjene zaprimljene ponude u skladu s odredbama Pravilnika o sadržaju i postupku raspisivanja obavijesti o namjeri davanja koncesija za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i radija te utvrđivalo ispunjavanje uvjeta u skladu s Pravilnikom o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije i/ili radija i vođenju očevidnika (»Narodne novine« broj 118/22).

U postupku se prvo utvrđivalo sadrži li prispjela ponuda:

- dokaze o ispunjavanju uvjeta propisanih obaviješću,
- programsku osnovu koja mora sadržavati programsku shemu kojom se određuje:
 - vrsta radijskog programa, odnosno njihovo razvrstavanje u pojedine skupine,
 - predviđeni kvantitativni razmjer između pojedinih skupina sadržaja,
 - predviđeni opseg vlastitih i udio hrvatskih audiodjela iz čl. 44. i 45. ZEM-a,
 - vrijeme objavljivanja iz čl. 42. ZEM-a.
- podatke o strukturi vlasništva pravne osobe koja podnosi ponudu,
 - osobne podatke o tvrtki i sjedištu, odnosno imenu i prezimenu te prebivalištu osoba koje neposredno ili posredno preko drugih pravnih osoba imaju dionice ili udjele u toj pravnoj osobi kao i podatke o postotku tih dionica ili udjela, sve do razine fizičke osobe,
 - izvadak iz sudskog registra ili drugog propisanog registra u Republici Hrvatskoj,
 - javno ovjerovljenu izjavu da podnositelju i osobi ovlaštenoj po zakonu za zastupanje nije izrečena pravomoćna osuđujuća presuda za jedno ili više sljedećih kaznenih djela: sudjelovanje u zločinačkoj organizaciji, na temelju članka 328. (zločinačko udruženje) i članka

329. (počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja) Kaznenog zakona članka 333. (udruživanje za počinjenje kaznenih djela), iz Kaznenog zakona, korupciju, na temelju članka 252. (primanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 253. (davanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 254. (zloupotrebavanje u postupku javne nabave), članka 291. (zloupotrebavanje položaja i ovlasti), članka 292. (nezakonito pogodovanje), članka 293. (primanje mita), članka 294. (davanje mita), članka 295. (trgovanje utjecajem) i članka 296. (davanje mita za trgovanje utjecajem) Kaznenog zakona članka 294.a (primanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 294.b (davanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 337. (zloupotrebavanje položaja i ovlasti), članka 338. (zloupotrebavanje obavljanja dužnosti državne vlasti), članka 343. (protuzakonito posredovanje), članka 347. (primanje mita) i članka 348. (davanje mita) iz Kaznenog zakona, prijevare, na temelju članka 236. (prijevare), članka 247. (prijevare u gospodarskom poslovanju), članka 256. (utaja poreza ili carine) i članka 258. (subvencijska prijava) Kaznenog zakona članka 224. (prijevare), članka 293. (prijevare u gospodarskom poslovanju) i članka 286. (utaja poreza i drugih davanja) iz Kaznenog zakona, terorizam ili kaznena djela povezana s terorističkim aktivnostima, na temelju članka 97. (terorizam) članka 99. (javno poticanje na terorizam), članka 100. (novačenje za terorizam), članka 101. (obuka za terorizam) i članka 102. (terorističko udruženje) Kaznenog zakona članka 169. (terorizam), članka 169.a (javno poticanje na terorizam) i članka 169.b (novačenje i obuka za terorizam) iz Kaznenog zakona, pranje novca ili financiranje terorizma, na temelju članka 98. (financiranje terorizma) i članka 265. (pranje novca) Kaznenog zakona članka 279. (pranje novca) iz Kaznenog zakona, dječji rad ili druge oblike trgovanja ljudima, na temelju članka 106. (trgovanje ljudima) Kaznenog zakona članka 175. (trgovanje ljudima i ropstvo) iz Kaznenog zakona,

- potvrdu nadležne porezne uprave o nepostojanju duga vezano za porezne obveze i obveze za mirovinsko i zdravstveno osiguranje,
- potvrdu nadležnog tijela da nije podnesen prijedlog za otvaranje postupka predstečajne nagodbe,
- potvrdu nadležnog tijela da nije otvoren postupak predstečajne nagodbe,
- istraživanje tržišta na koncesijskom području za medijsku uslugu radija/televizije
- druge isprave propisane obaviješću i/ili natječajnom dokumentacijom.

Vijeće je pristupilo pregledu ponude te je provelo postupak ocjenjivanja programskih uvjeta (kvaliteta programa, vrijeme objavljivanja, količina vlastite proizvodnje te prilagođenost programa javnom interesu područja koncesije) sukladno kriterijima iz članka 85. stavka 5. ZEM-a za davanje koncesija.

Utvrđeno je da ponuda trgovačkog društva RADIO HRVATSKO ZAGORJE – KRAPINA d.o.o. zadovoljava javni interes, da je ponuda na javni natječaj cjelovita u pogledu predložene programske osnove, kao i ostvarivanja tehničkih, prostornih, financijskih i kadrovskih uvjeta za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge radija te time u potpunosti zadovoljava kriterije propisane Zakonom i podzakonskim aktima kako bi se mogla donijeti meritorna odluka.

Utvrđeno je da nema pravnih i stvarnih zapreka za glasovanje te se pristupilo tajnom glasovanju o ponudi koristeći glasačke listiće.

Na temelju prebrojanih glasova utvrđen je rezultat te je Vijeće potrebnom većinom glasova odlučilo da se koncesija za obavljanje djelatnosti pružanja medijske usluge radija na širem područje Grada Krapine (gradovi Krapina, Klanjec i Pregrada, općine Radoboj, Mihovljan, Sveti Križ Začretje, Hum na Sutli, Petrovsko, Tuhelj i

Krapinske Toplice) (L-KR) daje ponuditelju, trgovačkom društvu RADIO HRVATSKO ZAGORJE – KRAPINA d.o.o. iz Krapine.

Slijedom svega iznesenoga odlučeno je kao u dispozitivu.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU

Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom u roku od 30 dana od dana primitka odluke. Tužba se predaje ili šalje neposredno nadležnom upravnom sudu, a može se podnijeti i na zapisnik kod redovnog suda nadležnog za obavljanje pravne pomoći.

Klasa: 614-03/25-02/42

Urbroj: 114-03/04-25-02

Zagreb, 26. studenoga 2025.

VIJEĆE ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

Predsjednik

Vijeća za elektroničke medije

Josip Popovac, v. r.

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

2200

Na temelju članaka 21. i 31. Zakona o Hrvatskoj gospodarskoj komori (»Narodne novine« broj 144/2021) te članka 8. Statuta Hrvatske gospodarske komore (»Narodne novine« broj 67/2022, 113/2023), Skupština Hrvatske gospodarske komore na 11. sjednici dana 2. prosinca 2025. godine donosi

ODLUKU

O UVJETIMA OSTVARIVANJA DOBROVOLJNOG ČLANSTVA U HRVATSKOJ GOSPODARSKOJ KOMORI

Članak 1.

Ovom Odlukom utvrđuju se uvjeti ostvarivanja dobrovoljnog članstva u Hrvatskoj gospodarskoj komori (u daljnjem tekstu: Komora).

Članak 2.

U Komoru se mogu dobrovoljno učlaniti ustanove i druge pravne osobe koje obavljaju društvenu djelatnost, profesionalna i strukovna udruženja, znanstvene i obrazovne institucije, udruge te pravne i fizičke osobe koje svojim radom mogu doprinijeti obavljanju djelatnosti Komore.

Članak 3.

(1) Dobrovoljno članstvo započinje upisom u Registar članova Komore iz članka 16. točke 15. važećeg Zakona o Hrvatskoj gospodarskoj komori (u daljnjem tekstu: Zakon), po Izjavi o dobrovoljnom učlanjenju u Komoru i uplatom članarine, u trajanju od najmanje 12 mjeseci.

(2) Nakon proteka razdoblja od 12 mjeseci iz prethodnog stavka, dobrovoljne članice nastavljaju plaćati članarinu do opoziva.

(3) Dobrovoljne članice ostvaruju pravo na korištenje usluga Komore ovisno o skupini u koju se razvrstavaju sukladno Zakonu i važećoj Odluci o financiranju Hrvatske gospodarske komore (u

daljnjem tekstu: Odluka), a na temelju navedenih osnova određuje se i visina članarine.

(4) Dobrovoljne članice Komore, osnovane radi promicanja ciljeva koji su posebnim propisima utvrđeni od interesa za Republiku Hrvatsku, obavljaju djelatnosti od interesa za Republiku Hrvatsku ili obavljaju djelatnost kao javnu službu, te obiteljska poljoprivredna gospodarstva, mogu za sudjelovanje u radu Komore plaćati članarinu u visini utvrđenoj za prvu skupinu, neovisno o kriterijima za razvrstavanje propisanimi važećim Zakonom i Odlukom.

(5) Dobrovoljne članice Komore koje izraze volju za pripadnost višoj skupini u odnosu na onu u koje bi se razvrstale na temelju odredbi ovoga članka, plaćat će članarinu u visini koja odgovara višoj skupini.

(6) Dobrovoljno članstvo prestaje brisanjem iz Registra članova Komore iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 4.

(1) Nadzor obračuna i naplate članarine utvrđene ovom Odlukom provodi Ministarstvo financija Republike Hrvatske – Porezna uprava.

(2) Dobrovoljne članice koje su u Registru poreznih obveznika dužne su članarinu plaćati sukladno važećem Naputku o načinu uplaćivanja prihoda proračuna, obveznih doprinosa te prihoda za financiranje drugih javnih potreba.

Članak 5.

Ova Odluka objavit će se u »Narodnim novinama«, a stupa na snagu 1. siječnja 2026. godine.

Klasa: 025-02/25-01/6

Urbroj: 311-02-00-00-25-3

Zagreb, 2. prosinca 2025.

Predsjednik

dr. sc. Luka Burilović, v. r.

2201

Na temelju članaka 21. i 31. Zakona o Hrvatskoj gospodarskoj komori (»Narodne novine« broj 144/2021) te članaka 13. i 14. Statuta Hrvatske gospodarske komore (»Narodne novine« broj 67/2022, 113/2023), Skupština Hrvatske gospodarske komore na 11. sjednici dana 2. prosinca 2025. donosi

ODLUKU

O FINANCIRANJU HRVATSKE GOSPODARSKE KOMORE

Članak 1.

Ovom Odlukom utvrđuje se način financiranja Hrvatske gospodarske komore (u daljnjem tekstu: Komora), izvori sredstava, visina, način i rokovi plaćanja obveza članica Komore te tijelo ovlašteno za nadzor nad njihovim obračunom i naplatom.

Članak 2.

(1) Sredstva za rad Komore osiguravat će se iz sljedećih izvora:

1. članarine,
2. prihoda od obavljanja javnih ovlasti,
3. prihoda od vlastite djelatnosti i
4. drugih izvora.

(2) Članarinu iz prethodnog stavka 1. točke 1. članice Komore dužne su plaćati na način i u visini utvrđenim ovom Odlukom.

Članak 3.

(1) Članice Komore plaćaju članarinu iz članka 2. stavka 1. točke 1. ove Odluke, ovisno o skupini u koju se razvrstavaju prema sljedećim kriterijima:

1. Prvu skupinu čine članice koje ne prelaze dva od sljedeća tri kriterija:

- ukupna aktiva 995.421,06 EUR,
- ukupni prihodi 1.990.842,13 EUR i
- broj zaposlenih 50.

2. Drugu skupinu čine članice koje prelaze dva od tri kriterija za prvu skupinu, ali nikad ne prelaze dva od sljedeća tri kriterija:

- ukupna aktiva 3.981.684,25 EUR,
- ukupni prihodi 7.963.368,50 EUR i
- broj zaposlenih 250.

3. Treću skupinu čine članice koje prelaze dva od tri kriterija za drugu skupinu.

(2) Članice iz prve skupine članarinu plaćaju dobrovoljno na temelju Izjave.

(3) Članice iz prethodnog stavka obvezne su članarinu plaćati u razdoblju od najmanje 12 mjeseci od davanja Izjave.

(4) Nakon proteka razdoblja od 12 mjeseci iz prethodnog stavka, članice iz prve skupine nastavljaju plaćati članarinu do opoziva.

(5) U Komoru se dobrovoljno mogu učlaniti ustanove i druge pravne osobe koje obavljaju društvenu djelatnost, profesionalna i strukovna udruženja, znanstvene i obrazovne institucije, udruge, kao i pravne i fizičke osobe koje svojim radom mogu doprinijeti obavljanju djelatnosti Komore, a u skupine se razvrstavaju na temelju kriterija utvrđenih stavkom 1. ovoga članka te Odluke o uvjetima ostvarivanja dobrovoljnog članstva u Hrvatskoj gospodarskoj komori.

Članak 4.

(1) Visina mjesečne članarine iznosi za:

1. prvu skupinu 20,00 EUR,
2. drugu skupinu 143,74 EUR,
3. treću skupinu 527,31 EUR.

(2) Članice Komore registrirane za obavljanje djelatnosti knjižnica, arhiva, muzeja i ostalih kulturnih djelatnosti, pravnih djelatnosti, predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, djelatnosti bolnica, sportskih klubova i socijalne skrbi sa smještajem, mogu za sudjelovanje u radu Komore plaćati članarinu u visini utvrđenoj za prvu skupinu, neovisno o kriterijima za razvrstavanje propisanimi važećim Zakonom o Hrvatskoj gospodarskoj komori (u daljnjem tekstu: Zakon) i člankom 3. ove Odluke.

Članak 5.

(1) Razvrstavanje u skupine vrši se na osnovi podataka iz godišnjeg financijskog izvješća koji je članica bila obvezna predati tijelima javne vlasti za godinu koja prethodi godini u kojoj je ova Odluka donesena.

(2) Neovisno o odredbi prethodnog stavka, razvrstavanje u skupine može se odrediti i na osnovi drugih dostupnih vjerodostojnih financijskih izvješća za godinu koja prethodi godini u kojoj je ova Odluka donesena.

(3) Članice iz članka 3. stavka 5. ove Odluke, za koje nisu dostupni podaci iz prethodnih stavaka 1. i 2. razvrstavaju se u prvu skupinu te plaćaju članarinu dobrovoljno na temelju Izjave sukladno članku 3., stavcima 2., 3. i 4. ove Odluke u iznosu od 20,00 EUR mjesečno.

(4) Članice Komore koje izraze volju za pripadnost višoj skupini u odnosu na onu u koju bi se razvrstale na temelju odredbi ovog članka, plaćat će članarinu u visini koja odgovara višoj skupini.

Članak 6.

Članice Komore sukladno važećem Napatku o načinu uplaćivanja prihoda proračuna, obveznih doprinosa te prihoda za financiranje drugih javnih potreba – uplaćuju članarinu mjesečno, do posljednjeg dana u mjesecu za tekući mjesec, na račun HR8510010051700052620.

Članak 7.

(1) Članicom Komore postaje se ispunjavanjem pretpostavki iz članka 29. Zakona.

(2) Članstvo u Komori za članice iz članka 4. stavka 1. Zakona prestaje brisanjem subjekta upisa iz sudskog registra nadležnog trgovačkog suda, a za članice iz članka 4. stavka 4. Zakona brisanjem iz Registra članova Komore.

(3) Obveza plaćanja članarine prestaje brisanjem subjekta upisa iz sudskog registra nadležnog trgovačkog suda, a za članice prve skupine i sukladno članku 3. stavku 4. ove Odluke.

(4) Članice Komore nad kojima je otvoren stečajni postupak oslobodit će se obveze plaćanja članarine, uz uvjet dostave Odluke stečajnih vjerovnika o obustavi poslovanja stečajnog dužnika i pisanog zahtjeva za oslobođenjem od plaćanja članarine, potpisanoga od osobe ovlaštene za zastupanje (stečajnog upravitelja).

(5) Članice Komore za koje je pokrenut postupak likvidacije oslobodit će se plaćanja članarine, uz uvjet dostave Rješenja o upisu odluke o likvidaciji u sudski registar nadležnog trgovačkog suda i pisanog zahtjeva za oslobođenjem od plaćanja članarine potpisanog od osobe ovlaštene za zastupanje (likvidatora).

(6) Članice Komore za koje je pokrenut postupak prestanka društva po skraćenom postupku bez likvidacije, oslobodit će se plaćanja članarine uz uvjet dostave pravomoćnog Rješenja o prestanku društva po skraćenom postupku bez likvidacije i pisanog zahtjeva za oslobođenjem od plaćanja članarine potpisanog od osobe ovlaštene za zastupanje.

(7) Članice Komore koje su u mirovanju, privremeno ne obavljaju gospodarsku djelatnost, a nisu u postupku stečaja ili likvidacije i upisane su u sudski registar, oslobodit će se plaćanja članarine, uz uvjet dostave Izjave o neaktivnosti ovjerene od Financijske agencije i pisanog zahtjeva za oslobođenjem od plaćanja članarine potpisanog od osobe ovlaštene za zastupanje.

(8) Članice Komore za koje je pokrenut postupak pripajanja, oslobodit će se plaćanja članarine uz uvjet dostave pravomoćnog Rješenja o upisu pripajanja u sudski registar i pisanog zahtjeva za oslobođenjem od plaćanja članarine potpisanog od osobe ovlaštene za zastupanje.

Članak 8.

Nadzor obračuna i naplate članarine utvrđene ovom Odlukom provode Ministarstvo financija Republike Hrvatske – Porezna uprava i Komora.

Članak 9.

Ova Odluka objavit će se u »Narodnim novinama«, a stupa na snagu 1. siječnja 2026. godine.

Klasa: 025-02/25-01/6

Urbroj: 311-02-00-00-25-2

Zagreb, 2. prosinca 2025.

Predsjednik
dr. sc. Luka Burilović, v. r.

2202

Na temelju članka 22. stavka 2. točke 16. Zakona o Hrvatskoj gospodarskoj komori (»Narodne novine« broj: 144/21), u skladu s člancima 42. i 43. Statuta Hrvatske gospodarske komore (»Narodne novine« broj: 67/2022 i 113/2023) i članka 6. stavka 2. Pravilnika o Stalnom arbitražnom sudištu pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (»Narodne novine« broj 50/2017 i 11/2019) Upravni odbor Hrvatske gospodarske komore na 29. sjednici 24. studenoga 2025. godine utvrdio je

LISTU ARBITARA

U POSTUPCIMA SA I BEZ MEĐUNARODNOG OBILJEŽJA PRED STALNIM ARBITRAŽNIM SUDIŠTEM HRVATSKE GOSPODARSKE KOMORE

1. Alaburić Vesna, odvjetnica, Ignjata Đorđića 9, Zagreb
2. Aralica Martinović Gorana, sutkinja, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Savska 62, Zagreb
3. Aras Kramar dr. sc. Slađana, izv. profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb
4. Audić Vuletić Suzana, mag. iur. i univ. spec. oec., direktor, Renaissance Capital d.o.o., Draškovićeve 45, Zagreb
5. Babić dr. sc. Davor, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ćirilometodska 4, Zagreb
6. Babić dr. sc. Marko, docent, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg J. F. Kennedyja 6, Zagreb
7. Babić Stjepan, odvjetnik, Vodovodna 13, Zagreb
8. Baković dr. sc. Tomislav, izv. profesor, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg J. F. Kennedyja 6, Zagreb
9. Baranašić Stjepan, direktor Sektora gospodarenja i pratećih uslužnih djelatnosti, Hrvatske autoceste d.o.o., Širolina 4, Zagreb
10. Baretić dr. sc. Marko, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb
11. Belanić dr. sc. Loris, izv. profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka
12. Berković Vinko, mag. iur., voditelj projekata, HT d.d., R. F. Mihanovića 9, Zagreb
13. Bilandžić Maja, sutkinja, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Savska 62, Zagreb
14. Bilić dr. sc. Antun, izv. profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb
15. Bilić Josip, sudac, Trgovački sud Zagreb, Trg J. F. Kennedyja 11, Zagreb
16. Bilić dr. sc. Vanja, Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Ul. Grada Vukovara 49, Zagreb
17. Bišćan Kristina, mag. iur., General Electric, Mala Švarča 197, Karlovac

18. Bodul dr. sc. Dejan, izv. profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

19. Bolanča dr. sc. Dragan, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Domovinskog rata 8, Split

20. Borić Ante, odvjetnik, Kulmerska 1, Zagreb

21. Bosanac mr. sc. Branimir, dipl. ing. građ., direktor, Centar za organizaciju građenja d.o.o., Gračanska cesta 39, Zagreb

22. Bošnjaković Dražen, sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, Trg sv. Marka 4, Zagreb (status arbitra u mirovanju)

23. Bratković dr. sc. Marko, izv. profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb

24. Brlas Matuš Anita, mag. iur. univ. spec. oec., ravnateljica sudske uprave i službenik za informiranje, Općinski kazneni sud u Zagrebu, Ilica 207, Zagreb

25. Bukovac Puvača dr. sc. Maja, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

26. Buljan Iva, sutkinja, Trgovački sud u Zagrebu, Trg J. F. Kennedyja 11, Zagreb

27. Buljat Leo, odvjetnik, Đorđićeva 20, Zagreb

28. Buneta Zoran, mag. iur., voditelj pravnih poslova, Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Milana Sachsa 1, Zagreb

29. Ceranić dr. sc. Vedran, Visoko učilište Effectus, Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb

30. Ceronja Petar, mag. iur., tajnik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb

31. Crnić Ivica, odvjetnik u mirovini, Petrova 182, Zagreb

32. Crnković Dražan, odvjetnik, Zajednički odvjetnički ured Dražan Crnković i Alen Pešušić, Vlaška 77, Zagreb

33. Crnogorac Beatrix, sutkinja, Trgovački sud u Zagrebu, Trg J. F. Kennedyja 11, Zagreb

34. Cuculić Dražen, mag. iur., Glavni tajnik, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

35. Čačić Belinda, odvjetnica, Čačić & Partneri j.t.d., Hebrangova 27, Zagreb

36. Čagalj Mirjana, dipl. ing. građ., potpredsjednica za graditeljstvo i promet, Hrvatska gospodarska komora, Rooseveltov trg 2, Zagreb

37. Čavlina Andreja, mag. iur. spec. oec., tajnica Stalnog arbitražnog sudišta pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, Rooseveltov trg 2, Zagreb

38. Čorda Truhar Jasminka, odvjetnica, Hanžeković & Partneri, Radnička cesta 22, Zagreb

39. Čorić dr. sc. Dorothea, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

40. Čulinović-Herc dr. sc. Edit, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

41. Čuveljak dr. sc. Jelena, sutkinja, Visoki trgovački Republike Hrvatske, Savska 62, Zagreb

42. Ćorić Lenka, sutkinja, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Savska 62, Zagreb

43. Dika dr. sc. Mihajlo, profesor emeritus, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb

44. Dobrović Frane, Odvjetnički ured Frane Dobrović, Ivana Grohovca 2, Rijeka

45. Dragičević Mladen, odvjetnik, Odvjetničko društvo Dragičević i partneri d.o.o., Palmotićeva 60, Zagreb

46. Ernst dr. sc. Hano, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb

47. Fileš-Ružić mr. sc. Andreja, odvjetnica, Uska 1, Čakovec

48. Fresl Tomašević Vlatka, sutkinja, Županijski sud u Zagrebu, Trg Nikole Šubića Zrinskog 5, Zagreb

49. Frković Snježana, zamjenica Glavnog državnog odvjetnika, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Branimirova 4, Zagreb

50. Galić Ante, sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, Trg Sv. Marka 3, Zagreb (status arbitra u mirovanju)

51. Galić Ivana, sutkinja, Općinski građanski sud u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 84, Zagreb

52. Galiot Mijo, sudac, Općinski sud Split, Ex vojarna Sv. Križ, Dračevac, Split

53. Garašić dr. sc. Jasnica, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb

54. Gliha dr. sc. Igor, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb

55. Horak dr. sc. Hana, profesorica, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg J. F. Kennedyja 6, Zagreb

56. Hoško dr. sc. Tena, izv. profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Čirilometodska 4, Zagreb

57. Hrastinski Jurčec Ljiljana, sutkinja u mirovini, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Trg Nikole Šubića Zrinskog 3, Zagreb

58. Hrvoj-Sipek Zlata, zamjenica Glavnog državnog odvjetnika, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Gajeva 30a, Zagreb

59. Ivkošić dr. sc. Marko, izv. profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Domovinskog rata 8, Split

60. Jakšić dr. sc. Tomislav, izv. profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb

61. Jakupak Tina, sutkinja, Trgovački sud u Zagrebu, Trg J. F. Kennedyja 11, Zagreb

62. Josipović dr. sc. Tatjana, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb

63. Jotić-Slunjski Vesna, prokuristica, Pana d.o.o. Čakovec, Vukovarska 7, Čakovec

64. Jug dr. sc. Jadranko, sudac, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Trg Nikole Šubića Zrinskog 3, Zagreb

65. Jurić dr. sc. Dionis, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

66. Karakaš Robert, odvjetnik, Kovač & Partneri d.o.o. Heinzelova 70, Zagreb

67. Knezović Vinko, odvjetnik, Reljkovićeva 6, Zagreb

68. Koketi Boris, zamjenik glavnog državnog odvjetnika, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Branimirova 4, Zagreb

69. Konjevod Josip, odvjetnik, Ilica 36, Zagreb

70. Kos dr. sc. Branimir, savjetnik predsjednika Hrvatske gospodarske komore za pravne poslove i sport i potpredsjednik Stalnog arbitražnog sudišta, Rooseveltov trg 2, Zagreb

71. Kralj Miliša Marina, direktorica, HIZ d.o.o. za poslovne usluge, Fallerovo šetalište 22, Zagreb

72. Krapac Kosjenka, zamjenica državnog odvjetnika Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu, upućena na rad u Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Branimirova 4, Zagreb

73. Kregar Vlatko, odvjetnik, Rapska ulica 4, Zagreb

74. Kunda dr. sc. Ivana, izv. profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

75. Kunštek dr. sc. Eduard, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

76. Kurelec Hrvoje, odvjetnik, Miramarska 24, Zagreb

77. Lemačić Damir, mag. iur., Tehnika d.d. Zagreb, Ulica grada Vukovara 274

78. Liović Merkaš Jadranka, sutkinja, Općinski građanski sud u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 86, Zagreb

79. Lovrić Ivan, odvjetnik, Gundulićeva 19/I, Zagreb

80. Luketin Ana, direktorica Pravnog sektora, AD Plastik d.d., Matoševa 8, Solin
81. Ljubenko Mićo, odvjetnik, Ljubenko & Partneri d.o.o., Branimirova 29, Zagreb
82. Mađerić Luka, odvjetnik, Odvjetničko društvo Župić & partneri, Radnička cesta 37b, Zagreb
83. Maganić dr. sc. Aleksandra, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb
84. Manasijević Tamara, odvjetnica, Kablarska cesta 18, Rijeka
85. Marijan Aida, mag. iur., Končar – elektroindustrija d.d., Fallerovo šetalište 22, Zagreb
86. Marin dr. sc. Jasenko, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb
87. Marinković Denis, odvjetnik iz Zagreba, Draškovićeve 5
88. Marković Nevenka, sutkinja, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Savska 62, Zagreb
89. Marković dr. sc. Sandra, odvjetnica, Zajednički odvjetnički ured dr. sc. Marković, Grbavac i Gliha, Ulica kneza Mutimira 1, Zagreb
90. Markovinović dr. sc. Hrvoje, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb
91. Markovinović Žunko Ivana, odvjetnica, Lastovska 10, Zagreb
92. Markušić Darko, odvjetnik, Tituša Brezovačkog 2, Zagreb
93. Mašić Ivana, sutkinja, Županijski sud u Karlovcu, Trg hrvatskih branitelja 1, Karlovac
94. Matanovac Vučković dr. sc. Romana, izv. profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb
95. Mateković Krešimir, odvjetnik, Odvjetnički ured Mateković, Kneza Mislava 15, Zagreb
96. Mateša dr. sc. Blanka, izv. profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Domovinskog rata 8, Split
97. Matić dr. sc. Tin, odvjetnik, Odvjetničko društvo Tin Matić i partneri d.o.o., Vlaška 95, Zagreb
98. Matijević Andrej, odvjetnik, Frana Kurelca 4, Zagreb
99. Matuško Antolić Ljiljana, sutkinja, Općinski građanski sud u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 84, Zagreb
100. Mečar Marko, odvjetnik – partner, Posavec Vlašić & Mečar, Vrtlarska 33, Zagreb
101. Mihelić dr. sc. Gabrijela, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka
102. Mijatović dr. sc. Nikola profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Čirilometodska 4, Zagreb
103. Miladin dr. sc. Petar, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb
104. Miličević Goran, sudac, predsjednik suda, Županijski sud u Vukovaru, Županijska 33, Vukovar
105. Milković Darko, sudac, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Trg Nikole Šubića Zrinskog 3, Zagreb
106. Mišćenić dr. sc. Emilia, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka
107. Mišević Dominik, odvjetnik, OD Bekina, Škurla, Durmiš i Spajić d.o.o., Preradovićeve 24, Zagreb
108. Mišević Sanja, odvjetnica, Mišević & Jarić j.t.d. Jagerova 24, Osijek
109. Mišković Pavo, odvjetnik, Mišković & Mišković d.o.o., Mesićeva 15a, Zagreb
110. Mudrić dr. sc. Mihael Mišo, izv. profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb
111. Mustafa Prelić Zrinka, odvjetnica, Domobrankska 4, Zagreb
112. Nagy Tomislav, Odvjetnički ured Nagy, Preradovićeve 10, Zagreb
113. Nikšić dr. sc. Saša, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb
114. Nogolica Toni, odvjetnik, Ilica 73, Zagreb
115. Obuljen Sandra, odvjetnica, Kranjčevićeva 10, Zagreb
116. Olujić Željko, odvjetnik, Zagreb, Trg Marka Marulića 2
117. Omazić Ivica, predsjednik Suda, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Savska 62, Zagreb
118. Omejec dr. sc. Jasna, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb
119. Opatić Nikola, sudac, Županijski sud u Velikoj Gorici, Kneza Domagoja 11a, Velika Gorica
120. Orlić-Zaninović Senka, sutkinja, Visoki upravni sud Republike Hrvatske, Frankopanska 16, Zagreb
121. Osrečak Jadranka, zamjenica državnog odvjetnika Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu, upućena na rad u Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Branimirova 4, Zagreb
122. Ostermann Mojmir, odvjetnik, Ostermann i Partneri d.o.o., Ulica grada Vukovara 284, Zagreb
123. Pajalić Željko, sudac, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Trg Nikole Šubića Zrinskog 3, Zagreb
124. Panjan Mirna, sutkinja, Trgovački sud u Zagrebu, Trg J. F. Kennedya 11, Zagreb
125. Pavleković Luka, direktor Sektora pravnih poslova, INA – Industrija nafte d.d., Avenija Većeslava Holjevca 10, Zagreb
126. Pavlović Ivan, dipl. ing, Luka Ploče d.d., Trg kralja Tomislava 21, Ploče
127. Pedišić Nela, odvjetnica, Odvjetničko društvo Pedišić i partneri, Nova Ves 17, Zagreb
128. Pejić Martina, mag. iur., članica Uprave, Končar – Inženjering za energetiku i transport d.d., Fallerovo šetalište 22
129. Pelicarić Fran, odvjetnik, Gundulićeva 35, Zagreb
130. Periša mr. sc. Igor, sudac, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Trg Nikole Šubića Zrinskog 3, Zagreb
131. Perković Žaja Ana, odvjetnica, Križine 7, Split
132. Perkušić dr. sc. Ante, sudac, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Trg Nikole Šubića Zrinskog 3, Zagreb
133. Petrović dr. sc. Siniša, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb
134. Pokupec Damir, odvjetnik, Frankopanska 2a, Zagreb
135. Poljanec dr. sc. Kristijan, docent, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg J.F. Kennedya 6, Zagreb
136. Porobija Boris, odvjetnik, Odvjetničko društvo Porobija i Porobija, Galleria Importanne, Iblerov trg 10/VII, Zagreb
137. Radić Nino, predsjednik suda, Trgovački sud u Zagrebu, Trg J. F. Kennedya 11, Zagreb
138. Radionov dr. sc. Nikoleta, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb
139. Rajaković Pedljo Sanja, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Miramarska 22, Zagreb
140. Rak dr. sc. Loris, docent, Pomorski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Studentska ulica 2, Rijeka
141. Ričković Zorimir, odvjetnik, Gundulićeva 61, Zagreb
142. Rožić Marina, Glavni tajnik Hrvatske gospodarske komore, Rooseveltov trg 2, Zagreb
143. Savić dr. sc. Šime, odvjetnik, Ilica 191c, Zagreb
144. Segedi Hrvoje, mag. iur., HEP Proizvodnja d.o.o., Ulica grada Vukovara 37, Zagreb

145. Sessa Đuro, sudac, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Trg Nikole Šubića Zrinskog 3, Zagreb

146. Sesar dr. sc. Milijan, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Ulica Domovinskog rata 8, Split

147. Sikirić dr. sc. Hrvoje, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Čirilometodska 4, Zagreb

148. Slakoper dr. sc. Zvonimir, profesor, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg J. F. Kennedyja 6, Zagreb i Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6

149. Smiljanić Jasna, sutkinja, Županijski sud u Zagrebu, Trg Nikole Šubića Zrinskog 5, Zagreb

150. Smokvina dr. sc. Vanja, izv. profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

151. Staničić dr. sc. Frane, profesor, predsjednik Ustavnog suda Republike Hrvatske, Trg sv. Marka 4, Zagreb (status arbitra u mirovanju)

152. Stanković prof. dr. sc. Gordan, partner, odvjetnik, Odvjetničko društvo Vukić, Jelušić, Šulina, Stanković, Jurcan & Jabuka, Nikole Tesle 9, Rijeka

153. doc. dr. sc. Starčević Krešimir, mag. iur., stariji izvršni direktor, Atlantic Grupa d.d., Miramarska 23, Zagreb

154. Sučević Mladen, odvjetnik, Odvjetničko društvo Sučević i partneri, Gundulićeva 63/I, Zagreb

155. Sunko Iva, Odvjetničko društvo Vukić i Partneri, Nikole Tesle 9/V-VI, Rijeka

156. Šago dr. sc. Dinka, izv. profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Domovinskog rata 8

157. Šantek Renata, sutkinja, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Trg Nikole Šubića Zrinskog 3, Zagreb

158. Šarić Željko, sudac u mirovini, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Trg Nikole Šubića Zrinskog 3, Zagreb

159. Šeparović dr. sc. Miroslav, sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, Trg sv. Marka 4, Zagreb (status arbitra u mirovanju)

160. Šimac dr. sc. Srđan, sudac, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Savska 62, Zagreb

161. Šimić Ivana, direktorica granskih udruga – Udruga poslodavaca graditeljstva, Hrvatska udruga poslodavaca, Radnička cesta 37a, Zagreb

162. Šimić Željko, sudac, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Savska 62, Zagreb

163. Šimundić Mladen, sudac, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Savska 62, Zagreb

164. Širić Ivana, mag. iur., direktorica Sektora pravnih poslova, Podravka d.d., Ante Starčevića 32, Koprivnica

165. Škurla Branimir, OD Bekina, Škurla, Durmiš i Spajić d.o.o., Preradovićeve 24, Zagreb

166. Šunić Zoran, odvjetnik, Odvjetničko društvo Šunić i Lisec j.t.d., Donje Svetice 99A, Zagreb

167. Tasić Zoran, Dedicato Consulting d.o.o., Gajeva 49, Zagreb

168. Tafra Sanja, odvjetnica, Gundulićeva 23, Zagreb

169. Tepeš dr. sc. Nina, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb

170. Težak Tin, odvjetnik, Hanžeković & Partneri, Radnička cesta 22, Zagreb

171. Tomljenović dr. sc. Vesna, profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

172. Turudić Ivan, Glavni državni odvjetnik, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Branimirova 4, Zagreb

173. Uzelac dr. sc. Alan, profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, Zagreb

174. Uzelac Jelena, mag. iur., Visoko učilište Effectus, Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb

175. Velić-Dvorščak Željka, odvjetnica, Željka Velić-Dvorščak & Silivije Skerlev i partneri j.t.d., Amruševa 8, Zagreb

176. Valinčić Dalibor, odvjetnik, Queritius, Trg Mažuranića 13, Zagreb

177. Veselić Ivica, sudac, Županijski sud u Zagrebu, Trg Nikole Šubića Zrinskog 5, Zagreb

178. Vladić Ivan, sudac, Trgovački sud u Zagrebu, Trg J. F. Kennedyja 11, Zagreb

179. Vučić Mirjana, mag. iur., HEP Proizvodnja d.o.o., Ulica grada Vukovara 37, Zagreb

180. Vukelić Mario, sudac, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Savska 62, Zagreb

181. Vukić Ema, Odvjetničko društvo Vukić i Partneri, Nikole Tesle 9/V-VI, Rijeka

182. Vukić Hrvoje, odvjetnik, partner, Odvjetničko društvo Vukić i Partneri, Nikole Tesle 9V-VI, Rijeka

183. Vukić Zoran, odvjetnik, partner, Odvjetničko društvo Vukić i Partneri, Nikole Tesle 9NV-VI, Rijeka

184. Vukmir mr. sc. Mladen, partner, Odvjetničko društvo Vukmir i suradnici, Gramača 2L, Zagreb

185. Zaninović Vjekoslav, sudac Trgovački sud u Zagrebu, Trg J. F. Kennedyja 11, Zagreb

186. Zgrabljic Rotar dr. sc. Dora, izv. profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb

187. Zubović dr. sc. Antonija, izv. profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka.

Klasa: 025-02/25-02/15

Urbroj: 311-02-00-00-25-2

Zagreb, 24. studenoga 2025.

Predsjednik
dr. sc. Luka Burilović, v. r.

GRAD PULA – POLA

2203

Na temelju članka 19.a Zakona o porezu na dohodak (»Narodne novine« broj 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23 i 152/24) i članka 39. Statuta Grada Pule – Pola (Službene novine – Bollettino ufficiale Pula – Pola broj 7/09, 16/09, 12/11, 1/13, 2/18, 2/20, 4/21 i 5/21), Gradsko vijeće Grada Pule – Pola na sjednici održanoj 27. studenoga 2025. godine donosi

ODLUKU

O IZMJENI ODLUKE O VISINI POREZNIH STOPA GODIŠNJEG POREZA NA DOHODAK NA PODRUČJU GRADA PULE – POLA

Članak 1.

U Odluci o visini poreznih stopa godišnjeg poreza na dohodak na području Grada Pule – Pola (»Službene novine – Bollettino ufficiale Pula – Pola« broj 23/23; »Narodne novine« broj 154/23) članak 2. mijenja se i glasi:

»Porezne stope iz članka 1. ove Odluke utvrđuju se kako slijedi:

– niža porezna stopa 22 %,

– viša porezna stopa 32 %.«.

Članak 2.

Ova Odluka objavit će se u »Narodnim novinama« i »Službenim novinama – Bollettino ufficiale Pula – Pola«, a stupa na snagu 1. siječnja 2026. godine.

Klasa: 024-01/23-01/974

Urbroj: 2163-7-01-02-0318-25-33

Pula, 27. studenoga 2025.

Predsjednik

Valter Boljunčić, v. r.

OPĆINA OTOK

2204

Na temelju članka 19. a Zakona o porezu na dohodak (»Narodne novine« broj 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23 i 152/24) i članka 32. Statuta Općine Otok (»Službeni glasnik Općine Otok« br. 5/21 – pročišćeni tekst), Općinsko vijeće Općine Otok na 6. sjednici održanoj 27. studenoga 2025. godine, donosi

ODLUKU

O VISINI POREZNIH STOPA GODIŠNJEG POREZA
NA DOHODAK NA PODRUČJU OPĆINE OTOK

Članak 1.

Ovom Odlukom utvrđuje se visina poreznih stopa godišnjeg poreza na dohodak za porezne obveznike na području Općine Otok.

Članak 2.

Porezne stope iz članka 1. ove Odluke utvrđuju se kako slijedi:

- niža porezna stopa 17,0 %,
- viša porezna stopa 27,0 %.

Članak 3.

Danom stupanja na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o visini poreznih stopa godišnjeg poreza na dohodak na području Općine Otok (»Službeni glasnik Općine Otok« broj 11/23).

Članak 4.

Ova Odluka objavit će se u »Narodnim novinama« i »Službenom glasniku Općine Otok«, a stupa na snagu 1. siječnja 2026. godine.

Klasa: 410-01/25-01/01

Urbroj: 2181-36-01-25-01

Otok, 27. studenoga 2025.

Predsjednik

Općinskog vijeća

Ivan Laco, v. r.

OPĆINA TUČEPI

2205

Na temelju članka 19.a Zakona o porezu na dohodak (»Narodne novine« br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23 i 152/24) i članka 34. Statuta Općine Tučepi (»Glasnik Općine Tučepi« br. 2/21), Općinsko vijeće Općine Tučepi na sjednici održanoj 22. studenoga 2025. godine donijelo je

ODLUKU

O VISINI POREZNIH STOPA GODIŠNJEG POREZA
NA DOHODAK OPĆINE TUČEPI

Članak 1.

Ovom Odlukom utvrđuju se visine poreznih stopa poreza na dohodak za porezne obveznike na području Općine Tučepi.

Članak 2.

Porezne stope iz članka 1. ove Odluke utvrđuju se kako slijedi:

- niža porezna stopa 17 %,
- viša porezna stopa 30 %.

Članak 3.

Ova Odluka objavit će se u »Narodnim novinama« i »Glasniku Općine Tučepi«, a stupa na snagu 1. siječnja 2026. godine.

Klasa: 410-04/25-01/02

Urbroj: 2181-52-01-25-01

Tučepi, 22. studenoga 2025.

Predsjednica

Općinskog vijeća

Ana Šimić, v. r.

Glavna urednica: Zdenka Pogarčić

10000 Zagreb, Trg sv. Marka 2, telefon: (01) 4569-244

NAKLADNIK: Narodne novine d.d., 10020 Zagreb, Savski gaj XIII. 6

Predsjednik Uprave: Alen Gerek

Nakladnička djelatnost, 10020 Zagreb, Savski gaj XIII. 6

Direktor: Ostop Graljuk

Izvršna urednica: Gordana Mihelja – telefon: (01) 6652-855

TISAK I OTPREMA NOVINA: Narodne novine d.d., 10020 Zagreb, Savski gaj XIII. 13, telefon: (01) 6502-759, telefon/telefaks: (01) 6502-887.

Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se u roku od 20 dana.

Poštarina plaćena u pošti 10000 Zagreb.

Novine izlaze jedanput tjedno i prema potrebi.

Internetsko izdanje – www.nn.hr

PRIMANJE OGLASA I PRETPLATA: Narodne novine d.d. – Nakladnička djelatnost, 10020 Zagreb, Savski gaj XIII. 6

Primanje oglasa: telefon: (01) 6652-870, telefaks: (01) 6652-871, e-adresa: oglas@nn.hr. Cjenik objave oglasa dostupan je na www.nn.hr.

MALI OGLASNIK – oglasi za poništenje isprava: telefon: (01) 6652-888, telefaks: (01) 6652-897, e-adresa: oglasigradjana@nn.hr.

Oglasi za Mali oglasnik plaćaju se osobno u maloprodajama Narodnih novina d.d. ili uplatom na žiroračun (upute dostupne na www.nn.hr).

Pretplata i prodaja novina: telefon: (01) 6652-869, telefaks: (01) 6652-897, e-adresa: e-pretplata@nn.hr. Pretplata za 2025. godinu iznosi 340,80 EUR, bez PDV-a, za inozemne pretplatnike iz Europe 781,00 EUR, bez PDV-a, a izvan Europe 973,00 USD, bez PDV-a. Pretplatnicima koji se pretplate tijekom godine ne možemo osigurati primitak svih prethodno izišlih brojeva.

O promjeni adrese pretplatnik treba poslati obavijest u roku od 8 dana.

Žiroračun kod Privredne banke Zagreb: IBAN: HR3623400091500243194/ SWIFT: HPBZHR2X. Cijena ovog broja je 6,00 EUR.